

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

ROČENKA **2023**

**Kosatec sibiřský v CHKO Brdy,
foto Běla Komancová**

Vydala: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Editoři: Pavel Pešout, Karolína Šúlová
Autoři textů: zaměstnanci AOPK ČR
Titulní fotografie: Koniklec luční, foto Jonáš Gaigr
Grafické zpracování: Jiří Kaláček (kalacek.cz)
Tisk: UNIPRESS spol. s r.o.
Náklad: 300 ks
Počet stran: 128
Místo a rok vydání: Praha 2024
Vydání: 1. vydání

ISBN: 978-80-7620-164-4

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
[Ročenka (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)]
Ročenka 2023 / Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. – 1. vydání. – Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2024. – 128 stran

ISBN 978-80-7620-164-4 (brožováno)

* 502.14:061 * 502.17 * 502.17:502.5 * (437.3) * (058)
– Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
– 21. století
– 2011-2020
– ekologické instituce a organizace – Česko – 21. století
– ochrana přírody – Česko
– ochrana krajiny – Česko
– ročenky

502 - Životní prostředí a jeho ochrana [2]

Kvetoucí prha arnika v CHKO Šumava, foto Alois Pavličko

Obsah

Seznam boxů	5
Úvodem	7
1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR Pavel Pešout, Karolína Šůlová	9
2. Ochrana přírody a krajiny Pavel Pešout	11
2.1 Územní ochrana přírody	13
2.2 Obecná ochrana druhů	19
2.3 Zvláště chráněné druhy	24
2.4 Ochrana krajiny	36
2.5 Památné stromy	42
2.6 Ochrana neživé přírody	43
3. Péče o přírodu a krajinu Pavel Štěřba	47
3.1 Metodická podpora péče o přírodu a krajinu	47
3.2 Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR	49
3.3 Poskytování dotací	62
3.4 Administrace dalších dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu	65
4. Výzkum a monitoring biodiverzity Karel Chobot	71
4.1 Sledování stavu biotopů	72
4.2 Sledování stavu druhů	73
4.3 Hodnocení péče o přírodu a krajinu	80
4.4 Studie	80
4.5 Aktivity výzkumu	82
5. Správa a poskytování dat Jan Zárybnický	87
5.1 Ústřední seznam ochrany přírody	87
5.2 Informační systém ochrany přírody	88
5.3 Poskytování informací a dat	91
6. Práce s veřejností Tomáš Růžička	93
6.1 Média	93
6.2 Publikační činnost	93
6.3 Akce pro veřejnost	94
6.4 Odborné konference a semináře	94
6.5 Knihovna AOPK ČR	95
6.6 Návštěvnická infrastruktura	95
6.7 Stráž přírody	100
6.8 Monitoring návštěvnosti	101
6.9 Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO	101
7. Mezinárodní spolupráce Jan Plesník	103
7.1 Mezinárodní závazky	103
7.2 Vědecký orgán CITES.	103
8. Hospodaření a provoz Jan Zohorna	109
8.1 Rozpočet AOPK ČR	109
8.2 Zadávání veřejných zakázek	109
8.3 Personální zajištění	110
8.4 Správa majetku a materiálně-technické zajištění	111
8.5 Správa a podpora ICT	112
Rada AOPK ČR	117
Přehled projektů podpořených AOPK ČR	118
Organizační schéma AOPK ČR.	124
Kontakty	126
Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR	128
Seznam zkratk	

Jedenokvítek velevkvětý v CHKO Brdy, foto Bohumil Fišer

Seznam boxů

Vybrané aktivity prezentované v ročence jsou také představeny na příkladech formou stránkových boxů

1. Zpracování podkladů pro vyhlášení CHKO Soutok	16
2. Přírodní rezervace Na Hranicích se rozrostla o 25 ha	17
3. Příprava vyhlášení národní přírodní památky Lom ČSA	20
4. Co zůstane za projektem LIFE České středohoří.	21
5. Projekt SDO II	22
6. Průběžné výsledky monitoringu mortality živočichů na vybraných komunikacích v rámci projektu TRIPASS	23
7. První výskyt sršně asijské v ČR	26
8. Biotop hvozdíku písečného českého je opět o kus větší	27
9. Příprava záchranného programu pro raka kamenáče	32
10. Pohotovostní plán pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného	33
11. Příprava záchranného programu pro okáče skalního	34
12. Cena AOPK ČR v soutěži Česká cena za architekturu	35
13. Zpracování plánu ÚSES v CHKO Třeboňsko	38
14. Aktualizace registrovaných VKP v Moravskoslezském kraji	39
15. Stabilizace památného stromu jasanu ztepilého v Deštném v Orlických horách	40
16. Projekt Ochrana jeskyní a vybraných krasových jevů v ZCHÚ	41
17. Komunikace s vlastníky pozemků a hospodáři v chráněných územích	52
18. Studie NPR Lednické rybníky	53
19. Revitalizace v EVL Kochánovické rybníky a přírodní rezervaci Maršálka	54
20. Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů rybníků Loch a Velká Kamenice	55
21. Vše pro hnízdiště rybáka obecného na rybníku Koclířov	56
22. Lesní pastva v evropsky významné lokalitě Žehuňsko	57
23. Péče o malebnou různorodost v přírodní rezervaci Přemyslovské sedlo	58
24. Záchranné transfery obojživelníků ve Středočeském kraji	59
25. Výsadby u obce Jistebník v CHKO Poodří	60
26. Projekt Monitoring a inventarizace ukončen	74
27. Monitoring biotopů v CHKO Jeseníky	75
28. Atlas rozšíření plazů České republiky	96
29. Cenu AOPK ČR získala péče o lesy ve Křtinách a celoživotní práce pro přírodu.	97
30. CHKO Beskydy padesátiletá	98
31. Dům přírody Brd otevřen od srpna 2023	99
32. Projekt Zajištění udržitelné správy chráněné krajinné oblasti Aragvi	104
33. Projekt zaměřený na rozvoj ochrany přírody v Arménii úspěšně završen	105
34. Rekonstrukce budovy Regionálního pracoviště Olomoucko	114

Dřevnatka parohatá v CHKO Křivoklátsko, foto P. Hůla

Úvodem

Vážené čtenářky a čtenáři, kolegyně a kolegové, přátelé,

ročenka Agentury ochrany přírody krajiny ČR za rok 2023 ukazuje, jak širokému spektru aktivit na poli ochrany přírody a krajiny se naše organizace věnuje. Kromě zajištění speciální státní správy v ochraně přírody na území dvaceti čtyř chráněných krajinných oblastí, 225 národních přírodních rezervací a památek a 573 přírodních rezervací a památek pokrývajících více než 13 % plochy státu jsme pokračovali v zajišťování a podpoře opatření v chráněných územích a krajinně obecně. Naším cílem je udržet nebo obnovit její biodiverzitu a vyšší ekologickou stabilitu v kontextu adaptačních opatření a probíhající klimatické změny. Pokračoval monitoring biotopů, druhů i hodnocení prováděných opatření a péče jako zpětné vazby pro přípravu aktuálních koncepčních dokumentů. Nezbytnou samozřejmostí je spolupráce s předními akademickými institucemi a experty. Dlouhodobě je na vysoké úrovni správa a poskytování dat v ochraně přírody, uplynulý rok byl ve znamení skoro revolučního digitalizačního posunu při dokončení prací a přechodu na Informační systém ochrany přírody 2. Práce s veřejností je mimo jiné provázána s podporou vhodné návštěvnické infrastruktury. Slavnostně byl ve spolupráci s Vojenskými lesy a statky a s obcí Strašice zahájen provoz Domu přírody Brd, další čtyři domy přírody byly v součinnosti s dalšími partnery stavebně dokončeny a otevřou se na jaře roku 2024. Čtenáři se v naší ročence seznámí i s tím, jak rozvíjíme mezinárodní spolupráci, a v neposlední řadě se základními provozně ekonomickými a personálními daty.

Naše organizace měla v roce 2023 celkem 753 přepočtených úvazků. Počet kmenových úvazků stagnoval a byl menší než 500. Rozdíl (cca 260) představuje úvazky vázané na různé projekty. Podíl projektových míst tedy přesáhl 1/3 objemu celkových služebních a pracovních míst a polovinu počtu kmenových zaměstnanců. Na jednu stranu jsou pro naši instituci projekty a pracovní místa s nimi spojená důležitá pro kvalitní práci, na stranu druhou se jeví, že proporce mezi kmenovými a projektovými zaměstnanci nabývají již limitních hodnot.

V ročence naleznete také 34 boxů, které o různých pracovních aktivitách naší organizace vypovídají srozumitelněji než pouhá agregovaná data.

V roce 2023 proběhla klíčová jednání ve vztahu ke zřízení národního parku Křivoklátsko a CHKO Soutok. Vše je nyní v gesci MŽP a po vypořádání námitek poputují do vlády, resp. Parlamentu ČR. Při přípravě podkladů k vyhlášení i pro vypořádání námitek a připomínek sehrála a sehrává naše organizace klíčovou úlohu. Všem kolegům z příslušných regionálních pracovišť i ústředí, kteří se na tom podílejí, patří poděkování. Bez jejich práce a mimořádného nasazení by nebyla naděje na zřízení těchto velkoplošných chráněných území prakticky žádná. Ve spolupráci s klíčovými partnery, zejména zástupci obecních a krajských samospráv, jsme také zahájili přípravu podkladů pro případné vyhlášení CHKO Krušné hory. O tom, zda i toto nové velkoplošné chráněné území bude mít reálnou naději na zřízení, bude jasno v průběhu roku 2024. Ve finální podobě se nachází i podklady pro vyhlášení národní přírodní památky Lom ČSA. Všechna tato chráněná území mají zásadní potenciál nejen pro ochranu jedinečné přírody, ale i pro naplnění Strategie ochrany biodiverzity, kde se signatářské státy a státy EU zavázaly vymezit 30 % plochy států pro ochranu přírody a krajiny a 10 % pak pro ochranu přísnou.

Bohužel stále probíhá agresivní válka Ruska proti Ukrajině, která kromě mnoha lidských životů a lidského utrpení přináší i ekonomické problémy, a tak více či méně negativně ovlivňuje řešení zásadních environmentálních problémů v Evropě i ve světě. Moc bych si přál, aby v úvodních poznámkách k další ročence toto konstatování zmizelo. Ukrajina bojuje s naší pomocí nejenom za sebe, ale i za nás všechny v Evropě.

Děkuji všem kolegyním a kolegům za práci, děkuji i všem, kteří nás v ní podporují. Přeji zajímavé čtení.

František Pelc,
ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Rákosník velký, foto Jakub Marek

1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR

Pavel Pešout, Karolína Šůlová

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je organizační složkou státu. Je zřízena s účinností od 1. 1. 2015 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Je správním úřadem ve smyslu čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Její územní působnost se vztahuje na celou Českou republiku. Sídlem AOPK ČR je Praha a v jejím čele stojí ředitel. Základní rozsah činností zajišťovaných AOPK ČR vymezený zákonem je rozšířen pověřením MŽP ČR.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zapsána do II. oddílu seznamu znaleckých ústavů podle § 21 odst. 3 zákona č. W36/1967 Sb.

AOPK ČR se dělí na tyto organizační útvary:

- sekcce, v jejichž čele stojí ředitelé sekcí;
- odborní odbory, které vedou ředitelé odborů. Regionální pracoviště jsou na úrovni odborů, v jejich čele je ředitel regionálního pracoviště;
- oddělení, která vedou vedoucí oddělení.

Organizační struktura je přehledně zobrazena v příloze ročenky na str. 124.

Vize AOPK ČR

Příroda a krajina dlouhodobě v příznivém stavu, přispívající ke kvalitnímu životu obyvatel České republiky.

Poslání AOPK ČR

Posláním AOPK ČR je uchovat přírodu a krajinu České republiky – součást našeho společného dědictví. Tuto veřejnou službu naplňujeme pestrou škálou činností:

- Sledujeme stav biodiverzity a krajiny na území celé České republiky. Spolupracujeme s akademickými pracovišti na výzkumu. Výsledky sledování a výzkumu interpretujeme, využíváme v praktické ochraně přírody a krajiny a publikujeme. Vydáváme vlastní odborná periodika a publikace.
- Spravujeme 24 chráněných krajinných oblastí a téměř 800 národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a dalších zvláště chráněných území, o tato území také pečujeme s cílem zachovat a zlepšit stav zdejších předmětů ochrany. Péči plánujeme zpravidla na deset let.

- Chráníme ohrožené druhy a biotopy. Vydáváme červené seznamy druhů a biotopů. Pro neohroženější rostliny a živočichy zpracováváme a realizujeme záchranné programy, programy péče a regionální akční plány na území celé České republiky.
- Provozujeme Ústřední seznam ochrany přírody a celostátní Informační systém ochrany přírody, data poskytujeme všem zájemcům zdarma.
- Vytváříme oborové metodiky a standardy, zpracováváme odborné a znalecké posudky a zajišťujeme odbornou podporu veřejné správy.
- Pomáháme zlepšovat stav přírody a krajiny v České republice administrací dotačních programů i přímou realizací praktických opatření (zlepšování druhové skladby a prostorové struktury lesů, vodního režimu, revitalizace toků, péče o ohrožené biotopy a druhy, obnova nelesní a intravilánové zeleně).
- Podílíme se na tvorbě národních a evropských politik a strategií v oblasti ochrany přírody a krajiny.
- Ukazujeme krásy přírody veřejnosti. Přímo v terénu organizujeme programy pro veřejnost a budujeme naučné stezky, pozorovatelný, informační a návštěvnická střediska – domy přírody. Provozujeme také veřejnou přírodovědnou knihovnu s více než 20 000 svazky. Spolupracujeme s médii.
- Při naší činnosti se neobejdeme bez spolupráce s vlastníky a hospodáři, obcemi a kraji, odbornými institucemi a neziskovými organizacemi. Realizujeme rozvojové projekty v oblasti ochrany přírody a krajiny v oblasti Balkánu, střední Asie, blízkého východu a subsaharské Afriky.
- Spolupracujeme na společných projektech a vyměňujeme si informace se zahraničními a mezinárodními organizacemi.
- Při naší práci se kromě platné legislativy řídíme etickým kodexem organizace.

Rada AOPK ČR

Poradním orgánem ředitele je Rada AOPK ČR. Jejím cílem je otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy, hospodářů a neziskového sektoru. Rada diskutuje strategická rozhodnutí a přináší podněty k činnosti AOPK ČR, je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností. Členství v Radě je čestné, bez nároku na odměnu. Seznam jejích členů je uveden na str. 117 ročenky.

Kulík zlatý v CHKO Třeboňsko, foto Jiří Neudert

2. Ochrana přírody a krajiny | Pavel Pešout

AOPK ČR vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny („zákon“), na území chráněných krajinných oblastí („CHKO“) (s výjimkou CHKO Šumava¹ a CHKO Labské pískovce²); na území národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a jejich ochranných pásem mimo vojenské újezdy a mimo území národních parků a jejich ochranných pásem.³ V roce 2023 se AOPK ČR stala místně příslušným orgánem ochrany přírody také na pozemcích a stavbách sloužících pro obranu státu ležících mimo vojenské újezdy, a to ve svém správním obvodu uvedeném v předchozí větě.⁴

Mezi další úkoly AOPK ČR patří poskytování finančních náhrad za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření podle § 58 zákona na celém území České republiky mimo území národních parků a jejich ochranných pásem a mimo CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce.⁵

Ve vybraných oblastech má AOPK ČR celostátní působnost (např. odborná podpora výkonu státní správy, provádění inventarizačních přírodovědných průzkumů a monitoringu, zpracování a poskytování dat v ochraně přírody⁶, koordinace záchranných programů pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů⁷ aj.) AOPK ČR je dále znaleckým ústavem⁸ a vědeckým orgánem CITES⁹. Ve spolupráci s odbornými, výzkumnými a vědeckými pracovišti se soustavně věnuje také informační a osvětové činnosti.¹⁰

Tabulka 1 Počet vydaných správních aktů podle jednotlivých kompetencí v roce 2023

Typ správního aktu	Počet
§ 4 odst. 2 – ochrana významných krajinných prvků	198
§ 4 odst. 3 – schválení LHP a LHO	137
§ 5b – odchylný postup při ochraně ptáků	24
§ 6 – registrace významných krajinných prvků	1
§ 8 odst. 1 – povolení ke kácení dřevin	152
§ 10 odst. 2 – výjimky ze zákazů poškozování či upravování jeskyně	33
§ 12 odst. 2 – ochrana krajinného rázu – závazné stanovisko	3 688
§ 12 odst. 2 – ochrana krajinného rázu – rozhodnutí	37
§ 43 odst. 1 podle § 26 – výjimky ze zákazů v CHKO	692
§ 43 podle § 29, 34, 35, 36 – výjimky ze zákazů v MZCHÚ	209
§ 44 odst. 1 – závazné stanovisko	4 221
§ 44 odst. 3 – souhlasy k činnostem v BOP	202
§ 45e odst. 2 – souhlasy k činnostem v ptačích oblastech	37
§ 45i odst. 1 – stanovisko k vlivu na území soustavy Natura 2000	701
§ 46 odst. 2 – ošetření památného stromu	44
§ 56 – výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů	197
§ 56 – výjimky ze zákazů u památných stromů	21

1 Zde je příslušným orgánem Správa národního parku Šumava dle § 78 odst. 2 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

2 Zde je příslušným orgánem Správa národního parku České Švýcarsko dle § 78 odst. 2 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

3 Ust. § 78 odst. 1 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

4 Ust. § 79 odst. 3 písm. w) z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

5 Ust. § 78 odst. 4 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

6 Ust. § 78 odst. 5 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

7 Ust. § 78 odst. 8 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

8 AOPK ČR je uvedena na seznamu znaleckých ústavů vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR, dostupném na portále <https://justice.cz>

9 Ust. § 27 z. č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

10 Ust. § 78 odst. 5 z. č. 114/1992 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2023

Tabulka 1 Počet vydaných správních aktů podle jednotlivých kompetencí v roce 2023

Typ správního aktu	Počet
§ 64 – omezení nebo zákaz vstupu z důvodu ochrany přírody	1
§ 66 – omezení a zákazy činnosti	8
§ 78 odst. 1 a § 77a odst. 4 písm. x) – stanoviska a vyjádření k územním plánům	392
§ 86 – odstranění následků neoprávněných zásahů	1
§ 87 – přestupky fyzických osob	851
§ 88 – přestupky právnických osob a fyzických osob podnikajících	63

Vyplácení náhrady újm za ztížení hospodaření

Miroslav Dort

AOPK ČR je dle ust. § 78 odst. 4 ZOPK na celém území České republiky, mimo území národních parků, CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce a vojenských újezdů, příslušná k posuzování žádostí a k vyplácení náhrady újmy za ztížení zemědělského a lesního hospodaření dle ust. § 58 ZOPK.

V roce 2023 obdržela AOPK ČR celkem 759 žádostí o náhradu újmy, z toho 723 žádostí za újmu, která vznikla v roce 2022, a 36 žádostí o náhradu újmy vzniklou v roce 2023. Celkový požadavek na náhradu újmy podle žádostí obdržených v roce 2023 činil více než 543 mil. Kč. Požadovaná výše náhrady se oproti předchozímu roku zvýšila. Kromě toho, že se stále rozšiřuje okruh žadatelů o náhradu újmy a jejich nároky nabývají na objemu, v roce 2023 se na nárůstu požadovaných náhrad podílely také legislativní změny, protože s platností od 1. 1. 2023 byly novelizovány obě prováděcí vyhlášky k náhradám újmy, vyhláška č. 335/2006 Sb. (náhrada újmy za omezení lesnického hospodaření) i vyhláška č. 432/2006 Sb. (náhrada újmy za omezení zemědělského hospodaření a hospodaření na rybnících s chovem ryb a vodní drůbeže).

V novelizovaném znění vyhl. č. 335/2006 Sb. došlo jen k menším změnám ve výčtu omezení, za která je náhrada poskytována, např. náhradu za omezení výše povolených těžeb je možno uplatnit kdekoliv v chráněných územích, kde prokazatelně došlo k omezení výše těžeb z důvodu ochrany přírody. K úpravám však došlo také ve způsobu určení výše náhrady a tyto úpravy obvykle vedly k nárůstu její výše, i když omezení zůstalo stejné jako v předchozím roce; takový důsledek mělo např. nahrazení úrokové sazby PRIBOR pevně stanovenou úrokovou sazbou ve výši 3 %.

V novelizovaném znění vyhl. č. 432/2005. Sb. došlo k podstatným změnám. U náhrad újmy za ztížení zemědělského hospodaření se významně rozšířil výčet omezení, za která může být náhrada poskytována a pro která je ve vyhlášce přímo určen způsob jejich výpočtu. Došlo např. k oddělení omezení v důsledku úplného zákazu hnojení na zemědělské půdě od zákazu používání minerálních hnojiv, k oddělení zákazu použití rodenticidů na orné půdě od zákazu použití

ostatních pesticidů na orné půdě. Zcela novým, vyhláškou řešeným omezením je ztížení pastvy hospodářských zvířat v oblastech opakovaného výskytu vlka obecného. Ve vyhlášce bylo také složitě prokazování vlastnických a nájemních vztahů k pozemkům nahrazeno čestným prohlášením žadatele a tato změna podstatně snížila byrokratickou zátěž, jak pro žadatele při podávání žádostí, tak pro AOPK ČR při jejich kontrole.

V roce 2023 se sice celková požadovaná výše náhrady oproti roku 2022 o cca 50 mil. Kč zvýšila, nárůst však nebyl tak skokový jako mezi roky 2021 a 2022. Změna byla způsobena především dalším nárůstem požadovaných náhrad za omezení lesnického hospodaření, zejména za ponechání stojících stromů a ležícího dřeva do fyzického rozpadu. Požadavky na náhrady na rybnících se téměř nezměnily. Na ZPF sice výrazně poklesly objemy žádostí o náhradu v souvislosti se zákazem aplikace rodenticidů proti hrabošovi s tím, jak odeznival jeho kalamiční výskyt (počet žádostí se sice zvýšil, ale objem požadovaných náhrad klesl z cca 120 mil. Kč na cca 30 mil. Kč), ale naproti tomu bylo na základě nového titulu za „ztížení pastvy v oblastech opakovaného výskytu vlka“ podáno více než 310 žádostí s celkovým objemem více než 52 mil. Kč.

V roce 2023 bylo v rámci náhrad újmy za omezení zemědělského a lesnického hospodaření vyplaceno celkově 164 693 mil. Kč. Byly propláceny zejména žádosti za rok 2022 přijaté v roce 2023, ale částečně i žádosti za újmu vzniklou v roce 2023 a také žádosti z předchozích let, jejichž posuzování si z různých důvodů vyžádalo delší čas. Celková výše vyplacených náhrad sice oproti roku 2022 poklesla (v roce 2022 vyplaceno 200 033 mil. Kč), ale to nebylo způsobeno tím, že by klesla požadovaná výše náhrad, ale tím, že se během roku podařilo posoudit a proplatit menší procento požadovaných náhrad než v roce předchozím. Přitom některé skutečně velké a složité žádosti z předchozích let se ani v roce 2023 uzavřít nepodařilo. Na konci roku 2023 AOPK ČR evidovala příznané náhrady ve výši cca 220 mil. Kč, které mohly být propláceny až po přidělení prostředků ze státního rozpočtu byly v lednu 2024.

Přehled o požadovaných a vyplacených náhradách újmy v posledních 5 letech je uveden v tabulce 2.

Tabulka 2 Náhrada újmy v posledních 5 letech

Rok	Zažádáno (mil. Kč)*	Vyplaceno (mil. Kč)**
2019	159,4	131,0
2020	230,5	179,9
2021	362,7	273,2
2022	493,6	200,0
2023	543,0	164,7 (384,7)***

* zahrnuje žádosti v daném roce přijaté

** jde o souhrnné číslo obsahující v daném roce vyplacené náhrady administrované z předchozího účetního období

*** v roce 2023 přiznané náhrady ve výši 220 mil. Kč byly proplaceny v lednu 2024

Odborná podpora při přípravě legislativy

Jana Kinská dal Borgo, Jaromír Kosejk

AOPK ČR se v uplynulém roce podílela na tvorbě či připomínkování řady právních předpisů v oblastech napříč svými kompetencemi.

Příprava novely ve věci stanovení poplatku za kácení dřevin v rámci zákona o ochraně přírody a krajiny

AOPK ČR se spolu s Ministerstvem životního prostředí v roce 2023 podílela na přípravě novely ve věci stanovení poplatku za kácení dřevin, zejména na přípravě metodiky ke stanovení výše poplatku a připomínkování paragrafového znění.

Příprava novely zákona o předcházení ekologické újmě a její nápravě

AOPK ČR byla v roce 2023 Ministerstvem životního prostředí přizvána k účasti na odborné pracovní skupině k novelizaci zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě, kde je odborně diskutována a připravována novela předmětného zákona. Legislativní práce budou pokračovat v roce 2024.

Připomínky k novele zákona o myslivosti

V roce 2023 AOPK ČR spolupracovala s Ministerstvem životního prostředí také na připomínkování návrhu novely zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, připraveného Ministerstvem

zemědělství. Hlavním cílem novely je především řešení hlavního problému současné myslivosti, kterým jsou vysoké stavy spárkaté zvěře a jí působené škody na lesích, zemědělských pozemcích a plodinách a také na přírodním prostředí.

Znalecký ústav

Jana Kinská dal Borgo

AOPK ČR je zapsána do seznamu znaleckých ústavů ve smyslu zákona č. 254/2019 Sb. pro obory ekonomika a životní prostředí včetně přírody a krajiny (odvětví a specializace: botanika, dendrologie a arboristika, ekologie suchozemských systémů, ekologie vodních a na vodu vázaných ekosystémů, hydrobiologie, krajinná ekologie, ochrana přírody a krajiny, zoologie, oceňování lesa, rostlinstva a nerostů, oceňování zvířat a zvěře vč. určování hodnoty exotických zvířat). V roce 2023 v rámci své činnosti vydala celkem 3 znalecké posudky, z toho 2 pro orgány činné v trestním řízení, jeden pro správní orgán. Dále byl v jednom případě podán dodatek ke znaleckému posudku z roku 2020 (aktualizace stavu věci) na základě zadání soudu a v jednom případě byl zpracovatel posudku vyslechnut před soudem prvního stupně.

2.1 Územní ochrana přírody

David Lacina, Eva Knižátková, Miroslav Dort

V České republice existují dvě kategorie tzv. velkoplošných zvláště chráněných území: národní parky (NP) a chráněné krajinné oblasti (CHKO); a čtyři kategorie tzv. maloplošných zvláště chráněných území: národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Celkem zvláště chráněná území zaujímají 1 325 410 ha (překryvy více ZCHÚ jsou započítány jen jednou), což představuje 16,8 % rozlohy ČR. AOPK ČR pečuje o 1 036 485 ha ZCHÚ, tedy o 78,2 % jejich celkové rozlohy. Mezi chráněná území patří také evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO) soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000. Tato soustava zaujímá 1 115 358 ha, tj. 14,1 % rozlohy ČR. Většina soustavy Natura 2000 se překrývá se zvláště chráněnými územími. Státní ochrana přírody spravuje tato chráněná

Tabulka 3 Chráněná území ČR v číslech k 31. 12. 2023

Typ územní ochrany	Kategorie CHÚ	Počet v ČR	Výměra v ČR (ha)	Počet CHÚ v péči AOPK ČR	Výměra v péči AOPK ČR (ha; % z celkové rozlohy dané kategorie CHÚ)
Zvláště chráněná území	Národní parky	4	119 019	0	0 (0 %)
	Chráněné krajinné oblasti	26	1 138 174	24	1 014 392 (89,1 %)
	Národní přírodní rezervace	110	30 441	104	28 809 (94,6 %)
	Národní přírodní památky	125	8 223	121	7 623 (92,7 %)
	Přírodní rezervace	818	43 705	282	16 838 (38,6 %)
	Přírodní památky	1 612	34 527	291	2 885 (8,4 %)
Natura 2000	Ptačí oblasti	41	703 437	23*	259 779 (36,9 %)
	Evropsky významné lokality	1 112	795 640	333*	296 613 (37,3 %)

* Uvedeny všechny lokality soustavy Natura 2000, kde je alespoň na části území orgánem ochrany přírody AOPK ČR (nemusí se však jednat o jediný orgán ochrany přírody)

území jako jednu ucelenou soustavu. Přehled je uveden v tabulce 3. V ČR je dále chráněno 53 lokalit (celkem 47 411 ha) prostřednictvím smluvní ochrany.

2.1.1 Chráněné krajinné oblasti

Miroslav Dort

AOPK ČR zajišťuje péči o 24 CHKO, tedy o všechny CHKO v ČR kromě CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. Výkon státní správy je blíže popsán v [kap. 2.1](#) a péče o území CHKO v [kap. 3.2](#), v dalším textu jsou popsány práce AOPK ČR na vyhlášení CHKO, případně NP a na zpracování plánů péče o CHKO.

K návrhu na nové vyhlášení CHKO Litovelské Pomoraví i v průběhu roku 2023 ještě pokračovalo tzv. předjednávání v regionu, návrh však nebyl zpracován do finální podoby záměru na vyhlášení.

Pro CHKO Bílé Karpaty AOPK ČR připravila a v srpnu na MŽP zaslala návrh záměru na nové vyhlášení a nové vymezení zón CHKO. K těmto podkladům AOPK ČR nedostala připomínky MŽP, neproběhlo s MŽP jednání, AOPK ČR nebyla pověřena předjednáváním návrhu v regionu.

V roce 2023 se největší pozornost AOPK ČR i MŽP soustředila na přípravu podkladů a práce spojené s vyhlášením CHKO Soutok. AOPK ČR v prvním čtvrtletí připravila kompletní podklady pro předjednávání návrhu CHKO v regionu. Na základě pověření MŽP pak probíhala jednání s krajem, samosprávami všech obcí, významnými vlastníky a hospodařícími subjekty, místními spolky a dalšími subjekty. Jednání probíhala cca 4 měsíce, bylo jich vedeno víc než 266 a AOPK ČR podle připomínek z předjednávání upravila vedení hranice, zonaci a některé bližší ochranné podmínky CHKO Soutok. Také další získané připomínky v nejširší možné míře zapracovala a aktualizovaný návrh odevzdala MŽP.

Oznámení o záměru na vyhlášení CHKO Soutok vydalo MŽP koncem srpna 2023. Ve lhůtě stanovené zákonem bylo MŽP doručeno k záměru velké množství námitek (cca 1 700 námitek od cca 240 subjektů). AOPK ČR vedla o podaných námítkách v regionu další jednání a během listopadu a prosince začala připravovat pro MŽP odborná stanoviska k došlým námítkám a tato práce pokračovala i na začátku roku 2024.

Podrobnosti o přípravě CHKO Soutok jsou uvedeny v [boxu 1](#).

Proces vyhlášení NP Křivoklátsko zahájený oznámením záměru koncem září 2022 pokračoval rozhodováním o podaných námítkách. O jednotlivých námítkách rozhoduje MŽP ve správním řízení a od AOPK ČR si vyžádalo odborná stanoviska jako jeden z podkladů pro tato rozhodnutí. Z cca 150 došlých podání byl však relativně velký podíl námitek občanů, kteří v navrhovaném území NP žádné nemovitosti nevládní. V prvním pololetí 2023 se zástupci AOPK ČR zúčastnili všech jednání, která k NP Křivoklátsko probíhala. Některá jednání se subjekty, které podaly námítky (např. Lesy ČR, s. p., VLS ČR, s. p.), pak vyústila např. ve stažení námítky či nalezení přijatelného kompromisního řešení.

Během prvního pololetí 2023 byla na AOPK ČR zpracována a na MŽP zaslána odborná stanoviska ke všem došlým námítkám, AOPK ČR zpracovala i návrhy odpovědí na došlé připomínky. Také byly podle vydaných rozhodnutí MŽP o námítkách průběžně upravovány příslušné podklady pro MŽP (např. vymezení NP).

Během I. pololetí 2023 MŽP vydalo ke všem námítkám své rozhodnutí. Námítkám většiny obcí nebylo vyhověno, naopak námítky většiny soukromých subjektů, které neměly vliv na výskyt předmětů ochrany NP Křivoklátsko, byly vyřízeny kladně. Proti rozhodnutím MŽP podala většina obcí návrhy na rozklad, které ve druhém pololetí 2023 řešila na svých jednáních rozkladová komise ministra. Rozkladová komise potvrdila původní prvoinstanční rozhodnutí MŽP a práce na vydání rozhodnutí ministra o rozkladu probíhala i počátkem roku 2024.

Zpracování plánů péče o CHKO, které MŽP následně projednává a schvaluje, se řídí dlouhodobým harmonogramem a začíná s předstihem před koncem platnosti dosavadního plánu péče. V roce 2023 byly plány péče opět zpracovávány podle Metodického pokynu MŽP z roku 2019, který obsah plánů péče o CHKO zaměřuje především na předměty ochrany CHKO konkretizované až na úroveň ekosystémů (příp. druhů).

K plánu péče o CHKO Broumovsko odevzdanému na MŽP v prosinci 2022 bylo v dubnu 2023 vydáno oznámení o možnosti seznámit se s plánem péče a po projednání byl plán péče schválen v červnu 2023.

Plán péče o CHKO Kokořínsko – Máchův kraj byl na MŽP odevzdán v dubnu 2023. Oznámení o možnosti seznámit se s plánem péče MŽP vydalo v listopadu 2023. Koncem roku 2023 probíhalo vypořádání došlých připomínek, takže počátkem roku 2024 byl plán péče na MŽP připraven ke schválení (schválen byl v lednu 2024).

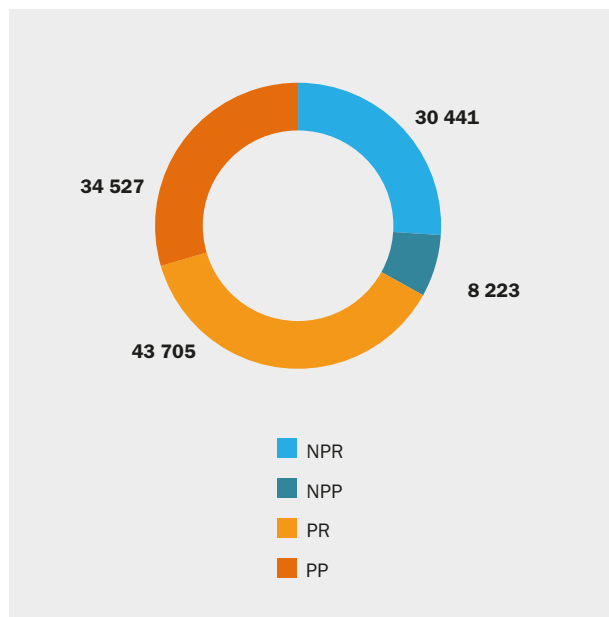
V průběhu roku 2023 pokračovaly práce na dokončení v roce 2022 rozpracovaných plánů péče o CHKO Jeseníky a CHKO Český ráj, pro CHKO Jeseníky byl návrh plánu péče na MŽP odevzdán v říjnu 2023 a pro CHKO Český ráj v listopadu 2023.

Dále probíhalo zpracování plánů péče o CHKO České středohoří, Orlické hory, Slavkovský les a Lužické hory. Na konci roku 2023 byly plány péče o uvedené CHKO v různém stupni rozpracovanosti. Téměř před dokončením návrhu byly koncem roku 2023 plány péče o CHKO České středohoří a CHKO Orlické hory, cca polovina kapitol plánu péče byla hotová v CHKO Slavkovský les, naopak v CHKO Lužické hory byl zpracován jen velmi malý počet kapitol. U uvedených čtyř plánů péče o CHKO lze očekávat jejich dokončení a odevzdání MŽP u dvou v I. čtvrtletí 2024 a u dvou ve II. čtvrtletí 2024.

2.1.2 Maloplošná zvláště chráněná území

Alena Hadravová

V České republice se k 31. 12. 2023 nachází 2 665 maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ). Jejich celková

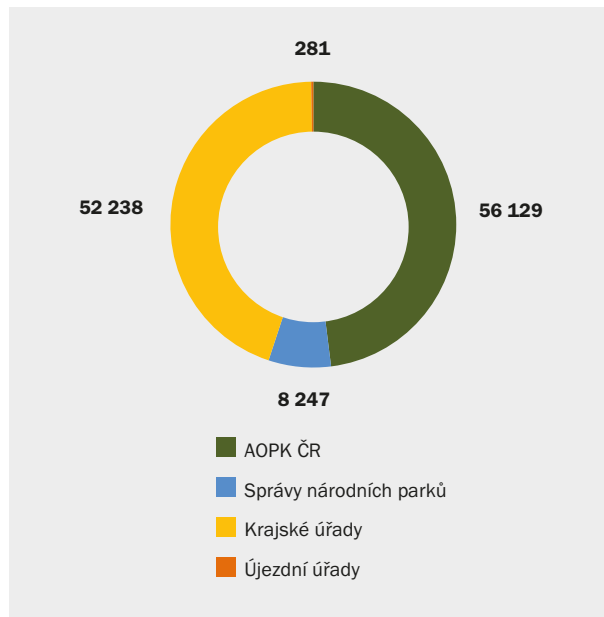

Graf 1 Kategorie MZCHÚ a jejich rozloha (ha)

rozloha je 116 895 ha, což představuje 1,5 % celkové rozlohy státu (graf 1).

AOPK ČR pečuje o 798 MZCHÚ, což je početně necelá třetina všech MZCHÚ v ČR, avšak z hlediska plochy se jedná téměř o polovinu (56 129 ha) z jejich celkové rozlohy (graf 2). Do správy a péče AOPK ČR patří všechny národní přírodní rezervace (104) a národní přírodní památky (121) s výjimkou těch, které se nacházejí na území národních parků a CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. MZCHÚ v kategoriích přírodní rezervace a přírodní památka v těchto dvou CHKO též spadají do správy národních parků. O péči na území ostatních CHKO se již stará AOPK ČR. Jedná se o 279 přírodních rezervací a 281 přírodních památek, kdy vedle péče o tato území patří do kompetence AOPK ČR i jejich vyhlásování. Zároveň AOPK ČR pečuje o 13 MZCHÚ, která se nacházejí na pozemcích a stavbách tvořících součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy. Péče o MZCHÚ v gesci AOPK ČR je blíže popsána v kap. 3.

Péče o MZCHÚ probíhá na základě vyhotovených a schválených plánů péče. Jedná se o odborné a koncepční dokumenty, v nichž se na základě souhrnu poznatků o dosavadním vývoji v MZCHÚ navrhuje opatření pro další období. Plány péče pro národní přírodní rezervace a národní přírodní památky projednává a schvaluje MŽP. V roce 2023 AOPK ČR připravila a předala k projednání na MŽP v těchto kategoriích 27 kompletních plánů péče. Dále AOPK ČR připravila a na MŽP předala podklady ke změně plánu péče o NPR Velká Pleš a NPP Babiččino údolí. Změna plánu péče o NPR Velká Pleš se týkala prodloužení jeho platnosti do roku 2025 z důvodu probíhajícího procesu vyhlásování NP Křivoklátsko, kdy ochrana této NPR bude zajištěna v rámci jeho zonace (NPR se nachází v I. zóně). V případě NPP Babiččino údolí bylo třeba změnit platnost plánu péče kvůli synchronizaci navazujícího plánu péče (2030–2039) s novým LHP, jehož předpokládaná platnost bude 2031–2040, tak aby nový plán péče mohl být pro nový LHP podkladem. Druhým důvodem byla skutečnost,

Graf 2 Rozdělení péče o MZCHÚ mezi orgány ochrany přírody podle rozlohy (ha)

že nový plán péče bude součástí záměru na nové vyhlášení NPP, jehož příprava vyžaduje dostatečný časový předstih. Pro MZCHÚ, která AOPK ČR přímo spravuje, bylo za rok 2023 vyhotoveno 78 plánů péče o PR a PP.

V roce 2023 AOPK ČR vyhlásila pět maloplošných zvláště chráněných území (tab. 4) – 3 v kategorii přírodní rezervace a 2 v kategorii přírodní památka. V CHKO Žďárské vrchy byla znovu vyhlášena PR Olšina u Skleného z důvodu v minulosti provedených změn ve využití parcel v ochranném pásmu a částečně i v ploše ZCHÚ. Nově vyhlášená podoba odráží skutečný stav, kdy byla z plochy ZCHÚ vyjmuta část mladých lesních porostů v katastrálním území Sklené u Žďáru. Dalším opětovně vyhlášeným územím byla PR Na Čihadle v CHKO Jizerské hory. Hlavním důvodem přehlášení PR byl rozpor mezi platným vyhlášovacím dokumentem a v roce 1992 dohodnutým vymezením. Nově vyhlášená rezervace včetně ochranného pásma respektuje návrh z roku 1992, upravené parcelní hranice a její rozsah lépe odpovídá výskytu předmětů ochrany. S obnovou LHP v roce 1992 byl zpracován návrh na změnu hranic rezervace Na Čihadle. Tento návrh neprošel legislativním procesem, ale i přesto byl začleněn do LHP, převzal ho i Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP) a byl i základem pro vymezení EVL Jizerské smrčiny a pro hranice stanoviště Ramsarské úmluvy Horní Jizera, a je tedy jejich součástí. V CHKO Český ráj byla znovu vyhlášena PR Na Hranicích (box 2). V CHKO Pálava byla zcela nově vyhlášena PP Kočičí kámen. Důvodem vyhlášení bylo to, že území požívalo mezi roky 1951 a 2014 územní ochranu v různých, době a stavu legislativy odpovídajících kategoriích (SPR, NPR) a v roce 2014 bylo této ochrany zbaveno samostatným vyhlášením MZCHÚ v CHKO Pálava a navíc se kryje i s platnou zonací CHKO (I. zóna). Posledním vyhlášeným územím byla PP Deštné pastviny v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj. Tato PP byla znovu vyhlášena z důvodu nutnosti upravit hranice v rozsahu hranic

Zpracování podkladů pro vyhlášení CHKO Soutok

Vladan Riedl, Miroslav Dort, Pavel Pešout

CHKO Soutok by měla chránit harmonickou krajinu nivy řek Moravy a Dyje a jejich přítoky s rozsáhlým komplexem lužních lesů nížinného typu, s mozaikou lučních, mokřadních a vodních ekosystémů, z nichž celá řada je vázána na přirozený vodní režim s rozlivy. S pestrostí ekosystémů přímo souvisí i pestrost druhová – oblast je domovem mnoha druhů rostlin, živočichů a hub. Hostí rozmanitá společenstva hmyzu, která k životu potřebují živé i odumřelé dřevo. V roce 2018 zde byl popsán zcela nový druh brouka – kožojed moravský (*Paranovelensis moravicus*). Zdejší populace motýla nesytka panonské je nejbohatší v České republice, jenom v oblasti jihomoravských luhů žije vzácný modrásek čičorkový. Vyskytuje se tu na 250 druhů ptáků, 140 druhů zde i hnízdí, například vzácný orel královský. Žije tu 80 % z našich původních druhů ryb.

Snaha o vyhlášení CHKO v oblasti soutoku řek Moravy a Dyje trvá již více než 50 let. Dalším impulsem pro přípravy vyhlášení CHKO bylo vytvoření soustavy Natura 2000 a vyhlášení dvou rozsáhlých EVL a ptačí oblasti v roce 2005. V roce 2008 tedy MŽP pověřilo AOPK ČR zpracováním kompletního návrhu na vyhlášení CHKO včetně plánu péče a sítě MZCHÚ. Nepodařilo se však překonat zásadní nesouhlas Ministerstva zemědělství a Lesů ČR, s. p. (LČR). Přípravy CHKO byly zastaveny ještě před zahájením vlastního vyhlášovacího procesu.

Následně MŽP pověřilo AOPK ČR zpracováním návrhu soustavy MZCHÚ, která by zajistila ochranu alespoň nejcenějším místům. V roce 2013 byla nařízením vlády forma ochrany dvou evropsky významných lokalit Niva Dyje a Soutok-Podluží změněna na částečnou ochranu formou MZCHÚ. V následujících letech proběhlo několik jednání mezi MŽP, AOPK ČR, LČR a Krajským úřadem Jihomoravského kraje. V říjnu 2019 byl MŽP oznámen záměr na vyhlášení NPR Lanžhotské pralesy a posléze v březnu 2020 pak záměr na vyhlášení NPP Soutok. Procesy vyhlášení obou MZCHÚ zatím nebyly ukončeny. Souběžně s tím krajský úřad vyhlásil tři přírodní památky v oblasti Tvrdonicka. Soustava MZCHÚ, byť relativně rozsáhlá, však stále není optimálním řešením pro ochranu celého rozsáhlého území soutoku.

Programové prohlášení vlády ČR z ledna 2022 obsahuje záměr zajistit ochranu soutoku vyhlášením národního parku. Po zhodnocení možných variant však v červnu 2022 vedení MŽP rozhodlo, že nevhodnější bude vyhlášení CHKO. Následně pověřilo AOPK ČR, aby zpracovala podklady, které by co nejvíce respektovaly již známé připomínky obcí a partnerů v regionu.

Z možností zvláštní územní ochrany, které zákon o ochraně přírody a krajiny nabízí, je pro území soutoku CHKO nevhodnější variantou, a to mimo jiné z těchto důvodů:

- území svým rozsahem, soustředěnými přírodními hodnotami v kulturní krajině a dalšími charakteristikami přesně odpovídá zákonné definici CHKO
- zonace CHKO umožňuje stanovit odstupňovanou intenzitu ochrany jednotlivých částí území, zacílit a optimalizovat péči
- rozsáhlý komplex lužních lesů vyžaduje aktivní péči, což by mohlo být v rozporu se strategií národního parku
- správu celého území vykonává jediný orgán ochrany přírody – to vede k zajištění jednotné odborné péče o celé území, koncepčně jednotnému výkonu státní správy a jasnému vymezení kompetencí v území
- oblast soutoku je unikátní i tím, že nezahrnuje intravilány obcí a je zde velmi vysoký podíl lesů ve státním vlastnictví.

V prvním čtvrtletí roku 2023 AOPK ČR ve spolupráci s MŽP zpracovala příslušné podklady pro předjednávání (návrh hranic území CHKO, zonace a bližších ochranných podmínek). V květnu a červnu 2023 proběhla jednání se všemi obcemi, s některými opakovaně, a to včetně veřejných projednávání. Dále proběhla jednání se zástupci aktuálně známých hlavních hospodářských subjektů, se zástupci zájmových organizací a spolků i s jednotlivci, kteří projevíli zájem. Celkem proběhlo 266 jednání.

Na základě připomínek obcí, hospodářů, spolků a dalších partnerů byly upraveny hranice navrhované CHKO, zonace a bližší ochranné podmínky. Takto upravený návrh AOPK ČR předala koncem června MŽP. Oznámení o předložení záměru na vyhlášení CHKO Soutok bylo v souladu se zákonem zveřejněno na portálu veřejné správy dne 24. 8. 2023. Současně AOPK ČR rozeslala dotčeným subjektům dopis o možnosti seznámit se s návrhem vymezení zón CHKO Soutok a podávat k němu své připomínky.

Od zveřejnění dokumentu běžela zákonná 90denní lhůta pro zaslání námitek, které mohou podávat kraje, obce a vlastníci nemovitostí dotčení záměrem, resp. v navrhovaném území vlastníci nemovitosti. V této lhůtě obdrželo MŽP cca 1 700 námitek, které podalo cca 240 subjektů. Námítky měly v naprosté většině shodný obsah a namítající podávali námítky jednotlivě za každý vlastněný pozemek, takže někteří vlastníci podali i více než 150 jednotlivých námitek. K zonaci se sešlo celkem 5 připomínek, přičemž některé lze chápat spíše jako námítka k vyhlášení. Během listopadu a prosince AOPK ČR připravovala pro MŽP odborná stanoviska k došlým námítkám.

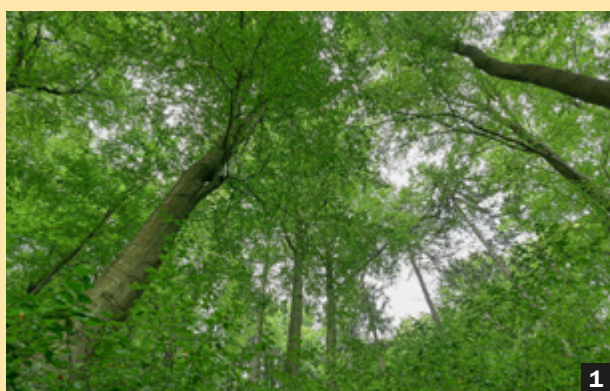
Symbolem oblasti jsou mohutné staroduby, foto J. Miklín

Přírodní rezervace Na Hranicích se rozrostla o 25 ha

Jiří Jokl

Přírodní rezervace Na Hranicích byla vyhlášena již v roce 1953. Chrání pěnovcová prameniště a přírodě blízké bučiny s výskytem přesličky největší (*Equisetum telmateia*).

Původní přírodní rezervace zahrnovala jen malou část z pásu starých svahových bučin na západní straně průlomu řeky Jizery u obce Rakousy, které jsou obdobně cenné jako bučiny v přírodní rezervaci Bučiny u Rakous na protějším (východním) břehu řeky. Proto AOPK ČR, Správa CHKO Český ráj dlouhodobě usilovala o rozšíření této přírodní rezervace. To se nakonec po projednání s vlastníky pozemků a dotčenými orgány a obcemi podařilo a přírodní rezervace Na Hranicích se z původních 3,82 ha rozrostla na 28,81 ha.

1

2

3

4

Z ohrožených druhů se v přírodní rezervaci vyskytuje kromě přesličky největší například tis červený, okrotice bílá, lilie zlatohlavá, hruštica jednostranná, kruštík širolistý nebo vzácné druhy hub, jako je ouško citrónové, pavučinec nancyský, zdobenec zelenavý, či ptáků, jako je jestřáb lesní, krahujec obecný, výr velký, krkavec obecný, lejsek šedý, holub doupňák, datel černý, strakapoud velký. V neposlední řadě tu žije také několik druhů netopýrů vázaných na stromové dutiny.

V jihovýchodní části území je několik menších ploch, které byly v minulosti obnoveny stanovištně nevhodnými dřevinami (smrk, borovice). AOPK ČR se ve spolupráci s vlastníky lesa bude snažit o postupnou změnu jejich druhové skladby

Díky terénním poměrům v průlomu řeky Jizery a dlouhodobému omezení těžeb ochranou přírody se zde zachoval pás přírodě blízkého lesa, který byl sice zřejmě uměle založený, ale až na několik výjimek se dlouhodobě vyvíjel bez lidských zásahů. Věk velké části těchto bučin se blíží 170 letům a začíná v nich proces postupné samovolné přirozené obnovy. V prolukách po odumřelých nebo padlých stromech se les začíná postupně zmlazovat a ze stejnověkých porostů se stávají pestřejší různověké, víceetážové lesy s množstvím odumřelé dřevní hmoty a starých stromů, které poskytují vhodné prostředí pro život mnoha druhů ptáků, hmyzu, rostlin a hub včetně zvláště chráněných druhů a druhů uvedených v červených seznamech. Díky poměrně pestrému podloží se zde vyskytují květnaté, acidofilní i vápnomilné bučiny a v druhové skladbě lesa jsou přimíšené další dřeviny (borovice lesní, dub zimní, javor klen, olše lepkavá atd.), které ještě zvyšují biodiverzitu prostředí.

a prostorové struktury k přírodě blízkému stavu. V cenných starých bučinách by měly být zásahy minimální a budou zde upřednostněny přírodní procesy.

Rozšíření přírodní rezervace Na Hranicích umožní zachování cenného ekosystému přírodě blízkých bučin na obou stranách průlomu řeky Jizery a biotopů ohrožených druhů, které jsou na něj vázány.

1. Pohled do korun lesa
2. Interiér bučin
3. Pás bučin na svahu nad řekou Jizerou
4. Přeslička největší

Všechna foto Jiří Jokl

Tabulka 4 Nově vyhlášená MZCHÚ na území CHKO v roce 2023

Nově vyhlášená MZCHÚ	Rozloha (ha)	CHKO
PR Olšina u Skleného	6,45	Žďárské vrchy
PR Na Čihadle	4,41	Jizerské hory
PR Na Hranicích	28,81	Český ráj
PP Kočičí kámen	1,26	Pálava
PP Deštné pastviny	1,86	Kokořínsko – Máchův kraj

stávajících pozemkových parcel, které byly změněny v rámci komplexní pozemkové úpravy.

AOPK ČR také pro MŽP připravuje odborné podklady pro vyhlášení NPR a NPP. V roce 2023 to byly podklady a stanoviska pro probíhající proces vyhlášení nové NPP Lom Československé armády (box 3). Kvůli zániku jediného předmětu ochrany sysla obecného byla zrušena nařízením vlády č. 440/2021 Sb. evropsky významná lokalita Praha-Letňany. Tím byl naplněn i důvod uvedený v § 45 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, pro zrušení související NPP Letiště Letňany, která byla vyhlášena právě pro účely zajištění ochrany této evropsky významné lokality.

2.1.3 Soustava Natura 2000

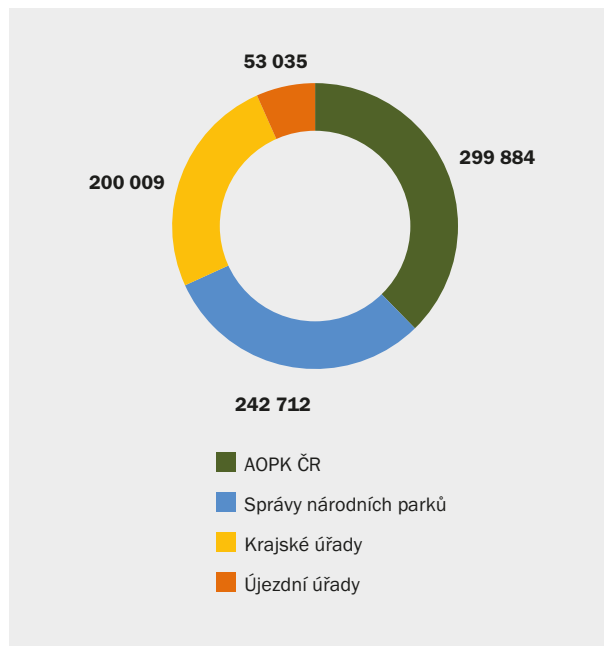
Tereza Kušnířová

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu, kterou na svém území vytvářejí všechny státy EU. Tvoří ji ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Ty jsou vyhlášovány podle směrnice č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích), a směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích). V roce 2023 soustava nedoznala změn, nicméně AOPK ČR spolupracovala s MŽP na projednání návrhu na novelizaci národního seznamu EVL, který se zabývá primárně doplněním předmětů ochrany do již existujících lokalit v souladu se závěry hodnocení dostatečnosti soustavy Natura 2000 zpracovaného Evropskou komisí.

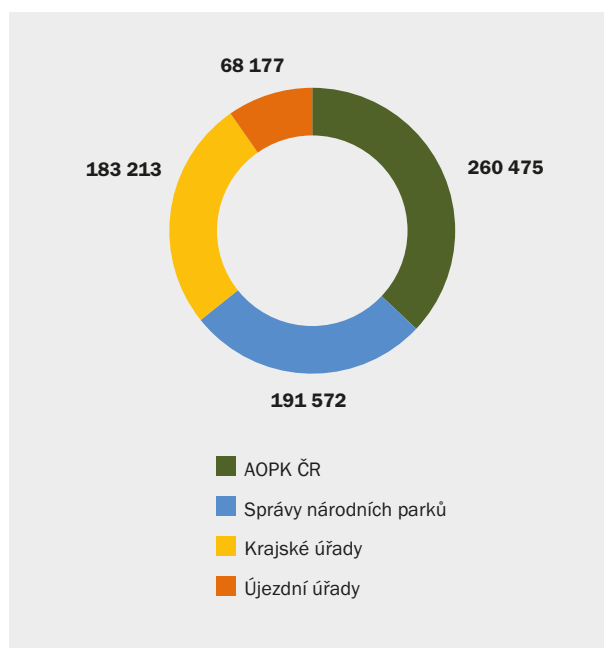
Na území ČR je tak nadále vyhlášeno 1 112 EVL v celkové rozloze 795 640 ha (10,1 % rozlohy státu). Péči o některé z nich popisuje box 4. Ptačí oblasti jsou z hlediska rozlohy stabilní již od roku 2009 v počtu 41 a jejich území pokrývá celkem 703 437 ha (8,9 % rozlohy státu). Přehledně jsou údaje o EVL a PO v ČR uvedeny v tabulce 5, grafy 3 a 4 pak shrnují, jaká plocha EVL, resp. PO spadá do působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Souhrny doporučených opatření

Souhrny doporučených opatření (SDO) pro EVL a PO jsou odborné a koncepční dokumenty popisující ekologické nároky, aktuální stav a důvody ohrožení předmětů ochrany, pro které byla území vyhlášena. Definují rovněž optimální opatření a způsoby hospodaření k udržení či dosažení příznivého stavu předmětů ochrany na konkrétních lokalitách.

Graf 3 Působnost orgánů ochrany přírody v EVL podle rozlohy (ha)

Graf 4 Působnost orgánů ochrany přírody v PO podle rozlohy (ha)

Rok 2023 byl posledním rokem realizace projektu AOPK ČR „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“ (realizace 2016–2023, OPŽP 2014–2020). V rámci projektu byla MŽP předána zbývající plánovací dokumentace – 8 SDO pro EVL a 5 SDO pro PO. Schválené SDO lze dohledat v Ústředním seznamu ochrany přírody. Více o projektu, který se rovněž zabýval monitoringem a hodnocením toho, do jaké míry jsou SDO v praxi naplňovány, a vlivem navržené péče, se lze dočíst v boxu 5.

2.2 Obecná ochrana druhů

Jindřiška Jelínková

AOPK ČR má svoji roli i v obecné ochraně druhů (§ 5 ZOPK), tedy v ochraně všech druhů živočichů i rostlin před zničením, poškozováním, sběrem či odchytom, který vede nebo by mohl vést k jejich ohrožení, zániku populace nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí.

V posledních letech byly zintenzivněny práce v oblasti zajištění konektivity krajiny, kde se AOPK ČR podílela hned na několika mezinárodních projektech. Prioritou je rovněž zprostupňování vodních toků a problematika invazních a nepůvodních druhů představujících riziko pro původní druhy a ekosystémy.

2.2.1 Konektivita krajiny

Jitka Uhlíková

Konektivita krajiny je téma, kterému se AOPK ČR dlouhodobě věnuje jak na území ČR, tak v rámci mezinárodních projektů. Podpora konektivity krajiny je důležitá nejen pro ochranu ohrožených druhů a ekosystémů, ale také pro udržení dlouhodobé ekologické stability a druhové rozmanitosti. Problémem jsou liniové stavby, zejména dopravní infrastruktura. Mezi primární negativní vlivy dopravní infrastruktury patří bariérový efekt. Opatřením, která mohou „efekt zdi“ u oplocených dálnici zmírňovat, jsou ekodukty neboli zelené mosty. Dalším negativním dopadem je mortalita živočichů na komunikacích, která k bariérovému efektu přispívá. Opatřením, které může snížit četnost kolizí živočichů s vozidly, jsou odpuzovače. Nejčastěji používaným typem odpuzovače u našich silnic je odpuzovač pachový, jehož účinnost je obecně diskutabilní a dle posledních výzkumů krátkodobá.

V roce 2022 začala realizace projektu s názvem „Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy“, který byl podpořen v rámci programu Doprava 2020+ Technologické agentury ČR (box 6).

Výstupy projektu by měly posloužit k omezení fragmentace prostředí dopravní infrastrukturou a zvýšit efektivnost opatření, která jsou k zamezení negativních vlivů dopravy používána.

2.2.2 Zprostupňování vodních toků

Pavel Marek, Boris Prudík

Problematika odstraňování migračních bariér nebo jejich zprůchodňování, zpravidla výstavbou rybích přechodů, zažila v ČR vysoce naplněný rok. A to ve všech rovinách řešení – přípravné či metodické, realizační i postrealizační (monitorovací) fázi. AOPK ČR se jako dlouholetá odborná organizace podpory napříč resortem Ministerstva životního prostředí podílela na většině z nich, především prostřednictvím zástupců odborné skupiny – Komise pro rybí přechody.

Přípravná fáze – koncem října proběhl VIII. ročník semináře zaměřeného na problematiku zprůchodnění migračních překážek ve vodních tocích, tzv. „Sázavský seminář“. Mezi hlavní témata diskuze více než 70 prezenčních účastníků (zajištěn byl i on-line přenos) patřilo nařízení EU (Nature Restoration Law), článek 7 k obnově volně tekoucích řek, aktualizace plánu managementu úhoře a příklady řešení zajištění migrační průchodnosti konkrétních projektů. Více zde: <https://konference.vrv.cz/seminar/>.

Realizační fáze – byly vyhlášeny dotační výzvy pro období 2021+ v rámci národních i evropských finančních mechanismů, v rámci tří různých výzev se podařilo zhodnotit a k podpoře doporučit 15 dříve projednaných projektů (z toho 11 z Operačního programu Životní prostředí). Tyto projekty by měly být stavebně zahájeny v průběhu roku 2024. AOPK ČR hodnotila dalších 15 záměrů, některé již v jejich finální podobě. Ty čekají na další dotační příležitosti v následujících výzvách. Pro zajištění maximální možné efektivity realizovaných rybích přechodů se předpokládá brzké aktualizování standardů ochrany přírody SPPK B 02 006 „Rybí přechody“, které uvádějí mj. parametry pro typové stavby rybích přechodů. V uplynulém roce byly sumarizovány podněty pro jejich aktualizaci, mj. i na základě závěrů výzkumu „Fyzikální modelový výzkum rybního přechodu“, který realizovala Fakulta stavební ČVUT a Povodí Vltavy, s. p.

Postrealizační fáze – pokračuje provádění monitoringů účinnosti realizovaných rybích přechodů dle metodiky AOPK ČR „Biologické hodnocení rybích přechodů“. I díky této zpětné vazbě mohou být optimalizovány již v rámci projektových parametrů návrhy na nové zprůchodnění dalších jezů. Významný posun v této oblasti se očekává i od systému 3D telemetrie ryb na lokalitě VD Štětí na Labi, který byl v rámci projektu „Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu“ instalován VÚV T. G. M., v. v. i. S instalací a kalibrací fyzicky pomáhali zástupci severoamerického výrobce a lze říci, že jde nejen v podmínkách ČR, ale i v rámci střední Evropy

Tabulka 5 Území soustavy Natura 2000 k 31. 12. 2023

	Počet EVL	Rozloha EVL (ha)	Pokryvnost EVL (%)	Počet PO	Rozloha PO (ha)	Pokryvnost PO (%)	Natura 2000 EVL + PO (ha)	Pokryvnost EVL + PO (%)
Celkem ČR	1112	795 640	10,1	41	703 437	8,9	1 115 358	14,1
Kontinentální oblast	1 003	763 407	10,1	34	667 586	8,8	1 063 334	14,1
Panonská oblast	128	32 233	9,5	8	35 851	10,5	52 024	15,3

Pozn. Některé lokality zasahují zároveň do kontinentální i panonské oblasti, součet EVL (PO) v těchto oblastech je proto vyšší než celkový počet EVL (PO) v ČR. V případě rozlohy Natura 2000 je území současně v překryvu s EVL i PO započítáno pouze jedenkrát.

Příprava vyhlášení národní přírodní památky Lom ČSA

Pavel Pešout, Michal Porteš, Vladimír Volf

V roce 2023 se po mnohaletém úsilí podařil významný pokrok při prosazování ekologické obnovy území narušených povrchovou těžbou hnědého uhlí v Severočeské hnědouhelné pánvi. Na základě usnesení vlády ČR č. 479 ze dne 28. června 2023 vytvořila AOPK ČR návrh vyhlášení národní kategorie zvláště chráněného území v lomu Československé armády (ČSA) včetně návrhu plánu péče.

1

2

3

4

Hnědouhelný povrchový velkolom ČSA se nachází v Ústeckém kraji a těžba zde bude ukončena v roce 2026. Mírou dosažené biodiverzity i početností některých vzácných druhů otevřené krajiny představuje zcela unikátní území v regionálním i celorepublikovém kontextu (hnízdí tu například minimálně 40 % republikové populace lindušky úhorní a bělořita šedého).

Pro navrhovanou národní přírodní památku (NPP) byly vybrány z hlediska ochrany přírody ty nejhodnotnější plochy. Navrhovaná NPP bude zabírat plochu téměř 12 km² (včetně plochy budoucího jezera). Zbytek (mimo NPP) lomu bude využit zejména pro obnovitelné zdroje energie a jiné investiční záměry.

Návrh záměru na vyhlášení i samotný plán péče byl projednáván se zástupci vědeckých institucí a nevládních organizací, především pak odborných společností. Vzhledem k mnoha odlišným zájmům týkajících se území lomu ČSA probíhala také jednání v meziresortní pracovní skupině s cílem nalezení vhodného kompromisu ohledně využití území různými způsoby.

Plánovaná péče je založena jak na udržování stanovišť v raných sukcesních stadiích (zejména pastvou velkých kopytníků, disturbancí technikou, výřezem náletu apod.), tak i na ponechání ploch přirozené sukcesí. Zvláštní pozornost je věnována likvidaci invazních a expanzivních rostlin. Pomístně byly navrženy i činnosti, jako je vytváření tůní či zlepšování morfologie území terénními hřbety, které by měly být zahrnuty do aktuál-

ně dobíhající sanací a rekultivací – ty budou v lomu probíhat ještě do roku 2029/2030, aby se zabezpečily důlní prostory.

Ve zbytkové jámě lomu ČSA, která bude ponechána samovolné sukcesí, postupně vznikne jezero s přirozeným nátokem a kolísající vodní hladinou. Management odlišný od zbytku území NPP bude probíhat na území arboreta Jezeří, které je součástí kulturní památky Zámek Jezeří s arboremem. Zde je Národním památkovým ústavem plánována k přírodě citlivá obnova původní podoby arboreta.

Návrh záměru na vyhlášení NPP Lom ČSA (vč. plánu péče) byl na MŽP odevzdán koncem roku 2023, k oznámení bude připraven (netypicky) až po schválení vládou. Následný proces vyhlášení NPP bude zřejmě dokončen v letech 2025–2026 po projednání s dotčenými obcemi, kraji a dalšími subjekty.

1. Část lomu ČSA pohledem z dronu, foto J. Bělehoubek
2. Pohled na zámek Jezeří z lomu ČSA, foto J. Bělehoubek
3. Stádo muflonů v lomu ČSA, foto J. Bělehoubek
4. Pohled na těžební jámu, v pozadí Krušné hory, foto V. Volf

Co zůstane za projektem LIFE České středohoří

Gabriela Kubátová, Ondřej Nitsch, Kateřina Tremlová

V prosinci 2023 skončil šestiletý projekt LIFE, který pomohl s obnovou 19 významných lokalit v Českém středohoří. Projekt LIFE České středohoří cílil na cenná stanoviště suchých trávníků a šest evropsky významných druhů. Součástí byla i podpora pestřejší druhové skladby lesních porostů, aby byly odolnější vůči změnám klimatu a hmyzím kalamitám. Práce s veřejností pak měla pomoci vysvětlovat jednotlivé kroky projektového týmu a vzdělávat v oblasti ochrany přírody.

1

2

3

Říká se, že kdo nic nedělá, nic nezkaží. Tento výrok však v ochraně přírody příliš neplatí. Naplánovat managementové zásahy v místech, která se zdála na první pohled ztracená a neperspektivní, chtělo velkou dávku odvahy a odhodlání. I poměrně odvážné zásahy se nakonec projevují na celkové bohatosti projektového území. Neustále se potvrzuje důležitost péče o stanoviště jako celek, ať už o evropsky významné lokality, nebo o nášlapné kameny, než pouze cílená podpora jednotlivých druhů.

Těžké bylo, když po odkřovnění zanedbaných ploch, které bezprostředně po výřezu vypadaly fantasticky, vypučely stovky výmladků křovin. Potěšující bylo, že se mezi nimi probudily k životu i druhy indikující cílové (nebo spíše původní) společenstvo. Na některých místech proběhla obnova neuvěřitelně rychle, jinde se bude muset ještě podpořit následnou péčí. Těmito obnovními zásahy však práce neskončila, ale spíše začala. Udržitelnost obnovených lokalit je proto další výzvou.

Bez podpory veřejnosti, bez úzkých vztahů s vlastníky či uživateli pozemků a bez spolupráce s obcemi nelze projekty tohoto typu realizovat. Nejde přitom jen o účelovou spolupráci, ale o aktivní komunikaci s každým zúčastněným jednotlivcem nebo subjektem. Projekt LIFE České středohoří budoval to, co je cílem i celé AOPK ČR – být spolehlivým a transparentním partnerem, který naslouchá zájmům druhé strany a hledá vzájemně prospěšná řešení. Navíc díky účasti na řadě regionálních akcí pro veřejnost, zaměřených nejen na přírodovědná témata, ale i na cestovní ruch, vzdělávání nebo benefici, je AOPK ČR v Ústeckém kraji vnímána pozitivněji než dříve. I přes občasná složitá jednání se zúčastněnými stranami a nutnost obhajovat určitá kontroverzní témata či kroky provedené z pozice odborné autority se podařilo zapojit všechny důležité aktéry nejen do realizace projektu, ale i do budoucí péče o zájmové lokality. Zkrátka platí, že dialog je klíčem k úspěchu a přátelské vztahy otevírají mnoho možností, které následně přinášejí prospěch přírodě i lidem. Nejde totiž jen o zlepšování stavu krajiny, ale i o budování uvědomělého vztahu místních komunit k přírodnímu dědictví v regionu.

Hrubá čísla projektu:

Výřezy	157,2 ha
Kosení	180,8 ha
Pastva	92,1 ha
Vysazené stromky	41 750 sazenic

1. Botanik, kresba J. Szedlák
2. Výsadba konikleců *ex situ*, foto L. Benešová
3. Slavnosti pastvin, foto O. Nitsch

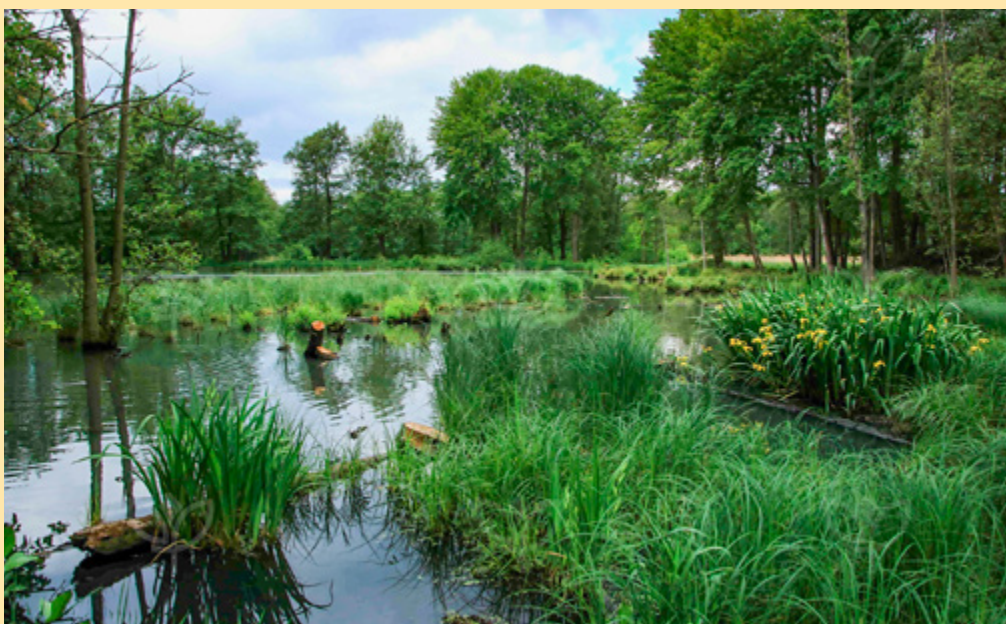
Projekt SDO II

Martin Šikola, Dominika Machoňová

Na konci roku 2023 AOPK ČR úspěšně zakončila projekt OPŽP „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“ neboli SDO II, jehož řešení započalo roku 2016.

Nové SDO

Ze zákona je povinností, aby evropsky významné lokality (EVL) měly platné souhrny doporučených opatření (SDO). Právě doplnění chybějících SDO a také aktualizace některých již nevyhovujících patřily mezi cíle projektu. Celkově tak bylo připraveno 398 SDO pro EVL a dalších 15 pro ptačí oblasti (PO). Všechna SDO byla vytvořena výhradně interními pracovníky AOPK ČR.

Soulad plánů péče a SDO

Ochrana významné části EVL je zajišťována prostřednictvím maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ) překrývajících se s EVL. U těchto EVL (i PO) je podstatnou otázkou zohlednění nároků jejich předmětů ochrany (PřO) v plánech péče (PIP) o MZCHÚ.

Při zpracování PIP o MZCHÚ ve své působnosti AOPK ČR dbala souladu těchto PIP s SDO. Výsledkem je 360 nově zpracovaných PIP o MZCHÚ ve správě AOPK ČR, v nichž je péče navržena optimálně i z hlediska ochrany fenoménů překrývajících se EVL nebo PO.

U MZCHÚ v působnosti krajských úřadů AOPK ČR analyzovala míru zpracování opatření z SDO do PIP. Z celkem 715 hodnocených PIP byly zhruba 2/3 v souladu s SDO. Pro ostatní byla navržena doporučení pro úpravu. Ta byla následně prostřednictvím MŽP předána příslušným orgánům ochrany přírody (OOP).

Realita na lokalitách

Dlouhodobě ne zcela objasněnou otázkou, zejm. v řadě EVL chráněných pouze v režimu tzv. základní ochrany (tedy bez

překryvu se zvláště chráněným územím), je, co se v nich reálně děje. Právě z tohoto důvodu pracovníci regionálních pracovišť (RP) AOPK ČR v letech 2020–2022 v 214 EVL a PO sledovali stav PřO, management lokality, lesní a rybníční hospodaření. Získaná data byla pro každou lokalitu analyzována a tyto výsledky byly společně s doporučeními shrnuty v závěrečné zprávě k lokalitě. Ty budou v průběhu roku 2024 uveřejňovány v Digitálním registru Ústředního seznamu ochrany přírody.

Kromě toho byly zpracovány komplexnější přehledy a souhrny. Na celém datasetu byl např. ověřován soulad realizovaného a plánovaného managementu. To bylo porovnáváno mezi jednotlivými typy OOP, formami ochrany lokalit atd. V případech nesouladu či nerealizování opatření byly s příslušnými OOP řešeny příčiny. Těmi nejčastějšími byly nepotřebnost provedení v daném roce (např. údržby návštěvnické infrastruktury), odložení realizace a administrativně-právní problémy. V lesním hospodaření byl zjišťován soulad LHP/LHO s SDO a ten byl následně ověřován na vybraných dílčích plochách v terénu. Nejčastějším zdrojem nesouladu byla doba obmýtí či obnovní doba. V hodnocení rybníčního hospodaření byly v nejlepším ekologickém stavu rybníky neobhospodařované a plůdkové výtažníky.

Získaná data posloužila rovněž pro optimalizaci metodiky „Příprava a zavedení sledování stavu předmětů ochrany evropsky významných lokalit“, která bude v budoucnu základem nového poloautomatizovaného systému hodnocení stavu předmětů ochrany lokalit Natura 2000.

Další výstupy

Vznikla rovněž řada podpůrných materiálů využitelných pro zpracovatele SDO a PIP i v budoucnu, mj. publikace Zásady péče o předměty ochrany ptačích oblastí, která vyjde knižně během roku 2024.

Projekt SDO II jako celek významně přispěl ke zkvalitnění plánování i realizace péče o soustavu Natura 2000 v ČR a byl realizován s finanční podporou EU.

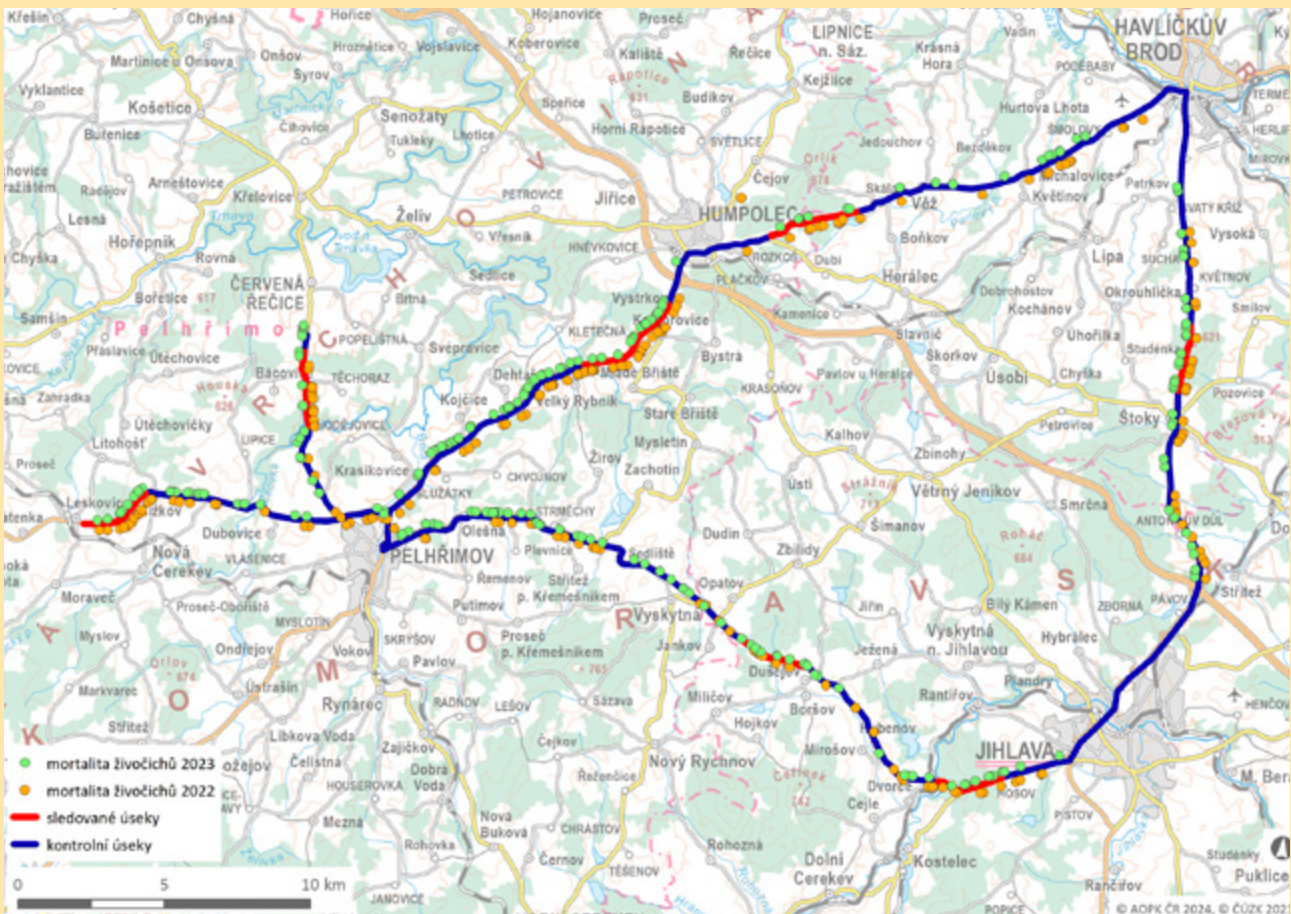
Rybníční hospodaření v EVL Borecké rybníky, foto V. Tejrovský

Průběžné výsledky monitoringu mortality živočichů na vybraných komunikacích v rámci projektu TRIPASS

Martin Strnad, Václav Hlaváč, Martin Slepica, Jitka Uhlíková

V roce 2022 začala realizace projektu „Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy“ (program TA ČR Doprava 2020+). AOPK ČR na něm spolupracuje se společností HBH Projekt spol. s r.o. a CDV, v.v.i. Jedním z cílů projektu je ověření účinnosti 2 typů odpuzovačů a zavedení jednotného systému hodnocení účinnosti a stanovení zásad používání odpuzovačů. Od března 2022 začal pravidelný týdenní monitoring mortality živočichů

(bez instalovaných odpuzovačů). Následující výčet uvádí souhrnně celkový počet jedinců daného druhu zaznamenaný na základě vlastních dat / dat od myslivců: srnec obecný (28/181), prase divoké (5/42), kuna skalní (41/5), zajíc polní (17/24), jezek sp. (35/0), liška obecná (11/10), daněk evropský (0/12), kočka domácí (3/2), jezevčec lesní (1/2), lasice kolčava (3/0), veverka obecná (2/0), tchoř tmavý (0/1). Existují však rozdíly mezi jednotlivými úseky.

na vybraných úsecích silnic I. a II. třídy na Vysočině. Na konci roku 2023 byly na 7 sledovaných úsecích v délce 19 km instalovány 2 typy kombinovaných odpuzovačů: opticko-akustický (Deer Deter) a opticko-pachový (Hagopur kombiset).

Data o mortalitě savců na sledovaných (ošetřených) úsecích jsou sbírána ze tří zdrojů: vlastní monitoring s intenzitou kontrol 1×/týden, data od policie (střet automobilu se zvěří) a data od mysliveckých hospodářů.

Předběžné výsledky za sledované období (3/2022–11/2023) naznačují vysokou míru mortality na 7 sledovaných úsecích

Problematika mortality živočichů na silnicích a její negativní dopad na genetickou diverzitu a fragmentaci populací je dlouhodobě známý. Získané údaje přispějí ke snížení fragmentace prostředí jako základního negativního vlivu dopravy na životní prostředí.

Mapa celkové mortality živočichů zjištěná na základě vlastního monitoringu v intenzitě 1×/týden.

o nadstandardní projekt. Více zde: <https://www.centrum-vo-da.cz/>.

2.2.3 Invazní druhy

Tomáš Görner

V roce 2023 proběhla aktualizace standardu SPPK D 02 007 „Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)“ zohledňující nové metody likvidace výmladných dřevin a doplňující eradikační způsoby dalších rostlin (klejicha, střemcha). Dále byla vytvořena příručka pro zpracování a hodnocení projektů k likvidaci invazních druhů rostlin v režimu zjednodušených metod vykazování v rámci OPŽP, která bude rozšířena i o další druhy rostlin, aby jí bylo možné používat i v jiných projektech. Jde o nastavení tříškálového hodnocení hustoty porostů dle druhů, příručka obsahuje i obrazovou přílohu, aby si každý udělal obrázek o jednotlivých kategoriích hustoty. V srpnu vydalo MŽP schválené zásady regulace pro pajasan žláznatý a bolševník velkolepý, pro které se budou vydávat opatření obecné povahy na úrovni krajů a správ NP a AOPK ČR. MŽP dále předložilo „Akční plán pro řešení problematiky prioritních způsobů šíření invazních nepůvodních druhů v České republice“. Ten byl v červnu schválen vládou ČR.

Do konce března 2023 bylo na webu AOPK ČR možné přes registrační formulář zaregistrovat živočichy z tzv. unijního seznamu, které chtějí jejich majitelé nadále držet s podmínkou zamezení rozmnožování a úniku. Celkem se registrovalo necelých zhruba 1 500 majitelů těchto zvířat či institucí (školy, DDM, firmy, zookoutky), v drtivé většině šlo o želvy nádherné (přes 2 500 jedinců), dále o mývaly, korálovky, nutrie a další.

Z druhů unijního seznamu byl v roce 2023 řešen první nález hlavačkovce Glenova, drobné ryby původem z Dálného východu, která byla nalezena v lednu při výlovu rybníka nedaleko Rokycan. Po konzultaci s vlastníkem rybníků a odborníky byl na rok 2023 naplánován monitoring toku pod rybníky, žádný hlavačkovec nalezen nebyl. Při podzimním výlovu byl nalezen jeden jedinec. Lokalita je nadále monitorována, nicméně volba rybí obsádky v rybníce je patrně pro eliminaci této invazní ryby dostačující. V říjnu byl také zaznamenán první výskyt sršně asijské (box 7) v Plzni, vypátrané hnízdo bylo o čtyři dny později zničeno. Ve stejnou dobu byli také chyceni dva jedinci nedaleko Rudné u Prahy. Na obou lokalitách probíhají monitorovací akce, probíhá též osvětová činnost.

AOPK ČR průběžně prováděla metodickou a osvětovou činnost v oblasti invazních druhů (např. školení k likvidaci invazních druhů dřevin pro Správu železnic, přednášky na konferencích, účast na setkání odborníků a organizací, které mají co dočinění s biologickými invazemi, průběžná aktualizace webu k invazním druhům, články do periodik).

2.2.4 Zajištění péče o zraněné a handicapované živočichy

Lenka Tomášková

AOPK ČR se na zajištění péče o handicapované živočichy podílí administrací PPK C, Podpora záchranných stanic pro ohrožené a handicapované živočichy. Cílem je podpora sítě záchranných stanic pro ohrožené a handicapované živočichy s celorepublikovou působností. Podporována je péče o zraněné a handicapované živočichy a jejich návrat do přírody, péče o trvalé handicapy, které jsou určené k odchovným a osvětovým účelům, a osvětová činnost ve vztahu k veřejnosti v oblasti ochrany druhů a omezování působení ohrožujících faktorů.

S Národní sítí záchranných stanic (dále „NSZS“) AOPK ČR aktivně řešila problematiku vybraných zvláště chráněných druhů, které se do stanic dostávají (např. velké šelmy, vydra, bobr), zároveň má svého zástupce v Radě NSZS.

2.3 Zvláště chráněné druhy

Jindřiška Jelínková

AOPK ČR v roce 2023 dokončovala návrh změny konceptu druhové ochrany v ZOPK, který spočívá zejména v úpravě kategorií zvláště chráněných druhů podle stupně jejich ohrožení dle Červených seznamů a formy jejich ochrany a nastavení možnosti aktivních nástrojů ochrany druhů tam, kde je to nutné, bez vazby na kategorii ochrany ZCHD. Návrh novely ZOPK byl projednáván se zástupci odborných institucí, národních parků a nestátních neziskových organizací. V této souvislosti byly připraveny indikativní seznamy ZCHD, které jsou k dispozici na internetových stránkách AOPK ČR. V rámci projektu DivLand byla připravena aktualizace Konceptu aktivních nástrojů druhové ochrany v České republice 2023–2032, která nahradila dosavadní Koncept záchranných programů. Upravená koncepte nově pokrývá celou oblast aktivních nástrojů druhové ochrany, kterou jsou záchranné programy, programy péče a regionální akční plány.

2.3.1 Záchranné programy

Václav John, Petr Vít

V roce 2023 AOPK ČR realizovala opatření na podporu druhů třinácti schválených záchranných programů (ZP) ohrožených rostlin a živočichů. Zároveň připravovala záchranné programy pro dva druhy. Aktuální informace o realizaci jednotlivých ZP jsou zveřejňovány na internetových stránkách www.zachranneprogramy.cz a na profilu www.facebook.com/zachranneprogramy.

Financování realizace ZP bylo zajišťováno především prostřednictvím dotačních titulů NPO-POPFK, POPFK a PPK. Jednalo se o tyto záchranné programy:

Sysel obecný

Rok 2023 neměl na početnost sysla v ČR významný vliv. Pravidelným letním monitoringem všech známých lokalit byl oproti loňskému roku zjištěn téměř stejný počet jedinců jako v roce 2022, celkem jich u nás žije asi 6 033. Díky polopřirozeným odchovům syslů v České republice (ZOO Brno, Záchraná stanice pro živočichy Vlašim) a v Německu (ZOO Norimberk a ZOO Opel) byla v Českém středohoří založena nová lokalita Odolický vrch, kde bylo vypuštěno 40 zvířat. Další vypouštění proběhlo na letišti ve Strakonících, kde se předpokládalo, že druh už definitivně vymizel. Při jarším monitoringu 2023 zde byl překvapivě pozorován jeden sysel. Třicet pět syslů odchovaných v ZOO Hluboká nad Vltavou a v Záchrané stanici Rozovy tak mohlo v červenci posílit tuto jedinou jihočeskou populaci. Největší počet syslů byl vypuštěn na jižní Moravě, kde 147 syslů osídlilo novou lokalitu u obcí Božice a Borotice, všechna zde vypuštěná zvířata byla součástí záchranného transferu z letiště v Bratislavě. Syslům se na této slovenské lokalitě daří a šíří se do okolí včetně pozemků, kde byla plánována výstavba. Zvířata tedy byla z těchto míst odchycena a část z nich přesunuta na novou jihomoravskou lokalitu.

V roce 2023 byl založen také nový polopřirozený chov syslů v ZOO Na Hrádečku, jehož odchovy by v budoucnu měly přispět k repatriacím a posilování v rámci záchranného programu.

Z výzkumných aktivit posledním rokem pokračovala tříletá studie zabývající se možným vlivem intenzivního příkrmování lidmi na kolonii sysla obecného vyskytující se poblíž městské zástavby v Mladé Boleslavi. Realizátorem studie byla Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Za účelem studie byla v období dubna a června v letech 2022 a 2023 systematicky získávána data umožňující porovnat poměr pohlaví, počet reprodukcí se jedinců, hmotnost, koncentraci hormonu kortizolu, složení střevního mikrobiomu a míru výskytu endoparazitů u tří populací sysla obecného, které se liší intenzitou příkrmování. Výsledky studie naznačují, že silně příkrmovaná část kolonie sysla obecného na Radouči skutečně vykazuje určité odlišnosti od jiných, přirozeněji fungujících kolonií. Výsledná zjištění budou nápomocná při dalším nastavení managementu a aktivit na lokalitách sysla obecného a při hledání vhodných zdrojových lokalit pro repatriace tohoto chráněného druhu.

V rámci realizace záchranného programu sysla obecného byla již tradičně zajištěna podpora vykonávání aktivního managementu (kosení, pastva) na vybraných lokalitách. Management proběhl většinou dle plánu, jen na několika místech bylo problematictější vhodně načasovat a naplánovat pastvu či seč – především kvůli proměnlivému počasí, které v loňském roce panovalo.

V roce 2023 od června do srpna pokračoval projekt tzv. Syslích hlídek na již zmíněné lokalitě Radouč v Mladé Boleslavi. Ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody zde bylo osloveno 3 500 návštěvníků (tedy dvakrát více než v roce 2022). Hlídky informovaly návštěvníky o záchranném programu a o tom, jaká rizika jsou spojena s intenzivním příkrmováním, které na Radouči mění chování syslů.

Užovka stromová

Pro užovku stromovou byla v roce 2023 zajištěna potřebná péče o líně a důležité biotopy (především v Poohří). Ve všech oblastech známého výskytu druhu byl také prováděn důkladný monitoring. Na všech lokalitách byl pozorován průměrný počet hadů. Pokračoval také monitoring mimo tradiční místa výskytu, konkrétně v oblastech PP Želinský meandr, střední Povltaví a ptačí park Kosteliska. Další aktivity na podporu užovky stromové zahrnovaly např. výřezy vegetace v NP Podyjí, likvidaci nepůvodních predátorů, odchvy hadů před sekáním v příkopech podél hlavní silnice v Poohří či pravidelné osvětové akce pro veřejnost.

Hnědásek osikový

Byla dokončena studie zabývající se genetickou diverzitou hnědásky osikového. Bylo zjištěno, že populace v Polabí je dlouhodobě izolována od nejbližších existujících populací (jižní Polsko, Sasko a historické nálezy z Moravy), je genetiky unikátní, avšak míra genetické variability se dlouhodobě snižuje, a to jak ve srovnání s historickými vzorky z Polabí (20. a 40. léta 20. století), tak i se stavem v 90. letech 20. století. Studie současně vyvrátila kolující fámy, že byl v oblasti Polabí údajně ilegálně vysazen materiál původem ze zahraničí pro posílení stávající populace, naopak je jisté, že k žádnému posílení ani introgresi genů nikdy nedošlo. Dále bylo zjištěno, že nedávno objevená populace u Frýdku-Místku se genetiky liší od historického výskytu z Moravy a Slezska, a naopak přesně odpovídá výskytu na jižním Slovensku, její původ se tedy považuje za prokázaný – jde o introdukce z lokality Kováčovské kopce.

Tyto závěry posílily přesvědčení, že je potřeba usilovat o ochranu naší původní populace v Polabí. Bohužel její kolaps v letech 2018–2020 neumožnil další posílení genetické variability v chovu a v roce 2023 se již velmi významně projevil negativní vliv inbreedingu. Přes výsadek většího počtu housenek, který proběhl na všech třech lokalitách – tj. Libický luh (500 housenek), Žiželický les (500 housenek) a Dománovický les (1 500 housenek) – byly celkové výsledky mimořádně slabé, bylo nalezeno pouze 28 snůšek, a to jen v Dománovickém lese, počet larválních hnízd byl ještě výrazně nižší (velká část snůšek zanikla). To je velmi alarmující, zejména s ohledem na skutečnost, že první výsadek nižšího počtu housenek v Libickém luhu měl na mnohem menší ploše před 5 lety výrazně vyšší úspěšnost. Navíc všechna dohledaná hnízda byla viditelně malé velikosti a s malým počtem zjištěných housenek. Bohužel to koresponduje se špatnou situací v chovu, kde se výrazně snížila líhivost vajíček a zvýšila úmrtnost v přechodu housenek mezi instary, což je typická známka inbreedingu.

Populace u Frýdku-Místku naopak tyto problémy nemá a jeví se jako zdravá, jakkoliv kapacita prostředí je již naplněna. V roce 2023 bylo zjištěno celkem 80 larválních hnízd, což je sice o něco méně než v roce 2022, ale stále vysoké číslo pravděpodobně na hranici kapacity prostředí (celková vhodná plocha je výrazně menší než v Dománovicích). Problémy pozorované v Dománovicích zjištěny nebyly a současně i počty pozorovaných jedinců jsou nadále vysoké. Bohužel i na této lokalitě

První výskyt sršně asijské v ČR

Tomáš Görner, Zdeněk Myslík

Sršně asijská (*Vespa velutina*), invazní druh z východní Asie, se dostal do Evropy v roce 2004, a to do jihozápadní Francie. Od té doby se šíří Evropou, k nám nejbližší byla zaznamenána ve východním Bavorsku a v srpnu 2023 také v severozápadním Maďarsku. Začalo se tedy spekulovat o možnosti, že by se k nám mohla dostat jižní cestou právě přes Maďarsko. Dne 5. 10. 2023 ale dorazila na e-mail AOPK ČR (invaznidru-

porozováno zhruba deset jedinců na keři pámelníku bílého. Člověk, který výskyt nahlásil, naštěstí uvedl i hodinu pozorování a sršně se tam skutečně v tuto dobu druhý den pohybovaly. Zhruba hodinu poté už byly ale nenávratně pryč.

Během následujících tří dní proběhl v místě nálezu a blízkém okolí důkladný průzkum s cílem najít a zlikvidovat hnízdo než

stačí budoucí královny vylétnout na zimování. Nejhorší bylo právě nalézt další poletující jedince či skupinku sršní. Prohledávána byla především sídlištní vegetace s možnými zdroji potravy, porost podél místního potoka, lokální včelstva a oslovována byla i místní veřejnost. Na pomoc byli povoláni zoologové z místního Západočeského muzea. Společnými silami bylo v lokalitě (Plzeň-Skvrňany) o dva dny později nalezeno více jedinců sršní asijských, živících se na kvetoucím břečťanu popínavém. Za pomoci specialisty na blanokřídlý hmyz bylo sítkou odchyceno 10 jedinců, kteří byli následně nakrmeni medem a poté po jednom vypouštěni. Sledován byl směr jejich letu k hnízdu. V místě, kde byl oční kontakt s letící sršní přerušen, byla vypuštěna další. Díky tomu se po devíti vypuštěných jedincích povedlo zahlédnout v korunách nedalekých stromů samotné hnízdo, zhruba

600 metrů vzdušnou čarou od místa prvního pozorování. Nacházelo se ve větvích akátu, přibližně 20 metrů vysoko. Po prohledání blízkého okolí, zda se nenachází v porostu ještě další kolonie, byla konzultována strategie likvidace hnízda. V nastalém soumraku byla ještě na nalezeném hnízdě testována termovize jakožto možná metoda při hledání sršních kolonií do budoucna. Následující den byl s místním hasičským sborem domluven způsob likvidace hnízda, která byla na místě rovnou provedena. Nejprve byl z plošiny proveden postřik vstupu do hnízda insekticidem a následně bylo hnízdo odříznuto od větve a v igelitovém pytli předáno pracovníkům Západočeského muzea. Ti provedli průzkum, při němž byly zjištěny následující charakteristiky: výška hnízda 70 cm, váha 7,5 kg, počet buněk 6 800, z toho 3 700 kulek a 400 larev, 830 dospělců v hnízdě, z toho 5 královen. Hnízdo bylo následně vystaveno na právě probíhající výstavě bezobratlých v plzeňském muzeu. Lokalita je dále monitorována a od brzkého jara 2024 zde bude probíhat monitoring pomocí odchytových pastí.

hy@nature.cz) zpráva s podezřením na výskyt sršně asijské v Plzni. Dle přiložené fotografie byl nález potvrzen a druhý den kolegové z Regionálního pracoviště SCHKO Český les a z pražského ústředí vyrazili na místo. Prakticky ihned bylo

1. Hnízdo sršně asijské, foto T. Görner
2. Sršně asijská, foto V. Novák

Biotop hvozdíku písečného českého je opět o kus větší

Petr Vít, Jiří Bělohoubek

Národní přírodní památka Kleněč byla v sedmdesátých letech vyhlášena zejména kvůli unikátnímu výskytu hvozdíku písečného českého (*Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus*), jehož je poslední přirozenou lokalitou v ČR. Kvůli jeho vzácnosti

jižně od písečiny odstraněn porost invazních akátů. Provedením pedologického průzkumu se následně zjistila mocnost humusu nad vrstvou štěrkopísku a získala se tak data pro manipulaci se zemínou.

1

3

2

4

a ohrožení byl v roce 2008 Ministerstvem životního prostředí schválen záchranný program, který má za cíl zabránit vymizení tohoto druhu z květeny ČR.

Hvozdík na Klenči roste na rozvolněné písčíně, kterou je nutné pravidelně udržovat sečí a vyhrabáváním. Zároveň pravidelně probíhá narušování porostu mechů a lišejníků, které umožňuje zachování volných plošek štěrkopískového substrátu. Ty hostí významné druhy písčin, kromě hvozdíku jde zejména o paličkovec nachový, mateřídoušku úzkolistou, trávničku obecnou či koleneček Morisonův. Díky svým specifickým podmínkám zde žijí jedineční zástupci hmyzu, jako jsou nosatcovití brouci, motýlí, ploštice či pavouci.

Plocha písčiny na Klenči byla historicky několikrát zvětšována, naposledy v roce 2015 došlo v severní a východní části rezervace ke stržení humusového horizontu až na štěrkopískové podloží. Po osmi letech jsou již tyto plochy osídleny typicky písčinnou vegetací. V roce 2021 byl na pozemcích AOPK ČR

V roce 2023 se přistoupilo k fyzické přeměně vybraných ploch na písčinu. Svrchní humusový horizont na místech degradovaného ovsíkového trávníku a části bývalé akátiny byl stržen pomocí bagru. Odkryly se tak vrstvy štěrkopísku, základ nové písčiny, o rozloze zhruba 3 000 m². Na stržené místa se z okolí samovolně rozšíří vegetace písčin, případně některým druhům pracovníci AOPK ČR dopomohou. Rozšíření písčiny na Klenči přispěje nejen k zachování tohoto mizejícího biotopu, ale i k posílení populace unikátního hvozdíku písečného českého.

1. Hvozdík písečný český, foto T. Dostálek
2. Vegetace písčiny s hvozdíkem písečným českým, foto P. Vít
3. Obnažené štěrkopískové podloží jako základ pro písčinu, foto J. Bělohoubek
4. Odstraňování humusové vrstvy pomocí těžké techniky, foto J. Bělohoubek

dochází k šíření nekrózy jasanů, jakkoliv situace ještě není tak špatná jako v Polabí, kde již zahynula většina vzrostlých stromů.

Na základě těchto výsledků lze konstatovat, že naši původní polabskou populaci již pravděpodobně nelze zachránit (pravděpodobnost zvrácení taktó závažné inbrední deprese je z teoretického hlediska prakticky nulová). V roce 2024 bude v souvislosti s dlouhodobým vyhodnocením záchranného programu zvážena možnost získání genetického materiálu ze zahraničí pro oživení populace.

Kravec dubový

První rok realizace záchranného programu pro krasce dubového byl spojen s mapováním rozsáhlé oblasti jihomoravských lužních lesů na soutoku Moravy a Dyje, konkrétně v oblasti Tvrdonicka. Mapování potvrdilo dosud místně početný výskyt v oblasti, ale současně i pokračující úbytek vhodných biotopů oproti předchozímu plošnému mapování (rok 2017). Přípravované vyhlášení CHKO Soutok, ke kterému by mělo dojít v nejbližší době, by mělo tento výrazně negativní trend zvrátit. K mapování byla využita mapovací aplikace vytvořená a otestovaná již v roce 2022.

Z hlediska managementových zásahů došlo k výrazným pokrokům na lokalitě NPR Divoká Oslava, kde byla prosvětlena další část lokality a uvolněny a osvětleny dalších perspektivní stromy. Razantnější zásah proběhl i na lokalitě NPR Stará a Nová řeka na Třeboňsku, kde se prosvětoval porost, uvolňovaly vhodné duby, experimentálně strhla kůra na některých stromech a instalovaly dubové klády. Zásahy jsou na této lokalitě výraznější, protože populace je již velmi slabá a pohybuje se na hraně vymření.

Perlorodka říční

Záchranný program pro perlorodku říční v roce 2023 pokračoval realizací široké škály opatření pro podporu druhu. Všechna povodí s výskytem perlorodky říční jsou monitorována a jsou zde průběžně vyhledávána možná rizika, která by mohla být zdrojem eroze v povodí, zhoršení kvality vody či jiných rizik pro zdárné přežití a prosperování kriticky ohroženého živočicha. Na všech lokalitách běžel monitoring fyzikálně-chemických parametrů vody. V rámci managementových opatření byly realizovány pravidelné seče a na některých lokalitách následně kompostování. V rámci aktivních zásahů v povodích bylo v roce 2023 potřeba zakročit proti budování bobřích hrází, které významným způsobem ovlivňují charakter biotopu s výskytem perlorodek.

Nově AOPK ČR zajistila polopřirozený odchov mladých perlorodek již staré a málo početné populace genetické ašské linie perlorodek na německé odchovně Huschermühle. V tuto chvíli zajišťuje také polopřirozený odchov mladých perlorodek pro Zlatý potok a pro řeku Malší. Odchov mladých perlorodek pro řeku Blanici a pro Teplou Vltavu zajišťuje NP Šumava.

Do řeky Malše se v létě 2023 vypustilo 216 odchovaných jedinců perlorodky říční věkové kategorie 5+ v rámci udržitelnosti již ukončeného projektu Interreg (ATCZ37 – Malsemuschel).

Pro oblast NP Šumava byl pro roky 2024–2028 schválen projekt OPŽP „Podpora populace perlorodky říční na Šumavě“,

kteří má za cíl posílení a ochranu populace perlorodky říční s vypuštěním invadovaných pstruhů do Vltavy.

Sýček obecný

Rok 2023 byl čtvrtým rokem realizace záchranného programu. V návaznosti na smlouvu o spolupráci uzavřenou v roce 2022 se společností EG.D, a.s., byly na podpěrné body ve správě této společnosti v oblasti Znojma a Hodonína instalovány pro tento druh hnízdní budky. Dále byly na Břeclavsku realizovány aktivity jednotlivých opatření záchranného programu na podporu výskytu sýčků (tj. zajištění antropogenních pastí, instalace a údržba budek). V západních Čechách na Plzeňsku bylo metodicky zkoušeno přikrmování zbytkové populace sýčků. Přikrmování přineslo pozitivní výsledky zejména z hlediska počtu mláďat v domovských okrscích sýčků. V roce 2023 byla finančně podpořena studie, která je metodickým návodem pro vhodný management biotopů sýčků s cílem podpořit výskyt žilal, stěžejní složky potravy těchto sov. K realizaci záchranného programu přispěl v tomto roce také projekt České společnosti ornitologické „Zachraňme sýčky“, který je finančně podpořen z Norských fondů pro období let 2021–2024. Aktivity projektu (např. eliminace antropogenních pastí, instalace hnízdních budek, monitoring hnízdní populace, vyhodnocení úživnosti mikrohabitátů v teritoriích sýčků, osvětlová činnost) jsou implementací jednotlivých opatření záchranného programu.

Hvozdík písečný český

V roce 2023 proběhlo sčítání celé populace hvozdíku, které se koná každý druhý rok. Bylo zjištěno, že rostliny hvozdíku pokrývají více než 120 m², což je oproti poslednímu monitoringu v roce 2021 nárůst o více než 30 %. To lze přičíst šíření hvozdíku na dosud neobsazená místa. V roce 2023 bylo dále provedeno každoroční fytoocenologické snímkování a v omezené míře sledování mikroklimatických hodnot. Pokračoval sběr dat pro populační studii, jejíž součástí je sledování vlivu hmyzích fytofágů na fitness hvozdíku. Na obou lokalitách byl proveden každoroční management, spočívající v kosení, narušování drnu a odstraňování invazních a expanzivních rostlin. Součástí realizace záchranného programu je rozšiřování biotopu hvozdíku. V roce 2023 proběhlo velkoplošné stržení drnu na části lokality Kleneč a biotop hvozdíku se tak podařilo rozšířit o dalších zhruba 3000 m² (box 8).

Rdest dlouholistý

Početnost populací rdestu dlouholistého byla v roce 2023 velmi nízká. Na poslední původní lokalitě Rameno u Stříbrného rybníka byla po celý rok velmi špatná průhlednost vody, což není příznivé pro růst rdestu a také to znesnadňuje monitoring a výsadby. Na jaře zde opět proběhla výsadba, ale při letním a podzimním monitoringu se nepodařilo dohledat žádnou lodyhu rdestu. Na záložních lokalitách v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj bylo sečteno pouze 27 lodyh. Na Mostecku proběhla v létě výsadba cca 160 vzrostlých prýtlů do jezera Most, která se při následném podzimním monitoringu jevila jako relativně úspěšná. Rdest dlouholistý byl i nadále udržován v in vitro kultuře a pěstován v záchranné kultuře v Botanickém ústavu AV ČR v Třeboni.

Matizna bahenní

V roce 2023 byly na lokalitě NPP Hrdibořické rybníky brzy na jaře nalezeny 2 rostliny matizny bahenní. Během léta se je již nepodařilo dohledat. V rámci posilování populace matizny bahenní byly na podzim na lokalitě provedeny velkoplošné výsevy semen na 2 plochách 10 × 10 m a na několika menších plochách s méně zapojenou vegetací. Lokalita byla na většině ploch posečena dvakrát ročně, první seč v červnu a druhá seč v září až říjnu. Dvakrát ročně byla posečena i místa dřívějšího výskytu populace matizny bahenní, která byla silně zarostlá sadcem konopáčem. Díky intenzivnímu kosení v roce 2022 i 2023 se podařilo na většině ploch sádec výrazně omezit. V nastaveném managementu je však potřeba pokračovat i do budoucna. Z účelem zvýšení druhové diverzity luk v NPP byla na podzim na lokalitu rozhozena semena bylin z nedalekých Planých louček.

Hořeček mnohotvarý český

Záchranný program pro hořeček mnohotvarý český má za sebou 13 let realizace. Managementové zásady jsou již dlouhou dobu známy, průběžně aktualizovány a sdíleny mezi garanty jednotlivých lokalit. Péče tak v naprosté většině případů probíhá adekvátním způsobem, který zohledňuje specifické nároky hořečků na termíny a intenzitu prováděných prací. Bohužel stále dochází k nepřesnostem v managementu, které se mohou, zejména pokud k nim dochází častěji, projevit ve vitalitě populace. Zajištění vhodné péče je přitom základem celého záchranného programu. Stejně jako v předchozích letech byla převažujícím typem managementu seč, v menší míře pastva, na několika lokalitách jejich kombinace. Na většině lokalit jsou tato opatření doplňována o bránování, ruční výhrab, vertikutaci a jiné způsoby odstraňování mechorostů a stařiny. Tím dochází k vytváření volných plošek obnažené půdy, které jsou optimálním prostředím pro vzházení semen hořečků.

Celorepublikový monitoring byl v loňském roce proveden na 53 lokalitách. Zaznamenáno bylo celkem 19 748 kvetoucích jedinců na 32 lokalitách, na 21 lokalitách tedy výskyt druhu potvrzen nebyl. Téměř 20 tisíc hořečků ale představuje nadprůměrný počet. Jedná se o čtvrtou nejvyšší hodnotu od doby soustavného monitoringu zahájeného v roce 2000. V roce 2023 byla nejbohatší lokalitou PP Pasecká slať s počtem 5 055 jedinců. Celkem 4 populace zaznamenaly v roce 2023 maximální počty kvetoucích rostlin za celou dobu sledování. Z dlouhodobějšího sledování ale vyplývá, že klesá počet lokalit s kvetoucími hořečky v daném roce a snižuje se také celkový počet „živých“ lokalit na území ČR. Malé a extrémně malé populace postupně vymírají.

Po šesti letech byla také objevena nová lokalita hořečku mnohotvarého českého. Nachází se v národním parku Šumava. Zaznamenáno zde bylo 11 kusů hořečků a celkový počet lokalit známých po roce 2000 tak nyní činí 77. Na území ČR aktuálně je 47 živých populací, tzn. populací, kde byly kvetoucí rostliny zaznamenány alespoň 1krát v předchozích 10 letech.

Nadále také pokračoval jediný repatriční projekt záchranného programu „Repatriace hořečků na lokalitě Boletice, vrch Olymp“, zahájený v roce 2012. Již sedmým rokem jsou zde

pravidelně zaznamenávány kvetoucí rostliny, v roce 2023 jich bylo 16.

Hořeček nahořklý a hořeček drsný Sturmův

Záchranný program pro hořeček nahořklý a hořeček drsný Sturmův byl zahájen v roce 2021. V loňském roce se na několika dalších lokalitách podařilo zajistit a případně dohodnout vhodnou péči. Naprostá většina lokalit tak bude obhospodařována v rámci záchranného programu. Zbývající lokality zřejmě zůstanou ladem, popř. bez adekvátního managementu z majetkových důvodů nebo kvůli samotnému charakteru lokalit. Obdobně jako je tomu u záchranného programu pro hořeček mnohotvarý český, i v tomto případě je zajištění vhodného managementu klíčové a podílí se na něm velké množství subjektů (AOPK ČR, krajské úřady a dalších orgány státní správy). AOPK ČR v loňském roce zajišťovala péči o 5 lokalit hořečku drsného Sturmova a 34 lokalit hořečku nahořklého. Převažujícím typem opatření byla seč, pouze výjimečně pastva, často doplněná o výhrab, který zbavuje travní porost zbytků stařiny a mechorostů a vytváří vhodné podmínky pro vzházení semen a následný růst hořečků. Přestože byl učiněn velký pokrok, stále se ne vždy daří plně respektovat termínové omezení hořečkového managementu a zajistit pomocí výhrabu optimální strukturu travního porostu v požadovaném rozsahu.

V roce 2023 byly objeveny dvě nové lokality hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*). Jedná se o malé populace ve Středočeském kraji a ve vrcholové části Šumavy, zaznamenáno bylo 9, v druhém případě 5 kvetoucích jedinců. V rámci záchranného programu je nyní tedy evidováno 75 lokalit hořečku nahořklého, z toho 15 lokalit je možné považovat za zaniklé.

Jak vyplývá z výsledků celorepublikového monitoringu, rok 2023 byl pro hořeček nahořklý velmi úspěšný, obdobně jako rok předchozí. Na celkem 9 lokalitách kvetlo nejvíce hořečků za celé období soustavného sledování od roku 2000, popř. od objevení lokality. V loňském roce na našem území kvetlo 59 778 hořečků na 51 lokalitách, což je druhá nejvyšší hodnota po loňském historickém maximu 63 119. Nejvíce hořečků (18 554) bylo zaznamenáno, stejně jako loni, na lokalitě č. 17 Kněžičky, Žehuňská obora, NPP Kopicácký rybník, slatinná louka nad Kopicáckým rybníkem.

U hořečku drsného Sturmova (*Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiiana*) se jedná pouze o malý počet sledovaných lokalit a v zásadě jen o jednu velkou stabilní populaci. Tou je lokalita č. 7 v NPP Kocelovické pastviny, kde v roce 2023 kvetlo jen 4 035 rostlin. Hořeček drsný Sturmův byl dále zaznamenán pouze na dvou lokalitách u obce Pila v počtech 72 a 3 hořečky. Na lokalitě č. 1 Hvožd'aný, PP Hvožd'anská louka, v části vysychavé louky nebyly rostliny pozorovány již po dobu 10 let a místní populaci tak můžeme označit za zaniklou.

Zvonovec liliolistý

Populace zvonovce liliolistého jsou díky záchrannému programu relativně stabilní. Pozitivně se projevil vliv oplocení lokalit proti okusu a sešlapu spárkatou zvěří a všechna realizovaná managementová opatření – prosvětlení a redukce expanzivních druhů. Při letním monitoringu bylo dohromady

na všech lokalitách sečteno přes 500 trsů zvonovce, přesto byly počty kvetoucích jedinců na nejpočetnějších lokalitách PR Karlické údolí a PP Babinské louky kvůli dlouhodobému suchu nižší než v předchozích letech. Populaci v PP Babinské louky také poškozují přemnožení hraboši, kteří likvidují podzemní části rostlin. V roce 2023 byl reintrodukován zvonovec na mikrolokalitu v NPR Karlštejn, kde byl naposledy pozorován v roce 2018. Do oplocenky, která tu byla před lety vybudována na ochranu zvonovce před okusem, bylo vysazeno deset sazeniček, které poskytl Petr Moucha, bývalý pracovník AOPK ČR. V dalších letech se tu počítá s další výsadbou napěstovaných rostlin ze záchranné kultivace v Botanické zahradě v Praze-Troji. Byla zahájena spolupráce s dalšími botanickými zahradami – populace z Čertovky na Džbánsku budou pěstovat v Botanické zahradě Tábor a populaci z PP Babinské louky v Botanické zahradě Teplice.

Koniklec otevřený

V roce 2023 byl proveden monitoring všech lokalit konikleců otevřených a zhodnocení jejich managementu. V této souvislosti byly navrženy změny managementu či jeho intenzity u několika lokalit. Kvůli nepříznivému průběhu vegetační sezóny byl počet nalezených jedinců oproti roku 2022 celkově o cca 25 % nižší. Pokračovala úzká spolupráce s pěti botanickými zahradami, které se podílejí na ex situ kultivacích konikleců otevřených. Tato spolupráce vyústila ve vytvoření a udržení dvou záložních lokalit (v Praze a v Českém krasu) pro rostliny původem z nejvíce ohrožené lokality Lišnice. Opatření prováděná v rámci záchranného programu jsou pravidelně vyhodnocována, včetně úspěšnosti ex situ kultivací a posilování stávajících či zakládání nových lokalit.

V roce 2023 pokračovala příprava nových záchranných programů pro následující druhy:

- rak kamenáč (box 9)
- snědek pyrenejský kulatoplodý

2.3.2 Programy péče

Jindřiška Jelínková, Jitka Uhlíková, Lenka Tomášková

AOPK ČR v roce 2023 koordinovala realizaci tří programů péče (PP). Informace jsou průběžně aktualizovány na webu www.zachranneprogramy.cz a profilu na www.facebook.com/zachranneprogramy. Zároveň probíhala příprava programů péče pro rysa ostrovida a medvěda hnědého. V rámci přípravy novely zákona č. 115/2000 Sb. k náhradám škod působených vybranými zvláště chráněnými druhy byly zohledněny nejnovější poznatky o výskytu uvedených druhů a problémech, které působí dotčeným hospodářům v krajině.

Financování realizace PP bylo zajišťováno především z dotačních titulů POPFK a NPO – POPFK. Jednalo se o tyto programy péče:

Bobr evropský

V roce 2023 byla pozornost zaměřena na spolupráci s dalšími orgány ochrany přírody při řešení situací zapříčiněných životními projevy bobrů. V rámci přípravy koncepčních materiálů bylo s koordinátorem Programu péče konzultováno opatření obecné povahy definující pravidla pro odstraňování problematických hrází a bobřích nor vydávané Krajským úřadem Plzeňského kraje a Krajským úřadem Jihomoravského kraje. Pokračovalo testování funkčnosti vybraných opatření pro řešení konfliktních situací, zejména se jednalo o problematické hráže (drénování hrází). V roce 2023 byla v rámci NPO – POPFK zaslavněna studie, která vyčíslí ekosystémový přínos bobřích mokřadů zejména na retenci vody, kvalitu vody, snížení kulminačních průtoků. Studie bude probíhat do roku 2025. Nedílnou součástí implementace programu péče byla osvětová činnost v podobě přednášek, článků pro periodika a vyjádření v médiích.

Vlk obecný

Realizace Programu péče o vlka obecného se v roce 2023 soustředila zejména na dokončení a schválení Pohotovostního plánu pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného (box 10). Následně probíhala jednání s institucemi, jejichž zástupci budou stálými členy pohotovostních štábů, a došlo k uzavření řady dohod o vzájemné spolupráci při realizaci Pohotovostního plánu. Formou veřejné vyhlášky byl uveřejněn návrh opatření obecné povahy dle ZOPK na území ve správě AOPK ČR tak, aby zde bylo možné postupovat v souladu s Pohotovostním plánem. Návazně řada krajských úřadů přistoupila k vydání výjimky obdobným způsobem, v souladu s metodickým vedením ze strany MŽP. Byla podána řada projektů na pořízení preventivních opatření před útoky vlka obecného z OPŽP, a to zejména v rámci podpory v režimu de minimis a notifikované veřejné podpory. Projektů administrovaných v Projektovém schématu OPŽP byly nižší desítky. Byla upravena Pravidla pro žadatele a příjemce podpory tak, aby se zamezilo podporování trvalých oplocení (staveb) v rozsahu vyšším než 10 ha, resp. 10 % z ploch celkově pasebných hospodářskými zvířaty. Vešla v účinnost novela vyhlášky č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření, kterou byl nově zaveden újmový titul za ztížení pastvy hospodářských zvířat v důsledku výskytu vlka obecného. Současně probíhala jednání v meziresortní pracovní skupině vedoucí k aktualizaci výpočtu sazby na hektar u pastvy ovcí a koz pro další rok. Nadále probíhala aktualizace webu www.navratvlku.cz, kde jsou například uveřejňovány statistiky ke škodám na základě protokolů z místních šetření.

Rys ostrovid

V roce 2023 finalizovaly přípravy návrhu Programu péče se zapojením klíčových odborníků, s plánovaným schválením programu v roce 2024. V CHKO Blanský les, Český les, Slavkovský les a Brdy pokračoval monitoring za pomoci fotopastí pořízených v rámci projektu „3Lynx“. Monitoring rysa dále probíhal společně s monitoringem vlka obecného také ve vybraných kvadrátech.

2.3.3 Regionální akční plány

Václav John, Petr Vít

Pro ohrožené druhy, které vyžadují kromě péče o biotopy i aktivní opatření na podporu druhů, jsou realizovány regionální akční plány (RAP). V roce 2023 probíhaly následující:

RAP pro mihuli ukrajinskou – rok 2023 přinesl smíšené výsledky. Byl potvrzen výskyt mihulí v Račiněce mezi říčním kilometrem 0,0 a 1,5, nicméně stále v kriticky nízké početnosti. Celkově bylo uloveno 22 minoh (z toho 5 metamorfujících jedinců), což je pokles oproti roku 2022 (33 minoh), na druhou stranu byly zjištěny 2 tohoroční larvy a tím potvrzena úspěšná reprodukce na jaře 2023, což je naopak velmi pozitivní výsledek. Bohužel v srpnu na lokalitě došlo k bleskové povodni, která velmi pravděpodobně odplavila většinu larev z jarní reprodukce (a proto byly při následném monitoringu zjištěny pouze 2 tohoroční larvy). Odhad velikosti populace je podobný jako v roce 2022 (100–200 larev). Na schůzce k vyhodnocení dosavadního průběhu akčního plánu byly diskutovány možnosti vytvoření záložní populace a zahájení záchranného umělého odchovu.

RAP pro okáče menšího – v roce 2023 byla početnost okáče menšího podobná jako v předchozích letech. Realizované zásahy (výřezy, pastva) se jeví jako úspěšné, avšak z dlouhodobého hlediska je areálový trend negativní, protože vlivem oteplování klimatu definitivně zanikly níže položené populace, kde se druh vyskytoval ještě poměrně nedávno. Klimatický vývoj lze považovat za významné riziko do budoucna, realizované klimatické modely ukazují, že i přes optimální management hrozí vymření tohoto druhu v Jeseníkách v nejbližších desetiletích, pokud bude oteplování pokračovat současným tempem.

RAP pro okáče skalního – rok 2023 byl pro okáče skalního zatím neúspěšnější. Jsou stabilizovány populace na Dlouhé hoře (odhad pro rok 2023 – 1550 imag), Čičově (440 imag) a Radobýlu (450 imag). Klíčová populace na Rané se v roce 2023 nemonitorovala, ale i zde byl výskyt velmi početný. Reintrodukce dále proběhly na lokalitách Církvická stráň, Oblík a Vraníky, kde byli následně zjištěni motýli při monitoringu. S výjimkou zatím nepřiliš úspěšné reintrodukce na lokalitě Písečný vrch se situace jeví jako mimořádně příznivá, zejména ve srovnání s obdobím před cca 5 lety. Mimo České středohoří nejsou výsledky natolik povzbudivé, protože reintrodukovaná populace na lokalitě Třesina v Českém krasu v roce 2023 velmi pravděpodobně zanikla vlivem extrémního sucha, které bylo mimořádné dokonce i v kontextu předchozích suchých let. Nadále pokračuje reintrodukce na Mohelenské hadcové stepi, jejíž výsledky budou zřejmě v příštích letech. V roce 2023 byl sepsán návrh celostátního záchranného programu, na který bude tento regionální akční plán postupně převeden (box 11).

RAP pro okáče metlicového – v roce 2023 byla realizována další managementová opatření na v Českém krasu, včetně extenzivní pastvy, výřezu a redukce dřevin na klíčových lokalitách. Početnost druhu se pohybovala v podobných číslech jako v předchozích letech, stav je uspokojivý a zdá se, že klimaticky extrémně teplé roky tomuto druhu dobře vyhovují.

RAP pro modráška ligrusového – posledním pozorováním druhu je ojedinělý nález ze dne 13. 8. 2021, s výjimkou tohoto

pozorování nebyl v letech 2021–2023 výskyt druhu již jinak doložen, a modrášek ligrusový je tak nově považován za vymřelý druh. Původně bylo zvažováno ukončení již na konci roku 2022, rok 2023 nepřinesl žádnou změnu a Správa CHKO České středohoří navrhla ukončení regionálního akčního plánu.

RAP pro střevli potoční – v roce 2023 proběhlo ověření výskytu střevle a kontrola stavu některých lokalit, a to hlavně v reakci na sucha a nízké průtoky.

Na některých lokalitách střevle opět potvrdila svou odolnost a schopnost návratu či osídlení nového biotopu. Například na Stavišti střevle obsadila novou tůň jen několik měsíců po dokončení. Tůň vznikla na podnět AOPK ČR při břehu potoka na jeho horním toku. Střevle příjemně překvapila i na Ranském potoce, který v létě 2023, stejně jako v roce předchozím, opět vyschl. V červenci bylo koryto suché, střevle přeživaly v izolovaných tůňkách na dně koryta. Na podzim byl výskyt střevle potvrzen jak na Ranském potoce, tak na jeho přítoku. Střevle tedy na lokalitě dokázala přežít dvě suchá léta po sobě. Další drobné vodní toky s výskytem střevle (Chlumský potok, Sázavka) si toto léto našťástí průtok zachovaly.

AOPK ČR i v roce 2023 pečovala o rybníček u Starých Hutí (ve správě AOPK ČR), který je klíčovým biotopem střevle v povodí Včelničky. Lesní porost u rybníčka podlehl v dubnu 2023 větrné kalamitě. Vývraty a kořenové valy zcela zdevastovaly rozdělovací objekt i náhon propojující rybníček s potokem. Toto spojení bylo na několik měsíců přerušeno, střevle přišla o možnost migrace a přístup k vhodnému třetímu biotopu. Po dohodě s vlastníkem pozemků (LČR) a za jeho pomoci byl po odklizení kalamity v průběhu července náhon i rozdělovací objekt obnoven. V říjnu proběhl pravidelný výlov rybníčka, při kterém byli odstraněni predátoři střevle (pstruzi) a zkontrolován stav populace střevle. Její početnost v rybníčku navzdory veškeré péči klesla a bohužel zde zcela chyběly dvě nejmladší generace – přítomny byly jen ryby tříleté a starší. Střevle se tedy dva roky nevytřely, což je u takto krátkověké ryby vážný problém. Příčinou absence rozmnožování střevle mohou být právě opakované potíže s náhonem (v roce 2022 v době tření náhon kvůli průsaku vyschl).

RAP pro pastarček dlouholistý moravský – na všech lokalitách pastarčku opakovaně probíhal management v podobě kosení po odkvetu a vysemenění pastarčků. Výjimkou je lokalita Javor (Kožovce), kde se spolu s pastarčkem vyskytuje další kriticky ohrožený druh, a to hořeček žlutavý karpatský (*Gentianella lutescens* subsp. *carpatica*), mající v České republice ještě méně lokalit i jedinců než pastarček dlouholistý moravský. Na této lokalitě je menší část lučních porostů s výskytem podzimního typu hořečku žlutavého kosena už na přelomu května a června, takže je část jedinců pastarčků pokosena v květu nebo před vysemeněním. Dlouhodobý management na lokalitě přitom směřuje k co nejdůležitější časoprostorové optimalizaci seče, která co nejlépe vyhoví populacím obou vzácných druhů (tj. časná seč, která není nevhodnější pro pastarček, je soustředěna pouze do míst s výskytem hořečku). Na lokalitě Láscva byla seč doplněna také podzimním přepasením ovce, ale na této lokalitě už v posledních letech bohužel pastarček nebyl potvrzen (na místě původní populace byl naposled pozorován v roce 2017).

Příprava záchranného programu pro raka kamenáče

Jana Hronková

Rak kamenáč (*Austropotamobius torrentium*) je kriticky ohroženým druhem dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. i dle Červeného seznamu bezobratlých ČR. Jedná se ale také o prioritní druh vyžadující ochranu dle Evropské unie. Záchraný program pro raka kamenáče, nejhroženějšího druhu raka v České republice, bude schválen v roce 2024.

na lokalitu bohužel stačí pouze kontaminace vody, povrchu těla živočichů či vybavení sporami, které ve vodním prostředí přežijí bez hostitele až jeden měsíc. Ačkoliv je račí mor dosud nemocí nevyhlášenou a pro raky smrtelnou, ztráta biotopu je často ještě větším problémem, který má nicméně větší potenciál k odstranění. Mezi vlivy, které způsobují ztrátu biotopu,

Výskyt raka kamenáče je u nás situován do středních, severních a západních Čech společně s jednou izolovanou populací, která se vyskytuje v Podkrkonoší jako následek introdukce. Centrem výskytu je bezesporu CHKO Brdy, ale kamenáč se vyskytuje i v CHKO Křivoklátsko, s nízkým výskytem v CHKO Český les a izolovaně také v CHKO České středohoří. Rak kamenáč je u nás předmětem ochrany v 13 evropsky významných lokalitách. Původní rozšíření v ČR nelze popsat přesně, protože ještě donedávna panovalo přesvědčení, že u nás není původním druhem a jeho veškerý výskyt je důsledkem vysazení.

Příčiny ohrožení raka kamenáče jsou především ztráta biotopu a račí mor. Račí mor je onemocnění, jehož původcem je oomycéta *Aphanomyces astacii*. Šíří se pomocí pohyblivých spór, které přisednou na povrch těla raka a postupně prorostou do jeho těla, kde napadají nervovou soustavu. Primárním hostitelem jsou nepůvodní a invazní druhy raků pocházející ze Severní Ameriky, které jsou sice přenašeči nemoci, nicméně samy jsou vůči ní imunní. Na našem území se aktuálně vyskytují tři druhy invazních raků – rak signální (*Pacifastacus leniusculus*), rak pruhovaný (*Faxonius limosus*) a rak mramorovaný (*Procambarus virginialis*). Tyto druhy jsou navíc i silnými kompetitory autochtonních druhů raků. K zavlečení račího moru

patří např. zásahy do koryt, znečištění vodních toků, zanášení koryt, havárie čistíren odpadních vod atd.

Některé příčiny ohrožení, jako jsou akutní otravy a zavlečení račího moru, lze jen obtížně predikovat, proto je potřeba zachovat co největší počet populací raka kamenáče, aby lokální úhyn neohrozil jeho populaci v České republice. Záchraný program proto stanovuje několik okruhů opatření, jejichž realizací je možné ovlivnit stávající stav populací. Jedná se například o péči o hydromorfologické vlastnosti koryt, péči o vyhovující jakost vody (stavba a parametry nových i stávajících ČOV, zamezení zanášení koryt, eliminace otrav) a prevenci šíření račího moru. Mezi další opatření patří eliminace a eradikace invazních druhů savců a raků, realizace deponičního zařízení potřebného v případech záchranných transferů atd.

Rak kamenáč je bohužel téměř vždy ohrožen několika negativními faktory, které v kombinaci tvoří smrtící koktejl pro tohoto kriticky ohroženého korýše. Proto je nezbytné také k jeho ochraně přistupovat komplexně.

Rak kamenáč, foto D. Fischer

Pohotovostní plán pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného

Jindřiška Jelínková

V květnu 2023 byl společnou deklarací Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství schválen a přijat Pohotovostní plán pro řešení situací při výskytu problematických jedinců vlka obecného (dále Pohotovostní plán), který vychází z realizace Programu péče o vlka obecného (kapitola 2.3.2). Cílem Pohotovostního plánu je nastavit podmínky pro operativní

Pohotovostní plán počítá se systematickým sběrem informací o případných pozorováních, událostech, které by svědčily o tom, že konkrétní jedinec či jedinci představují riziko pro bezpečí člověka nebo opakovaně překonávají dobrá zabezpečení hospodářských zvířat. Každá situace bude zpětně prověřována a komunikována s pozorovatelem, budou zjišťo-

a včasné řešení situací při výskytu jedinců vlka, kteří mohou představovat riziko pro bezpečí a zdraví lidí nebo budou opakovaně napadat dobře zabezpečená hospodářská zvířata (parametry účinných preventivních opatření jsou definovány Standardem Péče o přírodu a krajinu 02 006 Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem¹). Systém, který je v Pohotovostním plánu nastaven, byl předmětem odborné diskuse a projednání se zainteresovanými institucemi a vychází z konceptu, který byl obdobně přijat například v Bavorsku nebo Sasku.

Materiál představuje meziresortní shodu na přístupu k řešení, jelikož vlk obecný je chráněn dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a zároveň je zvěř, kterou nelze obhospodařovat lovem dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Je nutné dopředu nastavit podmínky pro případné zásahy vůči konkrétnímu jedinci tak, aby byly dodrženy oba zákony a bylo postupováno v souladu s dalšími předpisy (např. zákonem na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb.). Za tímto účelem jsou metodicky vedeny orgány ochrany přírody i orgány státní správy myslivosti tak, aby prostřednictvím předem vydaných výjimek z obou předpisů bylo následně v rámci ustavených pohotovostních štábů na území každého regionu možné postupovat operativně a adekvátně vůči jedinci vlka, který bude vykazovat odchylky od normálního chování.

vány okolnosti dané situace a chování vlka bude vyhodnoceno dle parametrů uvedených v Pohotovostním plánu. Koordinaci kroků na regionální úrovni budou zajišťovat pohotovostní štáby, kterým bude předsedat ředitel regionálního pracoviště AOPK ČR. Stálé složení štábů je popsáno v Pohotovostním plánu, zapojení příslušných institucí (krajské úřady, národní parky, veterinární správa, Policie ČR, Českomoravská myslivecká jednota) bylo předem dojednáno. K jednání štábu, které je neveřejné, mohou být přizváni odborníci na výzkum a monitoring šelem, starostové dotčených obcí, případně další subjekty. Cílem konkrétních kroků vůči jedinci vlka je případně atypické chování vlka napravit, odnaučit, zamezit jeho dalšímu rozvoji a v případě nutnosti daného jedince z populace odstranit. Intenzivní monitoring pohybu a chování vlka, včetně odchytu a nasazení telemetrického obojku bude vždy součástí aktivit vedoucích k vyslovení závěru o problematičnosti daného jedince a stanovení řešení.

Klíčové je dobré zabezpečení hospodářských zvířat, doporučuje se kombinace pasteveckého psa a elektrického ohradníku, foto ČSOP Libosvay

1 Ke stažení na <https://www.nature.cz/platne-standardy>

Příprava záchranného programu pro okáče skalního

Václav John

Okáč skalní (*Chazara briseis*) je kriticky ohrožený druh motýla, vázaný na zbytky krátkostébelných stepních porostů. Historicky se vyskytoval na velké části našeho území, především v oblasti termofytika. Se zánikem pastvy a zarůstáním lokalit však tento druh rychle mizel. Poslední výskyt na Moravě byl zjištěn v 90. letech 20. století (bradla Pálavy), okolo roku 2010 vymřel i v Českém krasu, a poslední populace tak přežila pouze v lounské části Českého středohoří. Podobně ohrožený je tento druh i v okolních státech – již vymřel v Polsku a na Slovensku, kriticky ohrožený je v Německu, Rakousku i Maďarsku. Přestože celkový areál druhu je poměrně rozsáhlý a zahrnuje kromě jižní a střední Evropy i nejsevernější část Afriky a v Asii zasahuje až po Afghánistán, ve střední Evropě jde o jednoho z nejohroženějších druhů motýlů.

V roce 2018 byl proto připraven pro tento druh v Českém středohoří regionální akční plán. V té době byla situace již zcela kritická, poslední populace přežívala pouze v oblasti vrcholu Raná, výskyt na dalších kopcích byl jen sporadický (zálety z Rané). Proto bylo překročeno i k zahájení záchranného od-

příčemž každou z těchto populací dnes považujeme za stabilní a tvoří ji vyšší stovky jedinců. Snaha o obnovu fungující metapopulace v Českém středohoří nadále pokračuje a další zásahy probíhají mimo jiné na lokalitách vrch Kamýk, Oblík, Písečný vrch nebo Církvice.

Cílem připravovaného záchranného programu je nejen stabilizace situace v Českém středohoří, ale i obnova výskytu na některých dalších historických lokalitách, včetně širší oblasti Českého krasu a na jižní Moravě (Mohelenská hadcová step a Pálava). Okáč skalní je z tohoto hlediska velmi vhodným deštníkovým druhem. Jeho biotopové nároky se totiž překrývají s celou řadou dalších ohrožených, případně kriticky ohrožených druhů hmyzu vázaných na nejranější sukcesní stadia stepních biotopů. V Českém středohoří lze zmínit například kriticky ohroženého okáče metlicového (*Hipparchia semele*) nebo endemický poddruh saranče skalní (*Stenobothrus eurasius bohemicus*). Na lokalitách s plánovanou reintrodukcí pak jde například o lišejníkovce malého (*Setina roscida*), saranči německou (*Oedipoda germanica*) nebo přástevníka svízelo-

chovu s cílem zajištění reintrodukce na některé další lokality. Managementová opatření spočívala v obnově řídkých porostů kostřav s plochami odkryté zeminy. Kostřav bylo na lokalitách vždy dostatek, problémem však bylo příliš husté zapojení drnu. Nahromaděnou hmotu bylo nutné ručně vyhrabat a takto vzniklé plošky pak byly udržovány pastvou. Toto opatření se ukázalo jako velmi úspěšné a bezprostředně po zásahu tato místa vyhledávaly samice okáče skalního ke kladení. Podařilo se tak výrazně navýšit nejen výskyt v klíčové oblasti Rané, ale díky úspěšnému reintrodukčnímu projektu vytvořit i další populace, především na lokalitách Dlouhá hora, Čičov a Radobyl,

vého (*Chelias maculosa*). Okáč skalní má současně podobné biotopové nároky jako u nás již vymřelý okáč šedohnědý (*Hyponephele lycaon*) a restaurace jeho biotopu tak částečně vytváří i podmínky pro případnou reintrodukcí tohoto druhu.

Ještě v 60. letech 20. století byl okáč skalní považován na některých stepních lokalitách za početný a hojný druh. Záchranný program dává naději, že tomu tak znovu bude i v budoucnu.

Okáč skalní, foto V. John

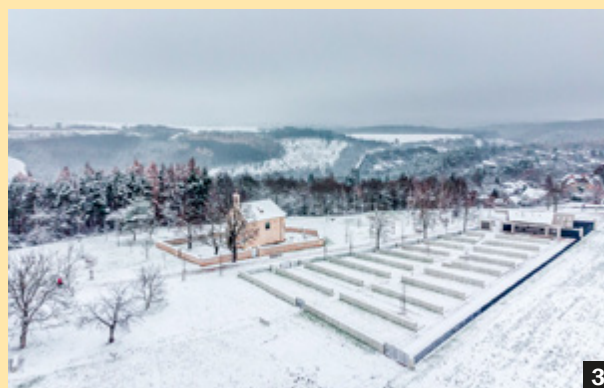
Cena AOPK ČR v soutěži Česká cena za architekturu

Vladimír Mikeš

Již posedmé navrhovala AOPK ČR v rámci soutěže Česká cena za architekturu, kterou pořádá Česká komora architektů, vlastní Mimořádnou cenu. AOPK ČR tentokrát k ocenění vybrala realizaci Společenského sálu Farního centra v Lidečku od studia AEIOU (autoři Jan Vojtíšek, Jakub Staník), a to zejména

1

3

2

4

za hmotově i materiálově citlivé řešení v exponované části obce v Beskydech. Přestože je objekt občanské vybavenosti umístěn na vyvýšeném místě ve svahu, nekonkuruje svojí hmotou kostelu sv. Kateřiny Alexandrijské a faře. Architektura společenského sálu pracuje se symbolikou procesní cesty a vytváří veřejný prostor na místě, kde dříve stávalo kulturní centrum z 50. let 20. století. Díky promyšlenému konceptu veřejných prostranství dochází k úzkému kontaktu a propojení stavby a lidí s okolní krajinou. K prolínání dochází například pomocí reprezentativního prostoru před kostelem, zastřešené části podél cesty i terasy zahrnující torzo zdi původní budovy. Dřevěná konstrukce a šindelový obklad fasád odkazují na tradici místní lidové architektury v Beskydech.

Na druhé místo AOPK ČR umístila realizaci Zahrady se hřbitovem v Praze-Suchbole od studia OBJEKTOR ARCHITEKTI (Václav Šuba a Jakub Červenka). Návrh propojuje prostor

hřbitova s okolní krajinou, dotváří prostor okolo místní dominanty kaple sv. Václava a pracuje s krajinnou osou v podobě stezky s alejí pokračující k výhledu z Kozích hřbetů. AOPK ČR ocenila vznik průhledů z areálu hřbitova do okolní volné krajiny v důsledku zrušení klasické hřbitovní zdi při zachování

pietního charakteru místa. Vznikl tak originální veřejný prostor v krajině.

Třetí realizací v pořadí, která AOPK ČR zaujala, je Škola z lomu v Kamenné Lhotě na Vysočině od ateliéru A69 architekti (autoři Boris Redčenkov, Prokop Tomášek, Jaroslav Wertig). Jednopodlažní zakopaný dům se zelenou střechou tvoří protíváhu těžební jámy lomu. Zelená střecha plynule navazuje na louku před domem. Nový objekt tak citlivě zapadá do okolní krajiny, s níž v podstatě pohledově splývá.

1., 2. Cena AOPK ČR, Společenský sál Farního centra v Lidečku

3. Zahrada za hřbitovem

4. Škola z lomu

Všechna foto archiv České komory architektů

Na záložní lokalitě v PP Kaňúry, kde v roce 2022 dva jedinci i kvetli, bylo v roce 2023 nalezeno 9 sterilních listových růžic.

RAP pro přesličku různobarvou – v roce 2023 proběhl monitoring výsadbových ploch z roku 2017 na lokalitě Tovačov. V prvních letech od výsadby se vysazené rostliny na více místech úspěšně rozrůstaly, pak však došlo během jedné sezóny k dlouhodobému zvýšení hladiny vody v jezeře a zaplavení výsadbových ploch (dlouhodobější zaplavení rostlina špatně snáší) a současně probíhá sukcese do houstnoucí rákosiny s mladými vrbami. Výsledkem je, že v dobrém stavu je porost přesličky jen na jedné z pěti pokusných výsadbových ploch. V jiné části těžebny se však vytvořil nový náplav, na kterém bylo nalezeno několik mladých rostlin přesličky různobarvé, a je zde naděje na vznik nové, alespoň dočasně prosperující populace.

RAP pro rozchodník huňatý – o populaci rozchodníku huňatého v NPP Stročov pečuje RP Jižní Čechy – zajišťuje pravidelné ruční sečení, ruční protrhání zapojeného drnu, čištění stružek a regulaci protékající vody. V roce 2023 proběhlo sčítání rostlin v dřívějším termínu 19.–20. 6. a napočítáno bylo rekordních 1 602 kvetoucích rostlin a 8 461 sterilních. V červnu a v září 2023 proběhl monitoring rostlin vysazených v r. 2020–2022 na lokalitách PP Jezdovické rašeliniště (kraj Vysočina) a PR Podlesí (CHKO Blaník). V PP Jezdovické rašeliniště přežívají jen rostliny z výsadeb na jedné ze tří ploch, v PR Podlesí přežívají rostliny v obou výsadbových plochách, ale ve velmi nízkém počtu. Náhradní populace v PR Podlesí byla na podzim 2023 podpořena další výsadbou směřovanou na okraj rezervace na obnaženou plochu, která vznikla při zasypání obvodového odvodňovacího kanálu.

RAP pro včelník rakouský – třetí rok regionálního akčního plánu přinesl mírný pokles v počtu nalezených kvetoucích jedinců. Průběh vegetační sezony nebyl zřejmě pro zdárný růst včelníků příliš vhodný, a na většině lokalit tak došlo k poklesu počtu kvetoucích jedinců. Pokračovala spolupráce na ex situ kultivacích včelníků rakouských s botanickými zahradami. Získaná semena byla použita k cíleným dosevům na vhodná místa k posílení stávajících lokalit. V průběhu každoročních monitoringů jsou semenáčky vzešlé z výsevů nalézány často, avšak problematické je jejich přežívání.

RAP pro vstavač kukačka v Českém středohoří – v roce 2023 byla plocha se vstavačem kukačkou v PR Bohyňská lada jednou posečena v první polovině července. V rámci monitoringu bylo na lokalitě zaznamenáno 75 kvetoucích lodyh. Dále proběhlo kosení na třech lokalitách, na kterých se předpokládá vytvoření záložních populací kukačky.

Za účelem napěstování jedinců pro posilování populace a založení záložních populací vstavače kukačky probíhá ex-situ kultivace rostlin z PR Bohyňská lada. V kultivaci jsou pěstovány matečné rostliny vstavače kukačky původem z východních Čech, ke kterým se vysévají semena rostlin pocházejících z PR Bohyňská lada. V roce 2023 byl proveden odběr a výsev pěti semeníků z této lokality. Dosud se podařilo napěstovat 29 semenáčů, z toho však pouze 6 kusů jistě pochází z Bohyňských lad, protože vyklíčily ve větší vzdálenosti od matečných rostlin.

2.3.4 Vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými ZCHD živočichů

Jindřiška Jelínková, Lenka Tomášková

Role AOPK ČR ve vyplácení náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy dle zákona č. 115/2000 Sb. spočívá zejména v tom, že její pracoviště jsou ve své územní působnosti místně příslušným orgánem ochrany přírody, který po ohlášení vzniku škody neprodleně provádí místní šetření a sepiše protokol. Cílem šetření je prověřit, zda byla škoda skutečně způsobena vybraným živočichem, a jsou shromažďovány důkazy. Protokol z místního šetření je pak jedním z podkladů žádosti o náhradu škody, kterou poškozený podává na příslušný krajský úřad. Pracoviště AOPK ČR také poskytují hospodařícím subjektům poradenství, jak nejlépe předcházet vzniku škod a kde a jak je možné získat dotaci na vhodná preventivní opatření.

Pro účely šetření škod způsobených velkými šelmami ve dnech pracovního volna nadále fungovala při AOPK ČR pohotovost, a to i na území mimo CHKO (na území národních parků jsou místní šetření k ohledání škod řešena příslušnou správou NP).

2.4 Ochrana krajiny

Jaromír Kosejk

Jedním ze zásadních pilířů ochrany krajiny jsou nástroje územního a krajinného plánování. V ochraně krajiny se podle zákona o ochraně přírody a krajiny uplatňuje především krajinný ráz, územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky a v širším měřítku také dřeviny rostoucí mimo les. Ochrana krajiny, jako jeden z hlavních předmětů ochrany v CHKO, patří k základním činnostem AOPK ČR.

Pokračovala spolupráce s Národním památkovým ústavem (NPÚ), s jehož pracovníky proběhlo v roce 2023 již VII. společné setkání. Jeho hlavním tématem bylo nové nařízení Evropského parlamentu a Rady o obnově přírody, kdy obě organizace vnímají tento zásadní dokument a navazující aktivity jako prostor pro další spolupráci a vidí jej jako příležitost k dalšímu hájení společných zájmů ochrany přírody a krajiny a památkové péče. Projednávala se příprava vyhlášení CHKO Krušné hory, z pohledu obou organizací velmi hodnotného území. V neposlední řadě byl konzultován vliv solárních a větrných elektráren na společně chráněné hodnoty. S NPÚ v loňském roce probíhala jednání v rámci přípravy CHKO Soutok, kde se nacházejí také lokality velmi hodnotné z hlediska památkové péče, zejména Lednicko-valtický areál a slovanské hradiště Mikulčice. Díky intenzivní komunikaci a vstřícné spolupráci obou partnerů se rychle podařilo vyjasnit některé otázky, týkající se např. překryvu kompetencí a konečné podoby návrhu bližších ochranných podmínek a zonace, přičemž NPÚ nakonec doporučil rozšíření návrhu CHKO o celý areál lednického zámku, což si obě organizace vzájemně odsouhlasily.

Architektonická komise AOPK ČR, jako poradní orgán ředitele sekce ochrany přírody a krajiny, se zabývala záměry, které se charakterem i rozsahem vymykaly obvykle předkládaným záměrům na území CHKO. Jednalo se např. o případ, kdy investor namísto schváleného záměru stavěl nepovolený odlišný a objemnější objekt rodinného domu v hodnotném území. Architektonické komise při regionálních pracovištích jako poradní orgány jejich ředitelů průběžně odborně projednávaly netradiční a složitější záměry k výstavbě na území CHKO.

AOPK ČR byla také v roce 2023 partnerem České ceny za architekturu, pořádané Českou komorou architektů (box 12), a udělila ocenění pro realizaci za hmotově i materiálově citlivé řešení v exponované části obce v Beskydech.

V roce 2023 vykonávala AOPK ČR odbornou podporu výkonu státní správy v oblasti ochrany krajiny pro ostatní orgány státní správy v rámci svých kapacitních možností.

2.4.1 Krajinový ráz

Vladimír Mikeš

V souvislosti se změnou stavebního zákona a související legislativou vyplývá stále silnější potřeba koncepčního přístupu k ochraně krajinového rázu pomocí nástrojů územního plánování. Velmi důležitá je i objektivizace hodnocení krajinového rázu. AOPK ČR musí být jako orgán ochrany přírody v oblasti ochrany krajinového rázu jednotná, transparentní a předvídatelná. Z těchto, ale i dalších důvodů se zpracovává nová Metodika hodnocení krajinového rázu. Část metodiky, která se týká hodnocení krajinového rázu území (dříve „preventivního hodnocení“), byla v roce 2023 dokončena jako podklad pro zadání konkrétních studií hodnocení krajinového rázu CHKO. Metodika zohledňuje diferencovaný přístup k povolování staveb na základě hodnot v konkrétních částech řešeného území. Bylo připraveno zadání pro postupnou aktualizaci studií hodnocení krajinového rázu v CHKO (financovanou převážně z Národního plánu obnovy), které obsahuje i připravované CHKO Soutok a CHKO Krušné hory. Část výše zmíněné metodiky, která se týká hodnocení vlivu záměru na krajinový ráz, byla připravena k odborné oponentuře. Metodika klade v hodnocení vlivu záměrů na krajinový ráz větší důraz na transparentnost a ověřitelnost výstupů hodnocení.

V roce 2023 se konalo setkání krajinářů a stavařů AOPK ČR v CHKO Železné hory. Nejvíce byla diskutována nová architektura v přírodně a krajinářsky cenných oblastech, odborné a legislativní aktuality, světelné znečištění ve vztahu k chráněným územím s ohledem na novou technickou normu ČSN 36 0459 a praktické rady a zkušenosti pro hodnocení záměrů. Součástí setkání byla i komentovaná exkurze kolem přehrady Seč.

2.4.2 Územní systém ekologické stability

Ingrid Forczek

V roce 2023 byly dokončeny práce na projektu OPŽP „Plán ÚSES v CHKO“, jehož cílem bylo sjednocení aktuálního vymezení ÚSES ve 20 vybraných CHKO. Během zpracování analytických i rozborových částí plánu ÚSES se odborné týmy zpracovatelů musely vypořádat s řadou problémů a otázek, jejichž vyřešením se podařilo posunout v záměru AOPK ČR a prosadit inovativní přístup k vymezení ÚSES, a to na základě aktuálního stavu krajiny, zejména na propojení přírodních biotopů tak, aby nedocházelo k fragmentaci krajiny. Během roku byly odevzdány finální verze Plánu ÚSES u 9 CHKO: pro CHKO Bílé Karpaty, CHKO Český les, CHKO Křivoklátsko, CHKO Beskydy, CHKO Broumovsko, CHKO České středohoří, CHKO Lužické hory, CHKO Orlické hory a CHKO Třeboňsko (viz box 13).

V roce 2023 byly také zahájeny práce na přípravě nového projektu „Tvorba koncepčních dokumentů pro péči o vybraná chráněná území – plány ÚSES a PHKR“, který bude financován z Národního plánu obnovy. Projekt zahrnuje 6 dalších CHKO, které nebyly zahrnuty do výše zmiňovaného projektu – CHKO Litovelské Pomoraví, CHKO Poodří, CHKO Brdy, CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a nově vyhlášené CHKO Soutok a CHKO Krušné hory.

Na konci roku byl dokončen standard SPPK C 01 002 „Vytváření ÚSES (plány a projekty)“. Ten je určen pro definici jednotné struktury a podrobnosti výstupů dokumentace plánů a projektů ÚSES. Definuje také rozsah služeb poskytovaných autorizovanými projektanty územních systémů ekologické stability.

2.4.3 Významné krajinové prvky

Tereza Štefanová

AOPK ČR provádí v rámci jednotlivých krajů ČR postupný sběr informací k registrovaným VKP (box 14) od obcí s pověřeným obecním úřadem, které mají registraci VKP ve své kompetenci. Cílem je nejen získání představy o stavu registrovaných VKP na území ČR, ale rovněž zjištění přístupu příslušných obcí k tomuto nástroji v ochraně přírody a krajiny.

V roce 2023 byla provedena analýza registrovaných VKP v Moravskoslezském kraji, ve kterém bylo zjištěno 1 610 registrovaných VKP. Nejvíce VKP připadá na území obce Odry jakožto obce s pověřeným obecním úřadem, a to 564, což představuje více než třetinu z celkového množství VKP registrovaných v Moravskoslezském kraji. Následují obce Fulnek (250), Frenštát pod Radhoštěm (203), Ostrava (131) a Kopřivnice (104). Registrované VKP nebyly zaznamenány v obcích Bílovec, Horní Benešov, Město Albrechtice, Osoblaha, Vratimov, Vrbo pod Pradědem. Naprostá většina VKP (97 %) byla registrována v letech 1992–1995. Poslední registrace VKP proběhla v roce 2023. Více než polovinu registrovaných VKP představují porosty stromů a keřů. Stejně jako v ostatních dosud proběhlých aktualizacích byla častým problémem

Zpracování plánu ÚSES v CHKO Třeboňsko

Pavλίna Truhlárská, Jana Veselá

Od roku 2021 řešila AOPK ČR projekt OPŽP „Plán ÚSES v CHKO“ (dále jen „Plán“), který byl ukončen na podzim roku 2023. Správa CHKO Třeboňsko pojala tento projekt na zpracování nového plánu ÚSES jako možnost zahrnout do systému lokality s vysokou hodnotou pro místní krajinu. Z analytické

kde docházelo ke kolizi se stávajícím využitím lokality či k nesrovnalostem v souběhu s ZÚR či ÚP. Na lokální úrovni nově vznikaly také interakční prvky, a to jak liniové, tak segmenty solitérních výseků krajiny. V některých částech CHKO jsou tyto prvky významné nejenom z hlediska přírodě blízkého biotopu pro rostliny a živočichy, ale i pro estetickou hodnotu v charakteristikách krajinného rázu, odrážející jak historickou, tak současnou krajinnou strukturu využívání území.

1

2

V navrhovaném plánu ÚSES jsou vzhledem k povaze potenciální přirozené vegetace především lesní ekosystémy (acidofilní doubravy, luhy a olšiny, bikové bučiny, acidofilní a reliktní bory), dále ekosystémy rašelinišť. V případě nadregionálního ÚSES mohou být cílovým ekosystémem také vodní ekosystémy (bylinná vodní a pobřežní vegetace, rákosiny a porosty vysokých ostřic, vegetace pramenišť a rašelinišť, mokřadní a pobřežní křoviny). V lokálních biocentrech a biokoridorech převažují v cílových ekosystémech acidofilní doubravy, bikové a květnaté bučiny, acidofilní bory a reliktní bory silikátových podkladů, společenstva borových rašelinišť. Dále společenstva lužních lesů a křovin, hygrolilní až mezofilní trávníky, vodní ekosystémy. V případě interakčních prvků se jedná o převážně o křoviny a mezofilní trávníky, případně lužní lesy a vodní ekosystémy.

Nový Plán také upravil napojení skladebných částí ÚSES v CHKO na jednotlivé skladebné části za hranicí CHKO Třeboňsko, tak aby nevznikaly nesrovnalosti propojení ÚSES. I přes časovou tíseň vznikl nový materiál, který bude jistě vhodným aktuálním podkladem a cenným zdrojem informací územního plánování v CHKO.

části byly totiž patrné nedostatky ve stávajícím vymezení ÚSES, v CHKO Třeboňsko bylo zjištěno přes 120 nedostatků, které zpracovatel v rámci návrhu řešil. V návrhové části Plánu také vznikaly nové skladebné části ÚSES, a to zejména lokální biocentra a biokoridory. Došlo také k úpravě hranic již existujících lokalit, kde docházelo ke změnám z důvodu rozšíření cenných ploch (např. ukončení činnosti těžby a ponechání území přirozené sukcesí) na lokalitě, nebo naopak

1. LC – Pískovna u Dračice – ID 1409
2. Území opuštěné pískovny s xerothermními biotopy skalních výchozů a obnažených šterkopísků a s mokřadními biotopy, na něž jsou vázány rostlinná i živočišná společenstva s výskytem ohrožených druhů (např. ropucha krátkonohá), přírodní památka.

Obě foto J. Veselá

Aktualizace registrovaných VKP v Moravskoslezském kraji

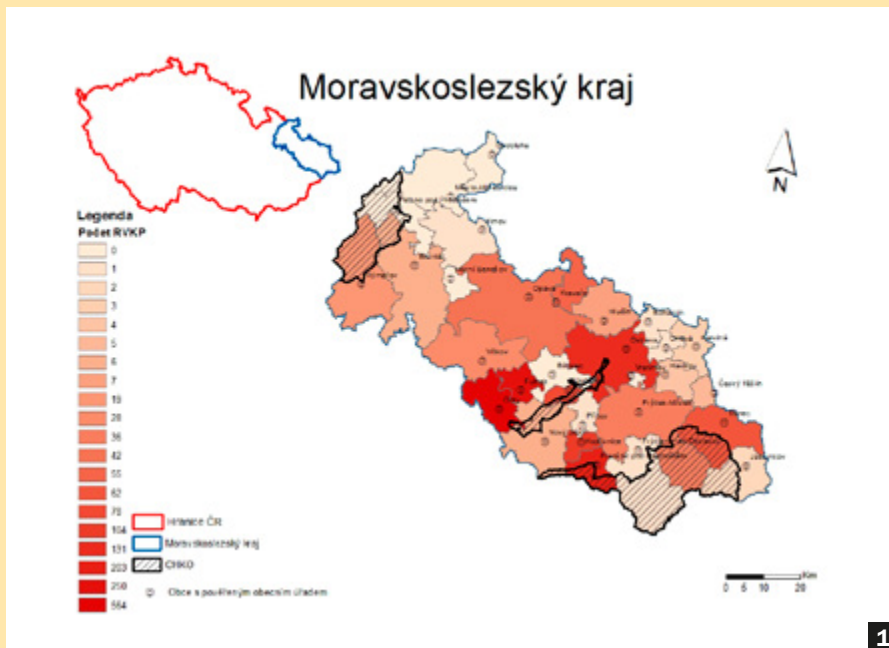
Tereza Štefanová

Významné krajinné prvky (dále jen „VKP“) představují území ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná, která utvářejí typický vzhled krajiny nebo přispívají k udržení její stability. AOPK ČR shromažďuje data o registrovaných VKP na území ČR postupně od roku 2013. Dosud byly zpracovány kraje Středočeský, Královéhradecký, Ústecký, Plzeňský, Karlovarský, Liberecký, Jihočeský, Pardubický, Zlínský, Olomoucký, Moravskoslezský, Vysočina a Hlavní město Praha.

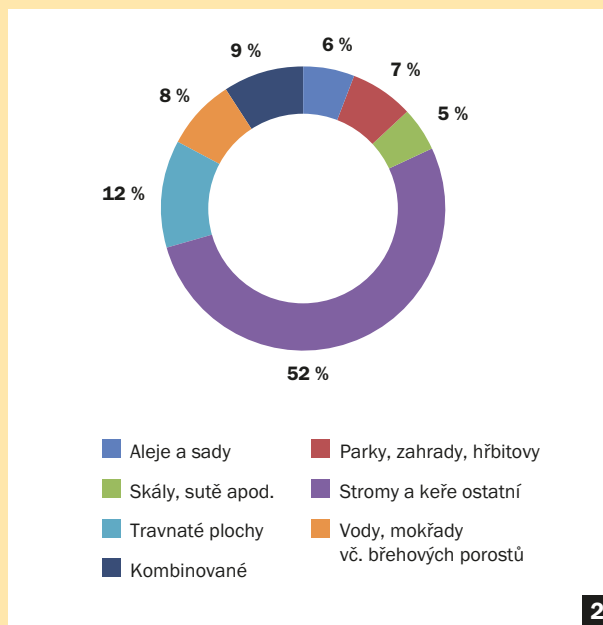
Analýza registrovaných VKP v Moravskoslezském kraji

V Moravskoslezském kraji leží 30 obcí s pověřeným obecním úřadem rozdělených do šesti okresů. Během sběru dat bylo v Moravskoslezském kraji zjištěno celkem 1 610 registrovaných VKP. Takto vysoké číslo je dáno specifickým přístupem k registraci VKP v okrese Nový Jičín počátkem 90. let, kde bylo v letech 1992–1994 zaregistrováno 75 % VKP Moravskoslezského kraje. Tato skutečnost výrazně zkresluje statistiku, podle které je průměrně v každé obci kraje zaregistrováno cca 54 VKP, pokud budeme počítat pouze obce, které mají alespoň 1 registrovaný VKP, dostaneme se na hodnotu 67. Po převedení těchto čísel na plošné jednotky zjistíme, že v oblasti se průměrně nachází jeden registrovaný VKP na 3,4 km², a pokud vycházíme pouze z rozlohy obcí, které mají registrované VKP, dostaneme se na 1 registrovaný VKP na 2,9 km². Nejvíce registrovaných VKP se nachází v obci s pověřeným obecním úřadem Odry (564), následují obce Fulnek (250), Frenštát pod Radhoštěm (203), Ostrava (131) a Kopřivnice (104). Několik desítek VKP mají obce Studénka (78), Třinec (62), Kravaře (55), Opava (42), Frýdek-Místek (36) a Vítkov (28). Následuje obec Rýmařov (19) a dalších 12 obcí, které mají jednotky registrovaných VKP. Zcela bez registrovaných VKP jsou obce Bílovec, Horní Benešov, Město Albrechtice, Osoblaha, Vratimov a Vrbno pod Pradědem.

Zaměříme-li se na prostorové rozložení VKP, při porovnání rozlohy obce a počtu VKP zjistíme, že převahu má obec Odry (38,90 VKP/10 km²). Následují obce Fulnek (31,63 VKP na 10 km²), Frenštát pod Radhoštěm (20,56 VKP na 10 km²), Kopřivnice (19,32 VKP na 10 km²) a Studénka (17,96 VKP na 10 km²). Největší počet významných krajinných prvků byl v Moravskoslezském kraji registrován v roce 1993 (680), dále pak v roce 1992 (459) a v roce 1994 (94). Celkově bylo nejvíce VKP registrováno v letech 1992–1995 (celkem 97 %). Převládají registrované VKP v kategorii stromy a keře ostatní (52 %), následují travnaté plochy (12 %), kombinované prvky (9 %), vody, mokřady vč. břehových porostů (8 %), parky, zahrady a hřbitovy (7 %), aleje a sady (6 %) a skály, sutě apod. (5 %).

1

2

1. Distribuce registrovaných VKP podle jednotlivých obcí s pověřeným obecním úřadem v Moravskoslezském kraji, mapa Tereza Štefanová
2. Zastoupení registrovaných VKP v Moravskoslezském kraji podle druhu

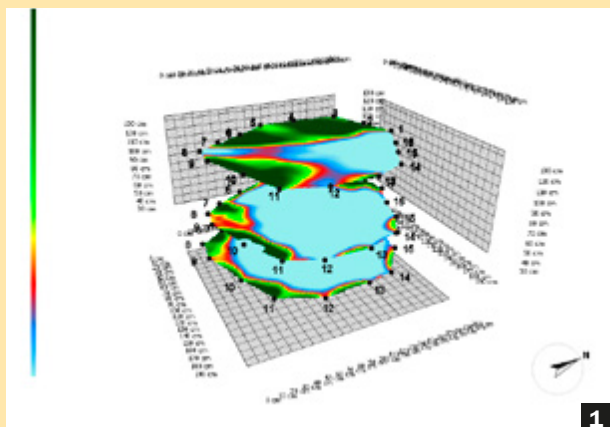

Stabilizace památného stromu jasanu ztepilého v Deštném v Orlických horách

Libor Sedláček

Jasan v Deštném patří k nejmohutnějším a zároveň nejpůsobivějším památným stromům v CHKO Orlické hory. Již více než 200 let roste v těsné blízkosti horské usedlosti, u které byl pravděpodobně vysazen jako ochrana před úderem blesku a větrnými porывy. Jedná se o mohutný soliterní exemplář se vzcnou široce oválnou korunou, silným kmenem a členitými kořenovými náběhy.

Bohužel v uplynulých desetiletích strom výrazně dopltil a velmi úzké sepětí s přilehlou chalupou. Následkem stavebních úprav objektu a terénních prací byl ovlivněn kořenový systém a zdravotní stav stromu. Dlouhodobě je atakován několika druhy dřevokazných hub, na kmeni se pravidelně vyskytují

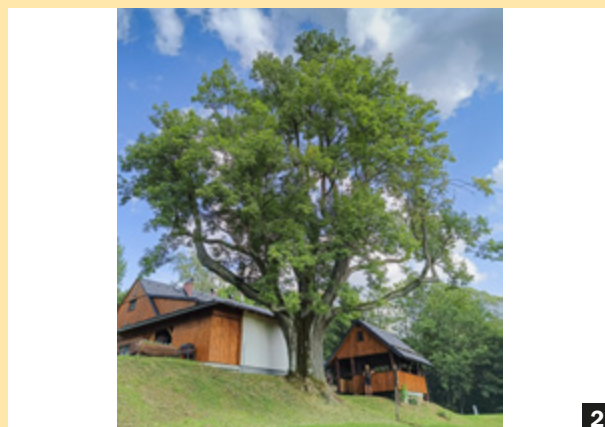
1

plodnice sírovce žlutooranžového a lesklokorky ploské. Ty pravděpodobně přispěly k vytvoření rozsáhlé uzavřené dutiny otevírající se na několika místech mezi kořenovými náběhy. Problematické je také hlavní kosterní rozvětvení s aktivně probíhající hnilobou ve větvním úžlabí a zarůstající trhlinou. Aby se s tímto defektem (hnilobou) vyrovnala, jedna z nosných kosterních větví intenzivně přirůstá a dochází k přímému kontaktu se střešní konstrukcí objektu. Souhra těchto defektů má značně nepříznivý vliv na statickou stabilitu stromu a perspektivu dlouhodobé udržitelnosti na stanovišti.

Proto v roce 2019 zástupci AOPK ČR ověřili biomechanické vlastnosti stromu pomocí diagnostické přístrojové metody – akustické tomografie. Ta je založena na měření rychlosti průchodu zvuku materiálem, tedy dřevem stromu. Rychlost šíření zvuku je přímo úměrná hustotě a tuhosti dřeva, proto pak jakákoliv změna způsobí i změnu rychlosti průchodu zvuku. Vlastní měření bylo provedeno na kmeni ve třech vrstvách (30, 60 a 130 cm) a prokázalo rozsáhlou vnitřní dutinu, kterou hniloba postupuje vzhůru od báze kmene a zároveň také v menší míře shora od defektu v úžlabí v kosterním větvení. Dutina je sice stále uzavřená, avšak lze odhadovat, že v blízké budoucnosti může dojít k jejímu otevření – provalení v severní a severovýchodní části kmene, kde zbytková stěna zdravého dřeva dosahuje tloušťky pouze jednotek centimetrů. V souvislosti se zatížením kmene velkou vahou koruny již nešlo

vyločit statické selhání. AOPK ČR proto následně zajistila provedení tahových zkoušek. Ty prokázaly pravděpodobnost statického selhání stromu při působení zvýšené externí zátěže (zhoršených povětrnostních podmínek), a to především následkem velkého rozsahu kolonizace kmene i kořenového systému dřevními houbami. Pro zajištění uspokojivé stability a snížení rizika statického selhání a vzešlo z výsledku tahových zkoušek doporučení provést výraznější stabilizační řez koruny s redukcí cca 30 % objemu asimilačního aparátu. Následně byla provedena hlubší obvodová redukce, lokální redukce větví zasahující nad objekt přilehlé rekreační chalupy a také instalace bezpečnostních vazeb ve třech úrovních.

V září 2023, čtyři roky od stabilizačního zásahu, svolala AOPK ČR místní šetření za účelem zhodnocení aktuálního

2

stavu stromu a stanovení dalšího režimu péče ve vazbě na udržitelnou provozní bezpečnost. Místního šetření se zúčastnili zástupci AOPK ČR, vlastník pozemku a také profesionální arboristé, kteří na stromě realizovali předchozí opatření. Opět byla provedena akustická tomografie ve stejných výškových vrstvách jako v roce 2019, aby byly výstupy porovnatelné. Nebylo však zjištěno žádné zásadní zhoršení stavu a rozsahu defektu. Vizuelně patrné defekty, lokalizace i přibližný rozsah osídlení dřevními houbami víceméně odpovídají naměřeným datům z roku 2019.

Účastníci jednání se shodli, že jasan vykazuje dobrou vitalitu, velmi příznivě reaguje na provedené hlubší řezy a vytváří nový požadovaný obrost ze spících pupenů uvnitř koruny. Vytvoření dostatečného množství obrostu v nižších partiích koruny je zcela stěžejní pro nastavení dalšího režimu péče. Ten v ideálním případě spočívá v postupném sesazení koruny na úroveň zesíleného obrostu (převedení stromu na torzní habitus) a zapěstování stabilní sekundární koruny. Pro zajištění provozní bezpečnosti je žádoucí preventivní redukce silnějších větví zasahující nad jednotlivé objekty, odlehčení dvou větví přímo nad střechou chalupy a jejich stabilizace dvěma rameny dynamických vazeb o nosnosti 4 t. To je plánováno na první třetinu roku 2024.

1. Záznam z akustické tomografie
2. Jasan roste v těsné blízkosti usedlosti, foto L. Sedláček

Projekt Ochrana jeskyní a vybraných krasových jevů v ZCHÚ

Zuzana Stanzelová

Hlavním cílem projektu OPŽP „Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR“ je zachování jeskyní a povrchových krasových jevů s jeskyněmi souvisejícími, zlepšení současného člověkem pozměněného stavu a ochrana živých složek jeskyní a kvality podzemních vod. Nedílnou součástí projektu byl také sběr informací, tvorba technických nástrojů a podkladů pro zajištění ochrany a péče.

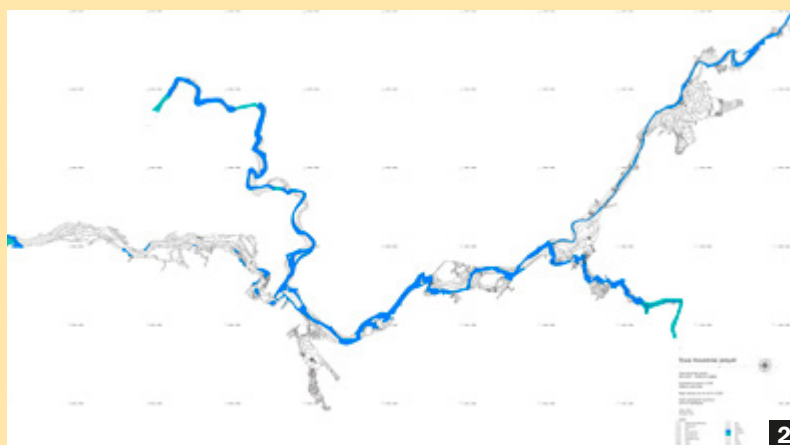
Do projektu bylo vybráno 140 cenných veřejnosti nepřístupných jeskyní, závrťů a 56 vodních toků, ponorů, podzemních jezer a vývěrů, nacházejících se na území CHKO Moravský kras, CHKO Český kras, CHKO Český ráj, CHKO Broumovsko, CHKO Beskydy, CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, CHKO Orlické hory, NPP Jeskyně Na Pomezí, NPP Zbrašovské aragonitové jeskyně, NPR Špraněk, NPR Kralický Sněžník, EVL Špraněk, EVL Rychlebské hory – Sokolský hřbet. Gestorem ochrany těchto jeskyní je AOPK ČR.

V projektu se řešilo jedenáct klíčových aktivit:

- Zabezpečení vchodů do jeskyní. Bylo realizováno 9 uzávěr.
- Zabezpečení tras v jeskyních – realizováno v 1 jeskyni.
- Náprava poškození jeskyní – realizováno u 26 jeskyní.
- Mapování jeskyní – odevzdáno celkem 140 map jeskyní.
- Mapování závrťů – bylo zmapováno celkem 336 závrťů a 68 hydrologických objektů (ponory, vyvěračky).
- Fotodokumentace – bylo odevzdáno 3 043 fotografií a vloženo do fotoarchivu.
- Biospeleologický průzkum – odběr proběhl na 58 lokalitách, umístěno bylo celkem 104 monitorovacích stacionárních ploch. Do Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP) byly zaneseny nálezy jednotlivých druhů.
- Monitoring vod – odebráno bylo celkem 490 vzorků vody. Při srovnání znečištění krasových oblastí v ČR vychází v CHKO Moravský kras nejhorší kvalita.
- Mikroklima – ze zpracování dat teploty vzduchu v jeskyních je možné vyvodit, že dynamika teploty mikroklimatu jeskyní je velmi malá, ve většině jeskyní se v průběhu roku mění v rozsahu 1 až 1,5 °C. Dojem zdánlivě vysoké dynamiky může vytvářet grafické provedení se stupnicí v desetínách. Kolísání teploty v jeskyni je individuální, výrazně dané umístěním měřicího bodu. Logicky vyšší dynamiku nacházíme u bodů, jež jsou blíž vchodu do jeskyně či většímu větvení. V převážném počtu jeskyní se projevuje roční chod, ale s velmi malou amplitudou, často jen do jednoho stupně Celsia a vždy s velkým zpožděním. Vzhledem k jednomu kalendářnímu roku měření nelze uvést jednoznačnou vazbu teploty v jeskyni na účelové meteorologické stanici, respektive průběhu počasí.
- Monitoring návštěvnosti – pro jednotlivé jeskyně byly zpracovány souhrny návštěv
- Zápisy do JESO – průběžně byla do JESO doplňována data získaná z jednotlivých klíčových aktivit.

1

2

3

1. Klíčová aktivita 3, čištění sintrů v jeskyni Krápníková zadržena, foto archiv AOPK ČR
2. Klíčová aktivita 4, mapování jeskyní, schéma Staré Amatérské jeskyně
3. Klíčová aktivita 7, biospeleologický průzkum, foto archiv AOPK ČR

absence registračním listin. Moravskoslezský kraj je navíc z hlediska registrovaných VKP specifický kvůli přístupu někdejšího okresního úřadu v Novém Jičíně, který na svém území počátkem 90. let registroval více než 1 200 ploch jako VKP.

V roce 2023 vypracovala AOPK ČR v rámci podpory výkonu státní správy 8 odborných stanovisek k registraci, zrušení registrace či zásahům do VKP.

2.4.4 Dřeviny rostoucí mimo les

Brigita Neumannová

Probíhaly především práce na vývoji a aktualizacích standardů péče o přírodu a krajinu. Pokračovala v loňském roce zahájená aktualizace standardu SPPK A 02 009 „Speciální zásahy na stromech“ a dále se také pracovalo na revizi SPPK A 02 002 „Řez stromů“ – dokončen byl proces veřejné oponentury včetně vypořádání množství připomínek a přípravy nové verze, která bude v novém roce podrobena odborné oponentuře. Dokončen byl vývoj posledního, dosud nevydaného arboristického standardu SPPK A 02 008 „Zakládání a péče o porosty dřevin“. Tento standard byl v říjnu 2023 schválen a vydán. Na konci roku byl též finalizován a připraven k vydání dlouho očekávaný standard z řady E (speciální opatření druhové ochrany) SPPK E 02 005 „Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů“.

V září se uskutečnilo dvoudenní odborné setkání dendrologů AOPK ČR, netradičně na území CHKO Šumava. Kromě hlavních hodnot území a problémů, kterým pracovníci CHKO v rámci ochrany a péče o chráněné území čelí, byly prezentovány i výstupy projektu „Stabilizace památných stromů v CHKO Šumava“. V rámci terénní exkurze pak byly představeny některé z těchto dřevin a diskutována již realizovaná i zamýšlená ošetření.

V průběhu roku 2023 zpracovala AOPK ČR 3 znalecké posudky a v rámci podpory výkonu státní správy 31 odborných stanovisek a 152 rozhodnutí o povolení ke kácení.

2.4.5 Ekosystémové služby

Linda Blättler

I v roce 2023 se AOPK ČR věnovala tématu ekosystémových služeb, a to zejména spoluprací v projektu IP LIFE „Jedna příroda“. Toto téma je v něm uchopeno obsáhle a za účasti několika vědeckých partnerů: Ústavu pro výzkum globální změny AV ČR – CzechGlobe, Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy (COŽP UK), Biologického centra akademie věd (SoWa) a jednoho partnera institucionálního: Ministerstva životního prostředí (MŽP). Rok 2023 byl především ve znamení Metodiky hodnocení ekosystémových služeb, kterou za připomínkování AOPK ČR tvoří COŽP UK. Má se vztahovat ke zvláště chráněným územím, ale i k volné krajině. Kromě teoretické a metodické části v písemné podobě by měla existovat i ve formě webového nástroje, jakési „kalkulačky“, pomocí které bude možné ocenit určité území. Práce na metodice

je dlouhodobější, její finální podoba by měla být hotova až během roku 2025.

Další aktivitou, která souvisí s ekosystémovými službami a která byla zahájena v rámci projektu IP LIFE „Jedna příroda“ dřívě, bylo založení Národní platformy pro ekosystémové služby. V roce 2023 se v červnu konalo její již druhé setkání, které organizoval CzechGlobe. Byly zde představeny aktuality ze světa ekosystémových služeb, příklady jejich hodnocení či ukázky ekonomického oceňování z výše zmíněné metodiky. Kromě toho zde byl představen dokument Hodnoty přírody, který tento koncept přibližuje zainteresované veřejnosti. Trvá 26 minut a lze ho shlédnout (a šířit) na YouTube kanálu projektu.

V projektu „Jedna příroda“ v roce 2023 probíhaly i další dlouhodobé výzkumné aktivity související s hodnotou ekosystémových služeb, na kterých přímo participují CHKO Třeboňsko, CHKO Slavkovský les a CHKO Křivoklátsko, a to třeba účastí na tzv. participativních setkáních k hodnocení ekosystémových služeb, které pořádá CzechGlobe a jejichž výstupy budou součástí případových studií hodnocení ekosystémových služeb v chráněných územích. Vloni se setkání věnovala hodně problematice tzv. trade-offs, neboli ekosystémových služeb, které jsou navzájem v konfliktu. Podrobnější informace o těchto participativních setkáních jsou k dispozici na webu projektu www.jednapriroda.cz v sekci „Aktivity v čase“.

2.5 Památné stromy

Libor Sedláček

K 31. 12. 2023 bylo v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP) evidováno 5 526 objektů památných stromů (solitér, skupin a stromořadí), z toho 4 342 solitérů, 942 skupin a 242 stromořadí. Dohromady se tak jedná o 27 196 jedinců památných stromů. V průběhu roku 2023 bylo v ÚSOP zaznamenáno 36 nově vyhlášených objektů památných stromů, což celkově činí 118 jedinců. Mezi nově vyhlášenými památnými stromy převažovaly i v roce 2023 především naše domácí druhy lip (28 jedinců), dubů (21 jedinců) a buků (12 jedinců), dále pak již pouze po jednom jedinci platanu javorolistého, dřínu obecného, tisu červeného, topolu bílého, hrušně obecné a modřínu opadavého. Zajímavostí je také nově vyhlášená jednoduhová kaštanová alej v Lesné, která je tvořena 49 jedinci jírovce maďalu. Nejmhutnější z nově vyhlášených památných stromů jsou jasan u Podkovy s obvodem kmene 520 cm, lípa u kostela sv. Kateřiny s obvodem kmene 487 cm, Třebízského dub s obvodem kmene 473 cm a dub v Myšenci s obvodem kmene 455 cm. I během roku 2023 došlo k vyhlášení několika dalších památných stromů, které se vážou k historickým událostem v letech 1918–19, tedy ke vzniku samostatné Československé republiky, případně k událostem ze srpna roku 1968. Příkladem lze uvést lípu svobody v Dolních Loučkách. Za stejné období bylo v ÚSOP, na základě aktuálně i dodatečně doručené dokumentace, označeno 34 objektů památných stromů za zrušené, což představuje 33 jedinců, z toho 11 lip, 6 jilmů, 5 dubů, 4 buky, 3 topoly, 2 javory, jeden smrk a jedna hrušeň.

Také v uplynulém roce se zástupce AOPK ČR opětovně účastnil zasedání poroty celonárodní ankety Strom roku, která každý rok hledá nejzajímavější (vzrůstem, vizuálním projevem, nevsedním příběhem) strom České republiky, který následně usiluje o titul Evropský strom roku. Mezi finalisty byly stejně jako každý rok zastoupeny v nemalé míře i některé památné stromy, například Mladějovický dub či Lípa v Nepomyšli.

V polovině září AOPK ČR svolala místní šetření u Jasanu v Deštném v CHKO Orlické hory – z hlediska stabilizace a vhodného režimu péče o jeden z nejmohutnějších a nejpůsobivějších památných stromů Orlických hor. Součástí společného jednání a posouzení aktuálního stavu bylo provedení akustické tomografie ze strany zástupců AOPK ČR (box 15).

V souvislosti s osvětou o problematice památných stromů, zejména v oblasti managementu a ošetřování, zajistila AOPK ČR opakovaně také v roce 2023 externí výukovou činnost na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, na Fakultě lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze a také na Lesnické a dřevařské fakultě Mendelovy univerzity v Brně.

Stejně jako v uplynulých letech i v loňském roce AOPK ČR zajistila s vlastníky a arboristy v rámci národních dotačních programů péči o řadu památných stromů na území České republiky.

Jedním z předmětů činnosti AOPK ČR je také vedení Jednotné evidence speleologických objektů (dále jen JESO). Naplňování, verifikace a aktualizace údajů, ale i poskytování údajů jiným subjektům probíhaly v průběhu celého roku. Doplněny byly nové informace z publikované literatury a z inventarizačních průzkumů. Informace k dokončenému projektu OPŽP „Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR“ jsou uvedeny v boxu 15. Bylo provedeno několik drobných uživatelských úprav programu. Koncem roku byly přenastaveny působnosti orgánů ochrany přírody pro jeskyně ležící v PÚOS, vyvolané změnou v ZOPK.

Počátkem října proběhlo setkání geologů AOPK ČR a národních parků v Janovičkách u Broumova. Zástupce AOPK ČR aktivně působil v poradním orgánu ministra životního prostředí – Národní radě geoparků.

2.6 Ochrana neživé přírody

Luboš Stárka

V oblasti neživé přírody AOPK ČR odborně podporuje a vykonává státní správu, zajišťuje podklady a zpracovává plány péče pro ZCHÚ. Většina úkonů státní správy v této oblasti byla vázána na povolení průzkumu a výzkumu v jeskyních, vyjádření pro povolení k nakládání s podzemními vodami pro území ve správě AOPK ČR, případně vyjádření pro stanovení průzkumných území.

Přímá péče o neživou přírodu již tradičně spočívala zejména v odstraňování vegetace z cenných výchozů a odkryvů, odstraňování nelegálního odpadu ze starých lomů a v obnově uzávěr vstupů do jeskyní. Konkrétně lze uvést některé příklady: vysekání náletů na Placaté skále v NPP Dalejský profil, očištění skalních stěn u jeskyně Šipka, úprava uzávěry jeskyně Vilémovické propadání, kompletní rekonstrukce šachtice a zřízení uzávěry pro jeskyni Černý závrť, možné je uvést i poměrně kuriózní vyčištění jeskyně Ostrovská propast od vylitých zbytků zabijačky. Pro zajištění bezpečnosti návštěvníků bylo opraveno zábradlí u Hranické propasti, odstraněno několik nebezpečných nestabilních sloupků z vyšších partií Panské skály.

AOPK ČR vybuodovala na geologii zaměřenou vnější expozici u Domu přírody Českého krasu, který dokončovala Správa jeskyní ČR u Koněpruských jeskyní.

Pokračovala dlouholetá spolupráce s Českou geologickou službou při upřesňování a doplňování údajů do evidence významných geologických lokalit.

CHKO České středohoří, foto Květa Černohlávková

Pastva v CHKO České středohoří, foto Květa Černohlávková

3. Péče o přírodu a krajinu | Pavel Štěřba

Pro zajištění péče o přírodu a krajinu využívá AOPK ČR několik ekonomických nástrojů. Vedle státního rozpočtu a dotačních programů, jejichž prostřednictvím realizuje činnosti ve zvláště chráněných územích ve správě AOPK ČR a zároveň na území s majetkem státu s příslušností hospodaření AOPK ČR (viz [kap. 3.2](#)) či administruje žádosti externích žadatelů, je to vyplácení náhrady újmy za ztížení hospodaření ([kap. 2](#)) a administrace náhrad za škody způsobené vybranými ZCHD živočichů ([kap. 2.3.4](#)).

Hlavními zdroji pro zajištění péče v roce 2023 byly kromě rozpočtu AOPK ČR Operační program Životní prostředí, program LIFE, Národní plán obnovy – Program obnovy přirozených funkcí krajiny, Program péče o krajinu, Správa nezczitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích v rámci programu Rozvoj a obnova materiálně technické základny systému řízení MŽP (řazeno abecedně). Významným nástrojem pro zabezpečení péče je Informační systém ochrany přírody, jehož vývoj se v roce 2023 posunul na kvalitativně vyšší úroveň ([kap. 5.2](#)).

AOPK ČR je poskytovatelem dotací ([kap. 3.3](#)). V roce 2023 byly vyhlášovány výzvy ze zdrojů PPK, NPO-POPFK a OPŽP (Projektové schéma AOPK ČR).

3.1 Metodická podpora péče o přírodu a krajinu

AOPK ČR zpracovává a vydává odborné podklady pro realizaci opatření péče o přírodu a krajinu (především metodiky a standardy), které jsou dostupné na webových stránkách AOPK ČR; v případě potřeby zpracování detailnějších prací, často i výzkumného charakteru, jsou to studie ([kap. 4.4](#)). Zároveň AOPK ČR pro Ministerstvo životního prostředí každoročně připravuje aktualizaci Nákladů obvyklých opatření. V rámci odborné podpory veřejné správy a pro zainteresovanou veřejnost AOPK ČR vydává oborový časopis Ochrana přírody ([kap. 6.2.1](#)).

3.1.1 Standardy péče o přírodu a krajinu

Standardy péče o přírodu a krajinu AOPK ČR popisují nejlepší praxi pro běžně prováděné typy opatření v péči o přírodu a krajinu. Mají vyjadřovat širokou oborovou shodu proto jsou vytvářeny ve spolupráci s akademickými pracovníci a prochází odbornou a veřejnou oponenturou. Slouží především jako podklad pro zadávání, kontrolu a přebírání prací financovaných z dotačních programů. Sjedením používaných termínů zároveň přispívají k lepší komunikaci mezi projektanty, dodavateli, odběrateli, úřady, odbornými institucemi, orgány státní správy, žadateli o dotace

a dalšími subjekty. Pro činnosti realizované s podporou dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu jsou standardy závazné, případné konkrétní odlišnosti je nutné zdůvodnit. V roce 2023 byly zveřejněny tři nové standardy: SPPK A 02 008 „Zakládání a péče o porosty dřevin“, SPPK E 02 003 „Opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro vydry a další drobné savce“ a SPPK F 02 005 „Hraniční značení chráněných území a památných stromů“. Dále byly aktualizovány čtyři standardy: SPPK C 02 003 „Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině“, SPPK D 02 007 „Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)“, SPPK E 02 004 „Opatření k zabezpečení venkovního elektrického vedení proti zraňování ptáků“, SPPK E 02 006 „Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem“. Dále byly dokončeny dva standardy, které budou zveřejněny na počátku roku 2024: SPPK C 01 002 „Vytváření ÚSES (plány a projekty)“, SPPK E 02 005 „Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů“. Kompletní seznam dosud zveřejněných standardů je dostupný v [tabulce 6](#). Schválené standardy i pracovní verze standardů k připomínkování veřejnosti jsou dostupné na standards.nature.cz.

3.1.2 Metodiky péče

AOPK ČR vydává metodiky s doporučenými postupy pro orgány ochrany přírody, veřejnou správu, širší odbornou veřejnost i hospodáře a uživatele krajiny. Přehled metodik nejen v oblasti péče o přírodu a krajinu je uveden na <https://www.nature.cz/metodiky>. V roce 2023 byla vydána metodika „Záchranné pěstování v soukromých zahradách“.

3.1.3 Náklady obvyklých opatření

Náklady obvyklých opatření Ministerstva životního prostředí (NOO) slouží jako podklad při stanovování výše příspěvků pro vlastníky a nájemce a k posuzování nákladovosti projektů v rámci dotačních programů podporujících péči o přírodu a krajinu. Cílem NOO je zajištění efektivního vynakládání finančních prostředků. Aktuálně jsou NOO členěny na jedenáct tematických oblastí: lesní ekosystémy, vodní ekosystémy, zemědělské činnosti, zeleň rostoucí mimo les, podpora druhů, invazní a expanzivní druhy, návštěvnická infrastruktura, geologické fenomény, dokumentace a plány, monitoring, geodetické práce. K dispozici jsou na stránkách MŽP a www.dotace.nature.cz, které AOPK ČR zřídila a provozuje pro orientaci žadatelů o podporu projektů péče o přírodu a krajinu.

AOPK ČR pro MŽP provedla na základě vlastních šetření i externího připomínkování obvyklou roční aktualizaci NOO. Náklady obvyklých opatření pro rok 2023 byly vydány k 22. 2. 2023. V roce 2023 poprvé proběhlo připomínkování v dřívějším termínu, tedy již od dubna 2023, z důvodu možného vyhlášení dotačních výzev pro rok 2024 již na podzim 2023.

3. PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

Tabulka 6 Přehled standardů péče o přírodu a krajinu k 31. 12. 2023

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok**
A – Arboristické standardy	01 001 Hodnocení stavu stromů	2018
	01 002 Ochrana dřevin při stavební činnosti	2017
	02 001 Výsadba stromů	2021*
	02 002 Řez stromů	2015
	02 003 Výsadba a řez keřů	2022
	02 004 Bezpečnostní vazby a ostatní stabilizační systémy	2019
	02 005 Kácení stromů	2018
	02 006 Ochrana stromů před úderem blesku	2016
	02 007 Úprava stanovištních poměrů dřevin	2020
	02 008 Zakládání a péče o porosty dřevin	2023
	02 009 Speciální zásahy na stromech	2019
	02 010 Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury	2020
02 011 Péče o dřeviny kolem veřejné technické infrastruktury	2018	
B – Voda v krajině	02 001 Vytváření a obnova tůní	2014
	02 002 Obnova vodního režimu rašelinišť a pramenišť	2022
	02 003 Revitalizace drobných vodních toků a jejich niv	2022
	02 004 Péče o vodní toky vč. břehových porostů	2022
	02 005 K přírodě šetrné hospodaření na rybnících	ve vývoji
	02 006 Rybí přechody	2014
	02 007 Výstavba a rekonstrukce malých vodních nádrží přírodě blízkým způsobem	2022
C – ÚSES a krajinotvorné prvky	01 001 Hodnocení funkčnosti ÚSES	ve vývoji
	01 002 Vytváření ÚSES (plány a projekty)	ve vývoji
	02 001 Realizace biocenter a biokoridorů ÚSES	ve vývoji
	02 002 Vytváření krajinotvorných a interakčních prvků	ve vývoji
	02 003 Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině	2023*
	02 004 Péče o skladebné části ÚSES vč. krajinotvorných a interakčních prvků	ve vývoji
	02 005 Péče o funkční výsadby ovocných dřevin	2016
02 006 Zakládání a péče o genofundové plochy odrůd ovocných dřevin	2018	
02 007 Krajinné trávníky	2018	
D – Péče o vybrané terestrické biotopy	02 001 Obnova travních společenstev s využitím regionálních směsí	2017*
	02 002 Obnova dlouhodobě neobhospodařovaných travních společenstev (vč. likvidace náletových dřevin)	2021
	02 003 Pastva	2021*
	02 004 Sečení	2017
	02 005 Opatření ke zlepšení druhové skladby lesních porostů	2014
	02 006 Disturbanční management na nelesních plochách	2018
	02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)	2023*
	02 008 Likvidace vybraných invazních druhů živočichů (vč. následné péče o lokality)	ve vývoji
E – Speciální opatření druhové ochrany	02 001 Zřizování a provoz mobilních zábran pro obojživelníky podél komunikací	2020
	02 002 Trvalá opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro obojživelníky	2021
	02 003 Opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro vydry a další drobné savce	2023
	02 004 Opatření k zabezpečení venkovního elektrického vedení proti zraňování ptáků	2023*
	02 005 Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů	ve vývoji
	02 006 Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem	2023*
	02 007 Opatření v rámci prevence kolizí ptáků s transparentními a reflexními materiály	2022
F – Návštěvnická infrastruktura	01 001 Monitoring návštěvnosti v ZCHÚ	ve vývoji
	02 001 Zpevnění cest a povalové chodníky	ve vývoji
	02 002 Vyhlídky a překonávání výškových rozdílů (stupně, žebříky, zábradlí apod.)	ve vývoji
	02 003 Lávky a mostky	ve vývoji
	02 004 Značení cest a cyklostezek	ve vývoji
	02 005 Hraniční značení chráněných území a památných stromů	2023
	02 006 Informační tabule a panely	ve vývoji
02 007 Vybavení odpočinkových míst (lavičky, přístřešky, altány apod.)	ve vývoji	

Pozn. 1: V tabulce jsou uvedeny pouze zveřejněné standardy či ve fázi vývoje.

Pozn. 2: Tučně vyznačeny standardy zveřejněné na standards.nature.cz (stav k 31. 12. 2023)

* zveřejněna aktualizovaná verze

** rok zveřejnění schváleného standardu

Aktualizované vydání NOO pro rok 2024 vyšlo k 1. 11. 2023. I pro tuto aktualizaci byly využity indexy Českého statistického úřadu pro navýšení cen položek a také diferencované navýšení cen. Nadále byl rozvíjen systém pro správu číselníků činností, na něž jsou NOO přímo napojeny. Tyto číselníky jsou důležité především pro správný chod Integrovaného systému ochrany přírody 2, který byl v roce 2023 nově spuštěn.

3.2 Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR

Jitka Klíbaniová, Jiřina Hejdová, Michal Pánek, Markéta Curatolo Júnová

AOPK ČR zajišťuje péči o zvláště chráněná území na území CHKO a zvláště chráněná území národního významu prioritně prostřednictvím veřejnoprávních smluv (dohod) s vlastníky pozemků či hospodáři (box 17) Tam, kde není dohoda možná, AOPK ČR hledá jiné dodavatele prací a uzavírá s nimi smlouvy o dílo. Celkem AOPK ČR spravuje 314,2 tis. ha přírodních biotopů, z čehož 209 tis. ha zaujímají lesní biotopy, téměř 15,6 tis. ha vodní biotopy a 89,5 tis. ha nelesní biotopy. Blíže viz tabulka 7.

AOPK ČR je také příslušná k hospodaření na části státních pozemků v ZCHÚ (v roce 2023 se jednalo o pozemky ve vlastnictví státu o celkové rozloze 13 810 ha). Podrobnější struktura vývoje vlastnictví pozemků podle druhu pozemku je uvedena v tabulce 8. Na těchto pozemcích je AOPK ČR povinna zajistit kromě adekvátní péče o předměty ochrany ZCHÚ také povinnosti vlastníka.

V roce 2023 byly na péči o zvláště chráněná území ČR uzavřeny smlouvy celkem za více než 426 mil. Kč, které byly hrazeny z následujících zdrojů:

- Program péče o krajinu, Podprogram pro péči o zvláště chráněná území (PPK A). Celkem byly v roce 2023 realizovány akce za 101,5 mil. Kč.
- Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK). Pro rok 2023 bylo umožněno čerpat z podprogramů 115 172, 115 173 a 115 177 na již zasmluvněné závazky. Z podprogramu 115 172, který je zaměřen na zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany lokalit Natura 2000, bylo čerpáno 7,1 mil. Kč, z podprogramu 115 173, který je určen na realizaci a přípravy záchranných programů, programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a regionálních akčních plánů, bylo čerpáno 4,6 mil. Kč. Z podprogramu 115 177, který je zaměřen na financování studií, bylo v roce 2023 financováno 10 studií v celkové hodnotě 4,5 mil. Kč.
- Národní plán obnovy – Program obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO – POPFK) podporuje činnosti vycházející z plánů péče, záchranných programů a z dalších plánovacích dokumentací, umožňuje studie a monitoring, přípravu a podklady pro plánovací dokumentaci. Oblasti podpory byly sdruženy do podprogramu 115 164 a byly z něj proplaceny práce za 30,4 mil. Kč. Celkově byly v rámci POPFK a NPO – POPFK zasmluvněny akce za 80,4 mil. Kč.
- Podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích MŽP (MaS). V roce 2023 AOPK ČR uzavřela a proplatila smlouvy v celkové výši 11,7 mil. Kč.
- Operační program Životní prostředí (OPŽP). Z tohoto programu se z oblasti podpory 4.1 zaměřené na péči o chráněná území ve správě AOPK ČR v roce 2023 podařilo vyčerpat 198 mil. Kč.

Tabulka 7 Přírodní biotopy v území ve správě AOPK ČR

	2020	2021	2022	2023
Název kategorie biotopů	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)
Lesní biotopy (lesy přírodního charakteru)	205 070	206 359	207 919	209 048
Nelesní biotopy (sekundární trávníky a vřesoviště, alpské bezlesí, křoviny)	91 388	88 532	92 262	89 558
Vodní biotopy (vodní toky, rašelinště, mokřady)	15 644	15 682	15 764	15 624
Celkem	312 102	310 573	315 945	314 230

Tabulka 8 Pozemky s příslušností hospodařit AOPK ČR

Kategorie	Rok/Rozloha (ha)							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lesní pozemky	2 894	3 165	2 886	2 745	2 753	2 781	2 873	3 846
Vodní pozemky	3 450	3 472	3 479	3 475	3 484	3 477	3 483	3 566
Nelesní pozemky	6 591	6 438	6 431	6 375	6 353	6 413	6 397	6 398
Celkem	12 936	13 075	12 796	12 595	12 590	12 671	12 753	13 810

Tabulka 9 Zasloužené finanční prostředky na péči o chráněná území ve správě AOPK ČR v letech 2021–2023 (podle skupin opatření)

Typ opatření/ mil. Kč	2021	2022	2023
Lesní ekosystémy	26,86	37,41	28,81
Vodní ekosystémy	16,89	69,67	72,55
Zemědělské činnosti	81,47	91,86	101,12
Zeleň rostoucí mimo les	41,07	29,34	28,89
Podpora druhů	4,05	5,36	7,63
Invazní a expanzivní druhy	2,62	2,96	4,39
Návštěvnická infrastruktura	33,63	12,92	13,83
Geologické fenomény	0,06	0,06	2,69
Dokumentace a plány	28,60	30,83	78,99
Monitoring	63,84	54,66	53,69
Geodetické práce	0,58	0,24	4,35
ISOP	6,43	13,29	29,88
Celkem	306,11	348,59	426,82

Pozn. Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z národních i evropských dotačních programů

Tabulka 10 Přehled výkupu v ZCHÚ z Národního programu SFŽP ČR

Rok	Rozloha (ha)	mil. Kč
2016	114	38,5
2017	79	23,1
2018	38	4,9
2019	19	10,2
2020	14	2,1
2021	35	6,1
2022	52	9,4
2023	17	4

- Program LIFE. V roce 2023 bylo vynaloženo téměř 23,3 mil. Kč na krajinnotvorná opatření v rámci dvou projektů zabývajících se péčí o chráněná území začleněná do soustavy Natura 2000 (5 mil. Kč z prostředků Evropské komise, 17,5 mil. Kč z programu PPK A a téměř 0,8 mil. Kč spolufinancovalo MŽP).
- Dále se v rámci projektů realizovala osvětová činnost a akce pro širokou veřejnost. Podrobnější informace jsou uvedeny v [tabulce 9](#).
- AOPK ČR se také dlouhodobě věnuje výkupu a směně pozemků cenných pro ochranu přírody. Jedná se především o pozemky v národních přírodních rezervacích a památkách a I. zónách CHKO. Z národního programu Životní prostředí Státního fondu životního prostředí ČR, Programu na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, jejich ochranných pásmech a významných krajinných

prvcích bylo v roce 2023 vykoupeno 17 ha za více než 4 mil. Kč, viz [tabulka 10](#).

3.2.1 Péče o vodní plochy

Jitka Klibániová

Vodní plochy jsou nedílnou součástí krajiny. Rozloha státních vodních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR v roce 2023 byla 3 566 ha. Vodní nádrže tvoří většinu z této plochy – celkem 155 nádrží, z čehož je 83 propachtováno.

Nejen na péči o ně bylo využito 74,9 mil. Kč. Hlavní náplní byla péče o stávající vodní nádrže (zajištění dobrého technického stavu i ekologických funkcí), tvorba či obnova drobných vodních ploch (tůň a mokřadů) a realizace opatření na zlepšení funkcí rašeliníšť (s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů). Významnou akcí, která se uskutečnila v roce 2023 pod záštitou AOPK ČR, byla „Studie NPR Lednické rybníky“ ([box 18](#)). Ta se zaměřila především na zpracování podkladů pro úpravu plánu péče NPR a nastavení podmínek péče o rybníční soustavu.

Taktéž akce „Revitalizace toků EVL Kochánovické rybníky a PR Maršálka“ ([box 19](#)) započala již v roce 2022 a dokončena byla během roku 2023. Úkolem akce bylo stabilizovat vodní režim v dané lokalitě, posílit funkci současných biotopů a vytvořit biotopy nové.

V roce 2023 AOPK ČR dokončila projekt „Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů rybníků Loch a Kamenice“ ([box 20](#)), který byl zahájen již v roce 2022. Hlavním cílem bylo zajistit bezpečnost vodních děl, udržení a vznik nových vodních biotopů (např. vznik mělké laguny v prostoru zaniklého rybníka Rohlík).

Mezi periodicky opakující se činností AOPK ČR patří výkon technickobezpečnostního dohledu prostřednictvím autorizovaných osob, který byl poskytnut vlastníkům vodních děl III. kategorie. Jedná se o rybníky Kačležský, Velký Pařezitý, Novozámecký a Máchovo jezero.

V rámci projektu IP LIFE „Jedna příroda“ se taktéž realizovalo několik opatření souvisejících s vodními ekosystémy. Tato opatření byla provedena v rozsahu 2,4 ha v celkové částce 680 tis. Kč z programu PPK A po celé ČR. Například v ptačí oblasti Třeboňsko se obnovil plovoucí ostrov na podporu druhu rybáka obecného, a to v celkové výši 25,2 tis. Kč ([box 21](#)).

3.2.2 Péče o lesy

Gabriela Kubátová, Michal Pánek, Pavel Kolibáč

Rozloha lesních pozemků ve vlastnictví státu, na kterých má AOPK ČR právo hospodařit, činí 2 873 ha, a to jak v podílovém, tak bezpodílovém vlastnictví.

Lesní porosty jsou vždy spravovány zejména s ohledem na podporu mimoprodukčních funkcí lesů a dále s ohledem na

předměty ochrany ZCHÚ, území soustavy Natura 2000 nebo zvláště chráněných druhů. Důraz se klade na:

- úpravu prostorové, druhové a věkové struktury porostů,
- podporu stanovištně odpovídající druhové skladby porostů s přednostním využitím přirozené obnovy dřevin,
- přednostní využití nepasečných forem hospodaření a postupný přechod k výběrnému způsobu hospodaření, v opodstatněných případech pak k ponechání porostů přirozenému vývoji,
- zajištění dostatečného množství mrtvého dříví v porostech, ponechávání výstavků,
- výchovu porostů formou pozitivních těžebních zásahů, zejména s cílem zajištění druhové pestrosti porostů,
- komplexní šetrnost v přístupu k lesní půdě, vodě a vodním zdrojům (optimalizace užití dopravní sítě, zákaz pojezdu techniky v porostech atp.),
- omezení užití chemických přípravků, zejména biocidů.

Jedním ze základních cílů péče o lesní porosty je zvyšování podílu melioračních a zpevňujících dřevin formou výsadby, podsadby a podporou přirozené druhové skladby. Nedílnou součástí obnovy porostů je jejich ochrana před poškozením zvěří, a to zejména formou mechanické ochrany oplocenkami, individuální ochranou a chemickou ochranou (nátěr dřevin repelenty proti okusu). Veškerá lesnická opatření respektují stav porostů a cíle a předměty ochrany daného území. Mimo lesnická opatření spadající do běžné lesnické praxe se v rámci projektů za účelem podpory ubývajících druhů zkouší návrat k tradičním hospodářským formám, kterými jsou například pařezení a využívání výmladků dřevin při obnově lesa. Sem spadá hospodaření formou lesa středního a nízkého, často spojené s pastvou dobytka v lesích. A to například v CHKO Bílé Karpaty, dále např. na majetcích ve správě AOPK ČR v NPR Drbákov – Albertovy skály a NPR Žehuňská obora.

Projekt „LIFE České středohoří“ (program LIFE) přispěl ke zlepšení druhové skladby lesních porostů na 4 lokalitách, a to v EVL Milešovka, Košťálov, Lovoš a Porta Bohemica. Celková zasažená plocha za celou dobu projektu činí 30,74 Ha. V roce 2023 došlo k výsadbě 3000 sazenic. Nešlo tedy o velké výsadby. Na podzim byly plochy předány zpět do péče Lesní správy v Litoměřicích. Na tato opatření bylo vynaloženo celkem 267 772,85 Kč ze zdroje Evropské komise.

Několik lesnických opatření proběhlo rovněž v rámci projektu IP LIFE „Jedna příroda“, a to na 116,02 ha za 2,9 mil. Kč z programu PPK A po celé ČR. Například v EVL Žehuňsko proběhlo opatření v rámci inovativního managementu lesní pastvy na podporu předmětu ochrany eurosibiřské stepní doubravy v celkové výši 248 tis. Kč (box 22).

Lesní majetky jsou spravovány také s podporou dotačního titulu MaS, ze kterého bylo v roce 2023 vyčerpáno na lesnická opatření 1 013 300 Kč.

3.2.3 Péče o travní ekosystémy

Jiřina Hejdová, Michal Pánek

V roce 2023 bylo na péči o travní porosty vynaloženo celkově téměř 161 mil. Kč. Z toho 140,8 mil. Kč připadlo na činnosti ze skupiny opatření Zemědělské činnosti a 20,1 mil. Kč ze skupiny opatření Zeleň rostoucí mimo les.

Z národních dotačních programů bylo nejčastěji financováno sečení travních porostů a rákosin za 101,2 mil. Kč. Vůbec nejvíce používanou mechanizací je křovinořez (opatření za 63 mil. Kč) a ručně vedená sekačka (22,5 mil. Kč), kterými lze v náročnějším terénu odstranit zároveň výmladky a náletové dřeviny menšího průměru a vzrůstu. Tímto způsobem je eliminováno zarůstání nelesních pozemků. Údržbu je však třeba provádět v pravidelných intervalech, aby bylo zajištěno zachování cenných stanovišť a společenstev. V případě velké úživnosti lokality nebo lokality, která nebyla delší dobu obhospodařována, dorůstají nálety větších rozměrů a je nutno odstraňovat je individuálně (opatření za 15,4 mil. Kč). Z podprogramu MaS bylo sečení a odstranění náletu financováno např. v přírodní rezervaci Přemyslovské sedlo (box 23).

Pravidelná údržba je zajišťována také pastvou, která je druhým nejvyužívanějším opatřením péče o travní ekosystémy. V loňském roce byla z národních programů realizována pastva za 34,2 mil. Kč (z toho extenzivní za 29 mil. Kč). Častým způsobem je kombinace sečení a pastvy. Každá lokalita je samostatně posuzována a jsou vybírána taková opatření, která udrží její příznivý stav nebo povedou ke zlepšení.

Díky projektům financovaným z programu LIFE byla realizována krajinotvorná opatření za 14,1 mil. Kč (8,7 mil. Kč z národního programu PPK A, 4,6 mil. Kč ze zdroje Evropské komise a 0,8 mil. Kč poskytlo MŽP v rámci kofinancování), v celkovém rozsahu 684 ha. Jednalo se opět o využití tradičních způsobů hospodaření – pastvy ovceci či dalšími hospodářskými zvířaty či sečení. V projektu „LIFE České středohoří“ se jednalo o podporu teplomilných stepních stanovišť. Většinový podíl krajinotvorných opatření má projekt IP LIFE „Jedna příroda“, jehož různorodé zásahy mají přímý vliv na zlepšení stavu předmětů ochrany napříč celou soustavou Natura 2000.

Rozloha nelesních státních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR činila 6 398 ha. Hlavními činnostmi, které se na těchto pozemcích zajišťují, jsou sečení a pastva.

3.2.4 Speciální opatření pro druhy

Jitka Klíbaniová, Jindřiška Jelínková

Záchranné programy a programy péče se věnují specifikaci opatření pro nejlépe ohrožené a zvláště chráněné druhy. Regionální akční plány jsou zjednodušenou obdobou záchranného programu, který je realizován pouze v rámci daného regionálního pracoviště, a to i pro druhy, které nejsou zvláště chráněné. Jedná se o aktivní druhovou ochranu (péče o populace a jejich prostředí). Speciální opatření jsou

Komunikace s vlastníky pozemků a hospodáři v chráněných územích

Tereza Lacinová, Martina Kobyláková, Kateřina Šichmanová

Péče o chráněná území se neobejde bez spolupráce s vlastníky pozemků a místními hospodáři, kteří ve zvláště chráněných územích žijí, hospodaří a podnikají a jsou základními partnery státní ochrany přírody. Ta se snaží dosáhnout jejich významného zapojení do aktivní péče o pozemky v chráněných územích. Zejména je potřeba osvětlovat význam lokalit a cíle jejich ochrany, proč doporučuje realizaci konkrétních opatření či omezení hospodaření. Je-li komunikace úspěšná, pracovníci AOPK ČR s vlastníky, příp. uživateli pozemků uzavírají dohody o realizaci managementových opatření dle § 68 ZOPK, za provedenou péči jim pak náleží finanční příspěvek.

Na práci s vlastníky a uživateli pozemků v soustavě Natura 2000 se zaměřuje Integrovaný projekt LIFE „Jedna příroda“. V rámci aktivity C3 jsou vydávány informační materiály pro vlastníky a uživatele, které je stručně seznamují s chráněnými fenomény (druhy, stanovišti). V materiálech jsou zároveň shrnuty příčiny ohrožení, způsoby péče a finanční nástroje, které lze na financování péče o daný chráněný druh či stanoviště využít.

V roce 2023 také AOPK ČR vydala brožuru „Evropské klenoty v přírodě Železných hor“, která široké veřejnosti představuje evropsky významné lokality v CHKO Železné hory. Publikace si klade za cíl rozšiřovat povědomí o přírodních hodnotách a krásách Železných hor, na jejichž péči se do velké míry podílí právě hospodáři, správci, řada firem, soukromníci a nevládní organizace.

Za účelem zvyšování komunikačních dovedností pracovníků AOPK ČR proběhlo na podzim roku 2023 pět dvoudenních školení v komunikačních dovednostech se zaměřením na krizovou komunikaci. Díky tomu sdíleli účastníci své zkušenosti napříč několika pracovišti a také bylo možné lépe zacílit školení na různá regionální specifika jednání s vlastníky/hospodáři v dané oblasti. Školení proběhla ve spolupráci s firmou Everesta, s.r.o., a celkem absolvovalo 55 pracovníků AOPK ČR.

1. Brožura o EVL v CHKO Železné hory byla vydána v rámci projektu Jedna příroda
2. Komunikační školení v projektu Jedna příroda, foto archiv AOPK ČR

Studie NPR Lednické rybníky

Vlastimil Sajfrt, Jakub Starý

Studie byla zaměřena na zlepšení stavu národní přírodní rezervace Lednické rybníky na Břeclavsku. Ta je zároveň lokalitou soustavy Natura 2000 (PO i EVL). Studie byla rozdělena na dvě části – bilanční studii a analýzu sedimentů; a podrobný monitoring stavu rybníčního ekosystému a vlivů, které na něj působí. Cílem bylo přispět komplexními daty k nastavení, dosažení a udržení takových parametrů rybníčního ekosystému, které budou optimální pro předměty ochrany a zároveň dlouhodobě dosažitelné v místních podmínkách. Zdrojem financí byl Operační program Životní prostředí, celkové náklady činily 4 811 928 Kč včetně DPH.

Bilanční studie a analýza sedimentů měla vyhodnotit množství živin (především fosforu) vstupujících do soustavy Lednických rybníků (Nesyt, Hlohovecký rybník, Prostřední rybník a Mlýnský rybník) a stanovit, jak kvalitu vody zlepšit. Monitoring všech zjištěných vstupů odpadních a povrchových vod probíhal od listopadu 2020 do prosince 2022, probíhaly i analýzy rybníčních sedimentů. Největším zdrojem živinového znečištění jsou přečištěné odpadní vody z ČOV Mikulov, Sedlec a Valtice včetně jejich odlehčovaných vod a vysoké zásoby živin v rybníčních sedimentech. Rybníční hospodaření, atmosférické srážky ani eroze nemají významný aktuální eutrofizační potenciál.

Lze konstatovat, že odbahnění rybníků, především Nesytu a Hlohoveckého rybníka, by bylo finančně velmi nákladné, pro zlepšení kvality vody sice zásadní, ale bez vyřešení přísunu znečištění přítoky by byl efekt krátkodobý, a proto nerentabilní. Odbahnění Mlýnského a Prostředního rybníka bylo doporučeno. Tím, že nemají explicitní zdroj fosforu, bude mít odstranění sedimentu pozitivní dopad na kvalitu vody dlouhodobějšího charakteru.

Rybníky, pokud nejsou přetěžovány antropogenními vstupy živin, fungují jako velmi výkonné přírodní čistírny. Se vstupy fosforu, které nelze reálně omezit (např. atmosférická depozice nebo erozní smyv), si nepřetěžovaný rybníční ekosystém dokáže poradit bez výrazného zhoršení kvality vody. Podaří-li se u místních ČOV vyřešit III. stupeň čištění na požadovanou úroveň a zajistit co nejšetrnější postupné odbahnění rybníků soustavy (nejprve Mlýnského a Prostředního rybníka) a aplikovat další doporučená opatření v celém povodí Včelínku, dojde zde navzdory intenzivnímu výparu a zvyšování průměrných

teplot ke zlepšení stavu ekosystémových funkcí (např. zlepšení procesů recyklace živin a samočištění, nárůst biodiverzity).

Podrobný monitoring ekosystémů v letech 2020–2022 shrnul data o chemismu vody, zooplanktonu, fytoplanktonu, makrozoobentosu spolu s údaji o rybářském hospodaření. Hodnocení změn hlavních parametrů prostředí a biotických charakteristik v průběhu sezón a vyhodnocení jejich vzájemného vztahu umožnilo identifikovat hlavní ekologické problémy. Lednické rybníky patří v důsledku dlouhodobého zatížení a akumulace živin k hypertrofním nádržím. Zároveň jsou postiženy nekontrolovaným šířením invazních ryb. To komplikuje možnost regulace rybníčního ekosystému prostřednictvím rybářského hospodaření a dosažení vhodných podmínek pro ochranu rybníčního ekosystému.

Chemické ukazatele potvrzují setrvalou vysokou eutrofizaci Lednických rybníků. Tento stav, který lze stále považovat za hypertrofii, doprovází silné kolísání důležitých hydrochemických parametrů, jako jsou koncentrace rozpuštěného kyslíku ve vodě a hodnoty pH.

V těchto podmínkách je rybářské hospodaření jediným nástrojem, který dává určitou možnost ovlivnit stav a chování rybníčních ekosystémů Lednických rybníků. Uplatnění regulačního vlivu obsádky nasazovaných ryb, především kapra, komplikují jak hypertrofní podmínky, tak enormní množství invazních ryb.

Nicméně v letním období ani snížení obsádky nemůže v hypertrofních podmínkách zabránit rozvoji určitých druhů planktonních sinic a vzniku vodního květu.

Masivní výskyt a nekontrolovaný pohyb invazních druhů ryb (karase stříbřitého a střevličky východní) jsou stěžejním problémem Lednických rybníků. Invazní druhy ryb komplikují kontrolované nastavení šetrného rybářského hospodaření se sníženými obsádkami kapra. Skutečnost, že invazní ryby mají větší negativní dopad na stav rybníčního ekosystému než kapr, potvrzují analýzy dat jak z let 2020–2022, tak i výsledky z let 2008–2010.

Rybník Nesyt, foto J. Míklín

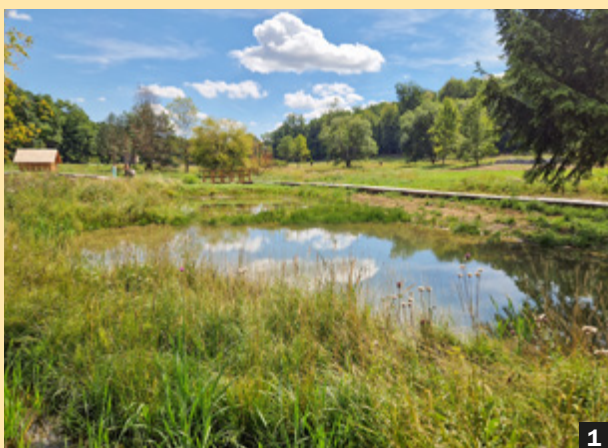

Revitalizace v EVL Kochánovické rybníky a přírodní rezervaci Maršálka

Milan Růžička, Pavel Marek, Vlastimil Peřina

V CHKO Železné hory lze od roku 2023 navštívit dvě zdařilé plošné revitalizace zaměřené na obnovu vodního režimu v krajině, na zvýšení nabídky vhodných biotopů a na podporu zvláště chráněných druhů, včetně těch zařazených mezi předměty ochrany soustavy Natura 2000. Projekt, který byl

1

2

rozdělen na dvě části, se připravoval od roku 2017, realizován byl v letech 2022–2023 společnostmi Wetland s.r.o. a POPR spol. s.r.o. (část PR Maršálka). Podpořen byl z Operačního programu Životní prostředí ve výši cca 10 mil. Kč.

Obnova mokřadních luk v Kochánovicích

Na pozemcích o výměře cca 10 ha, na bývalé cvičné střelnici Lidových milicí, s nevhodně lesnický vysazenými smrkovými a borovými porosty postupně zarůstala meliorovaná mezofilní louka. Protékal jí napřímený, oproti terénu o metr zahloubený, v betonových tvárnících stabilizovaný potok Podhůra.

Stavební práce začaly kácením a vytrháváním pařezů, následovaly rozsáhlé terénní úpravy, které byly spojeny s přerušením trubního odvodnění svodných drénů, hloubením tůní a modelací nového koryta Podhůry i jeho levostranného přítoku. Původní trasy koryt byly zasypány. Už na jaře se v údolí rozvlíny nové potoky, mělké, se širokým, v příčném

i podélném profilu nepravidelným korytem. Brzy se vodou a snůškami zdejších obojživelníků zaplnilo i 19 nových tůní, resp. postupně vysychajících mokřadů. Ty spolu s původními šesti z dřívějších let mají úmyslně rozdílné velikosti, hloubky, umístění i sklon svahů. Proto vyhovují životním nárokům přítomných druhů (z nejcennějších např. kuřka obecná, čolek velký). Pro druhy nevázané na vodní prostředí byly zhotoveny kamenné zídky, zimoviště a líhniště. To oceňují především ještěrky obecné. Prosvětlené luční plochy byly rychle obsazeny společenstvem květnatých luk. Dvouděložné byliny vyklíčily ze semenné banky z dříve zapojeného trávníku. V předletních měsících roku 2023 byly nejvíce poškozené plochy podpořeny mulčováním čerstvě pokosenou travou z jiných lokalit, čímž se doplnilo potřebné množství semen. Novou výsadbou byly vhodně doplněny i zdejší letité aleje.

Aby lidé mohli lokalitu navštěvovat, byla vybudována okružní trasa povalového chodníku, včetně dvou mostků, doplněná zastřešenou pozorovatelnou. Opravena byla i cesta, která umožňuje snadné projetí pro kočárky, dětská odrážedla či imobilní návštěvníky.

Revitalizace pravostranného přítoku Dlouhého potoka v přírodní rezervaci Maršálka

Prameniště přítoku Dlouhého potoka mělo před zmeliorováním koncem 60 let minulého století charakter rašelinné mezofilní louky, bývalo tokaništěm tetřívka obecného. Před revitalizací před dvěma lety ale byla vlhká louka jen na malém dílu z celkové rozlohy EVL, při prudších deštích ji navíc ohrožoval erozní smyv z přilehlého pole. Potok sloužil jako svodný drén pro drenážní systém, byl zahlouben a napřímen.

I zde započaly práce kácením a vytrháváním pařezů. Terénní úpravy probíhaly především v ose potoka a na ploše nových šesti tůní. Ty jsou umístěny na bočních svodných drénech, které přeřaly a zároveň jimi jsou sceny. Vodní režim tak byl proměněn na plošný povrchový odtok, kdy voda z tůní přepadá a pokračuje přes drny trav až do údolnice potoka. Obdobně byl revitalizován i samotný potok, který byl zasypán, vyměčen a veden ve vymezeném plošném pásu. Už první jarní „tání“ v roce 2023 potvrdilo, že tento koncept je udržitelný. Další přerušené boční svodné drény umožnily mohutné nasycení lokality vodou. Prameniště se postupně obnovilo. Dále se též na ploše 0,3 ha strhl drn s nevhodnou travinnou vegetací, vybudovaly kamenné zídky, zimoviště, líhniště, dosazovaly se stromy a keře. Zásadním prvkem je val po obvodu lokality, který ji brání před splavovanou ornici. Tím došlo v EVL ke stabilizaci vhodných podmínek. To ocení i po realizaci monitoringem potvrzení vzácní živočišné, jako jsou vrkoč Geyerův či hnědásek rozrazilový.

1. Evropsky významná lokalita Kochánovické rybníky, foto J. Hlavatý
2. Evropsky významná lokalita Kochánovické rybníky, zídka líhniště, foto M. Růžička

Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů rybníků Loch a Velká Kamenice

Barbora Miksová Maršálková, Petra Doležalová

V roce 2021 započala komplexní revitalizace přírodní památky Trhovokamenické rybníky v CHKO Žďárské vrchy. Vyskytuje se tu řada chráněných, ohrožených či regionálně významných druhů rostlin, živočichů a biotopů. Jejich podpora spolu se snahou o zachování přírodních, estetických a ekologických hodnot území, posílení retenční a akumulární funkce krajiny a zajištění bezpečného provozu vodních děl (rybníků Loch a Velká Kamenice) byly hlavními cíli projektu. Zdrojem financí byl Operační program Životní prostředí, náklady byly 99 932 138,80 Kč s DPH.

Oba rybníky jsou více než 200 let staré a neprošly zásadnější rekonstrukcí. Kaverny v hrázích a nedostatečné kapacitní bezpečnostní přelivy ohrožovaly bezpečnost. Některé dřeviny na hrázích byly podemleté vodou nebo ve špatném zdravotním stavu. Náhon mezi rybníky byl na několika místech proržný. Rybníky byly zanesené bahnem a na krajích zazemněné. Podmáčené louky byly těžko přístupné a neobhospodařované.

První etapa zahrnovala vytvoření 8 tůní, pročištění náhonu a odtoku ze spodního rybníka. Tůně pak sloužily jako náhradní biotop pro rozmnožování obojživelníků a vodních bezobratlých a pro záchranné transfery rostlin z odbahňovaných rybníků. Důležitou součástí akce bylo také vytvoření přístupů na podmáčené louky mezi rybníky – vyhotovena byla lávka přes náhon a dva sjezdy pro techniku.

Ve druhé etapě byl odbahněn rybník Loch. V zátopě se ponechalo několik ostrůvků původní litorální vegetace. Opravena byla hráz včetně kamenné rovnániny na návodní straně. Ukázalo se, že podloží pod částí hráze tvoří štěrkopísk. Proto musela být stabilizována pomocí larsenů zatlučených do tělesa hráze. Vybudován byl dostatečně kapacitní bezpečnostní přeliv a nový výpustný objekt s lávkou. Vzdušná strana hráze byla osázena duby.

Třetí etapa představovala revitalizaci rybníka Velká Kamenice. Hráz byla dosypána vhodným materiálem a opevněna kamenným záhozem, bezpečnostní přeliv byl zkapacitněn na převedení stoleté vody. Po odtěžení sedimentu bylo vyspádováno dno rybníka a dotvořeny ostrovy, litorály byly rozčleněny zářezy a mělkými tůněmi. V rybníce byl umístěn jeden speciální ostrov z pařezů a kmenů stromů, který bude sloužit pro hřadování vodních ptáků. Nově vymodelován byl mělký meandrující tok na přítoku do rybníka. Zemník otevřený pro těžbu materiálu byl rekultivován a oset regionální travní směsí s příměsí dvou děložných bylin.

Přínos pro přírodu byl hned patrný. Těsně po ukončení prací se v tůních rozmnožovali obojživelníci. Díky odtěžení sedimentů se snížila eutrofizace, rozčlenily a omladily se části litorálů. Na rybníku Loch se vyvinula obrovská populace bublinatky jižní a vyskytovali se zde např. potápka malá, lyska černá,

1

2

3

vodouš kropenatý, chřástal vodní nebo polák chocholačka. Další efekty se jistě dostaví v letošním roce, kdy již bude napuštěn i rybník Velká Kamenice.

Na revitalizaci rybníků navázala AOPK ČR ihned další akcí z Programu péče o krajinu. Na louce pod rybníky byla postavena ohrada pro pastvu koní, kteří budou udržovat zdejší louky.

1. Odbahňování rybníka Velká Kamenice, snímek z dronu, foto L. Dajč
2. Velká Kamenice po napuštění po rekonstrukci, foto B. Miksová Maršálková
3. Zabudovávání larsenů do hráze rybníka Loch, foto P. Doležalová

Vše pro hnízdiště rybáka obecného na rybníku Koclířov

Jiří Neudert

AOPK ČR ve spolupráci s Rybářstvím Třeboň a. s. pečuje o desítky ostrovů v CHKO Třeboňsko. Byla zde vymezena také ptačí oblast Třeboňsko.

Péče spočívá především v pravidelném kosení a odstraňování náletu dřevin a dále u některých ostrovů v přihrnování rozplaveného materiálu. Hlavním důvodem je podpora hnízdních příležitostí pro vodní ptactvo, které ostrovy využívá. Kromě hnízdění jsou ostrovy pro řadu druhů rovněž využity k odpočinku během migrace nebo jsou ideálním stanovištěm v době pelichání i zimování. Bohužel v celé ČR je již řadu let trendem rapidní ubývání hnízdních kolonií racka chechtavého, kvůli kterému ubývají další druhy, které rády sdílejí stejná místa k hnízdění, například z důvodu lepší ochrany před predátory. Příkladem může být dříve běžná potápka černokrká, která v posledních letech na Třeboňsku hnízdí sporadicky (1–2 páry). Vlivů úbytku hnízdních kolonií racka chechtavého je zřejmě celá řada, například chemizace na polích, predace na hnízdištích související s přemnožením divokých prasat, ale i dalších predátorů včetně invazního mývala severního. Přesto

je potřeba nepolevit a o ostrovy pravidelně pečovat i nadále, samozřejmě v kombinaci s péčí o vodní prostředí.

V ptačí oblasti Třeboňsko je jedním z předmětů ochrany rybák obecný, který pravidelně hnízdí na ostrově na rybníku Koclířov v počtu 80–130 párů. Koclířov těsně sousedí s významnou rybníční soustavou, národní přírodní rezervací Velký a Malý Tisý, a vodní ptactvo mezi těmito lokalitami běžně přeletuje. Kromě rybáků obecných na ostrově rybníka Koclířov hnízdí rovněž rackové chechtaví a občas vyhnízdí i vzácně se vyskytující druhy, např. racek černohlavý. Stanoviště hojně využívají také husy velké, kopřivky obecné, lžičáči pestří, tedy druhy, které jsou dalšími předměty ochrany zdejší ptačí oblasti. Můžeme zde ale pozorovat nepřeborné množství bahňáků a dalších druhů vodního ptactva. Na rybníku se hospodaří na dvě horka, tj. loví se vždy po dvou letech, brzy na jaře. V té době již ostrov bývá vlivem abraze značně rozplaven. Proto se po výlovu před napuštěním rybníka realizuje obnova tohoto ostrova.

Provedený management pomůže k zachování hnízdišť ptactva vázaného na rybníční biotopy. Toto opatření bylo provedeno v rámci integrovaného projektu LIFE „Jedna příroda“ a bylo financováno částkou 25 200 Kč z Programu péče o krajinu (PPK A).

1. Rozplavený ostrov na rybníku Koclířov po výlovu před obnovou
2. Pásový bagr odjíždí od čerstvě přihrnutého ostrova po obnaženém dně rybníka Koclířov
3. Ostrov na rybníku Koclířov s hnízdícími rybáky obecnými
4. Rybák obecný

Všechna foto Jiří Neudert

Lesní pastva v evropsky významné lokalitě Žehuňsko

Irena Formanová

EVL Žehuňsko leží na hranici Středočeského a Královéhradeckého kraje, na jižně orientovaném slínovcovém svahu Hradčanské kuesty nad Žehuňským rybníkem. Území, kde probíhala lesní pastva, je zároveň součástí národní přírodní rezervace Kněžičky. Jedná se o typickou ukázkou tzv. bílých stráňí se zdaleka viditelnými obnaženými plochami opuky v místech sesuvů. Zhruba polovinu rezervace tvoří bazifilní teplomilné doubravy, druhou polovinu širokolisté suché trávníky. Asi polovina rezervace leží uvnitř obory Kněžičky, polovina mimo ni, přičemž doubravy i trávníky jsou v obou částech zastoupeny přibližně stejným dílem.

Podle stabilního katastru (1841) byly kdysi pastviny s roztroušenými stromy mimo oboru. Pastva se zde udržela snad do konce 19. století. Po jejím útlumu zde les vznikl pravděpodobně částečně spontánně, tomu napovídá třeba vysoký podíl dubu pýřitého. Postupnou sukcesí se někdejší trávníky vyvinuly do dnešní podoby teplomilných doubrav. Dnes se tyto staré porosty začínají rozpadat a v jejich podrostu bují svída a babyka, které berou světlo citlivějším druhům bylinného patra, jakými jsou například plamének přímý nebo vstavač nachový a jiné orchideje.

Kvůli vytvoření vhodnějších podmínek pro tyto cílové druhy zde v předchozích letech bylo na několika místech vyřezáno keřové patro. Keře však rychle obrůstají a pastva by mohla tento proces zastavit nebo alespoň zpomalit. Pastva také omezí expandující trávy, které berou prostor konkurenčně slabším druhům. Proto se AOPK ČR rozhodla lesní pastvu vyzkoušet.

Nejprve bylo potřeba vyřešit legislativní stránku věci. Vzhledem k tomu, že se jedná o národní přírodní rezervaci, orgán státní správy lesů žádosti vyhověl. S přihlédnutím k dodavatelským možnostem byla zvolena pastva ovcí v mobilních oplůtcích, které se po vypasení jednotlivých částí postupně přesouvaly. Stádo bylo trvale pod dohledem zkušené pasačky. V srpnu 2023 bylo vypaseno celkem 8 ha lesa. Pastva na této lokalitě byla provedena v rámci integrovaného projektu LIFE „Jedna příroda“ z Programu péče o krajinu, vynaložená částka činila 248 000 Kč.

V průběhu pastvy se projevilo úskalí rozpadajících se porostů. Došlo k ohrožení zvířat i pasačky padajícími stromy. Pro příští roky proto bude třeba změnit organizaci pastvy. V koridorech pro vedení oplůtek budou z důvodu bezpečnosti pokáceny nejrizikovější stromy a u biologicky cenných stromů budou odstraněny velké suché větve tak, aby lesní pastva byla bezpečnější.

1. Kamejka modronachová tvoří velkou část biomasy bylinného patra.
2. Pastva ovcí
3. Příprava na lesní pastvu probíhá i v zimním období
4. Rozdíl mezi plochou před a po pastvě

Všechna foto I. Formanová

1

2

3

4

Péče o malebnou různorodost v přírodní rezervaci Přemyslovské sedlo

Martin Dýma

Při přejezdu Keprnické hornatiny po jižním okraji CHKO Jeseníky mezi Loučnou nad Desnou a Jindřichovem se vystoupá do Přemyslovského sedla v nadmořské výšce 765 m n. m. V jeho jihovýchodní části se nalézá pramenná oblast Přemyslovského potoka, v níž se mísí rašelinné plošky s mezo-filními ovsíkovými a vlhkými pcháčovými loukami, smilkovými trávníky, malými vřesovišti či vrbovými a březovými remízky nebo přirozeně se vyvíjející olšinou. Díky této různorodosti společenstev s výskytem řady zvláště chráněných druhů rostlin zde byla vyhlášena v roce 2001 přírodní rezervace Přemyslovské sedlo.

1

2

Území rezervace o rozloze 5,3 ha bylo do poloviny minulého století částečně odvodňovanou luční enklávou s řídkým osídlením. Po odsunu německého obyvatelstva postupně zarůstalo a začalo být obhospodařováno až v 90. letech 20. století spolu s úsilím o vyhlášení státní ochrany území. K té přispěl výskyt řady druhů zvláště chráněných a ohrožených rostlin, například všivce lesního (*Pedicularis sylvatica*), suchopýru širolistého (*Eriophorum latifolium*), pětiprstky žežulníku (*Gymnadenia conopsea*), jetelu kaštanového (*Trifolium spadiceum*), koprničku bezobalného (*Ligusticum mutellina*), vstavače májového (*Dactylorhiza majalis*) a dalších vstavačovitých.

Z mechorostů jsou zde zajímavé zranitelné druhy játrovek vřesovka vonná (*Geocalyx graveolens*) a bařinatka obrovská

3

4

(*Calliergon giganteum*), z motýlů druhu ohniváček modrolesklý (*Lycaena alciphron*) a batolec duhový (*Apatura iris*). Náhodný nález chráněného druhu majky fialové (*Meloe violaceus*) naznačuje, že podrobný průzkum brouků i dalších skupin organismů může přinést více zajímavých objevů.

Pestrosti biotopů v rezervaci pomáhá příznivý hydrologický stav zlepšovaný přirozeným zazemňováním starých melioračních kanálků. Ovšem pro udržení rozmanitosti stanovištních podmínek, druhů a společenstev je nezbytností také pestré obhospodařování. Přemyslovské sedlo je po mnoho let financováno z podprogramu Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích (MaS), určeného pro pozemky státu, se kterými hospodář AOPK ČR. Pravidelná péče zahrnuje ruční a mechanizované sečení s ponecháváním neposečených pásů každý rok na jiném místě. V roce 2022 a 2023 byla doplněna o výřezy části náletových dřevin postupně zarůstajících hodnotné luční části rezervace. Prostředky využití v loňském roce ve výši 87 259,24 Kč velmi účelně přispěly k další budoucnosti jedné z přírodních perliček Jeseníků.

1. Ovsíkové louky po provedení kosení v roce 2023 s nekoseným pásem, foto M. Dýma
2. Všivec lesní, foto R. Štencel
3. Svůj domov v PR Přemyslovské sedlo našel i zranitelný druh motýla modrásek ušlechtilý (*Polyommatus amandus*), foto V. Slezák
4. Majka fialová nalezená v roce 2021 v přírodní rezervaci Přemyslovské sedlo, foto M. Dýma

Záchranné transfery obojživelníků ve Středočeském kraji

Jan Počta

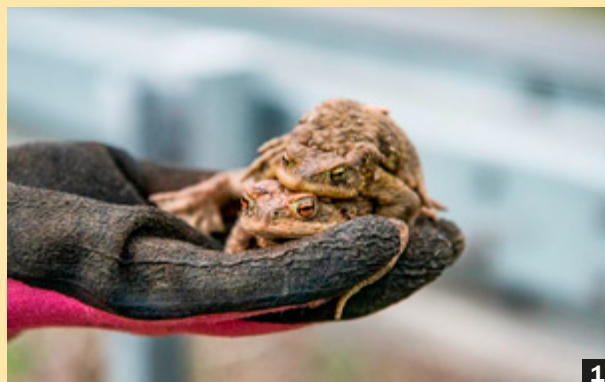
Migrace je typická pro většinu druhů řádu žab, v podmínkách České republiky se jedná především o čeledi skokanovití, ropuchovití a v menší míře i kuňkovití. Nejčastěji pozorovanými druhy jsou ropucha obecná a skokan hnědý, obzvláště v jarních měsících, kdy dochází k hromadným migračním tahům na místo rozmnožování. Naopak hůře pozorovatelná je rosnička zelená a blatnice skvrnitá z toho důvodu, že jejich migrační tahy nebývají masové, ale probíhají postupně.

Nicméně migruje i řád ocasatí, ze kterého se na našem území vyskytuje pouze čeleď mlokovití. Konkrétně se tedy jedná o jeden druh z rodu mlokovitých, mloka skvrnitého, a několik druhů čolků různých rodů.

Jedním z nejvíce ohrožujících faktorů pro obojživelníky, zejména v době migračních tahů, je automobilová doprava. Při hustém provozu, v průměru jedno projíždějící auto za minutu, je šance na přežití na silnici okolo 10 %. Ohrožení na kolizních úsecích je snesitelné pro populace do maximální úmrtnosti 25 %. Záchranné transfery obojživelníků v jarních měsících jsou jedním z typických opatření podporovaných z Programu péče o krajinu, konkrétně z podprogramu B – Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B).

Příkladem za rok 2023 je série záchranných transferů ve Středočeském kraji realizovaná ČSOP Vlašim. Opatření byla zaměřena na zabezpečení tahových cest obojživelníků na pěti lokalitách, konkrétně na Říčansku, Podblanicku a Kutnohorsku. Na místech, kde každoročně dochází k silnému tahu obojživelníků přes komunikace, probíhá od poloviny března sledování počátku, intenzity a rozsahu tahu. Následně byly na základě této analýzy a zkušeností z minulých let na vybraných lokalitách podél komunikací instalovány zábrany a odchytné nádoby z finančních prostředků PPK B. Zábrany byly použity dle standardu SPPK E 02 001 „Zřízení a provoz mobilních zábran podél komunikací“. Na obou koncích zábran a pak ve 20 m intervalech byly do země zapuštěny plastové sběrné nádoby se dnem propustným pro vodu a hladkými stěnami, po nichž obojživelníci nedokážou vyšplhat zpět. Po instalaci zábran následovala pravidelná kontrola intenzity tahu obojživelníků. V době hlavního tahu (na přelomu března a dubna) minimálně 2x denně, ráno a večer, ve zbylém období 1x denně, pouze ráno. V případě dobrého počasí pro obojživelníky, tedy často po dešti, je vhodné kontroly zintenzivnit, protože se celkově zvyšuje aktivita obojživelníků a dlouhé setrvávání ve sběrných nádobách může představovat ekologickou past, tedy místo, kde může docházet k predaci, případně k šíření onemocnění, jako je na našem území houbové onemocnění chytridiomykóza. Při kontrole byli obojživelníci z odchytných nádob vybráni a přemístěni na rozmnožišť. Manipulaci s obojživelníky je třeba provádět v rukavicích, protože kontakt může podráždit lidskou pokožku. Mezi lokalitami je nutné rukavice dezinfikovat, případně používat na každou lokalitu nový pár jednorázových rukavic a tím minimalizovat šíření chytridiomykózy.

Celkově bylo na všech pěti lokalitách vytvořeno 1 950 metrů zábran za 399 750 Kč. Všechna opatření byla provedena od začátku března do první poloviny května. Zachycené druhy byly

1

2

průběžně zaznamenávány a dodaly tak představu o stavech populací v regionu. Jednalo se o ropuchu obecnou, skokana hnědého, rosničku zelenou, kuňku obecnou a jediného zástupce ocasatých čolka obecného.

Záchranné transfery obojživelníků z podprogramu PPK B ve Středočeském kraji dále zajišťují i spolky ROS Fénix na Berounsku a Ochrana fauny ČR na Dobříšsku.

1. Samice a samec ropuchy obecné, archiv ČSOP Vlašim
2. Instalace tahových zábran, archiv ČSOP Vlašim

Výsadby u obce Jistebník v CHKO Poodří

Radim Jarošek, Jan Kouřil

Začátkem listopadu 2023 byla spuštěna v pořadí již třetí dotační výzva programu Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO – POPFK). Konkrétně jeho podprogramu 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu. V rámci tohoto podprogramu lze čerpat dotaci až 250 000 Kč na tvorbu nových či obnovu stávajících krajinných prvků nacházejících se ve volné krajině. Od svého vzniku v roce 2022 se stal velmi populárním u mnohých soukromníků a organizací podílejících se na ochraně naší přírody.

Z podprogramu 165 lze hradit mnohá opatření, jako jsou například tvorba tůň, revitalizace koryt vodních toků, péče o památné a významné stromy, pastvy a seče, umísťování budek pro ptáky či netopýry nebo instalace migračních bariér pro obojživelníky. Jedním z nejčastějších podporovaných opatření jsou však výsadby dřevin mimo les. Za roky 2022 a 2023 bylo z financí programu NPO – POPFK vysázeno 13 151 stromů za 48 719 294 Kč, a to hlavně ve formě různých liniových prvků, jako jsou stromořadí a aleje.

Další možností výsadeb dřevin ve volné krajině jsou i plošné prvky – remízky, části územního systému ekologické stability a také krajinné sady. Jde o neoplocené sady krajových odrůd ovocných dřevin vyšších kmenných tvarů – polokmenů nebo vysokokmenů. Krajinný sad vytváří biotopově různorodé prostředí – rozdílnost světelných a vlhkostních podmínek, u starších stromů nabídka hnízdních (pobytových, úkrytových) a potravních biotopů pro některé druhy bezobratlých a ptáků. Vhodný bylinný podrost v kombinaci s dřevinami je přínosný pro hmyz. V návaznosti na sídla je vhodným přechodovým prvkem mezi zástavbou a okolím a odpovídá i tradičnímu

1

2

Výsadby stromů podpořené z NPO – POPFK za roky 2022 a 2023

Regionální pracoviště	Počet vysázených stromů	Výše dotace z NPO – POPFK
RP SCHKO Bílé Karpaty	737	3 294 277 Kč
RP Jižní Čechy	1524	5 012 922 Kč
RP Jižní Morava	992	4 328 941 Kč
RP Liberecko	152	413 385 Kč
RP Moravskoslezské	876	2 737 439 Kč
RP Olomoucko	2319	5 964 160 Kč
RP SCHKO České středohoří	87	708 949 Kč
RP SCHKO Český les	1030	4 139 508 Kč
RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj	127	504 579 Kč
RP SCHKO Slavkovský les	214	734 620 Kč
RP Střední Čechy	1609	7 219 729 Kč
RP Východní Čechy	2235	9 578 595 Kč
RP Vysočina	1249	4 082 190 Kč
Celkový součet	13 151	48 719 294 Kč

ználmému využívání zemědělské krajiny. Pominout nelze ani skutečnost, že bývá esteticky působivou součástí krajiny.

Krajinný sad může být i součástí biocentra a právě tak tomu bylo u akce financované z Národního plánu obnovy – Podpory obnovy přirozených funkcí krajiny v roce 2023. Žádost obce administrovala AOPK ČR, regionální pracoviště SCHKO Poodří a šlo o 2. etapu výsadby sadu v Jistebníku. Nově založený sad se nalézá na místě stávajícího pole v mělké protáhlé sníženině, kterou protéká drobná vodoteč. Kolem ní byl již dříve mysliveckým sdružením vysázen pás listnatých dřevin, který nyní vytváří jádrovou část lokálního biocentra. Sad je pak oboustranně obklopuje a vytváří přechod do okolních polí.

V listopadu 2023 bylo vysazeno na ploše 2,1 ha 120 jabloň mnoha odrůd v souladu se standardem „Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině“. Sad byl doplněn linií lísek obecných na hranici s polem. Vytvoří hnízdní, potravní i úkrytovou nabídku pro ptáky i drobnou zvěř. Následně proběhne plošné zatravnění. Vzniklo tak různorodé prostředí, které obohatilo poměrně uniformní, zemědělsky dosti intenzivně využívanou část katastru.

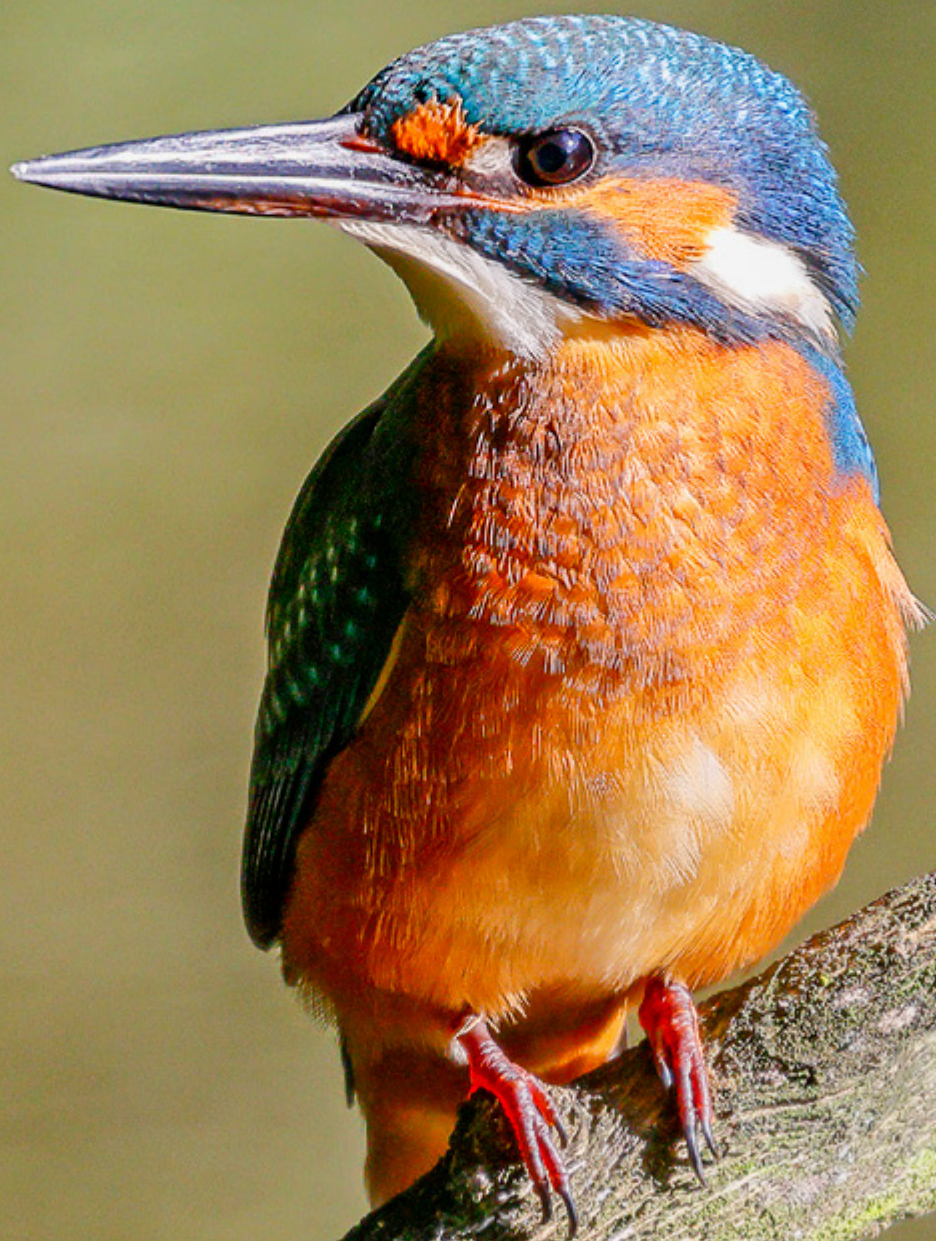
Významným byl komunitní způsob výsadby místními obyvateli. Akce byla obcí předem pečlivě naplánována a zúčastnilo se jí kolem stovky obyvatel Jistebníku včetně rodin. Po odborném zaškolení a ukázce způsobu výsadby se přistoupilo k realizaci a během dopoledne byl sad vysazen. Pro zvýšení povědomí o podobných akcích byla pozvána i Česká televize, o akci rovněž vyšel článek v obecním zpravodaji.

1., 2. Výsadba za pomoci obyvatel obce Jistebník, foto Česká televize Ostrava

---

Ledňáček říční, foto Lubomír Dajč

realizována například pro druhy sýček obecný, sysel obecný, užovka stromová, hnědásek osikový, krasec dubový, okáč skalní, perlorodka říční, koniklec otevřený, hořeček mnohotvarý, matizna bahenní atd. V roce 2023 bylo vynaloženo na tato opatření celkem 76 mil. Kč. Mezi nejčastější činnosti patří ruční seč, seč lehkou a těžkou mechanizací, pastva hospodářskými zvířaty, stavba lůhnišť, šetrné narušování půdního povrchu, výsev semen, výsadby jedinců na lokalitě, záchranné kultivace, odchov, repatriace, monitoring, osvěta apod. Nejvíce finančních prostředků bylo vynaloženo na péči o perlorodka říční a její biotop, a to 4,4 mil. Kč.

Mimo záchranné programy a programy péče jsou opatření pro druhy realizována také v rámci každoroční péče o chráněné lokality s výskytem ohrožených druhů.

Pro podporu zbytkové populace kriticky ohroženého krasce dubového byl na území NPR Stará a Nová řeka na Třeboňsku realizován specifický zásah spočívající v prosvětlení zahuštěných porostů a strhnutí kůry na mladých dubech. Opatření bylo hrazeno z programu NPO – POPFK.

3.2.5 Ostatní opatření při správě chráněných území

Michal Pánek

V rámci ostatních opatření při správě chráněných území bylo v roce 2023 vynaloženo z programů PPK A, POPFK, NPO – POPFK a MaS celkem 51,1 mil. Kč. Mezi tato opatření patří především péče o geologické lokality a fenomény (např. odstranění suti, čištění skalní stěny geologického profilu nebo obnova minerálního pramene), dále geodetické práce (zaměření a vytyčení hranic) a práce související s tvorbou odborných dokumentů a materiálů, včetně tvorby plánů péče.

3.3 Poskytování dotací

Pavel Štěrba, Anna Limrová

V roce 2023 byla AOPK ČR druhým rokem poskytovatelem dotací externím žadatelům v rámci dotačních programů, konkrétně PPK, NPO – POPFK a OPŽP (Projektové schéma AOPK ČR). AOPK ČR zajišťuje celý proces finanční podpory počínaje konzultacemi žadatelů na regionálních pracovištích AOPK ČR přes příjem žádostí, jejich hodnocení, přebírání prací až po proplacení a kontrolu udržitelnosti.

3.3.1 Program péče o krajinu

Eva Sochová

Podprogram B – pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí Programu péče o krajinu (tzv. PPK B) slouží k financování projektů ve volné krajině (tj. mimo ZCHÚ).

Podporovány jsou jednoleté projekty neinvestičního charakteru zaměřené na péči o vzácné části přírody a krajiny, podporu biologické rozmanitosti a ekologické stability krajiny.

V roce 2023 běžela výzva pro příjem žádostí v období 16. února – 17. března. Opatření zaměřená na tvorbu krajinných prvků, jako jsou např. výsadby nelesní zeleně či tvorba a obnova tůň, v rámci výzvy podporovány záměrně nebyly, neboť jejich podpora byla ve větším finančním objemu umožněna v programu Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO – POPFK), podprogramu 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu.

Již druhým rokem příjem žádostí do PPK B probíhal prostřednictvím Jednotného dotačního portálu Ministerstva financí (MF) a administrace jednotlivých žádostí na straně AOPK ČR probíhala v Evidenčním dotačním systému spravovaném rovněž MF. Novinkou bylo v roce 2023 zadávání rozpočtu žádostí pomocí aplikace rozpocet.nature.cz.

Maximální poskytovaná dotace v PPK B je 250 tis. Kč, míra podpory může dosáhnout až 100 %. V roce 2023 bylo do podprogramu PPK B podáno 551 žádostí, z nichž 429 bylo podpořeno v celkovém finančním objemu 28,6 mil. Kč, viz **tabulka 11**. Z velké části se jednalo o sečení ručními nástroji (křovinořez či sekačka) na celkové rozloze 442 ha za více než 17 mil. Kč. Bylo podpořeno 56 žádostí na ošetření památných nebo významných stromů za více než 2,8 mil. Kč. Jedním z typických opatření jsou rovněž záchranné transfery obojživelníků v jarních měsících, podpořeno bylo 21 žádostí za více než 2,6 mil. Kč (**box 24**).

Podprogram PPK C je zaměřen na péči o zraněné a handicapované živočichy a jejich návrat do přírody či na péči o trvale handicapované živočichy. Finanční prostředky jsou vynakládány nejenom na odchyt a návrat zraněných zvířat, ale i na péči o trvalé handicapy spojenou s osvětovými účely. V rámci PPK C se v roce 2023 vynaložilo 25 mil. Kč. Příjemcem byl Český svaz ochránců přírody provozující Národní síť záchranných stanic, která zahrnuje 33 záchranných stanic s působností na celém území ČR.

3.3.2 Projektové schéma AOPK ČR financované z OPŽP

Anna Limrová

AOPK ČR se v prosinci roku 2022 stala nositelem tzv. Projektového schématu, v rámci něhož poskytuje dotaci projektům do 200 tis. EUR z Operačního programu Životní prostředí, a to konkrétně na opatření zaměřená na adaptaci krajiny na změny klimatu a opatření cílená na podporu biodiverzity. Specialitou schématu je zjednodušený režim dotace, a to jak ve fázi podání žádosti, tak zejména ve fázi proplácení a vykazování nákladů projektu. V říjnu roku 2023 byly ukončeny první výzvy pro předkládání žádostí o dotaci a od 1. 11. 2023 navazovaly výzvy další vč. nové výzvy na podporu zpracování územních studií krajiny a studií systému sídelních zeleně.

Tabulka 11 Čerpání finančních prostředků z Programu péče o krajinu (PPK B) v letech 2016–2023

Plněný indikátor	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n
Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a biotopy druhů uvedených v červených seznamech ve volné krajině – B1 (např. sečení, výřez křovin na podporu zvláště chráněných druhů)	16,5	366	23,8	539	18,9	625	18,9	389	21,5	455	25,6	466	30,5	443	24,1	361
Péče o krajinné prvky – B2 (např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, ošetření památných stromů)	11,7	228	4,9	135	11,3	155	16,5	298	51,2	581	8,6	169	7,8	139	4,5	68
Tvorba krajinných prvků – B3											25,2	225				
Celkem	28,1	594	28,7	674	30,2	780	35,3	687	72,7	1 036	59,4	860	38,3	582	28,6	429

Pozn.: Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z podprogramu PPK B včetně množství přijatých žádostí od externích žadatelů v období 2016–2023 včetně množství žádostí (n), které mají plnění v daném roce

V roce 2023 pracovníci AOPK ČR přijali a dále administrovali 441 žádostí o dotaci s finančním objemem téměř 777 mil. Kč. Po ukončení hodnocení bylo vydáno rozhodnutí o poskytnutí dotace 143 úspěšným žádostem, v rozhodnutí bylo rezervováno bezmála 250 mil. Kč. Po řádné realizaci a ověření výstupu projektu v terénu byly ze strany AOPK ČR proplaceny příjemcům dotace finanční prostředky ve výši 31 mil. Kč.

Nejvíce žádostí o dotaci přijala Regionální pracoviště Střední Čechy, Jižní Morava a Jižní Čechy. Nejvíce žádostí, které se týkaly péče o chráněná území, druhy a stanoviště přijala Regionální pracoviště Liberecko a Jižní Čechy. Lišil se i zájem o jednotlivé typy projektů, nejžádanější byly projekty budování a obnovy tůň a mokřadů a výsadby nebo ošetření zeleně v krajině i v sídlech. V části „biodiverzita“ pak projekty specializované na péči o nelesní ekosystémy formou kosení, pastvy a odstranění náletů, dále projekty zabezpečující hospodářská zvířata proti škodám, které způsobují zvláště chráněné druhy velkých šelem.

3.3.3 Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

Michaela Volfová

V roce 2022 byl spuštěn program Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO – POPFK). Ten je součástí Národního plánu obnovy, na základě kterého žádá

Česká republika o finanční příspěvek z evropského Nástroje pro oživení a odolnost na realizaci opatření a reform, která mají za cíl pomoci zotavit se z následků pandemie a podpořit investice do ekologické a digitální transformace české ekonomiky.

MŽP schválilo dokumentaci programu na období 2022–2025, která shrnuje postupy pro žadatele v programu. AOPK ČR je u NPO – POPFK poskytovatelem dotací v rámci komponenty 2.9 Podpora biodiverzity a boj se suchem, investice 4.

Pro externí žadatele jsou určeny tři podprogramy:

- Podprogram 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu
- Podprogram 166 – Komplexní vodohospodářské studie
- Podprogram 167 – Opatření k naplňování komplexních vodohospodářských studií

Podprogram 165 je zaměřen na péči o cenné nelesní terestrické biotopy, tvorbu a obnovu mokřadů, revitalizace a renaturace vodních toků, výsadby dřevin mimo les a zlepšení druhové a prostorové skladby lesa. Maximální poskytovaná dotace je 250 tis. Kč a míra podpory může dosáhnout až 100 % u projektů, jejichž realizace může probíhat až do června roku 2025.

V roce 2023 bylo do Podprogramu 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu přijato celkem 569 žádostí, z nichž podpořeno bylo 552 žádostí (tabulka 12). Zájem byl zejména o podporu opatření zaměřených na péči o cenné nelesní terestrické biotopy. Celkem bylo v roce 2023 podpořeno 250 žádostí o tyto biotopy v hodnotě téměř 36 mil. Kč. Velký zájem byl také o výsadby dřevin mimo les, kterých se podpořilo 164 a za

3. PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

Tabulka 12 Přidělené finanční prostředky z programu Národní plán obnovy – Programu podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (podprogram 165) na rok 2023

Plněný indikátor	2022		2023	
	mil. Kč	n	mil. Kč	n
Zlepšení druhové a prostorové skladby lesa	0	0	1,1	7
Péče o cenné nelesní terestrické biotopy	4,4	59	35,8	250
Tvorba a obnova mokřadů (vč. tůní a malých vodních nádrží)	7,3	75	15,6	130
Revitalizace a renaturace vodních toků	0,3	1	0,2	1
Výsadba dřevin mimo les	7,4	46	29,3	164
Celkem	19,4	181	82,0	552

Pozn.: Tabulka vyjadřuje finanční prostředky přidělené v Rozhodnutích o poskytnutí dotací z programu NPO – POPFK včetně množství žádostí, které mají plnění v daném roce

Tabulka 13 Čerpání finančních prostředků z Programu podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (115164-6, 115174-6) v letech 2016–2022

Plněný indikátor	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na vodní ekosystémy – 164, 174 např. obnova a tvorba tůní, mokřadů	4,2	34	8,4	61	1,5	17	2,56	21	4,4	38	11,9	75	2,3	14
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na nelesní ekosystémy – 165, 175 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, sečení	14,0	102	11,5	95	6,8	69	3,17	34	5,6	42	16,1	104	4,6	42
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na lesní ekosystémy – 166, 176 např. výsadba a ochrana melioračně-zpevňujících dřevin, ponechávání výstavků v porostu	0,6	4	0,8	6	0,9	7	0,33	2	0,5	2	1,6	9		
Celkem	18,8	140	20,7	162	9,2	93	6,1	57	10,5	82	29,6	188	6,9	56

Pozn.: Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z programu POPFK včetně množství přijatých žádostí včetně víceletých od externích žadatelů v období 2016–2022 včetně množství žádostí (n), které mají plnění v daném roce. V roce 2023 se žádosti do tohoto programu již nepodávaly.

více než 29 mil. Kč (box 25). Dále program hojně využívali žadatelé o dotaci na tvorbu a obnovu mokřadů, kdy bylo vyhověno 130 žádostem v částce 15,6 mil. Kč. Bylo také podpořeno 19 žádostí týkajících se podpory na dílčí rekonstrukce malých vodních nádrží v ceně přes 27 mil. Kč. Významným žadatelem byl státní podnik Lesy ČR, který

žádal o podporu na zlepšení vodního režimu lesů zejména tvorbou tůní. Ke zlepšení druhové a prostorové skladby lesa bylo podpořeno 7 žádostí za 1,1 mil. Kč.

Do Podprogramu 166 – Komplexní vodohospodářské studie bylo možno žádat o:

- systematické řešení pro větší plochu povodí
- řešení konkrétních problémů uceleného malého povodí nebo jeho části s plochou do 30 km²
- studii proveditelnosti revitalizace vodního toku v podrobnosti zadání pro zpracování projektové dokumentace

Celkem bylo do tohoto podprogramu přijato 26 žádostí, z nichž bylo podpořeno 20. Dotace na systematické řešení pro větší plochu povodí dostali tři žadatelé, a to v částce 30,8 mil. Kč. Pro řešení konkrétních problémů uceleného malého povodí nebo jeho části s plochou do 30 km² bylo podpořeno 17 žádostí v ceně 19,1 mil. Kč. Letos žadatelé vypracovávají zmíněné studie a na základě jejich zjištění pak provádějí realizovatelná opatření, která se podporují podprogramem 167 – Opatření k naplňování komplexních vodohospodářských studií, přičemž podpora na realizaci opatření z těchto studií může být, pokud je o ni požádáno, poskytnuta i z podprogramu 165 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu.

3.4 Administrace dalších dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu

Pavel Štěřba

AOPK ČR se dlouhodobě podílí na dalších dotačních programech zejména formou zpracování odborných posudků pro poskytovatele dotace či vydávání stanovisek. V roce 2023 AOPK ČR konzultovala připravované záměry a vydávala odborné posudky žadatelům do Operačního programu Životní prostředí (OPŽP), Národního programu Životního prostředí financovaného z Národního plánu obnovy (dále NPŽP – NPO), Operačního programu Spravedlivá transformace a Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Posledně jmenovaný program je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

Různou mírou zapojení se AOPK ČR dlouhodobě podílí na administraci dotačních programů, které jsou v gesci Ministerstva zemědělství.

3.4.1 Operační program Životní prostředí 2021+

Kateřina Kujanová, Zuzana Veselská

V programovém období 2021–2027 je administrace žádostí do Operačního programu Životní prostředí (dále jen OPŽP) rozdělena na projekty spadající pod projektové schéma AOPK ČR (podrobněji [kap. 3.3.2](#)) a projekty mimo ně. K žádostem do specifického cíle 1.3, opatření 1.3.1 (s výjimkou podaktivity 1.3.1.2.2 Zavádění půdoochranných technologií) a 1.3.2 a 1.3.11, a dále k žádostem do specifického cíle

1.6, opatření 1.6.1–1.6.3 (s výjimkou modernizace a rozvoje záchranných center CITES pro ohrožené druhy živočichů) mimo projektové schéma zajišťuje AOPK ČR zpracování závazného odborného posudku. Příjem žádosti o posudek a jeho vydání je realizován prostřednictvím 14 regionálních pracovišť. Místně příslušné regionální pracoviště AOPK ČR dále poskytuje žadatelům odborné konzultace při přípravě projektu, vydává stanovisko k případným věcným změnám projektu a závazné stanovisko k závěrečnému vyhodnocení akce nebo provádí kontrolu plnění výstupu projektu. Činnosti související s administrací žádostí do OPŽP zajišťované ze strany AOPK ČR stanovuje Dohoda mezi AOPK ČR a Ministerstvem životního prostředí z října 2022. Spolupráce AOPK ČR a SFŽP ČR je upřesněna oboustranně schváleným protokolem z ledna 2023.

K prvním výzvám vyhlášeným MŽP pro přijetí žádostí ze specifického cíle 1.6 v posledním čtvrtletí roku 2022 přibýly v roce 2023 výzvy na modernizaci záchranných stanic a na prevenci škod způsobených šelmami a dravci, o které je značný zájem. V roce 2023 bylo vyhlášeno také několik výzev do specifického cíle 1.3, např. výzva na veřejnou zeleň a výzvy na vodní a vegetační krajinné prvky. Tabulka 14 prezentuje výzvy OPŽP 2021–27, ke kterým AOPK ČR zpracovává odborné posudky včetně počtu podaných žádostí o posudek vyjadřujících zájem žadatelů o dané téma. V roce 2023 bylo AOPK ČR přijato 197 žádostí o posudek a 150 posudků bylo vydáno, z nichž bylo 7 s negativním stanoviskem, 23 žadatelů od žádosti odstoupilo nebo požádalo o posudek do jiného dotačního programu, některé posudky budou vydány v roce 2024 (např. z důvodu doplňování žádosti). Ve SC 1.3 bylo vydáno celkem 57 posudků, ve SC 1.6 bylo vydáno celkem 93 posudků. Pro 10 realizovaných projektů z 33. výzvy bylo v roce 2023 vydáno stanovisko k závěrečnému vyhodnocení akce, resp. provedena kontrola plnění výstupu projektu.

3.4.2 Národní program Životní prostředí – Národní plán obnovy (NPŽP – NPO)

Zuzana Veselská

Od poloviny roku 2023 se AOPK ČR podílí na administraci žádostí v rámci Národního programu Životního prostředí financovaného z Národního plánu obnovy (dále NPŽP – NPO). Vydávání odborných posudků funguje ve stejném režimu, jako je tomu u OPŽP mimo Projektové schéma AOPK ČR. Momentálně žadatelé podávají žádosti o odborný posudek do dvou výzev, které jsou určeny pro projekty nad 5 mil. Kč bez DPH. Výzva č. 4/2023 je cílená na revitalizace a renaturace vodních toků a niv a zprůchodnění migračních překážek pro vodní živočichy a opatření k omezení jejich úmrtnosti. Výzva č. 5/2023 podporuje stejné činnosti jako zmiňovaná výzva a navíc je určena pro vytváření a obnovu tůň a pro budování malých vodních nádrží. U obou výzev probíhá příjem žádostí od 7. 6. 2023 do 30. 6. 2024. Dohromady za rok 2023 AOPK ČR evidovala 47 žádostí a bylo vyhotoveno 33 odborných posudků. Pro žádosti do 4. výzvy bylo vydáno 18 posudků a do 5. výzvy bylo vydáno 15 posudků.

Tabulka 14 Výzvy OPŽP 2021–27, ke kterým AOPK ČR zpracovává odborné posudky včetně počtu podaných žádostí o posudek vyjadřujících zájem žadatelů o dané téma.

Specifický cíl	Výzva OPŽP 2021-27 mimo projektové schéma AOPK ČR – zaměření výzvy (příjem žádostí)	Počet podaných žádostí o odborný posudek	Počet vydaných odborných posudků
1.6	28. výzva – Péče o významné části přírody a krajiny (31. 10. 2022 – 30. 6. 2023)	18	14
1.6	30. výzva – Tvorba koncepčních dokumentů pro chráněná území (31. 10. 2022 – 30. 6. 2023)	8	8
1.6	31. výzva – Zprůchodnění migračních překážek pro živočichy (31. 10. 2022 – 31. 8. 2023)	12	12
1.3	32. výzva – Veřejná zeleň a eliminace odvodňovacích zařízení v krajině (18. 1. 2023 – 4. 1. 2024)	26	18
1.6	33. výzva – Záchrané stanice pro živočichy, prevence útoků šelem (18. 1. 2023 – 31. 10. 2023)	45	44
1.6	41. výzva – Prevence škod způsobených šelmami a dravci (22. 2. 2023 – 31. 8. 2024)	23	14
1.3	46. výzva – Vodní a vegetační krajinné prvky, méně rozvinuté regiony (12. 7. 2023 – 26. 4. 2024)	23	13
1.3	47. výzva – Vodní a vegetační krajinné prvky, přechodové regiony (12. 7. 2023 – 26. 4. 2024)	42	27
Celkem		197	150

3.4.3 Operační program Spravedlivá transformace (OPST)

Zuzana Veselská

Na základě Dohody s Ministerstvem životního prostředí vydává AOPK ČR odborné posudky pro žádosti do Operačního programu Spravedlivá transformace 2021–2027 (dále OPST). Vydávání odborných posudků probíhá ve stejném režimu, jako je tomu u OPŽP mimo Projektové schéma AOPK ČR. OPST je zaměřen na řešení negativních dopadů odklonu od uhlí v nejvíce zasažených regionech – Karlovarském kraji, Moravskoslezském kraji a Ústeckém kraji (v tzv. uhelných regionech). AOPK ČR zajišťuje činnosti v oblasti Obnova území – koncepce a příprava projektů, žadatelé si mohou podat žádost do 22., 23. a 24. výzvy, které jsou vypsány pro jednotlivé kraje. Podporovanými aktivitami je Plánování a koordinace rozvoje území či Zpracování studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plánu územního systému ekologické stability. Další oblastí je Obnova území – příroda a krajina, pro kterou byla vypsána 25., 26. a 27. výzva. Podporovanými aktivitami je Tvorba nových a obnov stávajících vodních a vegetačních prvků, Péče o přírodní stanoviště a druhy, Omezení šíření invazních nepůvodních a expanzivních druhů a Zprůchodnění migračních překážek pro vodní

a suchozemské živočichy. Poslední oblastí je pak Obnova území – veřejné služby, kultura, sport, rekreace, pro kterou byla vypsána 39., 40. a 41. výzva pro podporovanou aktivitu Regenerace brownfieldu pro účely s veřejným zájmem pouze v části budování veřejných prostranství (např. náměstí, parků apod.), a to pro téma sídelní zeleně včetně přírodně blízkých vodních prvků. V roce 2023 byla administrována jedna žádost o odborný posudek podaná do 23. výzvy.

3.4.4 Integrovaný regionální operační program (IROP)

IROP je zkratkou pro Integrovaný regionální operační program, jehož specifický cíl 2.2 se zaměřuje na zelenou infrastrukturu a podporu rozvoje biodiverzity uvnitř městského prostředí s cílem eliminovat dopady klimatických změn a zkvalitnit prostředí pro život ve městech. IROP je dotován z evropských fondů a spravován Ministerstvem pro místní rozvoj. Hodnocení a konzultace provádí Centrum pro regionální rozvoj. Na základě dohody mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem pro místní rozvoj z roku 2022 byla AOPK ČR pověřena k vydávání stanovisek k projektům na podporu a tvorbu zelené infrastruktury.

K datu 7. 3. 2023, kdy byly oficiálně vyhlášeny výzvy č. 63, 64, 65 a 77, zahájila AOPK ČR příjem žádostí o stanovisko AOPK ČR, které je povinnou přílohou žádosti o podporu pro Specifický cíl 2. 2 „Zelená infrastruktura měst a obcí“.

Vyhlášené výzvy jsou zaměřeny na revitalizaci veřejných prostranství s cílem zlepšení mikroklimatu v území, zmírnění efektu tepelného ostrova měst, vyrovnání klimatických extrémů, šetrného využívání dešťové vody a zvýšení biodiverzity. A to pomocí nově založených prvků zeleně, zejména stromů, jejich skupin a stromořadí, keřových výsadeb, smíšených trvalkových záhonů, travnatých a travinobylinných ploch, dále lze pro tyto účely uplatnit i popínávací, vertikální a také střešní zeleně, doplňkově i velkoobjemové mobilní nádoby. Vítaná je rovněž práce se srážkovou vodou a tvorba nových vodních prvků, a to jak přírodě blízkých, tak i umělých.

Stanoviska jsou vyhotovována na základě specifických kritérií přijatelnosti. Lhůta pro vydání stanoviska od podání žádosti je 60 dnů, v případě dodání neúplné žádosti se lhůta pozastaví a opět se začne odpočítávat po dodání chybějících částí dokumentace. AOPK ČR se v rámci stanoviska vyjadřuje k charakteru, rozsahu a kvalitě veškerých vegetačních a přírodě blízkých vodních prvků, k příspěví projektu k rozvoji sídelní zeleně, posílení modrozelené infrastruktury a k zachování či zvýšení biologické rozmanitosti v městském prostředí.

K 31. 12. 2023 AOPK ČR evidovala 189 žádostí a ke stejnému datu vydala 54 závazných stanovisek, z toho 50 kladných a pouze 2 zamítavá. Pro vydání kladného stanoviska AOPK ČR musela být velká část žádostí pozastavena za účelem nezbytné úpravy projektu v souvislosti s naplněním požadavků modrozelené infrastruktury a dodání chybějící dokumentace potřebné k řádnému vyhodnocení specifických kritérií přijatelnosti.

V průběhu celého roku 2023 probíhaly napříč regionálními pracovišti AOPK ČR početné odborné konzultace ke Specifickému cíli 2.2. Konzultace s žadateli a projektanty měly za cíl projektové záměry připravit, tak, aby co nejlépe naplňovaly kritéria výzvy a maximálně využily potenciál zeleně a modré infrastruktury řešeného území.

3.4.5 Dotační programy v působnosti MZe

Jiřina Hejdová

AOPK ČR se podílí na administraci některých dotačních programů, které jsou v působnosti Ministerstva zemědělství (MZe). AOPK ČR vydává stanoviska k některým žádostem o dotace v rámci projektových intervencí. Ve stanoviscích jsou posuzovány potenciální dopady záměrů na přírodu a krajinu. AOPK ČR také vydává souhlasná vyjádření k úpravě podmínek intervence pro Agroenvironmentálně-klimatická opatření.

Strategický plán Společné zemědělské politiky 2023–2027

AOPK ČR vydávala stanoviska MŽP pro žádosti o dotace ve vybraných projektových intervencích Programu rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky 2023–2027. AOPK ČR vydává stanoviska na celém území ČR, mimo území národních parků. V roce 2023 bylo vydáno celkem 75 stanovisek MŽP k poskytnutí dotace, z toho nejvíce k intervencím 33.73 Investice zemědělských podniků a 49.75 Zahájení činnosti mladých zemědělců, konkrétně jde o budování pastevních areálů (52). Dále byla stanoviska vydávána pro intervenci 52.77 LEADER (budování pastevních areálů – 5, lesní a polní cesty a stezky – 8, prvky ÚSES a protierozní opatření – 2) a intervenci 36.73 Investice do lesnické infrastruktury (8).

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

Cílem intervence je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Opatření podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny.

Největší část rozpočtu AEKO je cílena na extenzivní péči o trvalé travní porosty (podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů) a zahrnuje také konkrétní způsoby hospodaření ve zvláště chráněných územích (včetně ochranných pásem národních parků) a na plochách v soustavě Natura 2000 nebo na plochách s výskytem vybraných biotopů či druhů ve volné krajině. AOPK ČR má působnost pro AEKO na území CHKO, v maloplošných chráněných územích národní kategorie mimo CHKO a národní parky a na cenných biotopech a v místech výskytu cílových druhů ve volné krajině (mimo vojenské újezdy a EVL). Do podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů náleží dvanáct dotačních titulů s dalším podrobnějším rozdělením (jako je různý termín první seče či možnost podzimního přepasení porostu). Nástrojem pro jejich vymezení je vrstva ENVIRO v evidenci zemědělské půdy LPIS. V chráněných územích přiřazuje AOPK ČR tyto dotační tituly: Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené a nehnojené, Horské a suchomilné louky hnojené a nehnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny, Suché stepní trávníky a vřesoviště, Málo úživné pastviny, Platba na výsledek (v tomto období pilotně v CHKO Železné hory) a Obecná péče o extenzivní louky a pastviny. Mimo chráněná území (v tzv. „volné krajině“) vymezuje AOPK ČR čtyři tituly: Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků a Suché stepní trávníky a vřesoviště.

Orgány ochrany přírody stanovují dotační tituly s vhodnými podmínkami hospodaření pro daný biotop či cílové druhy obvykle na pět let dopředu. Víceletá doba platnosti titulu na konkrétním pozemku zaručuje stabilní péči o porost. Při výběru titulu vycházejí pracovníci AOPK ČR především z diagnostiky porostu z mapování biotopů Natura 2000 a Nálezové databáze ochrany přírody. Při rozhodování o podmínkách

managementu berou v potaz také krajinný kontext a reálné možnosti hospodáře (udržitelnost péče).

AOPK ČR také vydává prostřednictvím aplikace v LPIS souhlasná stanoviska, kterými v daném roce upravuje některé podmínky managementu na konkrétních travních porostech. V roce 2023 bylo vydáno AOPK ČR 952 těchto souhlasných stanovisek celkem pro 4 983 dílů půdních bloků (DPB). Nejčastěji byla vydávána souhlasná vyjádření k vynechání jedné seče nebo pastvy (1 983 DPB). Byl vydán také velký počet souhlasů s provedením smykování (553 DPB), provedením mulčování (392 DPB), se změnou povinnosti seče nedopasků (369 DPB) a s odložením seče nebo pastvy (355 DPB). Dále byla udělena souhlasná stanoviska s provedením přísevu (189 DPB), se stanovením dřívějšího termínu seče nebo pastvy (149 DPB), provedením obnovy (105 DPB) či s provedením vápnění (61 DPB). V roce 2023 bylo možné využít také několik nových typů stanovisek, např. souhlas s provedením mulčování nedopasků (285 DPB), umožnění pastvy u druhově bohaté pastviny v zimním období (96 DPB) nebo zatravnění druhově bohatou směsí (25 DPB).

3.4.6 Společná zemědělská politika

Klára Čámská

Rok 2023 byl prvním rokem naplňování Strategického plánu Společné zemědělské politiky (SZP) 2023–2027. AOPK ČR se podílela jak na implementaci (viz předchozí kapitoly), tak na připomínkování návrhu nařízení vlády a modifikace Strategického plánu (ke konci roku), s podporou odborné skupiny pro Společnou zemědělskou politiku AOPK ČR. Zástupci AOPK ČR se účastnili jednání Monitorovacího výboru Strategického plánu SZP.

3.4.7 Operační program Rybářství 2021–2027

Jakub Starý

V České republice je OP Rybářství zaměřen na odvětví sladkovodní akvakultury a jeho hlavním cílem je konkurenceschopná, odolná a udržitelně se rozvíjející akvakultura, což je zároveň hlavní cíl pro oblast akvakultury definovaný v Zelené dohodě a v navazující strategii Evropské komise „Od zemědělce ke spotřebiteli“. Řídícím orgánem zodpovědným za přípravu a implementaci OP Rybářství 2021–2027 je Ministerstvo zemědělství České republiky. V průběhu roku 2023 bylo z OP Rybářství 2021–2027 vyhlášeno 11 výzev.

AOPK ČR je členem Monitorovacího výboru Operačního programu (OP) Rybářství, který byl ustanoven Ministerstvem zemědělství. Monitorovací výbor posuzuje provádění programu a pokrok při plnění milníků a cílů. Monitorovací výbor dále schvaluje metodiku a kritéria použitá při výběru operací,

včetně jakýchkoli jejich změn, závěrečnou zprávu o výkonnosti programu a plán hodnocení spolu s veškerými jeho změnami.

AOPK ČR je členem odborné skupiny OP Rybářství. Ta má na starosti stanovení analýzy potřeb odvětví rybářství a vymezení základních aktivit podporovaných z ENRF (Evropský námořní a rybářský fond), projednávání návrhu nařízení o ENRF, nařízení č. 508/2014 a delegovaných a implementačních aktů ENRF, vypracování VNSPA (Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu pro období 2021–2030) a přípravu OP Rybářství.

Vrchní Orlice, foto Lucie Vítková

Nosorožík kapucínek, foto Petr Hůla

4. Výzkum a monitoring biodiverzity | Karel Chobot

AOPK ČR zajišťuje odbornou i praktickou péči o ohroženou přírodu na území ČR. Pro zajištění odborné podpory vyvíjí řadu aktivit výzkumného charakteru, mezi nejvýznamnější pak patří aktivity (oblasti výzkumu), jež lze shrnout pod pojem monitoring biodiverzity, který zahrnuje jak sběr dat, tak jejich efektivní správu i interpretaci. Tyto aktivity pak doplňují dílčí projekty i specializované studie. Na národní úrovni mají dosavadní aktivity AOPK ČR, např. výzkumná data jejím prostřednictvím získávaná a interpretovaná, nezpochybnitelný význam a v řadě případů jsou i přímo využívána. Sběr dat o stavu a vývoji složek přírodního prostředí (především druhů a jejich společenstev) a jejich ukládání a komfortní využívání pro veřejnou správu, vědecké instituce i širokou veřejnost je jedním z klíčových předpokladů efektivní ochrany přírody a krajiny. Řešená oblast pokrývá odborné zázemí, které AOPK ČR buduje pro plnění úkolů vyplývajících především z druhové ochrany. Druhová ochrana spočívá zejména v získávání informací o rozšíření a početnosti zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů, tzv. mapování druhů, a sledování dlouhodobého vývoje společenstev a populací druhů na vybraných lokalitách, souhrnně monitoring.

Monitoring biodiverzity na AOPK ČR zahrnuje především sledování stavu druhů a biotopů, s ohledem na naplňování závazků z evropské i tuzemské legislativy. Výstupy sledování stavu jsou využívány pro analýzy na lokální, národní i mezinárodní úrovni, jsou podkladem pro základní indikátory biodiverzity v ČR i v Evropě: stav evropsky významných druhů a přírodních stanovišť, výstup hodnotících zpráv dle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích, které jsou podávány v šestiletých cyklech, naposledy v roce 2019. Sledování druhů je základním kamenem monitoringu biodiverzity na AOPK ČR. Jde o soubor aktivit systematického mapování, případně monitoringu na trvalých plochách, především, ale nejen, evropsky významných druhů živočichů a rostlin.

Každá systematická skupina druhů má své specifické přístupy k monitoringu odpovídající tradicím daného oboru. Sledování stavu druhů navazuje jak na v ČR dlouhodobě rozvíjené aktivity, např. sledování kolonií netopýrů, monitoring ptáků či detailní opakované průzkumy lokalit cévnatých rostlin, zároveň se však v řadě případů systematické sledování zavedlo nově a představovalo tak významný impuls pro poznání ekologie a rozšíření sledovaných druhů. Monitoring je i nezbytnou součástí záchranných programů jako konceptů aktivní péče o vybrané druhy. Mapování a monitoring poskytují data využitelná analyticky nebo pro potřeby hodnocení na lokální či regionální úrovni. Navíc díky dalším výzkumným aktivitám jsou data o výskytu druhů, shromažďovaná v Nálezové databázi ochrany přírody, velmi bohatá a četná. Jsou využívána jednak pro rozhodování v praxi či hodnocení projektů či dalších aktivit, ale jejich analytický potenciál zatím není plně využit.

Mapování biotopů je velkorysým konceptem vzniku a následné údržby celoplošné informace o výskytu a stavu přírodních a zčásti i nepřírodních biotopů na celém území České republiky. Data lze považovat za průzkum stavu a dynamiky přírodních stanovišť, jsou svým rozsahem a detailem unikátní na

evropské úrovni. Konkrétní náplň mapování biotopů je sice určována požadavky směrnice o stanovištích, ale její potenciální využití a analytické možnosti jdou daleko nad tento základní rámec a doposud nebyly adekvátně využity. Díky pravidelné aktualizaci mohou data sloužit nejen pro popis stavu, ale i k hodnocení trendů vývoje, mapování poskytuje také robustní datovou sadu o výskytu druhů cévnatých rostlin.

Práce v rámci sledování stavu biotopů a evropsky významných druhů v roce 2023 probíhaly podle zavedeného schématu, jednak výběrem externích dodavatelů na základě přiděleného rozpočtu, jednak pomocí zapojení zaměstnanců AOPK ČR. Vzhledem k finančnímu rozsahu jde v řadě případů, především v mapování biotopů, o administrativně a organizačně náročnou přípravu nadlimitní veřejné zakázky. Tato činnost je završována přebíráním hotových děl a kontrolou jejich kvality, posléze pak vyhodnocováním získaných dat. AOPK ČR ve sledování stavu využívá dostupné kapacity vlastních zaměstnanců (v roce 2023 dosáhlo interní zapojení v celkovém součtu 5 559 osobodní). Míra zapojení je mj. jedním z ukazatelů pro stanovování finančních odměn ředitelům regionálních pracovišť.

Součástí monitoringu biodiverzity je i věcná gesce nálezových dat druhů v Nálezové databázi ochrany přírody. V databázi je prováděna validace a garance dat. V jejím prostředí jsou ukládány a zveřejňovány údaje i mimo systém pravidelného monitoringu. Výstupy hodnocení byly v roce 2023 připravovány k publikaci v prostředí nového Portálu ISOP. K popularizaci mapování a monitoringu druhů a biotopů slouží www.facebook.com/Biodiverzitanadzlato. Data a informace o mokřadech jsou zveřejňována v prostředí Databáze mokřadů ČR na adrese <http://mokrady.ochranaprirody.cz/>. Využíváno je i prostředí ESRI story map, např. aktuální přehled rozšíření našich raků i račího moru (<http://racimor.nature.cz>), místa bez nálezů druhů (<http://bilamista.nature.cz>) či mapování denních motýlů Prahy (<http://motyliprahy.nature.cz>).

Snahou AOPK ČR je většinu dat poskytovat veřejně. Výsledky mapování biotopů jsou v plném rozsahu zveřejněny na adrese data.nature.cz. Nálezová data druhů jsou z převažující části (99,5 % celého obsahu) zveřejněna v prostředí Nálezové databáze ochrany přírody, pouze data o citlivých druzích jsou předmětem žádostí a smluv o poskytnutí dat pro specifický účel. V roce 2023 bylo vyřízeno 12 žádostí o nálezová data. Konsolidovaná vrstva ekosystémů (KVES) byla v roce 2023 aktualizována a všechny její varianty byly zveřejněny na adrese data.nature.cz.

V rámci monitoringu biodiverzity probíhají semináře. Z nich je nejrozsáhlejší pravidelný předjarní interní seminář ke sledování stavu. Ten se konal již po patnácté opět v obvyklém jarním termínu 1.–2. 3. v Koutech u Ledče. Obou dnů se zúčastnilo 164 posluchačů nejen z AOPK ČR, ale i z NP, KÚ, MHMP, MŽP a externistů. Jako obvykle byl program rozdělen na společnou a následně zoologickou a botanickou část, seminář tak spíše nabývá podoby dvoudenní konference k aktuálním oborovým poznatkům s oceňovanou náplní věnovanou jak detailním zjištěním, tak i principiálním otázkám interpretace a využití

výsledků monitoringu. V lednu se uskutečnil v Novosedlech nad Nežárkou ornitologický seminář s 32 účastníky zaměřený na zprávy z monitoringu ptáků a další ornitologické zajímavosti. V listopadu proběhl také tradiční bohatě obsazený (74 účastníků) herpetologicko-batrachologický seminář v Horkách nad Moravou, jehož tématem je zhodnocení monitoringu a mapování obojživelníků a plazů a předávání zkušeností s nejen praktickou ochranou těchto skupin.

Projekty monitoringu

V roce 2023 byl završen projekt OPŽP „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“ (projekt Mon&Inv, viz [box 26](#)). Na projekt navazuje projekt OPŽP „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a sledování předmětů ochrany maloplošných zvláště chráněných území“, s akronymem Mon3. Nová kompetence AOPK ČR, sledování výskytu a způsobu šíření invazních nepůvodních druhů dle § 13f zákona o ochraně přírody a krajiny, pak bude od závěru roku 2023 realizována projektem OPŽP „Mapování a monitoring invazních druhů“.

V rámci integrovaného projektu LIFE „Jedna příroda“ pokračuje řešení komponenty hodnocení stavu chráněných území, která je těsně spjata a rozvíjí sběr dat o biodiverzitě i jejich hodnocení. Jedním z řady způsobů využití dat o výskytu a stavu druhů živočichů a rostlin i typů stanovišť je hodnocení stavu chráněných území z hlediska dosažení cílového stavu předmětu ochrany definovaného plánovací dokumentací. Hodnocení druhů pro tento účel využívá data cíleného monitoringu sebraná za pomoci nově vyvinutých formulářů v aplikaci ArcGIS Survey123 a ukládaná v NDOP včetně podstatných údajů o parametrech prostředí. Jednotlivé nálezy druhů tak i bez hodnocení nesou důležité informace o stavu monitorovaných lokalit předmětů ochrany. V případě hodnocení stavu typů stanovišť je hlavním zdrojem dat mapování biotopů, kde jsou získávány detailní informace o výskytu i kvalitě přírodních stanovišť. Podstatným aspektem hodnocení druhů i stanovišť je propojování více datových zdrojů. Jejich integrací tak lze prezentovat například rozlohu preferovaného biotopu druhu na hodnocené lokalitě či naopak varovat před výskytem invazních druhů cévnatých rostlin na území sledovaného stanoviště.

4.1 Sledování stavu biotopů

Sledování stavu biotopů se provádí prostřednictvím aktualizace vrstvy mapování biotopů (VMB) a monitoringem trvale monitorovacích ploch (TMP).

4.1.1 Mapování biotopů

Eva Černínová, Dan Leština

Mapování biotopů (MB) je celoplošný průzkum stavu a dynamiky přírodních rostlinných společenstev v České republice.

Dle Katalogu biotopů, který AOPK ČR bere jako základ pro své mapování, se v ČR rozlišuje 135 typů a podtypů. Mapuje se plošně včetně volné krajiny, ale podrobně se zpracovávají pouze přírodní biotopy, které tvoří pouze 16 % plochy ČR (a nepřírodní biotopy, které s přírodními přímo sousedí). Mapování probíhá průzkumem přímo v terénu, k zápisu a předání dat využívá AOPK ČR vlastní softwarové nástroje (WANAS). Grafickým výstupem je vrstva mapování biotopů, která obsahuje jednotlivé polygonové segmenty vymezující hranice jednotlivých biotopů v míře detailu, který je mezi evropskými zeměmi ojedinělý.

Území ČR je pro účely MB rozděleno na 3 493 okrsků. V letech 2000 až 2004 bylo provedeno první celoplošné mapování (VMB1), mimo jiné pro účely prvního vymezení soustavy Natura 2000. Na něj roku 2007 navázala druhá vlna mapování (VMB2), která je nyní z 99 % dokončena. V plném běhu je již vlna následující. U přibližně 14 % okrsků má již AOPK ČR k dispozici data z třetí vlny mapování (VMB3) a u dalších přibližně 4 % je očekává nejspíše po následující sezoně (v době uzávěrky tohoto textu probíhá přebírání dat z poslední sezony a zároveň zadávání prací interním i externím mapovatelům na sezonu nadcházející). Metodicky stanovený cíl je zajistit podrobný terénní průzkum každého okrsku jednou za 12 let, ale to se v posledních letech nedaří. Aktuální perioda činí zhruba 15 let.

Na mapování biotopů se v roce 2023 podílelo 37 interních zaměstnanců AOPK ČR, 22 externistů a na území NP Šumava zaměstnanci a dodavatelé Správy NP a CHKO Šumava. Externisté jsou vybíráni veřejnou zakázkou, v roce 2023 byla vyhlášena jedna o 188 částech, na základě které dodavatelé uzavřeli celkem 102 smluv o celkové hodnotě 5 386 743 Kč. Pro rok 2024 AOPK ČR vytvořila nový, přesnější odhad časové náročnosti práce na okrscích.

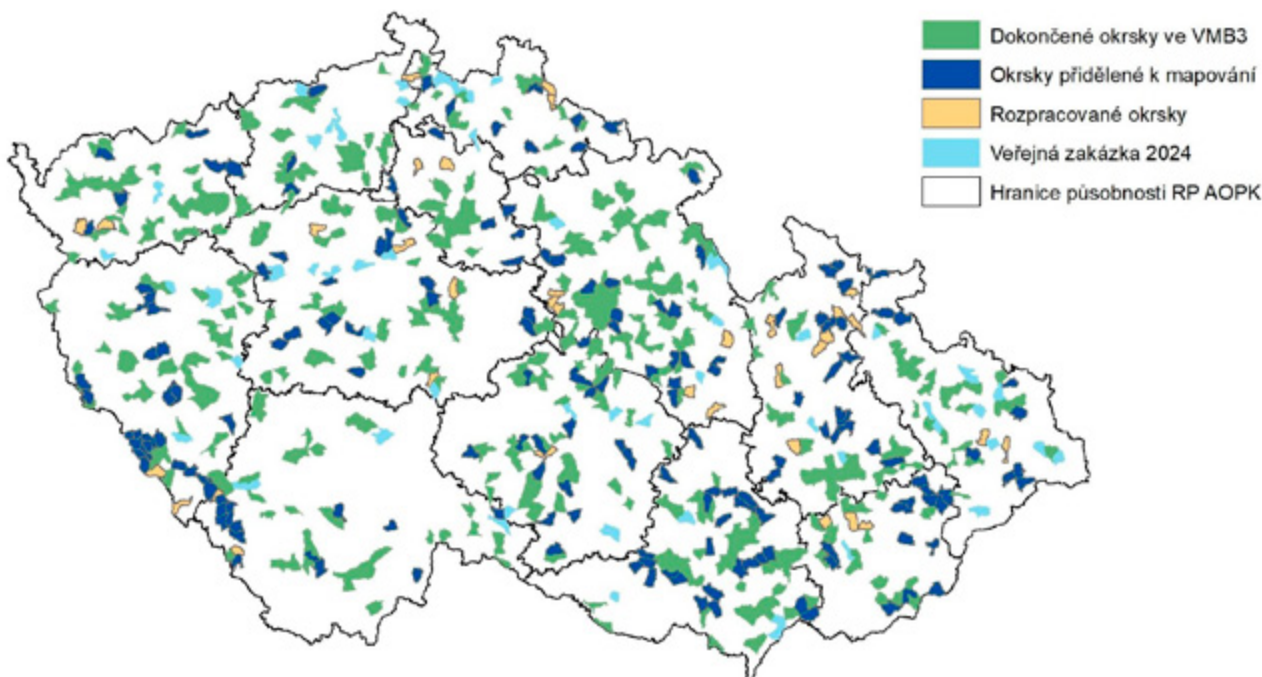
Použití VMB je široké, od akademických publikací přes praktické využití v ochraně přírody po státní správu ve všech oblastech, které se dotýkají využití území. Díky pravidelné aktualizaci VMB mohou data sloužit nejen pro popis stavu, ale i k hodnocení trendů vývoje.

4.1.2 Monitoring biotopů

Eva Černínová

Monitoring biotopů je doplňkem k mapování biotopů, slouží ke zpřesnění údajů o každém z nich. Probíhá metodou opakovaných fytoocenologických snímků. Celkem je založeno 2 474 těchto trvalých monitorovacích ploch. V roce 2023 se již jedenáctým rokem uskutečnil opakovaný monitoring, kdy se na dříve založených plochách provedl opětovný zápis fytoocenologického snímku, aktuálně se jedná již o 1 524 ploch, které tak umožňují první analýzy. Aktuálně probíhají jednání se zástupci akademické sféry o podrobnostech komplexního vyhodnocení získaných dat. Většinu ploch zpracovávají zaměstnanci AOPK ČR.

Zajímavým vedlejším produktem monitoringu biotopů je několik set fotografií biotopů, které monitorovatelé povinně vkládají do databáze společně se zjištěnými vegetačními daty. Více v [boxu 27](#).

Obr. 1 Stav prací v třetím mapování biotopů

4.2 Sledování stavu druhů

4.2.1 Mechorosty, lišejníky a houby

Aleš Tencík

V roce 2023 probíhal pravidelný monitoring a mapování všech šesti evropsky významných druhů mechorostů. Některé další nálezy pak pochází i z posledního roku projektu zaměřeného na inventarizační průzkumy chráněných území.

Výsledky sledování stavu srpnatky fermežové nejsou příliš povzbudivé. Z 12 sledovaných EVL byl jako nevyhovující vyhodnocen stav v 9 EVL (včetně EVL Šumava), na Dolejším rybníku a Červeném rybníku u Pihele nebyl druh vůbec ověřen. Příčiny úbytku populace či špatného stavu lokalit jsou většinou změny vodního režimu a nevhodný management, které vedou k zarůstání lokalit dřevinami nebo konkurenčně schopnějšími rašeliníky a expanzivními rostlinami. Z 19 monitorovaných lokalit nebyla srpnatka zjištěna na třech, zhoršující se stav populace byl zaznamenán na 5 lokalitách. Šurpek Rogerův byl ověřen po jedné lokalitě v Krušných horách a Jeseníkách. Nově pak byl objeven u Korytan v Českém lese a poblíž Markova na Šumavě. V obou případech jde opět o drobné populace velikosti několika cm².

Mozolka skalní se příznivým podmínkám v roce 2023 odvěčila na podzim vitální populací v počtu 580 ramen stélek. Jde o třetí nejvyšší hodnotu během více než 20 let sledování. Dosud nevyřešenou záhadou zůstává, že i přes příznivé podmínky na několika dalších místech v blízkém okolí se za celou dobu sledování našla pouze na jediné a stejné mikrolokalitě,

přestože je poměrně pravidelně plodná. Naopak špatný rok měla vycpálka okrouhlá, kterou se nepodařilo objevit či potvrdit. Důvodem bylo pravděpodobně sucho v době sklizně či nevyhovující hospodaření. Alarmující je to především u Nového Pole s dosud největší nalezenou populací druhu, kde byla letos vysazena jetelotráva, ve které vycpálka nenachází vhodné podmínky pro svůj růst.

Plně úspěšný byl průzkum jedné známé i 5 nových lokalit šikoušku zeleného v Hrubém Jeseníku, Rychlebských horách a Králickém Sněžníku. Jako vyhovující byl pak vyhodnocen stav populace šikoušku v Trenckově roklí, kde byl naposledy monitorován v roce 2009. Mimo to byl zjištěn i ve 12 chráněných území při inventarizačních průzkumech. Dvouhrotec zelený byl ověřen na 9 z 10 monitorovaných lokalit, populace jsou většinou stabilní, některé rostou. Během inventarizačních průzkumů byl nově objeven v přírodní rezervaci Jezírka v CHKO Křivoklátsko, a to netradičně na skalní stěně.

4.2.2 Cévnaté rostliny

Ondřej Popelka

Rok 2023 byl z hlediska cévnatých rostlin významný především ukončením projektu Mon&Inv (2018–2023). Završilo se tím šestileté úsilí mnoha externích a interních botaniků. Monitoring a mapování cévnatých rostlin byly v rámci projektu zaměřeny především na kriticky ohrožené druhy rostlin. V menší míře byly monitorovány také silně ohrožené druhy. Lokality k monitoringu mohly být vybírány v tzv. územích národního významu (NPP, NPR, CHKO, NP, EVL a PO) vyjma NP Podjí. Větší část lokalit byla realizována externími zpracovateli, menší část

Projekt Monitoring a inventarizace ukončen

Veronika Tázlerová, Zdeněk Račanský

Projekt „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“ (v textu pod akronymem OP Mon&Inv) byl úspěšně po šesti letech aktivní práce dokončen. Projekt významně posílil aktivity sledování stavu druhů a doplnil celou řadu mezer v našich znalostech. Datové podklady k rozhodování v ochraně přírody tak jsou opět kompletnější a kvalitnější, stejně jako zdroje dat např. k hodnotícím zprávám, povinnosti dle evropských směrnic o ochraně přírody.

Během šesti let (2018–2023) bylo uzavřeno přes 2 100 dohod o provedení práce, což svědčí o zájmu a aktivním zapojení širokého spektra odborníků. Výsledkem těchto dohod bylo odevzdání výsledků ve formě závěrečných zpráv a nálezořových dat. Celkový počet závěrečných zpráv přesáhl číslo 9 000 a nálezořové údaje získané během šesti let přesáhly impozantní číslo 925 000 záznamů v Nálezořové databázi ochrany přírody. Informace o projektu a jeho výsledcích budou také publikovány v odborných člancích v časopise Příroda.

Projektové aktivity lze rozdělit do dvou hlavních oblastí:

Mapování a monitoring vybraných skupin druhů, jako jsou mechorosty, lišejníky, houby, vyšší rostliny, denní motýli, rovnokřídli, vybrané skupiny brouků, vodní hmyz, měkkýši, obojživelníci, plazi, ptáci a savci.

Inventarizační průzkumy vybraných skupin ve vybraných MZCHÚ.

Díky dostatečným kapacitám externích odborníků byly úspěšně zpracovány skupiny: savci, ptáci, obojživelníci, plazi, denní motýli, rovnokřídli, měkkýši, vyšší rostliny a mechorosty. Naopak průzkumy lišejníků, hub, brouků a vodního hmyzu nebylo možné realizovat v požadovaném tempu kvůli nedostatku dostatečně kvalifikovaných pracovníků. Interní účast, tedy zapojení zaměstnanců AOPK ČR na všech mapováních, proběhla dle plánu.

Na národní úrovni je znalost o výskytu a stavu druhů klíčovým prvkem pro rozhodování na všech úrovních veřejné správy v oblasti ochrany přírody, včetně implementace záchranných programů pro specifické druhy. Výsledky projektu také pomohou s výběrem druhových indikátorů stavu maloplošných zvláště chráněných území. Tento postup je nezbytnou součástí uvažovaného metodického posunu od inventarizačních průzkumů ke sledování stavu předmětů ochrany.

Na mezinárodní úrovni jsou získané údaje z monitoringu a mapování druhů nezbytné pro splnění reportingové povinnosti směrem k Evropské komisi. Tato data poskytnou všechny potřebné podklady k naplnění povinností vyplývajících ze směrnic o stanovištích (92/43/EHS) a o ptácích (79/409/EHS) v chráněných územích.

1. Kriticky ohrožený štítonoš *Cassida canaliculata* byl díky inventarizačním průzkumům nalezen v několika chráněných územích, foto Z. Chalupa

1

2

3

2. Užovka hladká je při mapování plazů jedním z obtížně zjistitelných druhů. Důkazem o výskytu na lokalitě může být i pouze nalezená svlečka, foto Z. Mačát
3. Terčovka *Hypotrachyna afrorevoluta* byla nalezena v přírodní rezervaci Vápenka, foto F. Bouda

Monitoring biotopů v CHKO Jeseníky

Jindřich Chlapek, Eva Černínová

V uplynulém roce proběhl v CHKO Jeseníky opakovaný monitoring na 31 trvalých plochách. Osm ploch bylo realizováno vlastními silami, 23 zajišťovali externisté. V alpínských typech vegetace bylo opakovaně zapsáno 23 ploch, šest v otevřených vrchovištích (R3.1), jedna v rašelinné smrčíně (L9.2A) a jedna v suťovém lese (L4).

I bez širší analýzy potvrzují záznamy z monitoringu skutečnost, že posun ve složení vegetace v oblasti nad horní hranici lesa stále probíhá a směřuje k typům s jednou nebo několika málo dominantami. Zpravidla se tak projevuje postupující expanze borůvky.

Nebýt monitoringu trvalých ploch, nebylo by zjištěno poměrně banální a nenápadné, ovšem o to potenciálně rizikovější zarůstání smrkem i zdánlivě stabilního vrchoviště v národní přírodní rezervaci Šerák-Keprník. Především větší časový interval mezi návštěvami a srovnávací fotodokumentace v tomto případě pomohly dobře identifikovat možný cyklický nástup smrku do prostředí vrchovištního rašeliniště a jeho rychlejší

odrůstání, související patrně se suchou periodou po roce 2015.

V národní přírodní rezervaci Rejvíz již založené a opakovaně monitorované plochy mohou pomoci poodhalit změny ve vegetaci spojené s plošným rozpadem stromového patra

působením kůrovce. Zajímavostí zde je zjištění vzácnějšího koprofilního mechu volatky baňaté (téměř ohrožený) na nové mikrolokalitě po deseti letech uplynulých od poslední inventarizace mechorostů v rezervaci.

Robustnější výstupy a konkrétní vyhodnocení již 13 let sbíraných dat o vývoji vegetace na trvalých plochách poskytnou celkové vyhodnocení monitoringu biotopů.

Vedlejším výstupem monitoringu biotopů mohou být názorné srovnávací časosběrné fotografie, zde porovnání snímků z národní přírodní rezervace Rejvíz z let 2011 (vlevo) a 2023 (vpravo).

interními. Vzhledem k významnosti projektu je vhodné i na tomto místě uvést nějaká konkrétní čísla externí části. Externí části monitoringu a mapování cévnatých rostlin se účastnilo více než 120 botaniků ze všech částí České republiky a bylo monitorováno a mapováno téměř 400 taxonů. Celkem byly čerpány finance na 2 688 lokalit. Oproti původnímu projektovému plánu tak nebyly vyčerpány finance na 567 lokalit. Většina nevyčerpaných prostředků však byla určena pro území národních parků, kde se buď nedařilo nalézt dostatek zpracovatelů, nebo došlo přímo k odstoupení od této části projektu (KRNAP). Malá část financí nebyla vyčerpána i pro území v kompetenci AOPK ČR, což bylo způsobeno především nedostatkem vhodných lokalit k monitoringu na některých regionálních pracovištích. Na závěr lze konstatovat, že získaná data výrazně prohloubila a aktualizovala znalosti o rozšíření a stavu kriticky a silně ohrožených druhů cévnatých rostlin. Na projekt v roce 2024 navazuje projekt Mon3, který umožní v tomto trendu nadále pokračovat. Oproti projektu se bude možné intenzivněji zabývat i lokalitami silně ohrožených druhů. Územní rozsah projektu je také rozšířen o „volnou krajinu“, tj. lokality mimo ZCHÚ, EVL a PO. Pro projekt byla vytvořena nová metodika, která ale přebírá všechny důležité údaje sbírané v rámci projektu Mon&Inv. Získaná data tak budou plně srovnatelná.

Další významnou a tradiční částí monitoringu cévnatých rostlin je monitoring evropsky významných druhů přílohy II a IV. V roce 2023 byl dokončen přechod na novou aplikaci ArcGIS Survey123, která je nyní používána pro sběr dat všech těchto druhů. Přes některé nedostatky se aplikace osvědčila a pro rok 2024 se připravují jen některá drobná vylepšení. Přechod na novou aplikaci je také spojen s automatickým hodnocením stavu druhů na jednotlivých lokalitách i v celých EVL. V návaznosti na to byla dokončena první fáze revize metodik sledování stavu předmětů ochrany evropsky významných lokalit cévnatých rostlin. Při revizi byly u druhů upraveny nebo zcela změněny sbírané parametry a revidovány limitní hodnoty. Část takto revidovaných metodik již byla otestována v rámci projektu SDO II. V roce 2024 proběhne další vyhodnocení získaných dat, případně bude přistoupeno k další revizi limitních hodnot.

Na konci roku 2023 bylo celkem evidováno 2 124 lokalit evropsky významných druhů přílohy II a IV. Z tohoto počtu je 135 lokalit vyřazeno z pravidelného monitoringu. Důvodem je nejčastěji dlouholetá absence druhu nebo změna definice lokality (sloučení nebo rozdělení). Vyjma druhů hvozdík Lumnitzerův, hvozdík moravský, rožec kuřičkolistý a svízel sudetský proběhl v roce 2023 monitoring alespoň na některých lokalitách u všech druhů. Celkem bylo navštíveno více než 800 lokalit. Většina z nich byla přítom realizována interními silami. Externě jsou zadávány především lokality, na které již pracovníkům AOPK ČR nezbyvají síly, a lokality, jejichž monitoring je financován ze záchranných programů a dalších projektů.

Monitoring evropsky významných druhů z přílohy V pokračoval v dlouhodobě zavedeném režimu. Principem monitoringu těchto druhů je ověřování jejich výskytu ve čtvercích síťového mapování EEA (10 × 10 km). V dalším hodnotícím období (2025 až 2030) bude pravděpodobně nutné změnit způsob monitoringu druhů prha arnika a sněženka podsněžník. U těchto druhů už nebude nadále možné v hodnotící zprávě

uvádět počet polí EEA. Přípustnou jednotkou bude pouze plocha populace (m²).

4.2.3 Bezobratlí

Radek Hejda, Alois Pavlíčko

V rámci monitoringu hmyzu byl sledován stav evropsky významných druhů ze čtyř skupin: brouků, motýlů, váček a rovnokřídlých.

Nálezová data potřebná pro vyhodnocení stavu cílových druhů byla v roce 2023 získávána posledním rokem z projektu Mon&Inv, který je zajištěn zejména externími pracovníky. Interními pracovníky AOPK ČR je v rámci tohoto projektu řešena pouze část „extenzivní mapování motýlů“, do kterého se v roce 2023 zapojilo 5 regionálních pracovišť, jejichž pracovníci navázali na předešlé roky s cílem zmapovat celkový počet 122 mapovacích polí 1. řádu. V roce 2023 se podařilo zmapovat zbylých 14 mapovacích polí a tím byl plně splněn projektový plán.

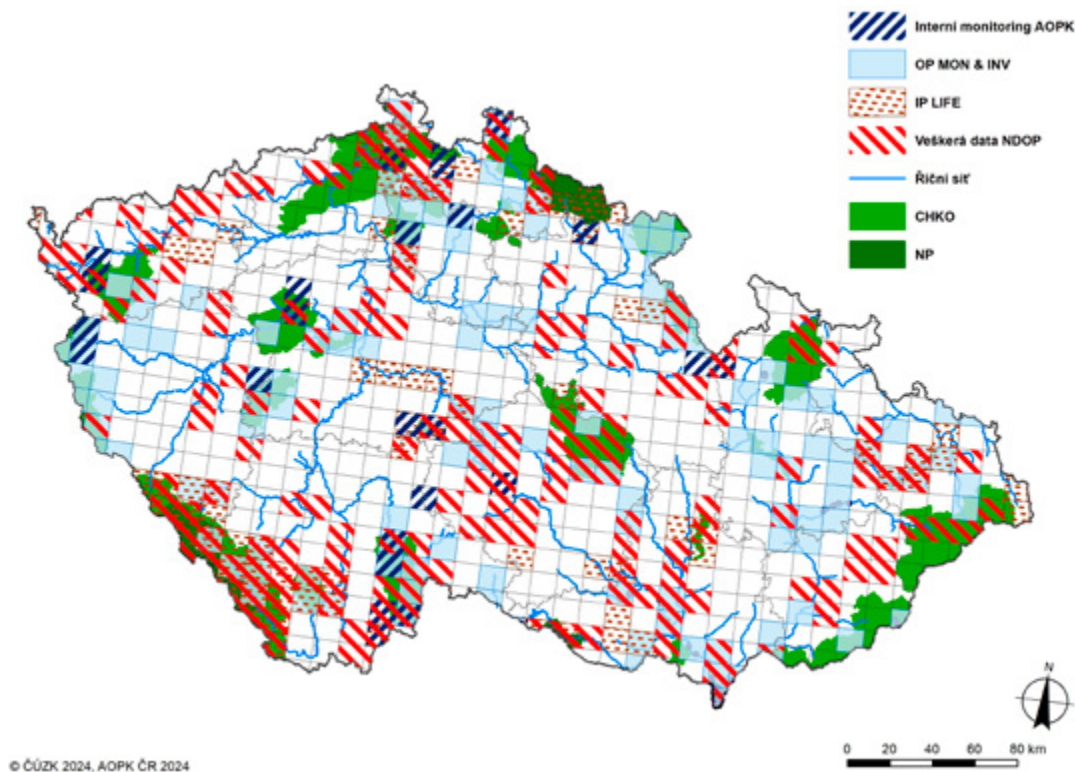
Nálezová data získaná mají charakter inventarizačních průzkumů konkrétních lokalit (ať již intenzivním průzkumem v rámci inventarizovaných MZCHÚ, či méně intenzivním průzkumem v rámci mapování polí). Nicméně získaná data o výskytu evropsky významných druhů jsou využitelná i pro hodnocení jejich stavu a jsou nedílnou součástí procesu reportingu.

Další aktivitou, která zajišťuje přísun dat využitelných k procesu hodnocení stavu a následného reportingu, je cílené ověřování výskytu evropsky významných druhů (EVD) v rámci mapovacích polí 1. řádu, kde je cílem v rámci každého reportovacího období ověřit přítomnost monitorovaného druhu v každém poli, ze kterého je k dispozici starší údaj či se zde nachází potenciálně vhodný biotop.

I v této aktivitě hrají interní pracovníci (zapojilo se jich 28) AOPK ČR důležitou roli a v roce ověřili výskyt evropsky významných druhů ve 141 polích. Dalších 275 polí bylo mapováno 19 externisty.

Množství nálezových dat přišlo i z jiných zdrojů, včetně využití platform pro občanskou vědu (Biolib, iNaturalist). Plně se také již podařilo uvést do praxe monitoring skrze aplikaci Survey123, díky čemuž lze pracovat nejen s prostými nálezovými daty, ale existuje dostatek informací i o parametrech prostředí, stavu managementu či negativních vlivech působících na jednotlivé lokality. Tyto informace jsou pak plně využitelné i při aplikované ochraně lokalit.

Pokračoval též intenzivní monitoring těch nejhroženějších evropsky významných druhů, opět byl zaměřen na všechny známé lokality bourovce trnkového, kdy se nově k jarnímu monitoringu hnízd přidal i podzimní monitoring imag. Výsledky bohužel stále potvrzují kritickou situaci tohoto druhu v ČR. Obdobně proběhl průzkum na všech lokalitách výskytu hnědáka chrastavcového, kde je situace pozitivnější a je vidět kladný vliv managementu na území, kde je orgánem ochrany přírody AOPK ČR.

© ÚZK 2024, AOPK ČR 2024

Obr. 2 Přehled mapových polí sledování stavu ryb v roce 2023

Monitoring ostatních bezobratlých byl v roce 2023 zajištěn na 119 lokalitách a byl poznamenán válkou na Ukrajině (omezení vstupů do vojenských újezdů např. k mapování a monitoringu perlorodky, konkrétně EVL Boletice). Pátým rokem proběhl sběr dat z monitoringu raků a pijavky lékařské pomocí aplikace Survey123 for ArcGIS. Plánované je spuštění nové online verze datových formulářů i na další skupiny (měkkýši) a pro nový šestiletý projekt mapování a monitoringu. Interní monitoring proběhl na 33 lokalitách u 6 druhů (velevrub, raci, vrkoči). Externisté monitorovali 2 druhy (pijavka lékařská a rak kamenáč). Pijavka lékařská se monitorovala ve 4 oblastech (24 tůní či slepých ramen), rak kamenáč potom na 95 dílčích lokalitách (49 toků). Vyhynutí místní populace (opakovaná negativní zjištění) bylo zaznamenáno u 5 toků a na 13 profilech. Jde například o toky Bělídlo, Bzovský, Kublovský, Všeronský nebo Stroupínský potok. Monitoring byl doplněn pomocí IP LIFE „Jedna příroda“ o dalších 13 toků (součástí EVL, kde je předmětem ochrany). Například na dříve račím morem postiženém Zákolanském potoce se výskyt raků skoro neobnovuje, podobně i na dalších dlouhodobě významně klesá (např. Chocenický nebo Chýlava). Další lokality monitorovaných druhů byly zařazeny do projektu Mon&Inv nebo nově do IP LIFE „Jedna příroda“ (např. perlorodka v EVL Boletice, pro raka kamenáče bylo zařazeno 13 lokalit). V rámci posledního roku projektu Mon&Inv se pokračovalo v monitoringu 13 lokalit svinutce tenkého. Projekt se také významně podílel na mapování lupenonožců (242 mapových polí, interně 35). Významný podíl z monitoringu i v tomto roce měly inventarizační průzkumy vodních měkkýšů v MZCHÚ (10) a suchomilných potom 31. U perlorodky říční je zaznamenáván setrvalý úbytek početnosti populací na většině lokalit, včetně EVL Boletice, kde monitoring ztěžovala administrativní opatření (vojenský výcvikový prostor Boletice a frekvence cvičení). Během

monitoringu pijavky lékařské, jež byla monitorována na 24 plochách (18 lokalit), jsme zaznamenali 51 jedinců (5 lokalit, 7 ploch). Většina lokalit byla postižena dlouhodobým suchem a snížením hladiny, což lze považovat za zásadní a dlouhodobý negativní faktor. Některé nálezy byly dokumentovány až po skončení výrazně suchých období (konec září a v říjnu). Na račí mor byly prověřovány lokality především na úpatí Beskyd a ve středních a jižních Čechách.

4.2.4 Ryby a mihule

Milan Muška

Sledování stavu ryb a mihulí dominovaly v roce 2023 projektové aktivity (OP Mon&Inv a IP LIFE „Jedna příroda“) a sledování bylo zacíleno převážně na evropsky významné lokality soustavy Natura 2000. Z celkového počtu 119 EVL pro ryby a mihule bylo předmětem monitoringu 90 EVL, kde bylo sledováno celkem 619 profilů. Tento rozsah sledování přinesl pozitivní zjištění v podobě potvrzení výskytu jednotlivých předmětů ochrany na většině lokalit. Optimistické zjištění přinesl monitoring vymírající mihule ukrajinské v EVL Račinka. Po více než pěti letech zde byla prokázána reprodukce mihulí, což ale vzhledem k zaznamenání pouze 2 tohoročních jedinců ještě neznamená záchranu místní populace, a aktivity na její podporu, včetně umělého odchovu a reintrodukce, budou pokračovat.

V části projektu Mon&Inv věnované mapování rybních společenstev v CHKO proběhl průzkum v sedmi vybraných CHKO (Blaník, Blanský les, Broumovsko, Český les,

Kokořínsko – Máchův kraj, Litovelské Pomoraví a Orlické hory), a to celkem na 116 lokalitách. V roce 2023 také probíhaly intenzivní práce na dokončení inventarizací ryb a mihulí ve zbývajících MZCHÚ. Byly realizovány inventarizační průzkumy všech MZCHÚ ve správě regionálních pracovišť SCHKO Bílé Karpaty, SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj, RP Střední Čechy a CHKO Šumava, celkem se jednalo o 24 chráněných území (např. PP Lom rasová, NPR Libický luh, NPP Polabská černava, NPR Karlštejn, NPR Vůznice, NPP Blanice), kde bylo navštíveno celkem 47 lokalit.

Významná část monitoringu ryb a mihulí je tradičně zajišťována pracovníky AOPK ČR. Systematický interní monitoring proběhl loni na 57 trvale monitorovaných lokalitách. Na většině jsou předmětem monitoringu populace vranky obecné a mihule potoční (18 pro vranku / 30 pro mihuli). Vloni proběhlo ale také mapování populace sekavce v Pšovce v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a monitoring piskoře pruhovaného na Třeboňsku.

Nezanedbatelným dílem k zajištění intenzivního monitoringu ryb přispěl i projekt IP LIFE „Jedna příroda“, v rámci kterého byl realizován monitoring v 37 EVL. Výsledky těchto aktivit poukazují na alarmující stav populací piskoře pruhovaného v některých EVL, který zde buď nebyl opakovaně vůbec zaznamenán (Trávní dvůr) či je jeho přítomnost prokazována pouze na jednotlivých lokalitách v počtu několika jedinců (Pokran, Strážnická Morava).

Zajímavým zjištěním ze začátku roku 2023 bylo prokázání výskytu invazního hlavačkovce Glenova při výlovu rybníků Karásek v Oseku u Rokycan. V návaznosti na toto zjištění se uskutečnilo mapování jeho výskytu jak na potocích pod rybníkem, tak na několika nádržích v okolí. Výsledkem bylo zjištění 1 jedince hlavačkovce v tůni pod Lukotovským rybníkem (rybník v soustavě pod r. Karásek) a jeho absence na všech ostatních lokalitách. Dalšího jedince se podařilo prokázat při výlovu Lukotovského rybníka v listopadu, zatímco při následném výlovu r. Karásek již hlavačkovce nebyl zjištěn. Vše tak nasvědčuje tomu, že se hlavačkovci i z těchto rybníků nerozšířili a i v nich jsou poměrně úspěšně potlačováni vhodně nastaveným managementem obsádky.

Celkově tak byly v roce 2023 v rámci cíleného monitoringu a mapování organizovaného AOPK ČR získány informace o rozšíření ryb a mihulí ze 191 mapových polí, což představuje 28 % plochy České republiky. Připočteme-li i údaje získané z mapování ryb na serverech Biolib či iNaturalist, necíleného sběru faunistických údajů pracovníky AOPK ČR a ostatní datové zdroje, vzroste počet polí s aktualizovanými informacemi o ichtyofauně na celkových 296 (tj. 44 % ČR).

4.2.5 Obojživelníci a plazi

Ivan Mikuláš

Sledování stavu obojživelníků a plazů probíhalo v roce 2023 na několika úrovních. V rámci klasického monitoringu bylo sledováno interními pracovníky 228 lokalit pro obojživelníky a 45 lokalit pro plazy a 131 lokalit pro obojživelníky a 41 lokalit externími pracovníky. Interně bylo mapováno také 37 polí

pro obojživelníky a 28 pro plazy. Již poněkolikáté proběhl pomocí externích pracovníků monitoring pěti evropsky významných druhů obojživelníků na území 119 EVL, kde jsou tyto druhy předmětem ochrany v rámci IP LIFE „Jedna příroda“.

I letos byly pro zápis dat opět použity především aplikace BioLog a Survey 123 for ArcGIS. Byla vytvořena webová editační aplikace (WEB EDIT Monitoring obojživelníků a plazů), která sloužila k prohlížení již existujících zákresů monitorovaných lokalit a v případě potřeby k zakreslení nové dílčí podlokality. V aplikaci Survey 123 for ArcGIS byly vyplňovány formuláře k jednotlivým monitorovaným druhům a lokalitám. V roce 2023 bylo 48 interními uživateli a 38 externími uživateli pomocí těchto aplikací vytvořeno 2 574 formulářů pro obojživelníky a 249 pro plazy.

V roce 2023 bylo dokončeno další kolo projektu celoplošného mapování obojživelníků a plazů, které probíhalo od roku 2016 a podíl se na něm interní i externí pracovníci. Za toto období byla opět zmapována celá Česká republika. Bylo získáno celkem 130 000 recentních nálezových dat o výskytu obojživelníků a přes 40 000 dat o výskytu plazů. Získané údaje jsou velmi cenným podkladem pro analýzy stavu druhů a pro tvorbu aktuálních atlasů rozšíření těchto druhů na území ČR.

4.2.6 Ptáci

Lenka Jeřábková

Rok 2023 se nesl ve znamení končícího projektu Mon&Inv, kdy probíhal monitoring druhů přílohy I v ptačích oblastech, monitoring zájmových druhů ptáků a akustický monitoring ptáků pomocí automatických nahrávačů.

Během projektového akustického monitoringu ptáků byla pozornost zaměřena především na sovy a sluku lesní. Celkem bylo zmapováno 84 polí 0. řádu, převážně v jednotlivých CHKO, z toho 60 polí mapovali interní zaměstnanci AOPK ČR. Současně proběhl intenzivní akustický monitoring sov v Brdech, kde byly záznamníky vyvěšeny na 253 bodech. Metodika monitoringu s hustotou umístování jednoho nahrávače na jeden km² se výborně osvědčila při zjišťování početnosti u sýce rousného, méně u kulíška nejmenšího. Celkem bylo danou metodikou v Brdech zaznamenáno minimálně 66 teritorií sýce rousného. Monitoring zájmových druhů ptáků se v roce 2023 uskutečnil v 73 polích síťového mapování na vyšších stovkách lokalit, z toho práce v 57 polích byla provedena zaměstnanci AOPK ČR. Z okruhu zájmových druhů byly sledovány metodické skupiny racek chechtavý (22 polí), volavka popelavá (13 polí), čejka chocholatá (13 polí), orel skalní (11 polí), břehouš černoocasý (7 polí), sýček obecný (4 pole) a chocholouš obecný (3 pole).

Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích v ptačích oblastech byl zaměřen na druhy litorálních porostů (bukač velký, bukáček malý, chrástal kropenatý, chrástal malý, slavík modráček, jeřáb popelavý, moták pochop), druhy otevřených krajiny (tuňák obecný, pěnice vlašská) a druhy rozvolněných lesů (skřivan lesní, lelek lesní). Slavík modráček se u nás vyskytuje ve dvou poddruzích. Zatímco střeoevropskému poddruhu se daří a jeho populace rostou strmě nahoru

(nejen u nás, ale v celé Evropě), populace slavíka modráčka tundrového se pohybuje na hraně přežití s pěti zjištěnými teritorii na horských rašeliništích Krkonoš. Druhem s výrazně pozitivními populačními i územními trendy je jeřáb popelavý. Po prvním prokázaném hnízdění u Doks v roce 1989 hnízdilo jen v Karlovarském kraji v roce 2023 na 35–40 párů. Celková početnost druhu v České republice se již blíží k hranici 200 párů. Jeřábů u nás sice hnízdí čím dál víc, úspěšnost vyvádění mláďat ale byla, alespoň v minulé sezoně, mizivá – nízké počty vyvedených mláďat druhu kompenzuje svou dlouhověkostí. Druh, kterému se v minulém roce dařilo a který byl zjištěn ve vyšších početnostech napříč republikou, je bukáček malý. Celkem bylo v rámci cíleného monitoringu a náhodných pozorování z NDOP a Faunistické databáze České společnosti ornitologické zjištěno minimálně 127 hnízdících párů. Početnost se tak pohybovala v rozmezí minimálně 130–170 párů, což je nejvyšší zjištěná hodnota od sedmdesátých let 20. století. V ptačích oblastech, kde je bukáček malý předmětem ochrany, hnízdil jen zlomek zjištěných párů. Znepokojivá situace byla minulý rok na Žehuňském rybníku, kde byly pozorovány pouze dva páry. V rámci monitoringu lelka lesního byly, kromě tradičních hnízdišť v ptačích oblastech, sčítány Borkovická blata na Tábořsku, Hodonínská Důbrava, Březina, Boří les, Krumlovský les a Mohelenská hadcová step. Celkem se zmapovalo 95 teritorií lelka lesního s tradičně nejsilnějšími populacemi v PO Bzenecká Doubrava – Strážnické Pomoraví a PO Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady. Na monitoringu druhů přílohy I se podíleli jak interní zaměstnanci, tak, formou veřejné zakázky, pracovníci České společnosti ornitologické (36 monitorovaných PO) a NSEV Kladno-Čabárna (PO Křivoklátsko, Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady, Rožďalovické rybníky a Žehuňský rybník – Obora Kněžičky). Kromě výše zmíněných druhů jsou v ptačích oblastech každoročně sčítány vybrané předměty ochrany.

Na více místech republiky byla podpořena činnost zaměřená na dohledávání hnízd dravců, krkavcovitých a čápa černého, a to konkrétně v Beskydech, na Hané a na Jičínsku. Kromě toho proběhla kontrola obsazenosti hnízd zaznamenaných v předchozích letech. Na Jičínsku a v sousedních okresech bylo v roce 2023 kontrolováno 10 hnízd čápa černého a po 9 hnízdech luňáka červeného a orla mořského. Na Šumavě se minulý rok testovala metodika na sčítání kosa horského s cílem určit jeho početnost v daném pohoří. Ve třech lidech se podařilo zmapovat území kolem Boubína, Plechého, Smrčiny a Poledníka. Získaná data a terénní zkušenosti budou využita k aktualizaci metodiky do příštích let.

Celorepublikově byl v roce 2023 sčítán chřástal vodní. Mapování proběhlo ve 26 vybraných oblastech a zapojilo se do něj 41 ornitologů, zaměstnanců AOPK ČR i externích pracovníků. Chřástal vodní byl sčítán i v ptačích oblastech v rámci monitoringu vzácnějších druhů chřástalovitých. Celkem se zaznamenalo ve všech třech termínech monitoringu 851 jedinců chřástala vodního. Zjištěný počet z vybraných oblastí se blíží celorepublikovým odhadům z let 2014–2017 (800–1 600 párů). Jen díky cílenému monitoringu lze tvrdit, že odhady početnosti byly historicky pravděpodobně silně podhodnocené. V rámci monitoringu druhu se v jednoduché formě sbíraly údaje o prostředí, z kterých mimo jiné vyplývá, že chřástal vodní preferuje biotopy s vyšším druhovým zastoupením litorálních porostů.

Zaměstnanci AOPK ČR se zapojili do Mezinárodního sčítání vodních druhů ptáků (IWC, koordinuje ČZU), Jednotného programu sčítání ptáků, Liniového sčítání druhů (JPSP a LSD, koordinuje ČSO) a do monitorovacích programů kroužkovací stanice Národního muzea RAS a CES. Z dlouhodobých monitorovacích projektů regionálního charakteru, které probíhají každoročně, lze vzpomenout monitoring chřástala polního v Českém lese, sčítání tokajících kohoutků tetřívka obecného v Krušných horách nebo monitoring rybáka obecného a kvakoše nočního na jižní Moravě.

4.2.7 Savci

Vladimír Hanzal

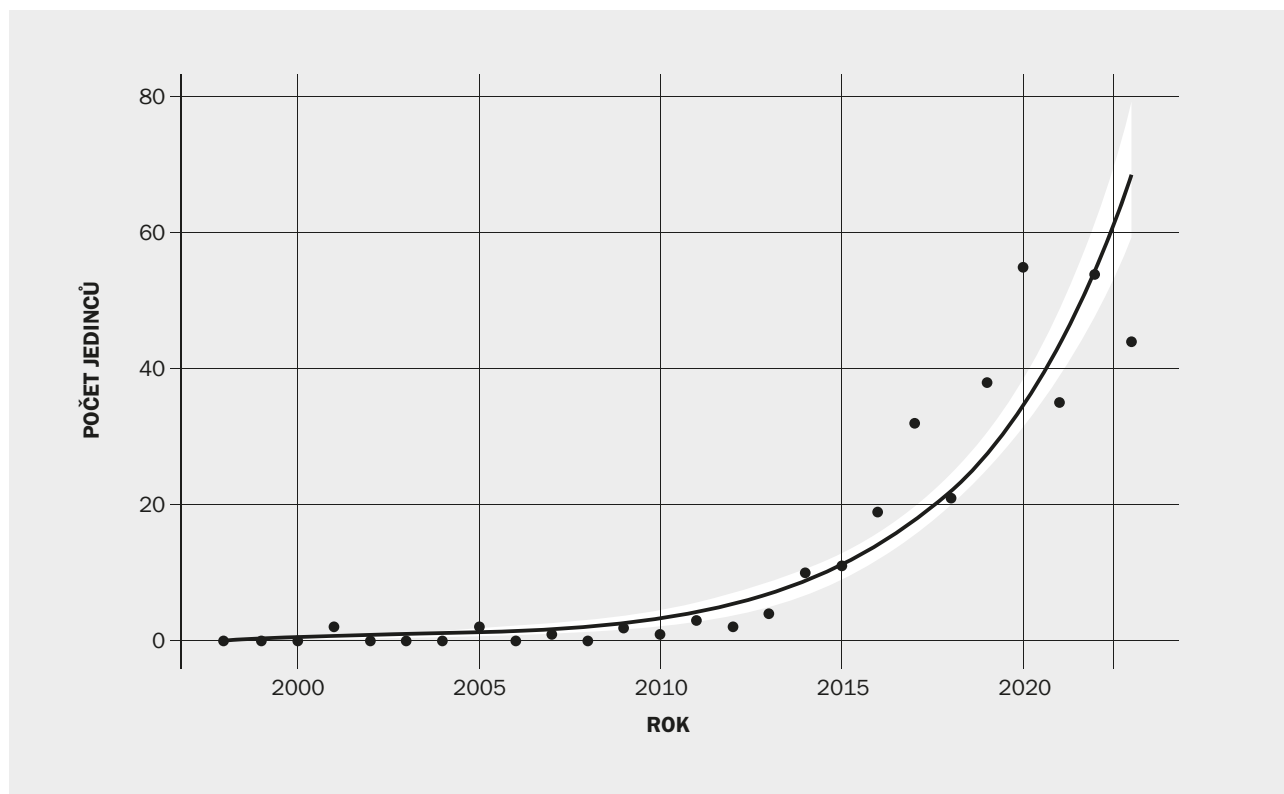
Největší taxonomickou skupinou savců, která je předmětem monitoringu, jsou netopýři (27 druhů). V roce 2023 bylo sledování opět zajištěno ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýřů a zahrnovalo sčítání netopýřů na zimovištích (proběhlo v lednu a únoru – přes 500 lokalit) a sledování letních kolonií (proběhlo v červnu a červenci – více než 200 lokalit). Jedná se ve své podstatě o pokračování dlouhodobého projektu, který byl zahájen již v 50. letech minulého století a získaná data tak zásadně přispívají k řešení problematiky dlouhodobých změn rozšíření a početnosti jednotlivých druhů na území ČR. V roce 2023 bylo mj. potvrzeno pokračující šíření a zvyšování početnosti netopýra brvitého a vrápence malého. Stále častěji se na vybraných zimovištích rovněž objevují netopýři hvízdaví (graf 5).

V roce 2023 byl výskyt sysla obecného potvrzen celkem na 40 lokalitách. Trend vývoje početnosti v ČR se jeví jako setrvalý, až mírně negativní. Na devíti lokalitách se odhadované počty jedinců oproti předchozímu roku zvýšily (nárůst přinejmenším o 10 %). Především na lokalitách Hodkovice nad Mohelkou, Roudnice nad Labem, Kolín, Kyjov a Vyškov byl vzestup početnosti sýslů velmi významný. Na 12 lokalitách byl naopak pozorován pokles početnosti (větší než 10 % oproti stavu v roce 2022), z toho na 4 lokalitách činil odhadovaný pokles o 50 i více % oproti předchozímu roku – nejhorší situace byla na lokalitách Biskoupky, Nad řekami, Hnanice – u Sklepní uličky a Loděnice. Posledně jmenovaná populace byla v letech 2021 a 2022 posilována a odhad pro rok 2022 včetně vypuštěných jedinců byl 40 sýslů. Letos zde však pravděpodobně přežili pouze 3 dospělí jedinci. Příčiny tohoto velkého poklesu nejsou známy. Může jít jak o důsledek predace, tak i nevhodného počasí. Na lokalitách PR Nad řekami a Biskoupky byla příčinou úbytku sýslů evidentně nedostatečná údržba vegetace, na obou lokalitách docházelo k přerůstání trávy. K určitému poklesu početnosti, opět bez zřejmých příčin, došlo i u některých celkově početných populací, například v Bezděčíně, Medláncích a na Radouči. Celková početnost populace sýslů v ČR byla odhadnuta (při započítání prokázaných i nejistých údajů) na 5 500–6 033 jedinců.

V případě velkých šelem bylo z území České republiky dohromady získáno téměř 2 000 nových údajů o výskytu rysa ostrovida, vlka obecného a medvěda hnědého. Získané údaje spolu s údaji předchozích monitoringů potvrzují stálý výskyt všech tří velkých šelem v oblasti Beskyd. U vlka obecného je již několik let zaznamenáván nárůst pozorování z celé ČR. U rysa ostrovida

Graf 5 Změny početnosti netopýra hvízdavého na zimovištích CHKO Český kras v letech 1998–2023

se počet pozorování v posledních letech dosti dynamicky měnil. V předchozích obdobích (resp. od roku 1997 do roku 2003) se pravděpodobně především kvůli ilegálnímu lovu početnost rysa snižovala a zmenšovala se i oblast jeho výskytu; v období 2003–2008 naopak počet pozorování mírně stoupal, avšak v letech 2009–2010 se tento nárůst zastavil. Od této doby početnost osciluje s drobnými či většími výkyvy (70–100 jedinců).

Při mapování výskytu křečka polního se v roce 2023 zaměřila pozornost na území Žatecka, Lounska a oblasti „Malé Hané“, celkem byl výskyt potvrzen v 32 polích síťového mapování. Plšík lískový byl cíleně mapován ve východních a středních Čechách, na jižní Moravě a v Olomouckém kraji – výskyt byl potvrzen ve 27 polích. Průběžně se také evidovaly pozorování a nálezy všech ostatních druhů savců, což platí i pro zbývající EVD šelem a hlodavců (kočka divoká, kuna lesní, vydra říční, tchoř stepní, tchoř tmavý, bobr evropský, plch lesní a myšivka horská). Nadále pak probíhal intenzivní sběr dat o výskytu šakala obecného. Pokračuje prudký nárůst jeho pozorování, především na jižní Moravě a Olomoucku, roste rovněž počet evidovaných juvenilních jedinců. V rámci souvisejících mapovacích a monitorovacích aktivit se pracovníkům ÚBO AV ČR podařilo prokázat (2022) výskyt nového druhu savčí fauny ČR – bělozubky tmavé.

V rámci projektu Mon&Inv byl zmapován výskyt letounů v 46 MZCHÚ, v případě ostatních savců v 37 MZCHÚ a 60 polích síťového mapování.

4.3 Hodnocení péče o přírodu a krajinu

Dan Leština

Dlouhodobě probíhá sledování dopadů managementu, v roce 2023 proběhla další sezóna sběru dat. Jedná se jednak o hodnocení úspěšnosti péče o cílové druhy rostlin, dále dopadů opatření pro podporu druhové rozmanitosti travních společenstev, úspěšnosti vytváření biotopů pro obojživelníky a likvidace invazních rostlin. Celkem terénní pracovníci AOPK ČR sledují více než 300 lokalit.

4.4 Studie

Pavel Štěrba

AOPK ČR pro vybrané potřeby v oblasti ochrany přírody a krajiny a zajištění péče o přírodu zadává zpracování odborných studií. V roce 2023 bylo zpracováno 29 studií (*tabulka 15*) financovaných z různých zdrojů (PPK, LIFE, NPO – POPFK, POPFK, OPŽP, TAČR). Všechny studie jsou dostupné v knihovně AOPK ČR. Výstupy ze studií jsou dle jejich zaměření zpravidla publikovány ve sborníku Příroda (*kap. 6.2.2*), případně v časopisu Ochrana přírody (*kap. 6.2.1*).

Tabulka 15 Studie dokončené v roce 2023

Název studie	Finanční zdroj
Řešení stabilizace odvodňovacího příkopu na Upolínové louce	PPK
Genetická analýza populace pstruha potočního (<i>Salmo trutta</i>) v tocích na území CHKO Brdy	PPK
Inventarizační průzkum fytofágního hmyzu a epigeických predátorů v NPP Cikánka I.	PPK
Tematické číslo časopisu Veronica věnované mokřadům	PPK
Metodika navrhování retenčních opatření na vodu v krajině a posouzení jejich retenčního potenciálu	PPK
Realizace záchranného programu – hvozdík písečný český	NPO-POPFK
Monitoring bioty travních porostů krasových plošin ve vybraných oblastech I. a II. zóny CHKO Moravský kras	NPO-POPFK
Mikroklima propasti Macocha a sledování populační dynamiky endemické kruhatky Matthioliho moravské (<i>Cortusa matthioli</i> subsp. <i>moravica</i>)	NPO-POPFK
Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO (České středohoří, Český ráj, Pálava, Moravský kras)	NPO-POPFK
Borovany – NPR Brouskův mlýn	NPO-POPFK
Posouzení vlivu zemědělského hospodaření na předměty ochrany EVL Niva Nemanického potoka	NPO-POPFK
Studie proveditelnosti – zlepšení kvality vody – CHKO Křivoklátsko, CHKO Český kras	NPO-POPFK
Koncepce práce s návštěvníckou veřejností pro CHKO Jeseníky, Křivoklátsko a Moravský kras	NPO-POPFK
Nad Mikšovcem – příprava podkladů pro revitalizaci lokality	NPO-POPFK
Kroul – příprava podkladů pro revitalizaci mokřadu	NPO-POPFK
Pilotní mapování geneticky čistých populací karase obecného v CHKO Třeboňsko a prioritizace lokalit pro jeho ochranu	NPO-POPFK
Odvození limitů uplatnění geograficky nepůvodních dřevin pro oblastní plány rozvoje lesů pro části PLO mimo zvláště chráněná území	NPO-POPFK
Faktory ovlivňující avifaunu říčních náplavů v navrhované národní přírodní památce Olza	NPO-POPFK
Geodetické zaměření hranic MZCHÚ a památných stromů	NPO-POPFK
Dendrometrická analýza 5 TVP	NPO-POPFK
KPNV CHKO Moravský kras – doplnění expozice Domu přírody Moravského krasu	POPFK
Sledování výskytu sov na území CHKO Brdy metodou akustického monitoringu	POPFK
Vliv frekvence a způsobu seče na druhovou diverzitu cévnatých rostlin v suchých travníchích	LIFE
Obnova degradovaných luk v lokalitě Slovácké lúky, k. ú. Lednice na Moravě	LIFE
Zhodnocení dopadů nekontrolovaného přikrmování veřejností na populaci sysla obecného a vhodnosti takových populací pro repatriační účely	LIFE
Reprodukční úspěšnost raka kamenáče v různých podmínkách: zimní mortalita vajčiek a líhivost	TA ČR
Hnědásek osikový – studie zaměřená na zjištění genetické variability populace v záchranném chovu a zjištění původu nově objevené populace u Frýdku-Místku	TA ČR
Monitoring tesařika alpského (<i>Rosalia alpina</i>) v Ralské pahorkatině	TA ČR
Studie NPR Lednické rybníky (box 15)	OPŽP

4.5 Aktivity výzkumu

Karel Chobot

AOPK ČR se dlouhodobě věnuje řadě činností výzkumného charakteru, přestože dosud výzkumnou organizací formálně nebyla. Jedním z limitů byla především omezená personální výzkumná kapacita. Výzkumné úkoly byly řešeny pracovníky, jejichž hlavní náplní byla především podpora státní správy, případně další úkoly vyplývající z povahy AOPK ČR jako státního úřadu a správního orgánu. AOPK ČR je také důležitým uživatelem výsledků výzkumu a řadu projektů podporuje vyjádřením zájmu (přehled je uveden v příloze v závěru Ročenky). V roce 2022 byl sepsán návrh Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace (DKRVO) jako podkladu pro formální ukotvení statutu AOPK ČR jako výzkumné organizace v rámci resortu i stabilizace kapacit pro výzkumné činnosti. DKRVO vyzdvihla především specifické výzkumné aktivity sledování a hodnocení stavu biodiverzity, hodnocení dopadů péče a návštěvnosti na vybrané ekosystémy či lokality, renaturace vodních toků a migrační propustnost krajiny.

Dosud však tento záměr nebyl naplněn, mj. pro negativní stanovisko MŠMT. Navzdory tomu však charakter AOPK ČR jako výzkumné organizace trvá, AOPK ČR se aktivně právě ve jmenovaných oblastech zapojuje do projektů výzkumného charakteru. Významné jsou především dva konsorciální projekty financované se státní podporou Technologické agentury ČR a Ministerstva životního prostředí v rámci programu Prostředí pro život: Centrum pro krajinu a biodiverzitu (DivLand) a Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu (Centrum Voda). Další projekt je financován se státní podporou Technologické agentury ČR a Ministerstva dopravy v rámci Programu DOPRAVA 2030: Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy (TRIPASS). Od roku 2023 je dále AOPK ČR začleněna do mezinárodní iniciativy Biodiversa+. Ta je financována z programu Biodiversa+ a kofinancována ze zdrojů EU (programu Horizon), který podporuje výzkumné aktivity na poli biodiverzity s dopadem na politické strategie a společnost. V současnosti spojuje 74 aktérů jak na poli výzkumných programů a poskytovatelů finančních prostředků na výzkum, tak na poli environmentální politiky, a to z 36 evropských a přidružených zemí.

4.5.1 DivLand

Karel Chobot

Konsorciem DivLand je odborná platforma zaměřená na řešení aktuálních problémů v oblasti ochrany přírody, krajiny a biodiverzity na základě vědeckých poznatků. AOPK ČR je jedním z jedenácti partnerů, konsorciem vede VÚKOZ. Platforma má již některé závazné výsledky i dílčí, méně formální výstupy, jakými jsou návrhy strategií v ochraně přírody a krajiny, aplikace, opatření nebo prezentace popularizačního charakteru. Předmětem zájmu výzkumného centra jsou krajina jako celek, specifické typy ekosystémů (zejména lesní ekosystémy, agroekosystémy) a biodiverzita, včetně fenoménu biologických invazí. Centrum si klade za cíl inovovat systémy monitoringu

a vytvořit provázaný systém hodnocení jevů a procesů definujících současnou podobu krajiny, ekosystémů a na ně navázané biodiverzity. Tyto aktivity jsou rozčleněny do pěti tematických pracovních skupin: Resilientní krajina, Lesní ekosystémy, Agrosystémy a půda, Invaze a Funkční biodiverzita. AOPK ČR se podílí zejména na aktivitách tematické skupiny Funkční biodiverzita. Hlavními cíli pracovní skupiny WG E Funkční biodiverzita v jednotlivých pracovních balíčcích jsou finalizace a verifikace konceptu indikačních druhů pro biotopy ČR, zavedení komplexního monitoringu biodiverzity a hodnocení jejího stavu. Úkoly pracovního balíčku WP E4 Ohrožení biodiverzity, za který zodpovídá AOPK ČR, pak směřují k identifikaci významných faktorů ohrožení biodiverzity a tvorbě nástrojů a opatření na jeho minimalizaci, resp. na zajištění podpory biodiverzity. V části E4.1 Hodnocení faktorů ohrožujících biodiverzitu pokračovala aktualizace Konsolidované vrstvy ekosystémů (KVES). V nové aktualizaci pro rok 2023, která zatím nebyla vydána, proběhl návrh nového postupu tvorby některých kategorií s cílem zrychlit procesy. Došlo ke změně postupu tvorby dvou nejkomplicovanějších kategorií KVES – vrstvy vodních toků a dopravní sítě. Proces tvorby obou kategorií byl upraven a převeden do modelového prostředí, což umožní jednodušší a rychlejší zpracování kategorií v následujících letech. Také byla provedena drobná úprava metodiky zpracování jiných kategorií a celkového procesu. V úzké spolupráci s WA A1.2 je rozvíjena sada indikátorů pro monitoring vývoje chráněné krajiny. Na konci roku 2022 proběhla rešerše plánů péče CHKO jako zdrojů specifikace nutných vlastností pro výpočet indikátorů a jejich vazeb na existující indikátory na úrovni krajiny. V roce 2023 proběhl vývoj metodiky výpočtu a samotný výpočet stanovené sady indikátorů pro monitoring vývoje chráněné krajiny. Byla navržena prezentace výsledků ve formě ESRI storymapy.

Významnou aktivitu v rámci balíčku WP E4 představuje dokončení E4.2 Koncepce záchranných programů. Na začátku roku byl dokončen výběr kandidátních druhů pro záchranné programy a pro programy péče, byly aktualizovány a zjednodušeny Osnovy pro zpracování záchranného programu, programu péče a regionální akční plán. Rovněž byl doladěn zbytek textu Koncepce. Vzhledem k tomu, že vedle záchranných programů pro zvláště chráněné druhy se také zabývá regionálními akčními plány a programy péče pro druhy přicházející do konfliktu s lidskými zájmy, byl na návrh ze strany MŽP její název změněn a konečná verze byla schválena ministerstvem a publikována v březnu 2023 pod názvem Koncepce aktivních nástrojů druhové ochrany v České republice 2023–2032. Byla zpracována studie „Hnědásek osikový – studie zaměřená na zjištění genetické variability populace v záchranném chovu a zjištění původu nově objevené populace u Frýdku-Místku“. Bylo zjištěno, že genetická variabilita v záchranném chovu se vytrvale snižuje a že populace u Frýdku-Místku byla introdukována z Kováčovských kopců na jihu Slovenska. Byly zahájeny práce na přípravě koncepce záchranných programů pro přírodní stanoviště. Dohodlo se, že to, co by se mělo zachraňovat, se bude na teoretické úrovni opírat o Katalog biotopů České republiky a o Červený seznam biotopů České republiky. Z toho důvodu bylo rozhodnuto změnit název koncepce na Koncepci záchranných programů pro biotopy. Byl diskutován a dohodnut prvotní návrh kritérií, podle kterých se budou vybírat kandidáti na záchranné programy, dále byl prodiskutován prvotní návrh rámcových cílů, kterých by tyto programy měly dosáhnout, a kritéria hodnocení úspěšnosti

těchto programů. Byla probrána návaznost na IP LIFE „Jedna příroda“, na část Priorizace aktivní péče.

V roce 2023 také pokračovaly práce na vytvoření principu hodnocení stavu předmětů ochrany MZCHÚ. Protože bylo potřeba vytvořit sadu indikátorů cílového stavu předmětů ochrany MZCHÚ na míru každému z nich, probíhaly práce na tvorbě databáze předmětů ochrany všech MZCHÚ, kde je orgánem ochrany přírody AOPK ČR (799 MZCHÚ). Databáze tedy obsahuje výčet jednotlivých předmětů ochrany s vazbou na dané MZCHÚ. Byl vytvořen číselník ekosystémů, který by měl vyřešit problém hodnocení biotopů dvojím způsobem. Doposud jsou totiž ekosystémové předměty ochrany v plánech péče o MZCHÚ uváděny pomocí biotopů dle Katalogu biotopů ČR a stanoviště, která jsou předmětem ochrany EVL, jsou také tvořena biotopy. Hodnocení stavu předmětů ochrany EVL se provádí dle metodiky hodnocení předmětů ochrany EVL. Číselník ekosystémů pracuje z důvodu prostorového vymezení s biotopy, ale zároveň umožňuje hodnocení odlišným způsobem, tento číselník by měl také usnadnit a zpřehlednit hodnocení. Je tvořen třemi úrovněmi – vazba biotop:ekosystém: 1:1 (biotop = ekosystém), 1:n (ekosystém tvořen více biotopy) a 1:0 (ekosystém není tvořen žádným biotopem, např. Arboretum, Hrázové porosty). Databáze předmětů ochrany a číselník ekosystémů bude součástí nového prostředí ISOP2 a vše bude tedy již brzy uvedeno do praxe. Nový princip hodnocení musí být zpracován také do Osnovy plánů péče, podle které jsou plány péče zpracovávány, proto probíhaly také práce na přípravě návrhu úprav této Osnovy. Byl vytvořen návrh kapitoly metodiky hodnocení k útvarům neživé přírody, které jsou jedním z 3 typů předmětů ochrany MZCHÚ. Probíhaly také práce na vytvoření nového konceptu povinností správců MZCHÚ (doposud mají své správce jen NPP a NPR, nově by měli být jmenováni i správci PP a PR), mezi jejich povinnosti by mohla patřit např. povinnost aktualizovat informace o MZCHÚ na kartě lokalit, kontrola správnosti po provedení mapování biotopů před konečným předáním, monitoring některých indikátorů, validace provedení hodnocení stavu předmětů ochrany atd.

4.5.2 TA ČR Voda

Kateřina Kujanová, Milan Muška

Předmětem zájmu výzkumného centra je především výzkum v oblasti vodního hospodářství. Centrum si klade za cíl zhodnotit stav hospodaření s vodou a navrhnout změny k vypořádání se s přicházející klimatickou krizí. Aktivity k naplnění tohoto cíle jsou rozčleněny do sedmi tematických pracovních skupin, které lze zjednodušeně uvést takto: budoucnost vodních zdrojů, opatření ke zlepšení stavu vod a snížení povodňových rizik, adaptační opatření v oblastech s nedostatkem vody, snižování znečištění vypouštěných odpadních vod z průmyslu, nové postupy pro snižování znečištění průmyslových vod, identifikace zdrojů původů a množství znečištění ve vodě a zlepšení stavu vodních a na vodu vázaných ekosystémů. Specifické postavení má pracovní skupina TAP zaměřená na mezinárodní spolupráci a výměnu informací.

AOPK ČR je jedním z partnerů konsorcia projektu pod vedením Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka,

v. v. i. (VVÚ TGM) a podílí se na řešení dílčích cílů a aktivit výzkumného tématu Zlepšení stavu vodních a na vodu vázaných ekosystémů. Hlavními cíli této pracovní skupiny je pomocí identifikace negativních vlivů a ohrožujících faktorů, monitoringu včetně posouzení fragmentace říční sítě a návrhu opatření přispět k zachování nebo zlepšení stavu ekosystémů. To se děje napříč dílčími cíli. Hlavní náplní je tvorba koncepčních dokumentů a podkladů k hodnocení. AOPK ČR se v roce 2023 významně angažovala v následujících aktivitách a dosažených výstupech:

- důležitým přispěním k druhové ochraně živočichů, ale i vodních ekosystémů je záchranný program pro raka kamenáče, který je finalizován a bude postoupen MŽP ke schválení. Bližší informace k záchrannému programu pro raka kamenáče jsou uvedeny v **boxu 9**. Součástí této iniciativy bylo také dokončení studie zaměřené na fekunditu raka kamenáče a promítnutí jejich výsledků do zmíněného záchranného programu.
- v dílčím cíli Výzkum stavu, změn a příčin ohrožení reofilních druhů ryb byl publikován rešeršní článek o stavu a ovlivnění populací reofilních druhů ryb v ČR a dále článek popisující negativní dopady generalistických druhů z přehrad na původní společenstva reofilních druhů ryb. V roce 2023 pokračovaly práce na databázovém zpracování dat z terénních průzkumů a bylo vyvinuto technické řešení pro automatizaci hodnocení stavu vybraných reofilních druhů ryb (dynamika a stav populací, migrační prostupnost a stav habitatu). V rámci tohoto dílčího cíle AOPK ČR také přispěla k mapování výskytu nově objeveného invazního druhu hlavačkovce Glenova.
- stěžejní částí dílčího cíle vyčíslení potenciálu renaturací drobných vodních toků pro zlepšení jejich stavu byl v roce 2023 terénní sběr morfologických charakteristik vybraných úseků vodních toků včetně detailního zaměření rychlostí a hloubek vody. Tato data představují významné podmínky pro existenci a prosperitu vodních bezobratlých a doplňují tak monitoring vodních bezobratlých kontinuálně prováděný ve stejných úsecích vodních toků VÚV TGM, v. v. i. Výstupy z monitoringu a jejich společná interpretace budou zásadním podkladem metodiky k potenciálu samovolných a řízených renaturací drobných vodních toků v zemědělské krajině, která je hlavním plánovaným výstupem této části.
- v roce 2023 také pokračovala spolupráce s VÚV TGM, v. v. i., v dlouhodobých monitorovacích aktivitách včetně sledování laterální migrace ryb, uzávěrových profilů povodí ČR a po úspěšné instalaci započal také monitoring poproudové migrace pomocí 3D akustické telemetrie na vodní elektrárně Štětí.

4.5.3 TRIPASS

Od roku 2022 je řešen projekt „Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy“ (TRIPASS). Spolupracují na něm AOPK ČR (hlavní partner projektu) společně s firmami HBH Projekt spol. s r.o. a CDV, v.v.i. Hlavním cílem je zajištění udržitelnosti dopravy omezením jejího vlivu na fragmentaci krajiny a zvýšení bezpečnosti dopravy zlepšením průchodnosti dopravní infrastruktury

pro živočichy. AOPK ČR se v roce 2023 významně podílela na aktivitách Umělé odpuzovače fauny a Průchody fauny.

V rámci aktivity Umělé odpuzovače fauny se v uplynulém roce monitorovala mortalita živočichů v intenzitě 1×/týden na kontrolních a 7 sledovaných úsecích silnic I. a II. třídy na Vysočině. Celková vzdálenost je 120 km. Sledované úseky jsou procházeny pěšky vždy tam a zpět v obou směrech silnice. Monitoring kontrolních úseků probíhá za jízdy na skútru, v zimním období motorovým vozidlem. Při monitoringu jsou zaznamenáváni savci, kteří uhynuli po střetu s vozidlem. U každého živočicha jsou evidovány následující údaje: druh živočicha, jeho fotografie, datum nálezu, GPS souřadnice nálezu. Další zdroj dat ze sledovaných úseků je získáván od místních mysliveckých hospodářů a z policejní databáze evidence nehod střetu se zvěří.

V prosinci byly na sledované úseky nainstalovány dva typy odpuzovačů (vždy jeden typ na sledovaný úsek). Prvním odpuzovačem je opticko-zvukový DeerDetter a druhým je opticko-pachový Hagopur Kombi-set. Rozdělení odpuzovačů na jednotlivé úseky bylo konzultováno se statistikem, zejména s ohledem na míru zjištěné mortality, třídu silnice a intenzitu dopravy.

V květnovém a listopadovém termínu bylo na 6 sledovaných úsecích provedeno měření intenzity dopravy 6 stacionárními automatickými radary typu Sierzege SR4. Na sedmém úseku byla vyhodnocena data ze stabilního automatického sčítače dopravy (ASD) na úseku 7 (Střítež, silnice I/38). Tato období

byla vybrána s ohledem na nejvyšší migraci srnce obecného a prasete divokého.

V rámci aktivity Průchody fauny pokračoval monitoring živočichů pomocí fotopastí na vybraných ekoduktech. Členové konsorcia HBH Projekt založili cloudovou platformu na automatický příjem fotografií z fotopastí OXE přes 4G síť. Takto získaná data se pak manuálně vyhodnocují podle předem definovaných kritérií (druh, chování, umístění apod.). Fotopasti byly v součtu v provozu 4 997 dní. Celkem bylo databází přijato cca 150 000 fotek, ze kterých bylo vyříděno a zpracováno cca 65 000 záznamů. V roce 2023 bylo z celkových 34 ekoduktů (nebo ekoduktu podobným stavbám) sledováno 23 objektů. Z 11 objektů byl získán dostatečný počet celoročních dat. U části ekoduktů byl monitoring zahájen později ve vegetační sezóně, tak aby bylo možné umístit fotopast na místo častějších migrací (což v zimě nebylo patrné) a zároveň je ukryt ve vegetaci pro omezení rizika ukradení. U 7 ekoduktů byl monitoring ukončen kvůli krádeži fotopastí. Dále byla zpracována interní databáze ekoduktů, která byla podkladem pro výpočet migračního potenciálu dle TP180 a zhodnocení funkčnosti ekoduktů na základě zjištěného technického stavu, ekologických podmínek a záznamů z fotopastí.

Tůň v národní přírodní rezervaci Soos, foto Přemysl Tájek

Vřesoviště, foto Šárka Mazánková

5. Správa a poskytování dat | Jan Zárybnický

5.1 Ústřední seznam ochrany přírody

Jan Votrubec, Pavel Žofka

Na základě aktuální i dodatečně dodané dokumentace doručené v roce 2023 bylo do Digitálního registru Ústředního seznamu ochrany přírody (DR ÚSOP) zapsáno 14 nových maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ), bylo aktualizováno 32 přehlášených MZCHÚ a 1 území bylo zrušeno (tabulka 16).

V případě VZCHÚ, evropsky významných lokalit, ptačích oblastí a smluvně chráněných území nedošlo v evidenci ÚSOP k žádným významným změnám. Změny týkající se památných stromů jsou uvedeny v tabulce 17. Z ní je patrné i zpoždění, s jakým jsou některé dokumenty do ÚSOP doručovány.

Do DR ÚSOP bylo nově vloženo 126 inventarizačních průzkumů a dalších odborných dokumentů, 16 souhrnů doporučených opatření a 306 plánů péče. Došlá dokumentace byla spolu s dalšími podklady uložena do Sbírký listin a zároveň v DR ÚSOP zpřístupněna uživatelům. Od září 2023 jsou do DR ÚSOP vkládána též všechna rozhodnutí o výjimkách. Zajišťovány byly služby pro návštěvníky studovny Sbírký listin a během roku vyřízeno téměř 300 žádostí o zaslání dokumentů v elektronické podobě.

Ve spravovaných geografických datech byly prováděny dávkové aktualizace. Vymezení MZCHÚ bylo aktualizováno 5×, vymezení VZCHÚ včetně zonace 3×, data o památných stromech 6×, o SCHÚ 1×, dílčí plochy MZCHÚ byly aktualizovány 3×. Revize vymezení hranic VZCHÚ a práce na jejich zpřesnění

podle hranic parcel vedených v katastru nemovitostí byla pozastavena kvůli kapacitním důvodům na straně MŽP. Do ÚSOP však byly doručeny záznamy podrobného měření změn na hranicích vybraných CHKO a NP (Šumava, Podyjí, Blanský les) a na základě nich byla drobně upravena geografická data s jejich vymezením. Geografická data ÚSOP spravovaná v geodatabázi byla z hlediska formy a struktury postupně připravována na jejich poskytování do Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN).

Došlo k aktualizaci dat zobrazujících koncepční vymezení nadregionálních biocenter ÚSES v oblasti Slavkovského lesa a geodat o geoparcích. Kandidátský geopark Královská Šumava se stal národním geoparkem. Výše uvedená data jsou poskytována pro účely územního plánování.

I v roce 2023 pokračovaly ve spolupráci s MŽP a krajskými úřady kontroly podkladů vyhlášovacích dokumentace CHÚ před jejich vyhlášením či znovuyhlášením. Bylo zkontrolováno 22 navrhovaných CHÚ.

AOPK ČR je zapojena do procesu příprav zápisu dat ochrany přírody do Informačního systému územní identifikace, přes který budou data putovat k zobrazení v RÚIAN. Odtud budou vybraná data přebírána do Informačního systému katastru nemovitostí. Na přípravách spolupracuje s Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním. V souvislosti s tím pokračovala v roce 2023 rozsáhlá revize vyhlášovacích dokumentace a lokalizačních údajů MZCHÚ, SCHÚ a památných stromů. AOPK ČR intenzivně komunikovala s asi 400 příslušnými orgány ochrany přírody a zpracovávala jimi dodané podklady. Cílem revize je doplnění chybějících dokumentů i dat a oprava chyb, aby byla zajištěna co nejvyšší kvalita údajů zapisovaných do RÚIAN. Tato rozsáhlá revize bude dokončena v roce 2024.

Tabulka 16 Vyhlášená, přehlášená a zrušená MZCHÚ zpracovaná v DR ÚSOP v roce 2023

V DR ÚSOP zpracováno	Kategorie MZCHÚ				Celkem
	NPR	NPP	PR	PP	
nově vyhlášených MZCHÚ				14	14
přehlášených MZCHÚ			9	23	32
zrušených MZCHÚ		1			1

Tabulka 17 Vyhlášené, přehlášené a zrušené památné stromy doručené a zpracované v DR ÚSOP v roce 2023

V DR ÚSOP zpracováno	Dokumentace z roku										Celkem
	2002	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
vyhlášené	2			1				1	1	31	37
přehlášené		1	1	2				1		42	50
zrušení části aleje či skupiny					1		1		1	32	36
zrušené		1		1		1	2	1	3	28	37

5.2 Informační systém ochrany přírody

Jan Zárybnický

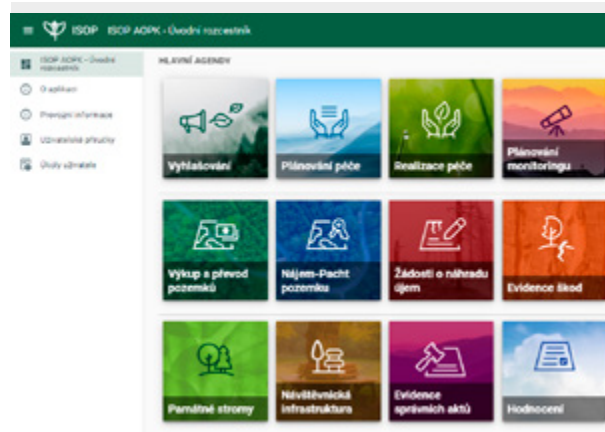
V roce 2023 pokračoval provoz a rozvoj služeb a technologií Informačního systému ochrany přírody (ISOP). Do finální fáze vstoupil realizovaný integrační projekt podpořený z OPŽP s názvem „Sjednocený informační systém ochrany přírody ČR – nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů (ISOP 2)“. Ta zahrnovala cílovou implementaci systému, migraci dat, testovací provoz systému, školení administrátorů a uživatelů a zobrazení datových zdrojů na webových stránkách AOPK ČR, ověřovací provoz a finální přechod do produkčního prostředí a nasazení odborných agend a výstupů projektu. Interní tým AOPK ČR ve spolupráci s externím dodavatelem, firmou Asseco Central Europe, a.s. (dále Asseco), finalizoval celkový rozsah a integraci služeb definovaných cílovým konceptem a 15. 11. 2023 byl formálně naplněn přechod do Produkčního provozu a byl spuštěn jak agendový ISOP, tak nový Portál služeb ISOP pro veřejnost.

Ještě předtím však již byly v provozu další výstupy tohoto rozvojového projektu. Druhým rokem tak byl zajištěn provoz hlavního webu s vazbou na ISOP společně s podweby spravovaných CHKO provozovaný na adrese (<https://nature.cz>). Dohromady tak bylo v provozu 30 podwebů s přímou vazbou na informační a mapové služby ISOP včetně webu věnovaného problematice poskytování dotací v ochraně přírody <https://dotace.nature.cz>.

Významným krokem bylo zprovoznění nového autentizačního systému CAS AOPK pro administraci správy uživatelských účtů a rolí, byly nadefinovány příslušné role pro agendový ISOP2 a Portál ISOP, stanovena politika přidělování rolí garanty jednotlivých modulů. V neposlední řadě byla jako součást pilotního zpracování Úplného elektronického podání zapojena služba Národní Identitní Autority pro bezpečné a zaručené ověření totožnosti uživatele.

Agendový ISOP

Jedním z výstupů projektu bylo nasazení jednotného agendového informačního systému s 12 hlavními moduly s vazbou na spisovou službu, ekonomický systém, centrální správu rolí a číselníků a základní registry. Jedná se o aktualizaci a rozšíření informačního systému státní správy provozovaného na adrese <https://isop.nature.cz>, který je primárně určen přihlášeným uživatelům z řad AOPK ČR a ostatních orgánů ochrany přírody. Cílem nasazení jednotlivých agend bylo i zajištění vzájemného procesního a datového provázání agend, které má efektivně napomoci plynulému sledování stavu chráněných území a jejich předmětů ochrany. Provázány tak byly navazující agendy vytvářející tzv. „cyklus dobrého hospodáře“, tedy agendy vyhlásování, plánování, realizace péče, monitoringu a hodnocení. Dále byly nasazený další podpůrné agendy související s výkonem státní správy v oblasti ochrany přírody (výkupy a převody pozemků, nájmy a pacht, vyřizování žádostí o náhradu újem, vyřizování a evidence dotací v oblasti ochrany přírody, evidence škod způsobených zvláště chráněnými druhy, podpora vyřizování správních aktů a správě návštěvnické

Obr. 3 Agendový ISOP, úvodní rozcestník.

infrastruktury. V roce následujícím je v plánu přejít s těmito agendami do rutinního běžného provozu.

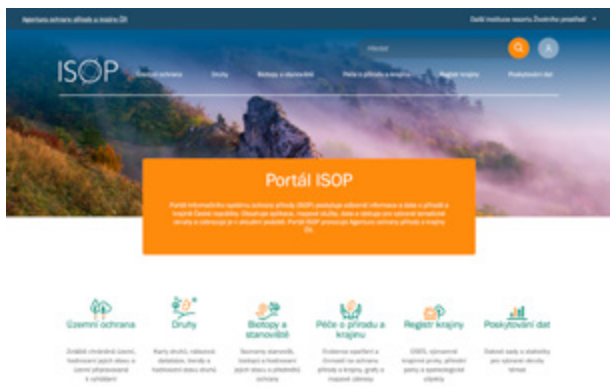
Portál ISOP

Během roku 2023 byl technicky dokončen a spuštěn nový veřejný Portál služeb ISOP. Po finálním naplnění nahradí v následujícím roce současný, již téměř 20 let provozovaný portál. Je realizován prostřednictvím 6 hlavních tematických okruhů a dělí se na dvě části: část plně redakční – jedná

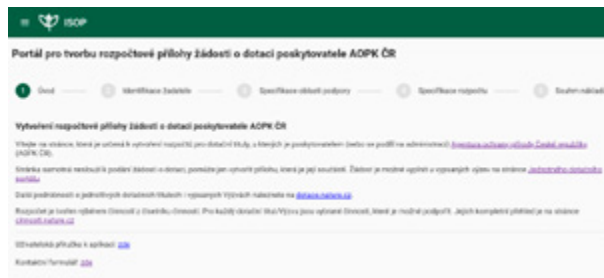
Obr. 4 Základní agendové workflow ISOP

se zejména o popisy tematických okruhů, odborné články a další statické texty – a část integrační. Integrační část Portálu ISOP je těžištěm poskytovaných informací a představuje naprostou většinu informací dostupných na Portálu ISOP. Vedle odkazů na aplikační rozhraní a poskytovaná data přináší nově platformu na sledování stavu předmětů ochrany na evropské úrovni a nově je připraven zobrazovat data o stavu chráněných území a jejich předmětech ochrany a péči vynaložené na jejich zachování.

Obr. 5 Vzhled nového portálu ISOP členěného do šesti tematických okruhů

Po dodání Portálu ISOP do ověřovacího provozu začaly práce na jeho naplnění a revizi již naplněných obsahů. V souladu s rozdělením na dvě části dle způsobu plnění šlo o kontrolu redakční a zapojování integračních zdrojů pro vytváření seznamů přírodních fenoménů jednotlivých tematických okruhů i obsahu karet. Účelem těchto údajů zobrazovaných portálem generovaných karet chráněných území, druhů, přírodních stanišť a managementových opatření je integrace zdrojů do čitelné formy umožňující lepší přehled a komunikaci s veřejností a v budoucnu i v rámci státní správy.

Obr. 6 Portál pro tvorbu rozpočtové přílohy žádosti o dotaci

Aplikace Rozpočet žádostí umožnila žadatelům pomoci vytvořit v rámci jednotlivých výzev více než 4 500 finalizovaných příloh rozpočtů žádostí (tabulka 18).

Podpora administrace dotací

V souvislosti se svěřenou agendou administrace dotačních programů byla v průběhu roku 2023 plně využívána aplikace <https://rozpočet.nature.cz> sloužící ze strany žadatele pro přípravu rozpočtové přílohy žádosti o dotaci. Pomocí ní byla zajištěna kontrola a obsahová správnost při podávání žádostí za dodržení omezení vycházejících z číselníku činností a odpovídající struktury jednotlivých dotačních výzev administrovaných v průběhu roku. Aplikace byla po celý rok v běžném

Tabulka 18 Žádosti finalizované v aplikaci Rozpočet žádostí

Název výzvy	Finalizovaný	Rozpracovaný	Celkový součet
AOPK OPŽP ZMV_1. výzva SC 1.3	144	93	237
AOPK OPŽP ZMV_1. výzva SC 1.3 (od 16. 2. 2023)	279	158	437
AOPK OPŽP ZMV_1. výzva SC 1.3 (od 7. 6. 2023)	502	252	754
AOPK OPŽP ZMV_2. výzva SC 1.6	25	18	43
AOPK OPŽP ZMV_2. výzva SC 1.6 (od 16. 2. 2023)	27	20	47
AOPK OPŽP ZMV_2. výzva SC 1.6 (od 4. 4. 2023)	33	16	49
AOPK OPŽP ZMV_2. výzva SC 1.6 (od 7. 6. 2023)	70	59	129
AOPK OPŽP ZMV_3. výzva SC 1.3 Studie a plány (od 1. 11. 2023)	75	31	106
AOPK OPŽP ZMV_4. výzva SC 1.3 (od 1. 11. 2023)	95	97	192
AOPK OPŽP ZMV_4. výzva SC 1.3 (od 15. 1. 2024)	55	62	117
AOPK OPŽP ZMV_5. výzva SC 1.6 (od 1. 11. 2023)	10	19	29
AOPK OPŽP ZMV_5. výzva SC 1.6 (od 15. 1. 2024)	11	27	38
NPO – POPFK 1_2022	846	108	954
NPO – POPFK 1_2023	1042	306	1348
NPO – POPFK č. 1/2024	647	201	848
PPK B 1. VÝZVA 2023	674	186	860
PPK B 1. VÝZVA 2024	537	71	608
Celkový součet	5072	1724	6796

režimu podpory, ale zároveň byla rozšiřována o další potřebné uživatelské i administrátorské funkce.

Díky nové agendě administrace dotačních programů byl udržován a rozvíjen v rámci ISOP modul pro evidenci externích žádostí o dotaci v programech OPŽP, POPFK, NPO – POPFK a PPK-B. Pro všechny tyto programy jsou zdrojem dat podané žádosti Jednotný dotační portál (JDP) a vlastní evidence administrovaných žádostí je spravována pomocí automatizovaných importů. Ve vlastním modulu je tak potřeba provádět jen minimální editace údajů.

V rámci aplikace na správu prostorového vymezení realizované péče administrovaných žádostí v lokalitách národního a evropského významu LandMan byl podporován kromě běžné údržby kompletní modul přebírek, který umožňuje referentovi řízení převzít realizované činnosti a vytisknout předávací protokoly nebo případně zkontrolovat a vydat změnové rozhodnutí. Dále byly v chodu implementovány importní procesy, které z aplikace rozpočet.nature.cz načítají automatizovaně na základě tokenu kompletní strukturu podaných žádostí ze strany žadatele, a to včetně všech jím plánovaných opatření a činností s uvedením množství, předpokládaných nákladů a vlastní lokalizace. Odpadá tak pracná a chybová digitalizace a dochází ke zjednodušení a urychlení práce evidence vlastních žádostí.

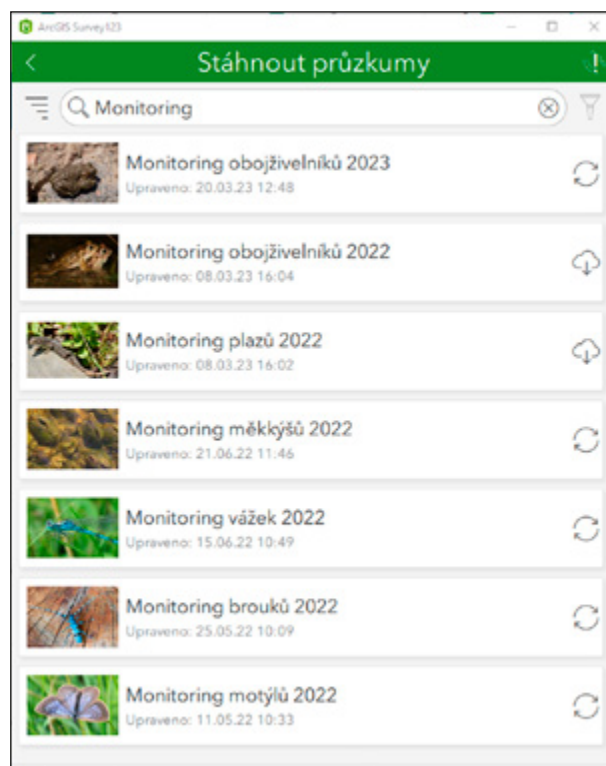
Vedle vlastních aplikačních rozhraní na podporu administrace byla velká část práce věnována rovněž standardizaci a technické podpoře správy jednotlivých verzí číselníků. Byla uveřejněna nová verze číselníku činností s integrovanými náklady obvyklých opatření pro rok 2023 a připravena nová verze pro rok 2024. Pro uživatele byla vytvořena aplikace na jejich prohlížení <https://cinnosti.nature.cz>. Díky této číselníkové a finanční standardizaci číselníků tak dochází k sjednocení plánovaných a realizovaných opatření v ochraně přírody a celkově to tak zapadá do cílů vlastního projektu ISOP2.

Provoz ISOP

Vedle projektového rozvoje a mnoha projektových schůzek byl po celý rok trvale a bez vážných výpadků zabezpečen chod a aktualizace všech provozovaných aplikací a databází ISOP. Oblíbenost a využitelnost jím poskytovaných dat a služeb v oblasti ochrany přírody dokládá i narůstající počet registrovaných uživatelů (aktuálně již více než 6 500).

V průběhu roku 2023 byla úspěšně dokončena dodávka nového hardwarového vybavení pro cílové řešení agendového ISO2 a portálu ISOP. Po dodávce HW proběhlo interními silami i jeho zprovoznění, příprava testovacích i produkčních prostředí, a to jak v úrovni virtuálních serverů pro aplikační servery, tak virtuálních serverů pro databázové servery. Proběhla kompletní aktualizace provozovaných databází včetně kompletní datové migrace a rozdělení na testovací a produkční prostředí.

Spolupráci s veřejností na plnění ISOP se daří navazovat hlavně v oblasti sledování biodiverzity. Externí badatelé i laická veřejnost již trvale 10. rokem přispívají pomocí mobilní aplikace BioLog. Za tuto dobu se podařilo skrze mobilní aplikace uložit více než 1 mil. tisíc pozorování fauny a flóry a za sledovaný rok bylo zapsáno více než 182 tisíc. V roce 2023 proběhla

Obr. 7 Ukázka části monitorovacích aplikací vytvořených v roce 2023 v prostředí ArcGIS Survey123

i technologická aktualizace mobilních aplikací BioLog. Mnozí samoregistrovaní uživatelé ISOP využívají otevřenosti Nálezové databáze ochrany přírody, kde byla překročena hranice 33 milionů evidovaných odborných pozorování fauny a flóry na území celé České republiky. V průběhu roku bylo provedeno více než 586 tisíc uživatelských filtrů do Nálezové databáze, což je 50% nárůst oproti roku předchozímu. Nálezová databáze tak plní důležitou roli základní báze údajů o rozšíření, ale i stavu poznání pro jednotlivé druhy organismů v rámci celé ČR.

V průběhu roku byla plynule zajišťována podpora mapovací aktivity na sledování stavu biotopů v chráněných územích a mimo ně. Portfolio mapovacích a monitorovacích aplikací bylo doplněno o další monitorovací aplikace určené do terénu pro mobilní mapovací aplikace založené na aplikaci Survey123. AOPK ČR tak aktivně využívá podnikovou licenci na geografické informační nástroje od firmy Esri.

V roce 2023 byla interním týmem dotvořena velká část monitorovacích aplikací sloužících pro sledování stavu předmětu ochrany v chráněných územích národního významu a na lokalitách Natura 2000. Velká část aplikací tvoří aplikace určené do terénu pro mobilní mapovací aplikace založené na aplikaci Survey123. Mezi nové monitorovací významné aplikace lze tak zařadit aplikace pro mapování lesních porostů v nově navrhovaném NP Křivoklátsko a velký sběrový formulář pro pasportizaci říční sítě.

V průběhu roku byla aplikace GeoReport rozšířena zejména o možnost zadání dotazu geometrií vloženou mapovým oknem a byla zpřístupněna i veřejnosti. V druhé polovině roku 2023 byly funkce dosud dostupné přes webové uživatelské

rozhraní rozšiřovány na strojově dotazovatelné API, které bylo začleněno v agendách ISOP2, a umožňuje tak řízené jednotné dotazování v rámci administrace jednotlivých agend.

5.3 Poskytování informací a dat

Jan Votrubec, Jana Kinská dal Borgo

AOPK ČR je jako správním úřad povinným subjektem k poskytování informací podle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. V případě nepříslušnosti AOPK ČR k vyřízení žádostí byly tyto žádosti postupovány příslušnému povinnému subjektu k vyřízení.

Informace jsou zveřejněny na internetových stránkách, které AOPK ČR provozuje:

- www stránky AOPK ČR – <http://www.nature.cz>
- Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody – <https://drusop.nature.cz>
- Portál ISOP – <https://portal.nature.cz>
- Soustava Natura 2000 v ČR – <http://www.natura2000.cz>
- Invazní druhy – <http://invaznidruhy.nature.cz>
- Poskytování dat AOPK ČR – <https://data.nature.cz>

V roce 2023 AOPK ČR vyřídila 55 individuálních žádostí o informace, 4 žádosti ze zákonných důvodů odmítla zcela nebo v částečném rozsahu, potažmo zpřístupnění informace odepřela. AOPK ČR za rok 2023 neeviduje žádné odvolání proti takovým rozhodnutím. V roce 2023 nebyly vydány žádné rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí AOPK ČR o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace.

V průběhu roku byly poskytovány statistické výstupy a přehledy o chráněných územích spolupracujícím organizacím v ČR (např. Český statistický úřad, CENIA). Na úrovni mezinárodní spolupráce byl v březnu odeslán pravidelný roční reporting do Common Database on Designated Areas (CDDA), nově nazývané Nationally Designated Areas (NatDA), spravované Evropskou agenturou pro životní prostředí, a to včetně geografických dat.

Většina datových sad je nadále poskytována jako otevřená data ke stahování za podmínky dodržení licence „Creative Commons Uvedte původ 4.0“. Data jsou podle přístupnosti rozdělena do dvou skupin: 1. otevřená data (velká většina), 2. data s řízeným přístupem. Pro získání přístupu k vybraným datům z druhé skupiny je nutno se zaregistrovat do informačních systémů AOPK ČR, malá část dat s řízeným přístupem je poskytována na základě žádosti o data a speciální datové sady jsou poskytovány na základě licenční smlouvy.

Již sedmým rokem je v provozu webová rozhraní Poskytování dat AOPK ČR na adrese <http://data.nature.cz>, které výrazně zpřehledňuje a pro uživatele přibližuje trvale rozšiřovaný katalog poskytovaných dat z ISOP. Toto rozhraní výraznou měrou zjednodušuje a urychluje poskytování většiny spravovaných

prostorových dat pod otevřenou licenci s možností exportu do oblíbených souborových formátů (shapefile a další). V ostatních případech je možné zde podat elektronicky žádost o výdej dat. Poskytována jsou data o stavu přírody v ČR a o její ochraně na národní i mezinárodní úrovni.

Průběžně jsou aktualizována metadata poskytovaných otevřených geografických dat spravovaná v metainformačním katalogu MICKA (<https://metadata.nature.cz>). MICKA je propojena s Národním katalogem otevřených dat (NKOD, <https://data.gov.cz>). Na NKOD se v současnosti harvestuje 35 metadataových záznamů otevřených datových sad AOPK ČR.

V roce 2023 byly vyřízeny pouze jednotky oficiálních žádostí o poskytnutí geografických dat mimo AOPK ČR, jelikož valná většina dat je volně dostupná ke stažení. Nově byla ke stahování zpřístupněna data s vymezením a kategorizací niv. Bylo uzavřeno 12 licenčních smluv o poskytnutí citlivých dat z Nálezové databáze ochrany přírody. Proběhla také pravidelná předání a výměna dat podle stávajících smluv o spolupráci.

Údaje o území pro zpracování územně analytických podkladů (ÚAP) dle zákona 183/2006 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. byly nadále poskytovány prostřednictvím webové aplikace pro výdej údajů o území na adrese <http://uap.nature.cz>. Od března 2020 je touto aplikací v souladu s požadavky novelizované vyhlášky č. 500/2006 Sb. poskytováno pro 12 údajů o území celkem 19 vrstev geografických dat.

AOPK ČR je povinným poskytovatelem vybraných geografických dat stanovených v příloze I a v příloze III směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES ze dne 14. března 2007 o zřízení infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE). Konkrétně se jedná o data pro témata I.9. Chráněná území, III.17. Bioregiony, III.18. Stanoviště a biotopy a III.19. Rozložení druhů. Data zpracovaná v souladu se Směrnicí INSPIRE byla aktualizována dle stanoveného harmonogramu a zpřístupňována na stránce AOPK ČR – INSPIRE na adrese <http://webgis.nature.cz/inspire>.

Sysel obecný, foto Tomáš Růžička

6. Práce s veřejností | Tomáš Růžička

AOPK ČR chce posílit zájem lidí o ochranu přírody a krajiny a také ukázat, jak o naši přírodu pečujeme. Komunikuje proto s médii, pořádá konference a semináře pro odbornou veřejnost, vydává nejrůznější typy publikací a časopis Ochrana přírody, přímo v terénu pak využívá informační tabule a stezky a ve spolupráci s partnery naplňuje ambiciózní program Dům přírody.

Priority v této oblasti stanovuje Strategie práce s veřejností AOPK ČR pro roky 2018–2023, která byla v roce 2023 vyhodnocena s tím, že některá témata nebyla z kapacitních důvodů rozvíjena – například Příroda a zdraví. Byla připravena strategie na další období, priority na jednotlivé roky nadále vymezují akční plány.

6.1 Média

Karolína Šulová

Návštěvnost webových stránek byla v roce 2023 měřena novou službou GA4 od společnosti Google. Od ledna do prosince webové stránky hlavní domény www.nature.cz navštívilo 92 197 unikátních uživatelů. Mezi další webové stránky s vysokou návštěvností patří weby Dům přírody (25 953 uživatelů, údaje od února), časopis Ochrana přírody (13 800 uživatelů, údaje od dubna), CHKO Moravský kras (11 369 uživatelů), portál Finance pro přírodu a krajinu (9 980 uživatelů), CHKO Beskydy (9 439 uživatelů) nebo webové stránky Invazní druhy (7 562 uživatelů) a Návrat vlků (4 062 uživatelů, údaje od července).

Nová služba měření návštěvnosti GA4 byla na jednotlivých webových stránkách zapojována postupně od roku 2022. Aktuální data o návštěvnosti proto zatím není možné porovnat. Výsledky měření návštěvnosti kromě nové metriky ovlivňuje také možnost uživatele webu odmítnout analytická cookies.

Pro veřejnost atraktivní informace jsou zveřejňovány formou aktualit na hlavním webu www.nature.cz. Ten doplňuje profil AOPK ČR na facebooku, kde se každý všední den objevuje jeden příspěvek. V roce 2023 vzrostl nejen počet fanoušků profilu, ale především dosah příspěvků, který vypovídá nejen o jejich kvalitě, ale také o responzivité a aktivitě základny followerů. Počet followerů stránky vzrostl na více než 8 000 lidí. Návštěvnost stránky má stoupající tendenci. Medián dosahu příspěvků byl kolem 2 000 oslovených lidí, obdobně jako v předchozím roce. Největší zájem je o fotografie a grafiky, zájem o příspěvky s odkazy je menší. Nejúspěšnější byl příspěvek o vypouštění sýslů ve Strakonících s dosahem 26 895 uživatelů. Některá regionální pracoviště provozují vlastní profily, které jsou mnohdy vyhledávaným informačním zdrojem. Nejvíce fanoušků má profil CHKO Brdy (10 000 sledujících), následují profily CHKO Jeseníky a CHKO Pálava. Celkový součet fanoušků regionálních facebookových profilů byl ke konci roku více než 60 000, počet fanoušků profilu AOPK ČR pak více než 8 800. Na sociální síti X (twitter) jsou publikovány

příspěvky ve zhruba týdenní periodicitě, nejúspěšnější (více než 8 000 zobrazení) byla informace o tom, že příprava vyhlášení NPP Lom ČSA byla schválena vládou. Na instagramový účet AOPK ČR je jednou týdně umístěna fotografie z kalendáře AOPK ČR s popiskem. A především na nábor nových kolegů je zaměřen profil na sociální síti LinkedIn.

Ústředí AOPK ČR vydalo téměř 60 tiskových zpráv, které se věnovaly celé škále nejrůznějších aspektů činnosti AOPK ČR, od záchranných programů až po managementová opatření. Největší mediální ohlas měly tiskové zprávy o velkých šelmách, invazních druzích, pozornost byla věnována i plánům na vyhlášení CHKO Soutok či NPP Lom ČSA. V magazínu MF Dnes byly publikovány dva rozsáhlé autorské články o invazních druzích. Pravidelnou rubriku zaměřenou především na přírodní zajímavosti s tipy na výlet má AOPK ČR v turistickém magazínu KAM po Česku.

6.2 Publikační činnost

Květa Černošková

AOPK ČR každoročně přináší čtenářům řadu odborných i popularizačních materiálů. Vydává publikace odborné, metodické i osvětové. Část publikací také prodává, všechny jsou uvedeny na webových stránkách, většina volně ke stažení.

Mezi hlavní periodika AOPK ČR patří především dvouměsíčník Ochrana přírody, k tradičním titulům pak sborník Příroda a vyhledávanými tituly jsou publikace z metodické řady s doporučenými postupy pro ostatní orgány ochrany přírody, veřejnou správu, dodavatele ochrany přírody a krajiny, hospodáře a uživatele krajiny.

6.2.1 Časopis Ochrana přírody

Odborný časopis Ochrana přírody vychází od roku 1946 a prošel již několika grafickými podobami. Zabývá se problematikou ochrany přírody a krajiny v nejširších souvislostech. Je určen především profesionálním pracovníkům ochrany přírody a vědecko-výzkumných institucí, dále zájemcům z řad nestátních neziskových organizací, pedagogickým pracovníkům a všem, kteří se o ochranu přírody zajímají.

V roce 2023 vyšlo šest pravidelných čísel časopisu Ochrana přírody a rovněž jedno speciální číslo v anglickém jazyce obsahující souhrn toho nejzajímavějšího z oblasti ochrany přírody v předchozím roce. Mezi hlavními tématy pravidelných čísel bylo například 50 let CHKO Beskydy, předsednictví v Radě EU, 60 let KRNP, zjednodušení v OPŽP, obnova říčních ramen Dyje, kůrovec v Jeseníkách, čištění vod v krasu, původ českých vlků, 60 let CHKO Šumava, hmyzožravci v ČR, zemědělské farmy a ptáci nebo regulace spárkaté zvěře na Šumavě.

Na vydávání časopisu se podílí Správa jeskyní ČR a správy všech čtyř českých národních parků. Časopis lze číst též na webových stránkách www.casopis.ochranaprirody.cz.

6.2.2 Sborník Příroda

Sborník Příroda vychází od roku 1994. Jedná se o recenzovaný odborný časopis pro ochranu přírody a krajiny. Jsou v něm publikovány původní odborné práce v oboru ochrana přírody a krajiny se zaměřením na území České republiky, respektive střední Evropy. Od roku 2023 je časopis zařazen do databáze abstraktů a citací Scopus.

V roce 2023 probíhaly přípravy na vydání nových čísel (s plánovaným tiskem v roce 2024) zaměřujících se například na červený seznam hub nebo hodnotící zprávy za roky 2013–2018. Časopis je též k dispozici na webových stránkách www.priroda.nature.cz.

6.2.3 Regionální popularizační periodika

Více než polovina regionálních pracovišť AOPK ČR vydává sama nebo ve spolupráci s místním partnerem regionální periodikum. Jde například o Bohemia Centralis, Zpravodaj CHKO Beskydy, Bílé/Biele Karpaty, časopis Český les: příroda a historie, Krkonoše a Jizerské hory, časopis Arnika: příroda a historie Karlovarského kraje, Jeseníky – Rychlebské hory, Poodří či Pod Blanicem.

6.2.4 Samostatné publikace

Rok 2023 přinesl čtenářům hned několik významných titulů, mezi nimi například Atlas rozšíření plazů (box 28), který je již čtvrtým atlasem této řady. Dále AOPK ČR vydala metodiku Záchrané pěstování v soukromých zahradách, Evropské klenoty v přírodě Železných hor, brožuru o NPR Mohelenská hadcová step.

Z drobnějších tiskovin vyšly například dva nové průvodce po chráněných krajinných oblastech Orlické hory a Železné hory. Z pestré nabídky lze zmínit třeba i letáky informující o dotačních programech a opatřeních OPŽP, zprávy z realizovaných projektů pro veřejnost a mnohé další, jako třeba tiskoviny pro domy přírody a informační střediska.

Publikace jsou k dispozici v elektronické podobě na webových stránkách <http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/>.

6.3 Akce pro veřejnost

Ondřej Vítek

V roce 2023 se akcí, které AOPK ČR pořádala, zúčastnilo přes 60 000 lidí. Nejvíce populární jsou exkurze, kterých AOPK ČR zorganizovala 265. Připravila 121 přednášek s tematikou ochrany přírody a krajiny a více než 55 celodenních akcí. Největší cílovou skupinou je laická veřejnost (43 %), různé zájmové skupiny (15 %) a základní školy (16 %).

Širokou nabídku akcí přinášejí na regionálních pracovištích jak správy chráněných krajinných oblastí, tak domy přírody a informační střediska v 16 CHKO.

Byla připravena putovní výstava o třech územích, která by měla mít zajištěn vyšší stupeň ochrany – o plánovaných CHKO Soutok a Krušné hory a národním parku Křivoklátsko. Veřejnost ji měla poprvé možnost shlédnout v Poslanecké sněmovně.

Pokračovala spolupráce s Junákem – Český skautem v rámci projektu Patronáty, kdy se skautské oddíly zapojují do péče o chráněná území v okolí. Například v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy se takto zapojilo sedm oddílů z pěti skautských středisek.

6.4 Odborné konference a semináře

Květa Černošlávková

Hlavní odbornou konferencí roku byla tradiční celostátní konference k vybraným otázkám praktické ochrany přírody, kterou AOPK ČR připravuje pro odbornou veřejnost ve spolupráci s ČZU. V roce 2023 se jednalo o devátý ročník, který se zaměřil na téma „Připravovaná legislativa pro obnovu přírody“. Doplnil tak nabídku předchozích témat, kdy byl první ročník zaměřen obecně na Vybrané problémy ochrany přírody a krajiny a možnosti nápravy s využitím evropských a národních dotačních programů. Další ročníky se již více specializovaly na konkrétní oblasti: 2. Pastva v chráněných územích, 3. Význam lesů s vysokou ekologickou stabilitou v krajině, 4. Fragmentace krajiny, 5. Ochrana ohrožených druhů v praxi, 6. Urbanizace krajiny a nástroje k jejímu usměrňování, 7. Jak zadržet vodu v krajině a 8. Invazní druhy. Na konferenci se tradičně uděluje Cena AOPK ČR (box 29).

V roce 2023 ochranu přírody čekalo významné jubileum: 50. výročí vzniku chráněné krajinné oblasti Beskydy s názvem Zachováme pestrost Beskyd? (box 30). Její zahájení proběhlo v Senátu Parlamentu ČR a pokračovalo odbornou částí v Rožnově pod Radhoštěm.

6.5 Knihovna AOPK ČR

Karolína Šůlová

Veřejnosti přístupná odborná knihovna AOPK ČR evidovala k 31. prosinci 2023 14 758 svazků monografií, 5 617 svazků časopisů, 3 970 výzkumných zpráv, 161 norem, 36 vysokoškolských prací, 754 cestovních zpráv, 390 kartografických zpráv, 47 separátů, 143 audiovizuálních dokumentů a 252 svazků beletrie. Celkový stav knihovního fondu činí 53 794 KJ (knihovních jednotek). V roce 2023 docházelo do knihovny 152 titulů periodik.

V roce 2023 byly do knihovního katalogu zaevidovány další tituly monografií, jejich signatury, byla přesignována část fondu a zpracovány další tituly časopisů, které dosud nebyly v počítačové evidenci. Ve fondu knihovny AOPK ČR se k 31. 12. 2023 celkem nacházelo 646 titulů periodik.

6.6 Návštěvnická infrastruktura

AOPK ČR v chráněných územích, která spravuje, zabezpečuje značení, informační panely a v neposlední řadě také usměrňuje pohyb návštěvníků například pomocí povalových chodníků, žebříků či úpravou cest. Součástí těchto aktivit je i program Dům přírody.

6.6.1 Značení chráněných území

Ondřej Vítek

AOPK ČR provádí vymezení a označení chráněných území v terénu. Značení se provádí jednak tabulemi (zpravidla umístěnými na dřevěných hraničnicích), jednak pruhovým značením (nejčastěji na stromech, případně dřevěných kůlech apod.). V roce 2023 musela AOPK ČR kvůli nárůstu cen vysoutěžit novou rámcovou dohodu pro zajištění označení. V srpnu byla účinnosti dílčí smlouva uzavřená s novým dodavatelem v ceně 530 778,60 Kč za 1 162 tabulí. Mimo rámcovou dohodu nechala AOPK ČR vyrobit a následně rozmístila většinou na hranice přírodních rezervací a památek 68 piktogramů upozorňujících na žádoucí chování návštěvníků. AOPK ČR zároveň doplnila 10 tabulí pro označení lokality Světového dědictví UNESCO Jizerskohorské bučiny. Za piktogramy i tabule UNESCO AOPK ČR zaplatila 29 717,60 Kč.

6.6.2 Naučné stezky a informační panely

Karolína Šůlová

AOPK ČR má ve své správě několik desítek naučných stezek, které návštěvníky seznamují s nejzajímavějšími fenomény daného území. Územím spravovaným AOPK ČR prochází dalších 122 stezek jiných zřizovatelů.

V roce 2023 byla v režii AOPK ČR například otevřena Beskydská horská stezka nejen pro lyžaře, probíhaly práce na obnově návštěvnické infrastruktury a naučné stezky v národní přírodní rezervaci Mohelenská hadcová step.

Základní informace o MZCHÚ se návštěvníci dozvědí ze standardizovaných informačních panelů a z infotablek na hraničnicích. Ty se připravují ke každému nově vyhlášenému území ve správě AOPK ČR. V roce 2023 se instalovaly nové panely o CHKO Třeboňsko.

6.6.3 Program Dům přírody

Lenka Šoltysová

Rok 2023 byl rokem budování nových domů přírody. V srpnu bylo veřejnosti otevřeno návštěvnické středisko naší nejmladší CHKO Brdy. Vojenské lesy a statky, s. p., ve spolupráci s AOPK ČR a obcí Strašice otevřely desátý dům přírody – Dům přírody Brd. Nachází se v bývalých hospodářských budovách loveckého zámečku Tři Trubky (box 31).

Koncem roku byly stavebně dokončeny další čtyři domy přírody: Dům přírody Bílých Karpat, Dům přírody Českého krasu, Dům přírody Hodonínské Důbravy a Dům přírody Pálavy.

V roce 2023 AOPK ČR přispěla provozovatelům na zajištění provozu domů přírody celkovou částkou 4 968 714 Kč a informačních středisek částkou 1 406 819 Kč z národního programu POPFK, což pokrylo jen 33 % potřebných nákladů. Celkové náklady na provoz a mzdy deseti domů přírody a devíti informačních středisek v roce 2023 činily více než 28 mil. Kč. Při celkové návštěvnosti platících a neplatících návštěvníků, která činila 347 782 (graf 6), tak průměrné náklady na 1 návštěvníka v roce 2023 činily 100 Kč. Návštěvníci přispěli částkou 15,095 mil. Kč, když zaplatili vstupné do expozic, koupili si program nebo regionální produkty.

V návštěvnických a informačních střediscích pracovalo 151 zaměstnanců, z toho jen 41 lidí bylo zaměstnáno na plný či částečný úvazek a ostatní byli brigádníci vypomáhající převážně v turistické sezóně. I letos zde pomáhalo 55 dobrovolníků.

V domech přírody a v informačních střediscích se celkem konalo 1 862 akcí, z toho 72 % tvoří komentované prohlídky a komponované programy nejen pro skupinové návštěvníky, ale i pro rodiny s dětmi. Druhým nejpočetnějším a nejoblíbenějším produktem jsou celodenní akce, kterých bylo 124, v oblibě zůstávají stále tradiční exkurze (112), přednášky (67) a další akce. Provozovatelé v objektech uspořádali i 40

Atlas rozšíření plazů České republiky

Blanka Mikátová, Lenka Jeřábková

Na konci roku 2023 vydala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Atlas rozšíření plazů České republiky autorem Blanky Mikátové a Lenky Jeřábkové. Jedná se již o čtvrtou publikaci v ediční řadě atlasů (lupenonožci – 2016, obojživelníci – 2020, hmyzožravci – 2022).

Předkládaný atlas hodnotí výskyt druhů pouze do roku 2015, kdy byl uzavřen cyklus druhého, historicky nejpodrobnějšího celoplošného mapování v rámci sledování stavu druhů pro účely tvorby tohoto atlasu. Byly použity všechny nálezy datované do 31. 12. 2015, které byly uloženy v NDOP k 31. 8. 2022 (56 639 nálezů). Využita byla data získaná z různých zdrojů a cílem bylo shrnout maximum dostupných (publikovaných

Atlas rozšíření plazů České republiky • Blanka Mikátová, Lenka Jeřábková

Atlas rozšíření plazů České republiky

Distribution Atlas of Reptiles in the Czech Republic

Blanka Mikátová, Lenka Jeřábková

i nepublikovaných) údajů a zpracovat je jednotnou metodikou do podoby atlasu síťových map rozšíření jednotlivých druhů plazů v České republice.

Informace o výskytu našich původních druhů jsou doplněny i údaji stále častěji nalézáných nepůvodních druhů, u nichž byly na některých lokalitách zaznamenány opakované nálezy více jedinců, tedy i možnost dlouhodobého výskytu a případně i vzniku populací (želva nádherná, gekon turecký).

U každého druhu je připojena informace o legislativní ochraně podle zákona č. 114/1992 Sb. a vyhlášky č. 395/1992 Sb. Pro lepší představu o stavu druhu je uveden také stupeň ohrožení dle posledních dvou publikovaných Červených seznamů, jež byly sestaveny podle standardních kritérií IUCN, formou uvedení zkratky kategorie a roku hodnocení. Následuje síťová

mapa rozšíření druhu v ČR a pro lepší pochopení souvislostí i orientační mapa areálu výskytu druhu. Dále jsou uvedeny informace, jež mohou napomoci praktické ochraně druhu (rozšíření v ČR, biotopové nároky a způsob života, ohrožení – stav populací a problematika ochrany). Texty byly doplněny o graf procentuálního rozložení nálezů v klimatických oblastech vztahené k procentuálnímu zastoupení dané oblasti v ČR, dále jen klimatogram (nejedná se o pojem klimatogram používaný tradičně v klimatologii), hypsogram (u zákresů lokalizací jednotlivých nálezů byla stanovena nadmořská výška v místě centroidu (geometrického středu zákresu), opět je vztaheno procento nálezů k zastoupení příslušného rozmezí nadmořské výšky v ČR) a fenogram druhu (pro lepší znázornění aktivity druhu během roku byla pozorování jedinců rozdělena do dekad v každém měsíci). Informace doplňuje i bodová mapa výskytu jednotlivých lokalit druhu za období 2008–2015, která názorně zobrazuje recentní těžiště výskytu druhu na území ČR.

Obálka, foto Jan Procházka

1. Ukázka z publikace

1

Cenu AOPK ČR získala péče o lesy ve Křtinách a celoživotní práce pro přírodu

Karolína Šulová

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se v roce 2023 udělovala popáté, již tradičně na konferenci Vybrané problémy naší přírody a krajiny. V kategorii Počín ji získal docent Tomáš Vrška a Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny za rozvíjení zásad přírodě blízkého hospodaření v teorii i praxi. Cenu v kategorii Osobnost si za celoživotní práci odnesl profesor Bedřich Moldan. Ceny předávala proděkanka Fakulty životního prostředí ČZU Kateřina Černý Pixová a ředitel AOPK ČR František Pelc.

Tomáš Vrška dlouhodobě prosazuje šetrné a přírodě blízké hospodaření v lesích. Unikátní je, že dokáže spojit vědecké poznatky s praxí. To je dobře vidět na práci Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny, který v současnosti řídí. Strategie lesnického hospodaření je zaměřena na adaptaci lesů na klimatickou změnu, kdy se postupně zvyšuje jejich pestrost – jak ve složení dřevin, tak i v tom, že jsou tu stromy různého stáří v rozmanité struktuře. Přirozená obnova lesů tvoří více než 50 % z celkové obnovy. Ukazuje se, že přírodě blízké postupy hospodaření mohou být ekonomicky rentabilní.

Cenu AOPK ČR v kategorii Osobnost získal profesor Bedřich Moldan za rozsáhlou pedagogickou, publicistickou, politickou a diplomatickou činnost v oblasti životního prostředí. Profesor Bedřich Moldan přispěl k tomu, že většina naší společnosti vnímá ochranu přírody a životního prostředí jako zásadní faktor, který přispívá ke kvalitě každodenního života. Jako první polistopadový ministr životního prostředí se také zásadně podílel na nastavení právního systému ochrany životního prostředí v České republice.

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se uděluje na základě doporučení Rady AOPK ČR. Chce upozornit na zajímavé osobnosti či počiny, které pomáhají zlepšit stav naší přírody. V roce 2018 získalo ocenění Arcibiskupství pražské za šetrné lesní hospodaření na Rožmitálsku a manželé Burešovi za celoživotní přínos pro ochranu a výzkum přírody v Jeseníkách. V roce 2019 to byla firma ZEMSPOL za šetrné zemědělské hospodaření v Moravském krasu a Petr Moucha za celoživotní práci pro naši přírodu, zejména pro ochranu lesů. Za rok 2020 si ocenění odneslo Povodí Moravy za některé revitalizační a renaturační projekty v povodí řek Morava a Dyje, v kategorii Osobnost byly oceněny dvě výjimečné ženy – Jarmila Kubíková a Dana Bartošová. Ve čtvrtém ročníku získal cenu Pivovar Radegast za reklamní spot s motivem pastevce a vlka a za podporu projektů, které se zaměřují na zadržování vody v krajině a péči o beskydské louky. Cenu v kategorii Osobnost si za celoživotní práci odnesl profesor Karel Šťastný.

1. Tomáš Vrška při přebírání Ceny AOPK ČR.
2. Bedřich Moldan přebírá Cenu AOPK ČR z rukou Kateřiny Černý Pixové a Františka Pelce.
3. Petr Hladík byl v době konání konference náměstkem, později se stal ministrem životního prostředí.

Všechna foto Pavel Štěrba

CHKO Beskydy padesátiletá

Michaela Běčáková

Chráněná krajinná oblast Beskydy byla vyhlášena v březnu roku 1973. Stala se největší CHKO v České republice a celé její území je dnes zároveň evropsky významnou lokalitou.

1

2

3

Jubilejní rok započal výstavou s názvem Velké šelmy v Beskydech, v únoru následovalo slavnostní otevření naučné stezky Beskydská horská stezka nejen pro lyžaře na Pustevnách. Jelikož byl rok 2023 spjat i s 10. výročím vyhlášení Beskydské oblasti tmavé oblohy, v březnu se AOPK ČR účastnila výroční tiskové konference na Gruni a také mezioborové konference Proměny noci v Planetáriu Ostrava, kterou pořádala Česká astronomická společnost.

Vyvrcholením akcí k 50. výročí byla odborná konference „Zachováme pestrost Beskyd“ ve dnech 20. a 21. dubna 2023 v Rožnově pod Radhoštěm v areálu Dřevěného městečka

4

Valašského muzea v přírodě, patřícího do sítě Národních muzeí v přírodě. Konference byla slavnostně zahájena ve Valdštejnském sále Senátu Parlamentu ČR 18. dubna 2023.

Odborná část konference se konala 20–21. dubna 2023 v kongresovém sále Janíkovy stodoly v Dřevěném městečku. Zazněly zde přednášky expertů z různých institucí (PřF MU, PřF OU, LDF MENDELU, ČAS, Federace EUROPARC) v oblasti ochrany tmavé noční oblohy, nových trendů v ochraně přírody v evropském kontextu, o vývoji reliéfu Beskyd, významu bezlesí nejen v Beskydech, o vývoji a budoucnosti lesů a beskydských vodních toků. Pracovníci AOPK ČR, Správy CHKO Beskydy se zamýšleli nad rychlými změnami v posledních letech a jejich dopadem na předměty ochrany. Volná diskuze na závěr už probíhala u cimbálové muziky. V pátek se pak pro účastníky konference konala exkurze do dalšího areálu Valašského muzea v přírodě, a to do Valašské dědiny. Vedli ji odborníci na vývoj valašské krajiny a zachování dobové architektury a tradic pro další generace lidí.

Během akcí pořádaných k půl století od vyhlášení CHKO Beskydy se nezapomínalo ani na ty nejmenší a zejména v druhé půlce roku pro ně bylo připraveno několik možností poznávat beskydskou přírodu. Pro rodiny s dětmi do dvanácti let probíhala jeden měsíc samoobslužná hra na naučné stezce Kulíškova cesta ve Velkých Karlovicích, mohly se vydat do údolí Mečové na Horní Bečvě na exkurzi „Poznáváme život mokřadů, aneb kdo žije tam, kde nám nateče do bot“ a na výpravu za netopýry do městského parku v Rožnově pod Radhoštěm při příležitosti Evropské noci pro netopýry. Zde si děti i dospělí měli možnost prohlédnout handicapovaného netopýra rezavého jménem Oskar. Velký ohlas zejména u škol měly komentované prohlídky výstavy Zkamenělé stopy. Kulatému výročí se věnovalo také Muzeum Beskyd Frýdek-Místek a Muzeum regionu Valašsko prostřednictvím speciálních výstav o CHKO Beskydy.

1. Úvodní konference v Senátu se konala pod záštitou senátorky Helyny Pešatové, foto F. Jaskula
2. S velmi zajímavým příspěvkem vystoupil na konferenci v Rožnově p. Radhoštěm Tomáš Vrška, foto F. Jaskula
3. Exkurze ke konferenci využilo Valašské muzeum v přírodě v Rožnově k prezentaci vývoje zdejší krajiny a jejího osídlení, foto F. Jaskula
4. Ukázky přírodnin a aktivity pro děti na Kulíškově naučné stezce ve Velkých Karlovicích, foto P. Kutilková

Dům přírody Brd otevřen od srpna 2023

Bohumil Fišer

Vojenské lesy a statky ČR společně s AOPK ČR a obcí Strašice otevřely v srpnu 2023 Dům přírody Brd v areálu loveckého zámečku Tři Trubky v chráněné krajinné oblasti Brdy. Návštěvníci zde naleznou rozsáhlou expozici o ostrově horské přírody uprostřed Čech, o jeho historii, legendách, ale i o vzácných rostlinách a živočiších. Prezentuje Brdy jako rozsáhlé horské lesy, které člověk po staletí využívá, mění, ale neobývá. I nehosinné území, jako jsou chudé a kamenité Brdy, ukrývá cenné poklady – vodu, dřevo, klid, rozsáhlá vřesoviště, rašeliniště, kamenná moře či louky. Expozicí vás provede maskot domu přírody mravenec travní.

Dům přírody v areálu ikonické historické stavby na soutoku říčky Klabavy a Třítrubeckého potoka vybudoval hospodářský správce této lokality, Vojenské lesy a statky ČR, s. p. Náklady na rekonstrukci areálu, vybudování vnitřní i venkovní expozice dosáhly 81 mil. Kč. Projekt Dům přírody Brd byl spolufinancován částkou 69 mil. Kč Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí.

Nově otevřené středisko se jako desáté zařadilo do programu Agentury ochrany přírody a krajiny ČR – Domy přírody.

Vzniku Domu přírody Brd předcházelo zpracování Interpretčních plánů CHKO Brdy a Domu přírody Brd a také tzv. libreta expozice, které se stalo součástí projektové dokumentace žádosti o dotaci. Všechny tři základní koncepční dokumenty, které vedly ke zdárné realizaci expozice, zpracovalo Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR. Libreto expozice obsahuje podobu jednotlivých exponátů včetně vhodných interpretačních textů.

Na Dům přírody volně navazuje další zrekonstruovaná technická památka – vodní elektrárna.

Provozovatelem Domu přírody Brd je obec Strašice prostřednictvím Muzea Středních Brd Strašice.

Do Domu přírody Brd do konce roku 2023 zavítalo 7 754 návštěvníků. Největší zájem veřejnosti zažily Tři Trubky hned po otevření v srpnu, kdy expozici shlédlo 2 632 platících návštěvníků.

K domu přírody se návštěvníci dostanou po modré turistické značce ze záchytného parkoviště u Hájkova mostu na okraji obce Strašice.

1

2

3

4

1. Dům přírody Brd je vybudován v areálu loveckého zámečku Tři Trubky.
2. Slavnostní otevření Domu přírody
3. Expozice je zpracována atraktivní formou.
4. Pro některé nabízí Dům přírody úplně nové zážitky.

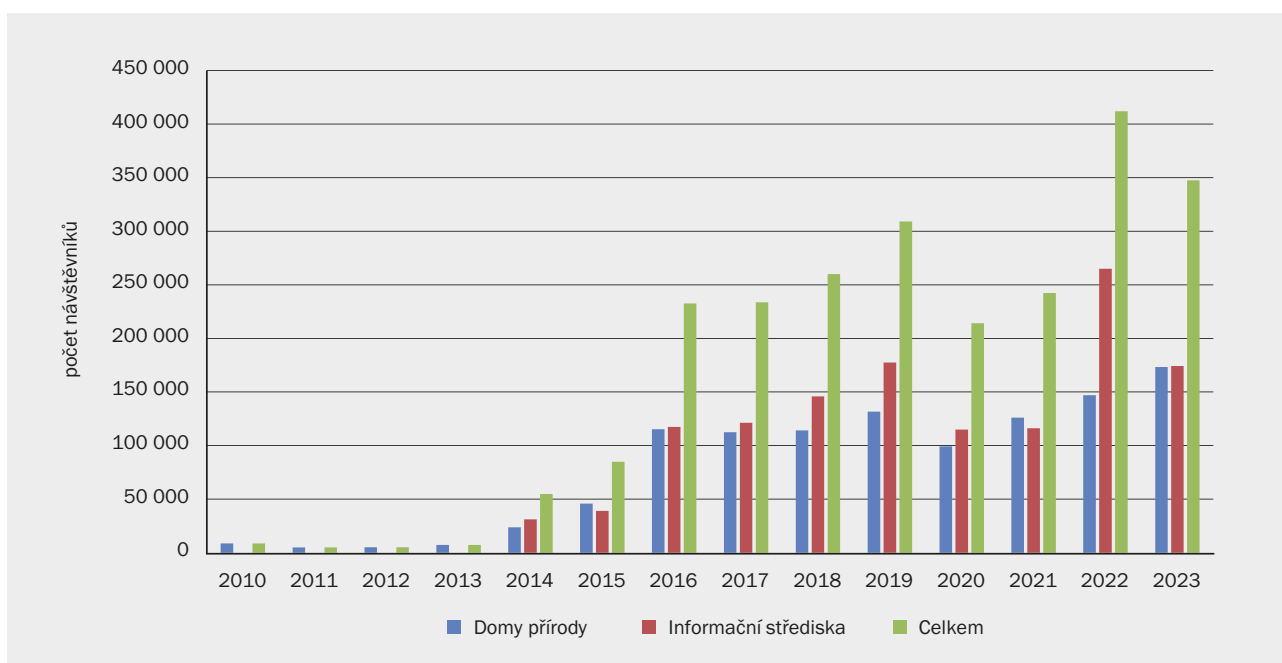
Všechna foto Bohumil Fišer

Tabulka 19 Akce v domech přírody a informačních střediscích CHKO v letech 2016–2023

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2016–2023
Počet programů vč. komentovaných prohlídek	1 190	1 829	1 500	1 124	568	1 048	1 506	1 350	10 115
Počet celodenních akcí	86	15	60	62	75	92	120	124	634
Počet pobytových programů	12	3	14	29	9	23	11	9	110
Počet přednášek	76	131	127	91	32	26	66	67	616
Počet seminářů	58	22	26	70	13	21	16	28	254
Počet exkurzí	175	185	195	160	80	89	111	112	1 107
Počet krátkodobých výstav	23	33	53	33	32	35	33	40	282
Počet jiných akcí	0	0	0	173	48	36	65	132	454
Celkem	1 620	2 218	1 975	1 742	857	1 370	1 928	1 862	13 572

Graf 6 Návštěvnost v Domech přírody a informačních střediscích CHKO v letech 2010–2023

krátkodobých výstav, převážně fotografických, ale i věnovaných aktuálním tématům v ochraně přírody a krajiny (graf 7).

6.7 Stráž přírody

Ondřej Vítek

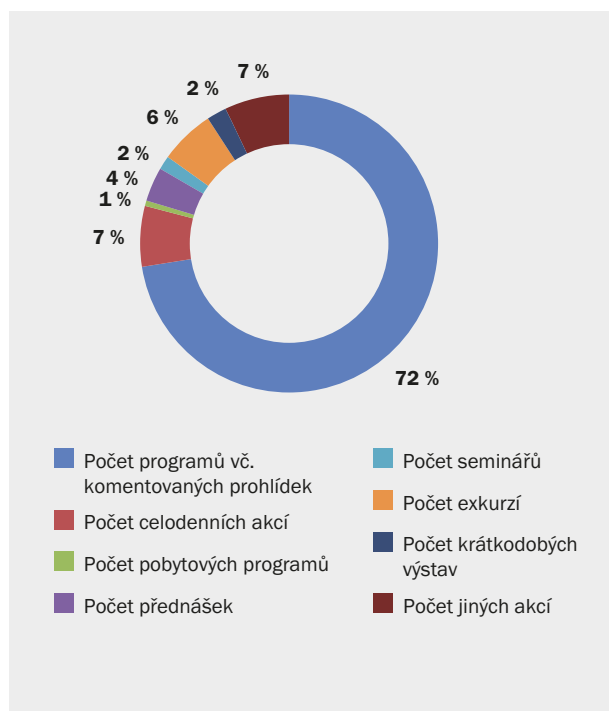
Stráž přírody zajišťují na AOPK ČR především dobrovolní spolupracovníci. Od roku 2021 je v každé CHKO ustanoven alespoň jeden strážce přírody či zpravodaj, ať už z řad dobrovolníků, nebo zaměstnanců. Strážců ustanovených z řad zaměstnanců je na AOPK ČR stejně jako v předchozích dvou letech celkem

49, byť v několika případech došlo k jejich obměně. Počet dobrovolných strážců mírně narostl z 230 na 253. O čtyři méně je zpravodajů (celkem 50). Na ustanovení se připravuje 56 čekatelů (o 4 více než vloni).

Jednou z činností strážců, i když ne tou hlavní, je ukládání pokut za přestupky formou příkazu na místě. Takových pokut bylo strážci uloženo celkem 447 v souhrnné výši 450 000 Kč. To představuje nárůst oproti loňsku. Průměrná výše strážci udělených pokut ale klesla o 350 Kč na 1 007 Kč. Přesto stále platí, že většinu neúmyslných přestupků řeší domluvou. Nejčastěji pokutovaným přestupkem je stále vjezd vozidel mimo silnice, opakuje se ale i nedovolené táboření a rozdělávání ohňů. Podle statistiky připadá 72 % pokut uložených příkazem na místě v rámci celé AOPK ČR právě na strážce

přírody. Nejsilnější pravomocí strážců je v případě zjištění rušivé probíhající činnosti její pozastavení na místě (§ 81 odst. 8 ZOPK). Tento nástroj využili strážci přírody v roce 2023 v rámci AOPK ČR celkem šestkrát. Pět případů bylo v Orlických horách, jeden v Beskydech.

Celostátní setkání strážců proběhlo v říjnu na zámečku Bischofstein na Broumovsku. Zúčastnilo se ho 54 osob. Z příspěvků mj. vyplynulo, že v celé ČR aktuálně působí 624

Graf 7 Přehled akcí v rámci programu Dům přírody

strážců přírody a 54 zpravodajů. Zajímavá diskuze se týkala upraveného výkladu AOPK ČR k táboření a rozdělávání ohňů.

6.8 Monitoring návštěvnosti

Ondřej Vítek

AOPK ČR zajišťuje monitoring návštěvnosti ve vybraných lokalitách od roku 2009. Údaje o návštěvnosti získává převážně metodou automatických sčítačů a jde tedy o počty průchodů zaznamenané na vytipovaných profilech. V roce 2023 probíhal monitoring na 62 profilech. Většinou se měřily průchody bez rozlišení uživatelských skupin a směrů, některé profily však sledovaly zvláště průjezdy cyklistů nebo aut, nebo směry pohybu. Na několika profilech na vodních tocích sčítače zaznamenávaly počet lodí. Na většině profilů běžel monitoring celý rok.

Z důvodu ukončení projektu OPŽP v polovině roku skončilo měření návštěvnosti 10 nezpřístupněných jeskyní (tj. jeskyní, které nejsou uměle upravené pro umožnění běžné návštěvnosti zpravidla formou prohlídek s průvodcem), které trvalo

22 měsíců. Například v pseudokrasové jeskyni Pod Luciferem v Broumovských stěnách díky sčítání AOPK ČR zjistila, že návštěvy se tu odehrávají zhruba jednou za 2 týdny. Zatímco první rok sledování šlo o počty do 10 průchodů, od léta 2022 se objevují časté záznamy i mezi 20 a 30 průchody. Víkendová návštěvnost zde přitom není vyšší než v pracovních dnech. Návštěvnost v počtech několik tisíc zjistilo měření ve čtyřech jeskyních v Moravském krasu. V případě Býčí skály (celkem 7 190 návštěvníků za 17 měsíců) a Štoly U javora (3 543 návštěvníků za 22 měsíců) jsou vyšší počty dané pořádanými akcemi pro veřejnost, o které je značný zájem. Ve veřejně přístupné jeskyni Postojna v Českém ráji jsou oproti předchozím návštěvám zaznamenávány skoro každý den, a to v počtech od desítek až ke třem stovkám návštěvníků. Právě Postojna byla ze všech sledovaných jeskynních lokalit navštěvovaná nejvíce – přes 30 000 návštěvníků během necelých 18 měsíců. Již první výsledky vedly k rozhodnutí vstup do jeskyně uzavřít v zimním období 2022/23 kvůli ochraně zimujících netopýrů.

Návštěvnost Malého Blaníku se po propadu v roce 2022 vrátila na očekávanou hodnotu skoro 10 000 průchodů za rok, přičemž Silvestr 2023 přinesl novou nejvyšší hodnotu denní návštěvnosti 283 průchodů. Na severním přístupu k vrcholu Velkého Blaníku přitom ve stejný den jiný sčítač naměřil 833 průchodů. Po rekordním roce 2022 poklesl počet lodí splouvajících řeku Ploučnici na 2 700. Na tomto profilu se na základě výsledků dlouhodobého sledování AOPK ČR rozhodla už od loňského podzimu zjednodušit měření vynecháním studené poloviny roku (říjen až březen), kdy se počty lodí pohybují nanejvýš v jednotkách za den. Data z ostatních profilů budeme teprve vyhodnocovat.

Data o návštěvnosti vkládají do internetové databáze Eco-Visio přímo smluvní dodavatelé monitoringu návštěvnosti. Databáze umožňuje i vizualizaci a základní vyhodnocení dat. Usnadňuje rovněž sdílení dat s externími subjekty. Vzájemně tak profituje AOPK ČR i Kraj blanických rytířů z porovnání výsledků všech profilů v CHKO Blaník, z nich každý z partnerů finančně pokrývá provoz poloviny profilů. Podobně sdílíme výsledky i s Moravskoslezským krajem. Výsledky monitoringu na Králickém Sněžníku jsou zase přístupné i odborníkům ze RDOŠ Wrocław. AOPK ČR podobnou spolupráci nabízí i dalším subjektům, které zajímá návštěvnost přírodních lokalit.

6.9 Koncepce práce s návštěvníckou veřejností v CHKO

Lenka Šoltysová

Koncepce práce s návštěvníckou veřejností (KPNV) postupně vznikají pro všechny CHKO. Cílem je vytvoření interpretačního plánu pro celé území CHKO a stanovení limitů pro cestovní ruch. Jsou také podkladem pro plány péče chráněných krajinných oblastí. V roce 2023 byla ukončena práce a zpracovány připomínky pro 4 KPNV – CHKO Jeseníky, CHKO Křivoklátsko, CHKO Moravský kras a CHKO Orlické hory.

Skorec vodní, foto Václav Bystřický

7. Mezinárodní spolupráce | Jan Plesník

7.1 Mezinárodní závazky

Jan Plesník

Zapojení do mezinárodní ochrany přírody se řadí mezi tradiční činnosti AOPK ČR. Následující řádky představují jen některé aspekty uvedené problematiky. Aktivity vztahující se k naplňování příslušného zákonodárství Evropské unie a jejich základních koncepčních dokumentů nebo k realizaci příslušných dotačních programů představují kapitoly 2,3,4. Priority v mezinárodní péči o přírodní a krajinné dědictví a obecněji o biologickou rozmanitost stanovuje Strategie mezinárodní spolupráce AOPK ČR, schválená v roce 2015.

■ Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)

Pracovník AOPK ČR se jako člen předsednictva Poradního orgánu CBD pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA) zúčastnil v květnu 2023 společného jednání předsednictev konference smluvních stran CBD a SBSTTA, konaného v čínském Kchun-mingu. V průběhu 25. zasedání SBSTTA (Nairobi, říjen 2023) řídil vyjednávání týkající se Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce biodiverzity (GBF), konkrétně binárních indikátorů.

■ Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)

Pracovník AOPK ČR v roce 2023 řídil skupinu specialistů Rady Evropy pro Evropský diplom pro chráněná území a pracovní skupinu pro přípravu vize a strategického plánu Bernské úmluvy do roku 2030 a zúčastnil se 43. zasedání Stálého výboru, svolaného na přelom listopadu a prosince 2023 do Štrasburku.

■ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Pařížská úmluva)

AOPK ČR připravila odborné podklady pro 3. cyklus pravidelného podávání zpráv o stavu světového dědictví, a to v rámci jak ČR (koordinátor Národní památkový ústav Praha), tak lokality Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy (koordinátor společný sekretariát lokality Brusel a E.C.O Institut für Ökologie Klagenfurt). Podílela se na přípravě metodiky pro vyhlásování obou typů ochranných pásem zmiňované lokality světového dědictví UNESCO a byla zapojena do činnosti pracovní skupiny pro řízení a financování sekretariátu. Ve dnech 12.–15. 4. 2023 proběhla exkurze ze Slovenska, zaměřená na vzájemnou výměnu zkušeností, zejména z péče o přírodní a přírodě blízké/dlouhověké bukové lesy zařazené na Seznam světového dědictví UNESCO.

■ Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)

Pracovník AOPK ČR recenzoval tematickou hodnotící zprávu IPBES o invazních nepůvodních druzích a jejich regulaci a na přelomu srpna a září 2023 se v Bonnu zúčastnil 10. zasedání IPBES.

■ Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody (ENCA)

V roce 2023 se AOPK ČR mj. podílela na vypracování společného odborného stanoviska ENCA ke globální transformaci lidské civilizace. Na 31. zasedání ENCA (červen 2023, Stirling, Velká Británie) představila rešerši metod ochrannářského plánování sloužících k odborně podloženému výběru druhů a dalších taxonů prioritních pro akční plány / záchranné programy.

■ Program OSN pro životní prostředí (UNEP)

Pracovník AOPK ČR se jako vedoucí koordinující autor podílí na přípravě 6. vydání rozsáhlé publikace „Stav a zpráva globálního životního prostředí“ (Global Environment Outlook 6) vydávaného OSN.

■ Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)

Pracovníci AOPK ČR se v červnu 2023 podíleli ve spolupráci se Správou KRNP na organizaci Světového fóra lídrů chráněných území (World Protected Areas Leaders Forum), kterého se zúčastnili zástupci chráněných území pěti kontinentů. Fórum bylo založeno IUCN v roce 1999 a tvoří ho především vedoucí pracovníci státních agentur ochrany přírody a správ chráněných území. Z akce vzešla Krkonoško-jizerskohorská deklarace, v níž zástupci více než tisícovky chráněných území upozorňují, že investice do ochrany a obnovy přírody jsou nutnou podmínkou omezení dopadů globální krize životního prostředí. Setkání WPALF bylo první po pauze vyvolané syndemíí nemoci covid-19.

■ přímá spolupráce s jinými státy

V roce 2023 byl úspěšně dokončen jak pětiletý projekt „Zajištění udržitelné správy chráněné krajinné oblasti Aragvi“ (box 32) v Gruzii, tak twiningový projekt EU „Posílení ochrany biologické rozmanitosti a jejího udržitelného využívání“ v Arménii v souladu s evropskými standardy (box 33).

7.2 Vědecký orgán CITES

Silvie Ucová

Jednou z hlavních činností vědeckého orgánu CITES (Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) v roce 2023 představovala posouzení splnění podmínek pro vydání výjimky ze zákazu

Projekt Zajištění udržitelné správy chráněné krajinné oblasti Aragvi

Jindřich Chlapek, Marta Vojtková, Eva Knížátková

1

2

3

V roce 2023 byl uzavřen pětiletý projekt zaměřený na zavádění udržitelné správy chráněné krajinné oblasti Aragvi v Gruzii. Ve spolupráci Správy KRNP, AOPK ČR a Správy NP Šumava tak byl zásadním způsobem podpořen vznik této instituce gruzínské státní ochrany přírody a její první praktické kroky.

Stěžejním dokumentem, který pod vedením Jiřího Flouska vznikl ve spolupráci s místními komunitami po dobu několika let, se stal plán péče. Pochopit území o velikosti 998 km² s vertikální členitostí bezmála 3 000 m a zahrnující škálu biotopů od teplomilných doubrav po nivální stupeň a štíty hor, navíc se svébytnou kulturou, tradičním hospodařením a dosud živými náboženskými rituály s prvky synkretismu, se ukázalo jako bezesporu náročný úkol. Nicméně přesto se podařilo navrhnout zonaci území a stanovit cíle péče. Současně byly vymezeny priority pro první roky existence správy, mj. využívající zkušenosti z České republiky. Součástí zpracování plánu péče se stalo rovněž jeho předjednání s místními komunitami, lesníky, samosprávami a příslušným ministerstvem; nyní se zmiňovaný dokument nachází ve finální fázi schvalovacího procesu.

Ukutečnila se také řada školení, dvoudenní seminář k péči o lesy a setkání správců všech pěti chráněných krajinných oblastí v Gruzii za účasti Ministerstva životního prostředí a zemědělství. Čeští partneři podpořili vytvoření webových stránek CHKO Aragvi a organizovali závěrečnou konferenci, které se zúčastnilo na 80 pracovníků správ CHKO, Ministerstva, místních i regionálních samospráv a neziskových organizací. Současně vznikly metodické dokumenty k monitoringu biodiverzity, komunikační strategie a popis hlavních hodnot krajinného rázu a zásady jeho ochrany. Externě zadaná ichtyologická studie pro horské toky v povodí řeky Mtkvari představuje první ucelený dokument svého typu.

Gruzínští partneři zastupující správu CHKO, Ministerstvo životního prostředí a zemědělství a místní a regionální samosprávy navštívili vedle ústředí AOPK ČR také CHKO České středohoří, Jizerské hory a Český ráj a Krkonošský národní park a měli možnost mj. diskutovat otázky spojené s turismem v chráněných územích, péčí o lesy nebo obnovou v minulosti poškozených ekosystémů.

Projekt byl podpořen Českou rozvojovou agenturou (ČRA) v rámci Programu udržitelného rozvoje chráněné krajinné oblasti Aragvi a jejích komunit (<https://www.nature.cz/gruzie>).

1. Gruzínskou krajinu zdobí četné sakrální stavby nepochybného historického významu.
2. Hora Čauchi se známým horským sedlem, ležící na severu Gruzie, dosahuje severním vrcholem výšky 3 842 m n. m.
3. Pohled do nižších poloh chráněné krajinné oblasti Aragvi se stejnojmennou řekou.

Všechna foto J. Chlapek

Projekt zaměřený na rozvoj ochrany přírody v Arménii úspěšně završen

David Lacina, Jindřich Chlapek

Závěrečnou konferencí za účasti devadesáti osob včetně arménského ministra životního prostředí Hakoba Simidyana, finské velvyslankyně Kirsti Narinen, českého velvyslance Petra Pirunčička, zástupců arménského Ministerstva životního prostředí, představitelů akademické sféry a neziskových organizací byl slavnostně ukončen dvouletý projekt zaměřený na zavádění upravených standardů Evropské unie v ochraně přírody Arménie. Konference proběhla 15. března 2023 na půdě Americké univerzity v Arménii.

Při následném závěrečném a celkově devátém jednání řídicího výboru byly uzavřeny všechny aktivity – návrhy legislativních a institucionálních změn, výstupy práce s veřejností a návrh Strategie ochrany biodiverzity Arménie, která byla vypracována během pouhého půl roku a současně projednána se všemi významnými partnery. Strategie, připravená v úzké spolupráci s arménskou Akademií věd a zahrnující i akční plán pro nejbližší období, již mimo jiné zohledňuje závěry a doporučení 15. zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti týkající se Kchunmingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost.

Vedle skutečné podpory odborných kapacit v arménské ochraně přírody a navázání úzkých pracovních vztahů s arménskými a finskými kolegy přinesl projekt AOPK ČR cenné zkušenosti a mezinárodní ostruhy, které najdou uplatnění v dalších obdobných aktivitách nejen v zahraničí, ale i na domácím poli.

Projekt byl realizován ve spolupráci s finským Institutem pro životní prostředí SYKE a byl podpořen Evropskou unií v rámci programu Twinning.

Více informací o výstupech projektu je k dispozici na webu <https://biodiversity.am/en/>.

1

2

3

1. Celodenní projednávání návrhu Strategie ochrany biodiverzity Arménie se zástupci Ministerstva životního prostředí, akademické sféry a neziskových organizací proběhlo v únoru 2023. Foto Jindřich Chlapek
2. Centrální partie přísné rezervace Chosrovův les jsou místem trvalého výskytu levharta perského (*Panthera pardus saxicolor*) a jeho časté kořisti – kozy bezoárové (*Capra a. aegagrus*), foto J. Chlapek
3. Státní rezervace Chosrovův les, nacházející se v arménské provincii Ararat, je s různou intenzitou chráněna více než 1 700 let, foto V. Ananian

komerčních činností pro exempláře CITES v souladu s nařízením Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Vyjádření tohoto typu bylo vydáno 560, přičemž posouzení se týkalo v naprosté většině případů živočichů odchovaných v lidské péči. Kromě běžně odchovávaných druhů, kterých se týká zmíněný zákaz komerčního nakládání – např. suchozemských želv rodu *Testudo*, papoušků rodu *Amazona* a *Ara*, žaka šedého (*Psittacus erithacus*), sokolovitých dravců a sov – se pracovníci AOPK ČR zabývali také odchovy vzácnějších druhů, jako je např. kalimiko (*Callimico goeldii*), želva barmská (*Geochelone platynota*) a holub nikobarský (*Caloenas nicobarica*).

Další objemnou agendou byla i v roce 2023 stanoviska pro dovoz a vývoz ohrožených druhů CITES ze/do třetích zemí do/z České republiky. V roce 2023 jich bylo vypracováno 600. Ve složitějších případech dovozů ze třetích zemí, především v případě první žádosti o dovoz druhu do ČR, či dokonce do EU, byl případ konzultován s vědeckým orgánem vyvážejícího státu. Z ČR se mj. exportovaly různé druhy drápkatých opic do Spojených arabských emirátů, vydra malá (*Aonyx cinerea*) a želva hranatá (*Cuora mouhottii*) do Japonska nebo gibbon lar (*Hylobates lar*) na Filipíny. Všechna stanoviska k výjimkám ze zákazu komerčních činností a k dovozům i vývozům byla zpracována prostřednictvím databáze Regístr CITES spravované MŽP. Ta prostřednictvím analytických modulů umožňuje blíže sledovat objemy a spektrum obchodovaných exemplářů CITES. Česká republika je z pohledu dovozu a vývozu exemplářů CITES velmi významnou spotřebitelskou a především zdrojovou zemí.

Během roku 2023 uskutečnil vědecký orgán dvě odborná šetření u soukromých chovatelů. Předmětem posouzení byli odchovaní jedinci lemura bělohlavého (*Eulemur fulvus*) a několik druhů amazoňanů. V dalším případě pracovníci vědeckého orgánu asistovali u protokolárního odběru vzorků DNA jedinců ary hyacintového.

Vědecký orgán rovněž zpracoval dvě odborná vyjádření pro potřeby úkonů trestních řízení vedených Generálním ředitelstvím cel.

Na žádost MŽP se pracovníci vědeckého orgánu vyjadřovali k zařízení, které žádalo o status záchraného centra CITES,

v němž mohou být umístěni živí jedinci zadržení/zabavení podle zákona č. 100/2004 Sb. (zákon o obchodování s ohroženými druhy).

V roce 2023 se uskutečnila dvě setkání odborné skupiny pro CITES. Projednávány byly mj. veřejně přístupné databáze CITES, chovy kočkovitých šelem v ČR, setkání u kulatého stolu v Poslanecké sněmovně s názvem „Budoucnost zájmových chovů v ČR“, semináře organizované vědeckým orgánem, stanovisko k myšlence pozitivního seznamu druhů chovaných v zájmových chovech, vývozy exemplářů druhů z přílohy CITES I z EU, odchovy v přírodě vyhubeného ary škraboškového (*Cyanopsitta spixii*), monitorování chovu suchozemských želv rodu *Testudo* a obchodování s nimi nebo druhy nově zařazené do CITES po 19. zasedání konference smluvních stran CITES v Panamě.

Pracovníci vědeckého orgánu CITES se zúčastnili čtyř zasedání vědecké prověřovací skupiny (Scientific Review Group) při Evropské komisi a zasedání Expert Group. V červnu se ve švýcarské Ženevě konalo nejprve jednání Výboru CITES pro rostliny (Plants Committee), následně také jednání Výboru CITES pro živočichy (Animals Committee). Na obou jednáních ČR zastupovali pracovníci AOPK ČR. Pracovník vědeckého orgánu se v září v Zoo Ostrava účastnil setkání zemí Visegrádské čtyřky, zaměřeného na nakládání se zabavenými exempláři CITES a problematiku záchraných center.

V červnu se uskutečnil 12. ročník semináře CITES, tentokrát s podtitulem „CITES 50 – bilance, trendy, milníky“ (CITES byla sjednána ve Washingtonu v březnu 1973). V listopadu proběhl na ústředí AOPK ČR seminář „O zvířatech pro budoucnost: regulace populací v zoo“.

Veřejnost měla možnost seznámit se s problematikou obchodování s ohroženými druhy prostřednictvím putovní výstavy „Tváře úmluvy CITES“ připravené AOPK ČR. V roce 2023 ji mohli zájemci shlédnout v Krajském úřadu Pardubického kraje, Krajském úřadu Královéhradeckého kraje, Krajském úřadu Karlovarského kraje, Městysu Klenčí pod Čerchovem, ZŠ Křimická v Praze, Domě přírody Moravského krasu, Domě přírody Českého ráje, Domě přírody Litovelského Pomoraví a Knihově Antonína Švehly v Praze. Tiskové podklady k výstavě byly také poskytnuty Zoo Jihlava pro její vlastní výstavu.

Zvonečník hlavatý, foto Petr Hůla

Krásy přírodní rezervace Zubří v CHKO Železné hory, foto Zuzana Růžičková

8. Hospodaření a provoz | Jan Zohorna

8.1 Rozpočet AOPK ČR

Adam Prášil

AOPK ČR hospodařila v roce 2023 dle schváleného a v průběhu roku upraveného rozpočtu dle pravidel stanovených příslušnou legislativou, především zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů v aktuálním znění.

AOPK ČR vykázala celkem 272 853 tis. Kč příjmů.

Plánovaný limit příjmů ve výši 7 000 tis. Kč byl naplněn v částce 14 508 tis. Kč. Hlavní skladbu tvořily zejména příjmy z pronájmu pozemků, poskytování služeb a příjmy z prodeje DHM.

Ostatní příjmy představují investiční a neinvestiční transfery od veřejných rozpočtů, Evropské unie a ze zahraničí.

Celkový rozpočet výdajů činil 2 377 131 tis. Kč, čerpání dosáhlo hodnoty 1 297 112 tis. Kč. Čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů činilo 320 983 tis. Kč a čerpání rezervního fondu dosáhlo výše 17 265 tis. Kč.

Platy zaměstnanců s příslušenstvím činily 482 733 tis. Kč. Náhrady mezd v době nemoci byly ve výši 1 542 tis. Kč.

Provozní a režijní výdaje 14 regionálních pracovišť a ústředí činily 72 365 tis. Kč. Schválený rozpočet provozních výdajů byl současně posílen díky realizaci projektů. Největší podíl výdajů představovaly položky za stravenkový paušál, platby za energii, pohonné hmoty, cestovné, náklady na opravy, úklidové služby, materiálové náklady a další služby.

V rámci výdajů určených na programové financování bylo v roce 2023 čerpáno 243 953 tis. Kč, z nichž 139 854 tis. Kč bylo čerpáno na akce OPŽP (program 115V315), 31 849 tis. Kč na akce NPO – POPFK, 30 935 tis. Kč na akce MTZ (budovy) a zbylých 41 315 tis. Kč na ostatní

podprogramy (115V031-ICT, 115V032-ZCHÚ, 115V034-stroje, 115V17-POPFK a 115V322-Podpora účasti resortních organizací v projektech).

Mimo výše uvedené bylo v roce 2023 realizováno 30 projektů. Z toho 18 projektů bylo hrazeno z Operačního programu Životní prostředí, 3 projekty hrazeny z programu LIFE, 1 projekt z programu Twinning-out, 3 projekty z TA ČR, projekt Aragvi v Gruzii (ČRA), projekt Pasportizace (NPO 2.9.5), projekt Administrace posudků IROP, PPK, Natura 2000 a na projektu ETC/BD byly dočerpány finanční prostředky z roku 2022. Přehled projektů AOPK ČR je uveden v [tabulce 21](#).

V rámci výzev vyhlášených v roce 2023 bylo žadatelům vyplaceno ze státního rozpočtu 28 842 tis. Kč v podprogramu PPK B a 25 000 tis. Kč v podprogramu PPK C. V rámci evropských zdrojů bylo žadatelům vyplaceno z programu Národního plánu obnovy – POPFK 65 821 tis. Kč, z toho DPH financované státním rozpočtem ve výši 2 221 tis. Kč. Z Operačního programu Životní prostředí (Projektové schéma) bylo čerpáno 23 654 tis. Kč. Celkem za dotační tituly bylo čerpání 143 317 tis. Kč.

8.2 Zadávání veřejných zakázek

Pavla Hůlová

AOPK ČR během roku 2023 administrovala celkem 232 veřejných zakázek (dále jen „VZ“) v celkovém součtu předpokládaných hodnot 391 808 048,05 Kč bez DPH. Z toho bylo 188 zakázek malého rozsahu, tj. mimo režim zákona v celkové předpokládané hodnotě 111 362 059,16 Kč bez DPH a 44 zakázek soutěžených v rámci zákona v celkové předpokládané hodnotě 280 445 988,89 Kč bez DPH. Z celkového počtu 232 administrovaných zakázek bylo 201 zakázek zadáno,

Tabulka 20 Veřejné zakázky soutěžené AOPK ČR v období 1. 1. – 31. 12. 2023

	počet VZ	počet částí tj. soutěžených smluv	předpokládaná hodnota v Kč bez DPH
Celkem soutěžených VZ	232	493	391 808 048,05
z toho nadlimitní VZ	20	29	126 378 583,86
z toho podlimitní VZ	24	17	154 067 405,03
z toho VZMR	188	368	111 362 059,16
z toho zrušené VZ	21	79	27 455 511,13
z toho nedokončené VZ	10	-	

10 zakázek nebylo do konce roku 2023 ukončeno a 21 jich bylo zrušeno.

Celkový objem finančního plnění z vysoutěžených zakázek činil 271 175 922,70 Kč vč. DPH, což představuje 414 uzavřených smluv.

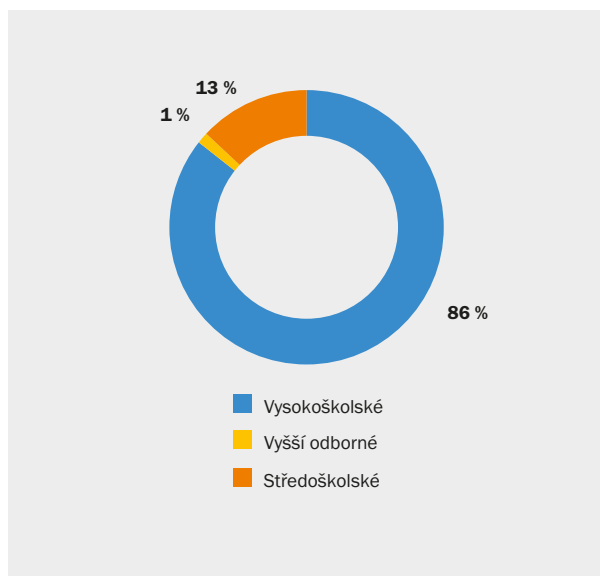
8.3 Personální zajištění

Adam Prášil

Personální zajištění činností AOPK ČR v roce 2023 vycházelo z limitů stanovených státním rozpočtem pro rok 2023 a systemizací pro rok 2023 schválenou vládou. V rozpočtu pro rok 2023 (stav k 1. 12. 2023) bylo pro AOPK ČR schváleno 560,45 přepočtených úvazků služebních míst, z nichž 145,11 bylo financováno z EU/FM, a dále 192,6 přepočtených úvazků pracovních míst, z nichž 108,24 bylo financováno z EU/FM. Celkem tedy 753,05 přepočtených úvazků (graf 9).

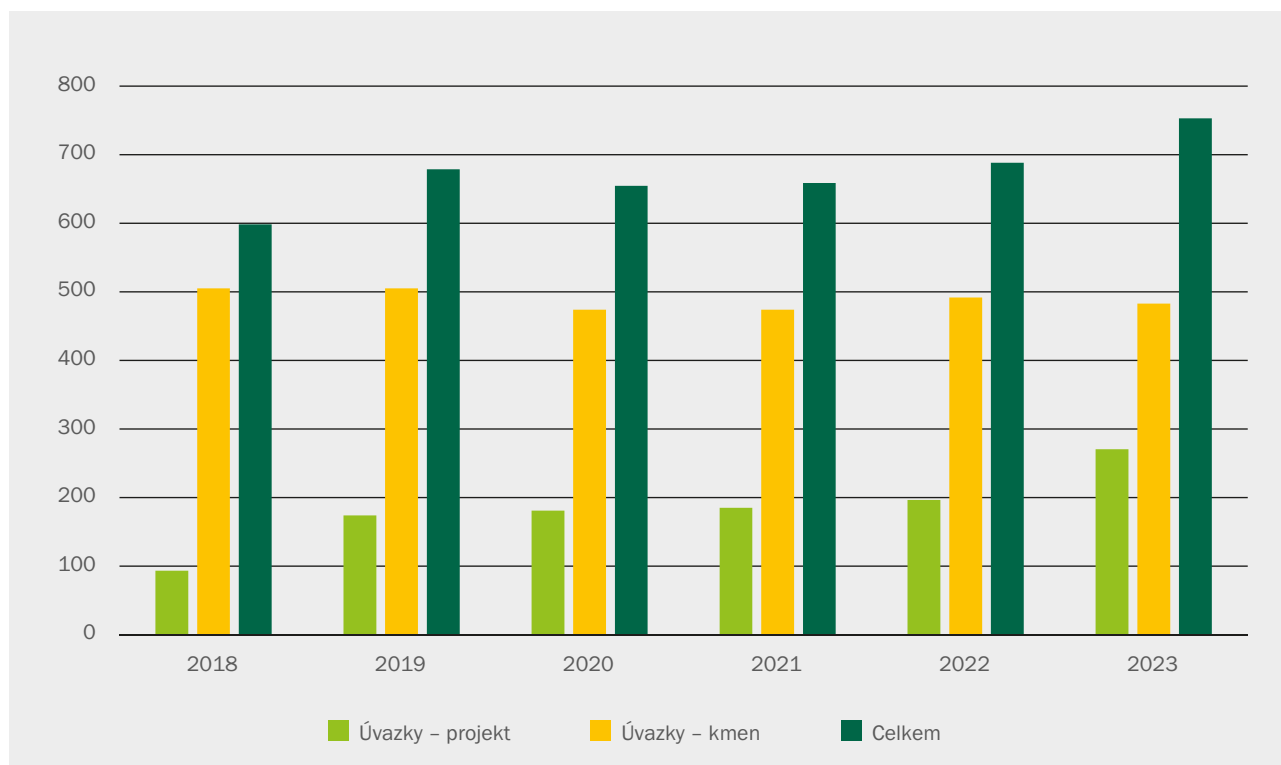
V roce 2023 bylo přijato 76 nových zaměstnanců, z toho 26 do služebního poměru a 50 do pracovního poměru. Oproti roku 2022 se jedná o mírný nárůst počtu nově přijatých kolegů. V roce 2023 AOPK ČR eviduje celkem 71 výstupů, z toho 34 ve služebním poměru a 37 v pracovním poměru. Ve srovnání s rokem 2022 se jedná de facto o stejnou hodnotu.

Struktura zaměstnanců podle věku ukazuje, že největší podíl tvoří zaměstnanci ve věku 41–50 let, což je 36 % stávajících

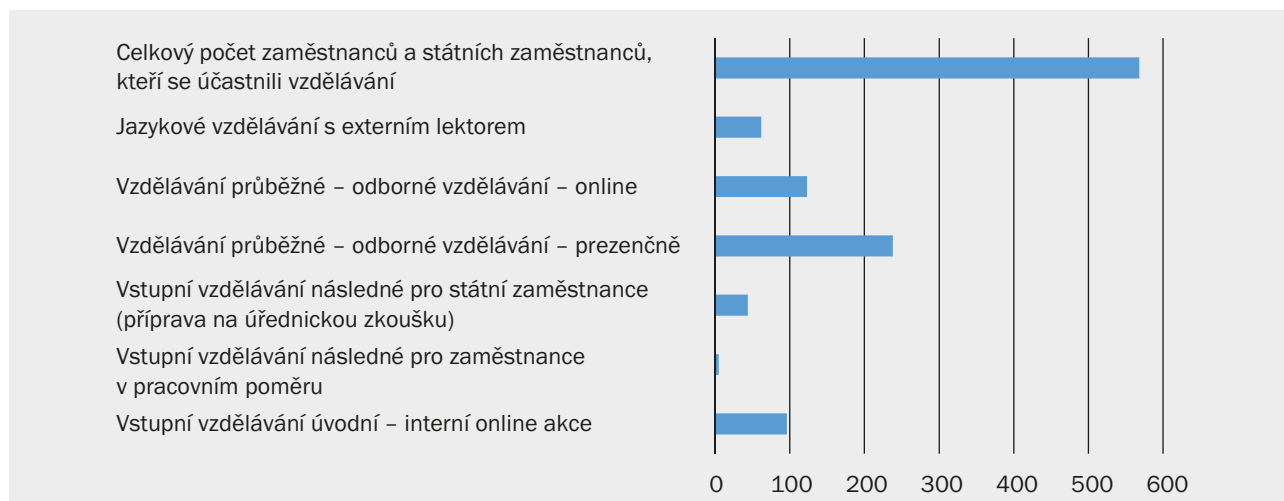

Graf 8 Struktura zaměstnanců podle vzdělání 2023

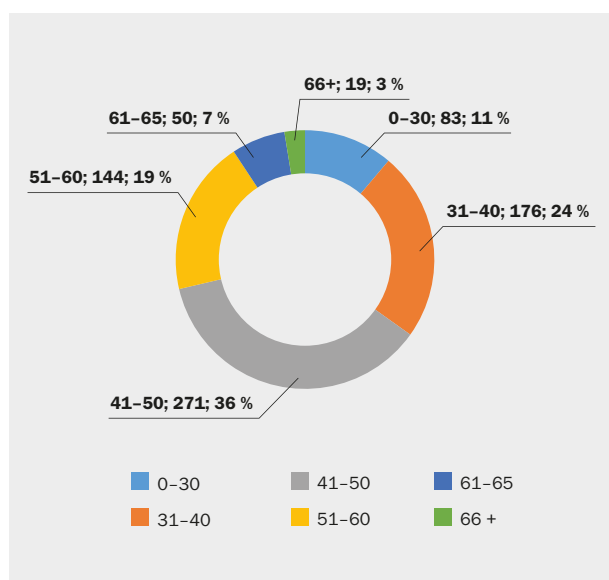
zaměstnanců AOPK ČR, tedy 271 zaměstnanců. Nejmenší podíl tvoří zaměstnanci ve věkové skupině 66+, pouhá 3 %, tedy 19 zaměstnanců. Podíl mužů a žen je v rámci AOPK ČR obecně vyrovnaný (mírně převažují ženy). Vysokoškolské vzdělání má 86 % zaměstnanců AOPK ČR (graf 8). Nedílnou součástí práce AOPK ČR je také průběžné vzdělávání, které v roce 2023 absolvovalo 568 zaměstnanců (graf 10). Průměrný věk zaměstnanců AOPK ČR je 44 let (graf 11).

Graf 9 Vývoj počtu kmenových a projektových úvazků 2019–2023

Graf 10 Počet proškolených zaměstnanců za rok 2023

Graf 11 Struktura zaměstnanců AOPK ČR podle věku

8.4 Správa majetku a materiálně-technické zajištění

Dagmar Heřmanová

K 31. 12. 2023 hospodařila AOPK ČR s movitým a nemovitým majetkem státu (grafy 12–15) o celkové hodnotě 1,96 mld. Kč v následujícím členění:

- Dlouhodobý majetek (hmotný, nehmotný, revitalizace) – výjma pozemků v celkové hodnotě 1 653 875 360,58 Kč;
- Drobný dlouhodobý hmotný i nehmotný majetek (vč. OOPP a zapůjčeného majetku z MŽP/SFŽP) v celkové hodnotě 294 193 033,61 Kč;

- Pozemky v celkové hodnotě 1 019 095 319,14 Kč o celkové výměře 130 837 637 m², celkem 14 875 ks.

V roce 2023 byl vyřazen majetek (DHM, DDHM, DDNM, OOPP) bezúplatným převodem, likvidací, prodejem a v důsledku škodných událostí o celkové hodnotě 11 152 396,02 Kč. Vyřazený majetek již nesloužil účelu, ke kterému byl pořízen, a byl vyhodnocen pro AOPK ČR jako trvale nepotřebný.

- V roce 2023 využívala AOPK ČR pro svou činnost celkem 145 služebních vozidel, z toho 116 osobních a 29 terénních. V souladu s plněním jednoho z úkolů Národního programu snižování emisí je při přípravě podkladů pro centrální nákup služebních vozidel kladen důraz na zvýšení podílu „ekologicky přátelských vozidel“ na alternativní pohon. K 31. 12. 2023 byla AOPK ČR příslušná hospodařit se 4 osobními automobily na elektrický pohon, 41 na CNG a 1 osobním vozidlem s plug-in hybridním pohonem.

V roce 2023 byly vyřazeny a zařazeny pozemky (bezúplatné převody mezi organizačními složkami státu (ÚZSVM) a jinými státními organizacemi, komplexní pozemkové úpravy, obnova katastrálního operátu, výkupy, aj.) následovně:

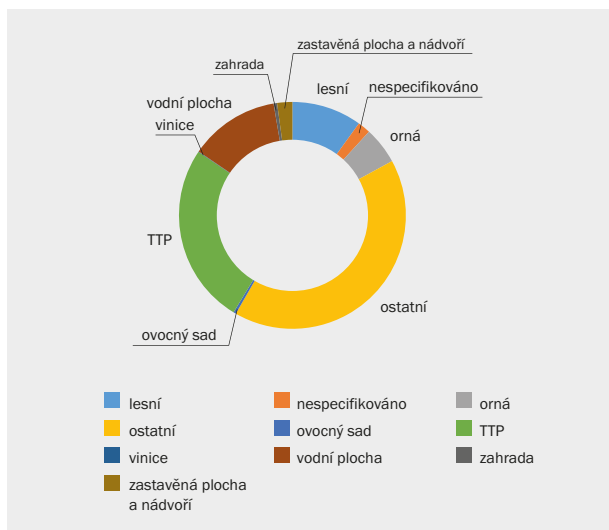
- Vyřazeno 780 ks, 38 581 174,38 Kč v pořizovacích cenách, výměra 3 991 045 m² (cca 399 ha)
- Zařazeno 1131 ks, 53 574 178,24 Kč v pořizovacích cenách, výměra 7 335 828 m² (cca 734 ha)

V souladu se zákonem č. 219/2000 Sb. a příslušnými právními předpisy byly v systému Centrálního registru administrativních budov (CRAB) průběžně aktualizovány údaje o 43 administrativních budovách, se kterými je AOPK ČR příslušná hospodařit nebo je užívá ke své činnosti na základě smluvních vztahů.

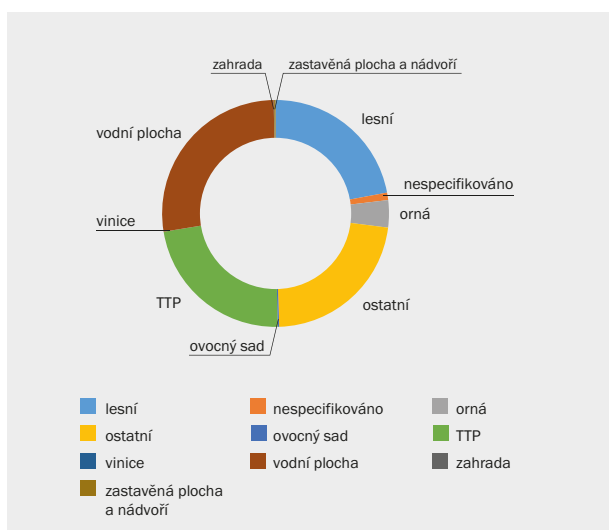
Na základě uzavřené smlouvy č. 08241931 o poskytnutí podpory ze Státního fondu životního prostředí ČR (na období 2020 – 12/2024, ZVA 03/2025), Národní program Životní prostředí Státního fondu životního prostředí ČR na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, byly vykupy do vlastnictví České republiky, příslušnosti hospodařit

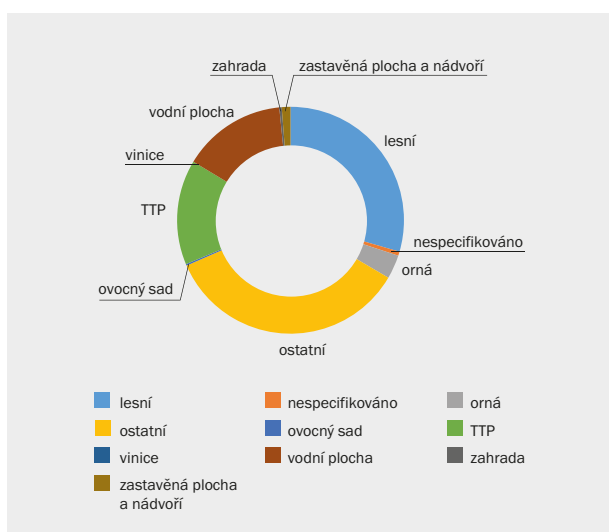

Graf 12 Struktura pozemků AOPK ČR podle počtu

Graf 13 Struktura pozemků AOPK ČR podle výměry

Graf 14 Struktura pozemků AOPK ČR podle hodnoty (Kč)

s majetkem státu pro AOPK ČR pozemky v ZCHÚ o celkové výměře 170 678 m² v celkové kupní ceně 4 110 272 Kč.

AOPK ČR eviduje a zpracovává 151 výzev k vydání majetku (730 pozemků) církvím a náboženským společnostem. Řeší žaloby na vydání nemovitého majetku dle zák. č. 428/2012 Sb. vedené s Arcibiskupstvím pražským, Benediktinským opatstvím sv. Václava v Broumově (v této žalobě posun, AOPK ČR už žalují jen o 2 pozemky), Římskokatolickou farností Lidečko, Římskokatolickou farností Široký Brod. V žalobě Suverénního řádu Maltézských rytířů AOPK ČR zastupuje ÚZSVM.

Liechtensteinské knížectví podalo žaloby proti rozhodnutím SPÚ i proti rozhodnutím okresních soudů v Břeclavi, České Lípě, Olomouci, Šumperku, Ústí nad Orlicí, Svitavách a Městského soudu v Praze na vyklizení a určení vlastnického práva k nemovitostem. Krajský soud v Ostravě potvrdil rozsudky Okresních soudů v Šumperku a v Olomouci. Nejvyšší soud odmítl dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze. Krajský soud v Hradci Králové přerušil odvolací řízení proti rozsudku Okresního soudu Svitavy do skončení řízení u Evropského soudu pro lidská práva na stížnosti Liechtensteinů proti České republice. Spory pokračují (jedná se cca o 214 pozemků).

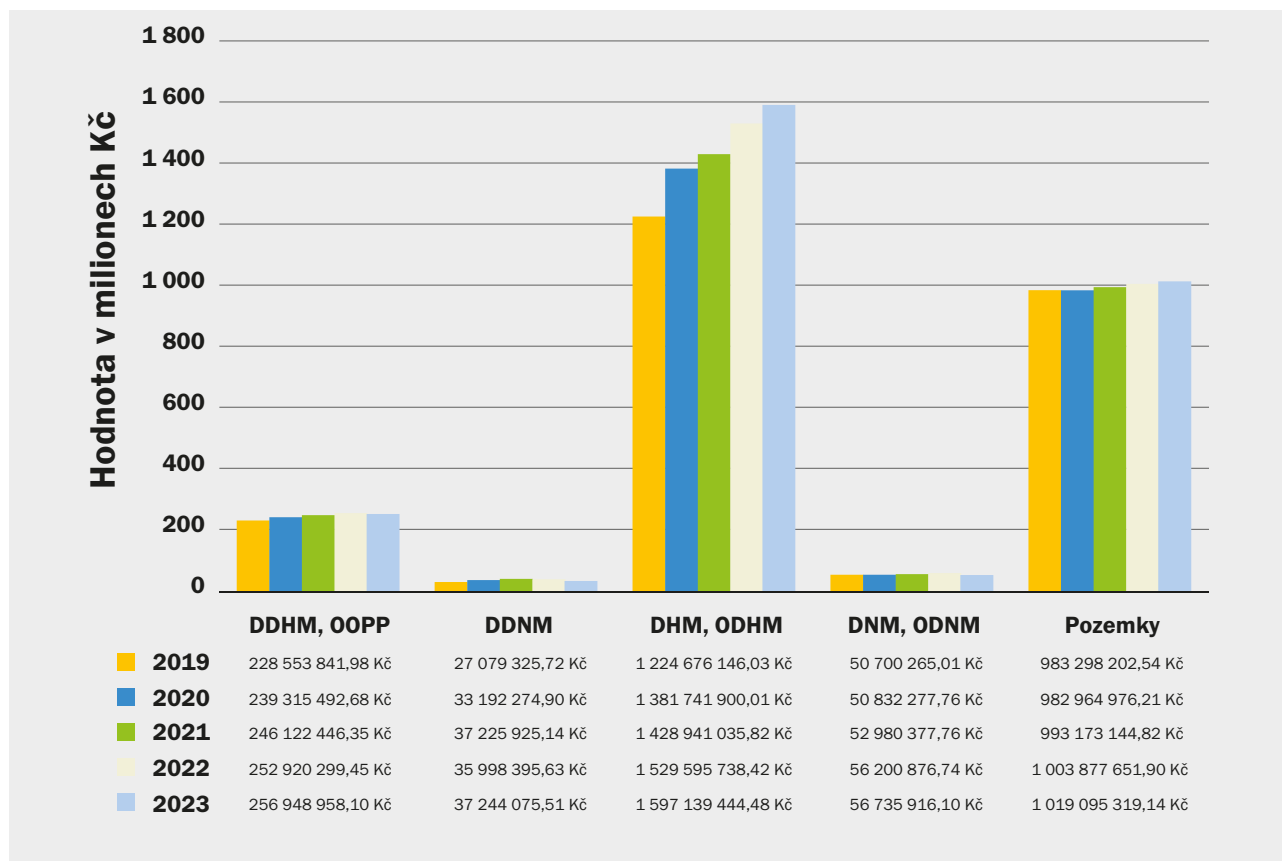
AOPK ČR podala na 14 krajských finančních úřadů přiznání k dani z nemovitých věcí dle zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, na zdaňovací období roku 2023. Celková daň za nemovitosti byla vyměřena finančními úřady ve výši 1 655 659 Kč.

V souvislosti s usnesením Vlády ČR č. 360 ze dne 1. 4. 2020 k převodu z příslušnosti hospodařit SPÚ převzala AOPK ČR do své příslušnosti hospodařit cca 900 pozemků.

8.5 Správa a podpora ICT

Jan Vostatek

V oblasti ICT infrastruktury byly v roce 2023 realizovány následující významné akce: optimalizace a konsolidace prostředí HCL Domino severů a jejich přesun do centrálního datacentra, snížením počtu serverů z 52 na 37 došlo k zjednodušení zálohování a zvýšení spolehlivosti a dostupnosti. Optimalizace infrastruktury HCL dále pokračuje. Došlo k nasazení nového spolehlivějšího antispamového filtru v rámci resortního řešení. Byly zavedeny nové datové linky na regionální pracoviště, aby byla zajištěna dostatečná rychlost připojení všech pracovišť AOPK ČR, pracoviště jsou připojena linkami o rychlosti 100 Mb/s a ústředí 5Gb/s, u všech linek je smluvně garantována dostupnost vyšší než 99,5 %. Proběhl upgrade infrastruktury ekonomického informačního systému, bylo vytvořeno nové prostředí s technologií vysoké dostupnosti, realizován nákup licencí MS SQL Serveru (2022), proběhla migrace dat, nasazení ukládání dokumentů mimo databázi, změna ověřování uživatelů. Důvodem realizace uvedených opatření je zajištění vysoké dostupnosti, zkrácení odezvy informačního systému a nahrazení již nepodporované, zastaralé a výkonnově nedostačující infrastruktury. V rámci projektu ISOP2 byla pořízena nová infrastruktura včetně licencí pro virtualizaci,

Graf 15 Majetek v evidenci AOPK ČR k 31. 12. 2019, 31. 12. 2020, 31. 12. 2021, 31. 12. 2022 a 31. 12. 2023

zálohování a operační systémy, důvodem realizace této akce je zajištění prostředí pro bezpečné provozování uvedeného informačního systému s garantovanou dostupností a podporou v rámci udržitelnosti projektu.

V oblasti kybernetické bezpečnosti byly v roce 2023 realizovány následující významné akce: pořízení záložního centrálního diskového pole, důvodem je zvýšení bezpečnosti provozovaných informačních systémů a zkrácení doby nedostupnosti při řešení případných bezpečnostních incidentů a při jiných neočekávaných událostech. Nasazení nativního vícefaktorového ověřování pro webový přístup k e-mailovým databázím prostředí HCL Domino nahrazuje řešení třetí strany, které využívalo jako druhý faktor nestabilní ověření přes SMS, došlo tedy ke zvýšení spolehlivosti, bezpečnosti webového přístupu k e-mailovým databázím a snížení nákladů.

V dalších ICT oblastech je třeba zmínit implementaci nástroje na centrální správu koncových zařízení, důvodem je potřeba zajištění centrální správy koncových zařízení, centrální nasazování aktualizací operačních systémů a aplikací, řešení bezpečnostních opatření, hromadné instalace koncových stanic, vzdálené podpory uživatelů, zvýšení uživatelského komfortu díky možnosti uživatelské instalace vybraného SW z centrálně připravené SW nabídky, možnosti centrálního řízeného přístupu k pracovní ploše uživatelů i mimo pracoviště. Proběhla realizace veřejné zakázky na školení produktů MS Office a HCL Notes pro další období 2024–2027, v období 2020–2023 bylo v celé organizaci uskutečněno 37 školících dní a proškoleno celkem 312 osob.

Rekonstrukce budovy Regionálního pracoviště Olomoucko

Jan Zohorna, Petr Šaj

Cílem rekonstrukce objektu v Olomouci byla sanace vlhkého zdiva, výměny nášlapných vrstev, opravy vnitřních a vnějších omítek, nové rozvody ZTI a nové datové rozvody v objektu.

Protože se objekt nachází v památkově chráněném území města Olomouc a je nemovitou kulturní památkou (byl postaven zhruba v 15. století), bylo nutné při rekonstrukci postupovat v souladu s požadavky památkové péče. Zároveň však bylo nutné zachovat jeho funkčnost jako administrativního objektu.

1

2

3

1. Pohled na zrekonstruovaný objekt v Olomouci
2. Vstupní prostory po rekonstrukci
3. Interiér po rekonstrukci

Všechna foto archiv AOPK ČR

Tabulka 21 Přehled projektů AOPK ČR s vyčísleným čerpáním v roce 2023

Název projektu	Zdroj financování	Doba trvání (celé roky)	Celkem za projekt v Kč	Celkem rok 2023 čerpáno v Kč
Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice	OPŽP 2014–2020	2016–2023	95 857 073	12 094 470
Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice	OPŽP 2014–2020	2017–2023	342 311 357	94 572 837
Podpora managementového plánování a biodiverzity horských biotopů v oblasti Pradědu	OPŽP 2014–2020	2017–2023	21 857 390	2 386 520
Obnovní management území národního významu na Jižní Moravě	OPŽP 2014–2020	2017–2023	26 944 160	1 309 264
Obnovní management pozemků AOPK ČR v EVL, NPP Na požárech	OPŽP 2014–2020	2018–2023	6 711 075	525 987
Obnova rákosin a podmáčených luk jako významného hnízdiště vodních a mokřadních druhů ptáků v Poodří	OPŽP 2014–2020	2019–2023	6 112 859	1 779 107
Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR	OPŽP 2014–2020	2019–2023	18 282 045	7 020 089
Sjednocený informační systém ochrany přírody ČR – nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů	OPŽP 2014–2020	2019–2023	58 510 293	29 881 154
Studie NPR Lednické rybníky	OPŽP 2014–2020	2019–2023	5 591 181	842 367
Management kleče (<i>Pinus mugo Turra</i>) v NPR Praděd a PR Břidličná a podpora managementového plánování a druhové rozmanitosti lesních ekosystémů v NPR Králický Sněžník	OPŽP 2014–2020	2020–2023	17 534 593	431 508
Plán ÚSES v CHKO	OPŽP 2014–2020	2020–2023	35 489 199	22 603 520
Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů rybníků Loch a Velká Kamenice v CHKO Žďárské vrchy	OPŽP 2014–2020	2021–2024	97 156 196	39 796 640
Opatření k ochraně pralesních ekosystémů v NPR Žofínský prales	OPŽP 2014–2020	2021–2023	16 553 194	8 620 535
Obnova Vrboveckého rybníka	OPŽP 2014–2020	2021–2023	23 481 130	18 959 305
Revitalizace EVL Kochánovické rybníky a PR Maršálka	OPŽP 2014–2020	2021–2023	10 033 626	8 572 456
Posílení ochrany biodiverzity v Arménii a její udržitelné využívání v souladu s evropskými standardy	Twinning	2020–2023	20 384 977	5 536 672
Zajištění udržitelné správy CHKO Aragvi v Gruzii	Program Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky	2018–2023	2 165 379	848 083
LIFE České středohoří - Aktivní ochrana evropsky významných teplomilných stanovišť a druhů v Českém středohoří	Program LIFE	2017–2023	62 248 432	13 365 865
Integrovaný projekt LIFE Jedna příroda pro soustavu Natura 2000 v České republice	Program LIFE	2019–2026	369 588 968	59 191 667
Centrum pro krajinu a biodiverzitu (DivLand)	TA ČR–Prostředí pro život	2021–2026	18 129 998	2 479 775
Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu	TA ČR–Prostředí pro život	2020–2026	17 989 998	2 546 679
Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy (Tripass)	TA ČR–Doprava 2020+	2022–2026	11 649 150	3 454 828
Partnerství pro biodiverzitu (Biodiversa+)	Horizont Evropa	2021–2028	53 339 219	691 826
Projektové schéma SC 1.3. a 1.6.	OPŽP 2021–2027	2022–2029	3 527 500 000	247 378 386*
Celkem			4 908 803 096	337 991 220

* jedná se o rezervované prostředky ve vydaných rozhodnutích o poskytnutí dotace

---

Strnad rákosní, foto Václav Pavel

Rada AOPK ČR

Přehled externích členů Rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR:

Ing. Miroslav Zámečník – ekonomický expert, bývalý zástupce ČR ve Světové bance

doc. Ing. Tomáš Vrška, Dr. – expert v lesnické ekologii a pěstění lesa Mendelovy univerzity, ředitel Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny

Adolf Vondrka – majitel a jednatel firmy Rybníční hospodářství, s.r.o.

Mgr. Milan Štoviček – ředitel Schola Humanitas v Litvínově, bývalý poslanec a starosta Litvínova

prof. Ing. Dr. Bořivoj Šarapatka, CSc. – krajinný ekolog a pedolog, Univerzita Palackého Olomouc, Přírodovědecká fakulta, bývalý poslanec

prof. RNDr. David Storch, CSc. – biolog a ekolog, Centrum pro teoretická studia Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc. – krajinný ekolog, rektor České zemědělské univerzity

PhDr. Ivan Rynda – sociální a kulturní ekolog, Fakulta humanitních studií UK, vedoucí katedry, bývalý poslanec

Daniel Pitek – soukromý zemědělec, držitel Ceny Josefa Vavrouška

Petr Orel – bývalý senátor, záchraná stanice Bartošovice, Dům přírody Poodří

Ing. Petr Moucha, CSc. – expert v ochraně přírody, dlouholetý náměstek ředitele Správy chráněných krajinných oblastí, bývalý vedoucí Správy CHKO Český kras

prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc. – ekolog, zástupce ředitele Centra pro otázky životního prostředí UK, bývalý ministr ŽP

JUDr. Svatomír Mičoch – právní expert, bývalý náměstek ministra ŽP

doc. RNDr. Ladislav Miko, Ph.D. – poradce ministra životního prostředí a prezidenta republiky, bývalý ministr ŽP, bývalý ředitel odboru ochrany přírodních zdrojů Generálního ředitelství pro životní prostředí EK

Ing. Zbyněk Linhart – senátor, předseda výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a ŽP

Ing. Michal Kučera – poslanec, předseda Zemědělského výboru

Ing. Jana Krutáková – poslankyně, předsedkyně výboru pro ŽP

prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc. – geobotanik, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty UK

Mgr. Vojtěch Kotecký, Ph.D. – biolog, Centrum pro otázky životního prostředí UK, držitel Ceny ministra ŽP

Ing. Dan Jiránek – Svaz měst a obcí, bývalý primátor Kladna

prof. Dr. Ing. Libor Jankovský – děkan Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně

doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D. – děkan Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity

Ing. Jan Hřebačka – expert v ochraně přírody, bývalý ředitel Správy KRNP

PhDr. Robin Böhnisch – ředitel Správy KRNP, bývalý poslanec

Mgr. Richard Brabec – poslanec, bývalý ministr ŽP

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc. – Česká zemědělská univerzita, děkan FŽP, předseda Rady AOPK ČR

RNDr. Libor Ambrozek – botanik, předseda ČSOP, bývalý ministr ŽP a poslanec

Pozn: zaměstnání je uvedeno k 31. 12. 2023.

Rada AOPK ČR byla ustanovena s cílem otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy a neziskového sektoru. Rada je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností, výsledkem jednání jsou doporučení Rady řediteli AOPK ČR. Členství je čestné, bez nároku na odměnu. V roce 2023 se Rada AOPK ČR sešla na podzim v národním parku České Švýcarsko, její členové se seznámili s tím, jak příroda zareagovala na rozsáhlý požár v roce 2022, a s postupem Správy NP.

Přehled projektů podpořených AOPK ČR

Projekt	Začátek realizace	Konec realizace	Program	Role AOPK ČR	Lead partner a partneři
Mitigace důsledků globální klimatické změny na denní motýly zahrnuté do Směrnice o stanovištích EU	01/2020	12/2023	Prostředí pro život 1	aplikační garant	Biologické centrum AV ČR – Entomologický ústav
Sysel obecný a zemědělství – vzájemné interakce, využití výsledků k minimalizaci škod a k podpoře sysla obecného	02/2020	01/2023	Prostředí pro život 1	aplikační garant	ALKA Wildlife, o.p.s.
MOBESA: Podpora alternativních řešení mobility v environmentálně citlivých oblastech	03/2020	06/2023	Doprava 2020+ 1	aplikační garant	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
Regulace stavební činnosti v CHKO	04/2020	12/2023	ÉTA 3	aplikační garant	Centrum pro teoretická studia – Společné pracoviště UK a AV ČR
Příčiny úpadku a systém účinné obnovy prioritních typů stanovišť subalpínských trávníků	01/2021	12/2023	Prostředí pro život 3	aplikační garant	Botanický ústav AV ČR, Agrovýzkum Rapotín, s.r.o., Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i
Pastva velkých kopytníků jako nástroj ochrany přírody a krajiny: Biodiverzita a ekosystémové služby	01/2021	12/2023	Prostředí pro život 3	aplikační garant	Jihočeská univerzita – Přírodovědecká fakulta Česká krajina
Systém s monitoringem sinic ve vodních nádržích s využitím metod dálkového průzkumu Země a umělé inteligence	01/2021	12/2023	Prostředí pro život 3	aplikační garant	Jihočeská univerzita – Zemědělská fakulta, Katedra krajinného managementu
Aplikace tradičních způsobů hospodaření k zastavení ztráty biologické rozmanitosti v lesích. Využití tradičních znalostí k zastavení ztráty biologické rozmanitosti v lesích.	01/2021	04/2024	KAPPA 1	aplikační garant	Česká zemědělská univerzita
Databáze letokruhových chronologií jako nástroj pro evidenci a predikci reakce hlavních lesních dřevin na klimatickou změnu	04/2021	03/2024	Prostředí pro život 3	aplikační garant	Univerzita Karlova – Přírodovědecká fakulta Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i Mendelova univerzita
Biodiverzita půdy: ochrana společenstev na úroveň druhů	01/ 2022	12/ 2024	Prostředí pro život 5	aplikační garant	Česká zemědělská univerzita
Kritická revize dřívějšího a současného rozšíření rostlin jako nenahraditelný zdroj dat pro efektivní ochranu ohrožených druhů a sledování šíření zavlečených druhů	03/2022	02/2025	Prostředí pro život 5	aplikační garant	Botanický ústav AV ČR, v.v.i.
Přežívání dospělých samic rysa ostrovida – výzkum hrozeb v jádru a na okraji šumavské populace	01/2022	12/2024	Prostředí pro život 5	aplikační garant	ALKA Wildlife

Tento přehled obsahuje projekty, ve kterých AOPK ČR vyjádřila podporu výzkumných záměrů jiných subjektů. Ve většině případů se jedná o národní program Technologické agentury ČR, dále jsou to projekty z evropských programů (např. LIFE, Interreg).

Projekt	Začátek realizace	Konec realizace	Program	Role AOPK ČR	Lead partner a partneři
Průtoková cytometrie jako efektivní a úsporná metoda pro detekci hybridizace a genetické eroze ohrožených druhů rostlin	01/2022	12/2025	Prostředí pro život 5	aplikační garant	Botanický ústav AV ČR, v.v.i.
Celogenomové genotypování zbytkových populací <i>Pulsatilla patens</i> , <i>Dracocephalum austriacum</i> a <i>Campanula cervicaria</i> , kriticky ohrožených druhů rostlin České republiky	03/2022	02/2025	Prostředí pro život 5	aplikační garant	Univerzita Palackého
Metodika odběru vzorků pro forenzní dokazování v případech wildlife crime	01/2022	12/2024	Prostředí pro život 5	zájem o výsledky	Univerzita Karlova – Přírodovědecká fakulta, Ústav pro životní prostředí
Hodnocení vlivu změn krajinného pokryvu na lokální hydrologii a klima v Krkonošském národním parku s využitím dálkového průzkumu Země a hydrologického modelování	03/2022	03/2025	Prostředí pro život 5	zájem o výsledky	Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta
Identifikace rizikových změn struktury a diverzity mokřadních olšin a olšových luhů v důsledku invaze plísni olšovou (<i>Phytophthora alni</i>) a stanovení perspektivy vývoje společenstev	01/2022	12/2024	Prostředí pro život 5	aplikační garant	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.
Vývoj technologie pro pěstování osiva poloparazitických rostlin a jejich aplikace při redukci invazních druhů nížinných lučních mokřadů	05/2023	03/2026	Prostředí pro život 6	aplikační garant	Masarykova univerzita Mendelova univerzita
Veterinární a sociologické aspekty výskytu volně žijících zvířat v urbanním prostředí jako podklad pro jejich efektivní management a rozhodování státní správy	04/2023	12/2025	Prostředí pro život 6	zájem o výsledky	Mendelova univerzita
Vliv ohně na biodiverzitu lesních ekosystémů NP České Švýcarsko	04/2023	03/2026	Prostředí pro život 6	zájem o výsledky	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.
Tvorba podkladů pro stanovení ochranných pásem HG fenoménů v CHKO Slavkovský les	05/2023	12/2025	Prostředí pro život 6	zájem o výsledky	Česká geologická služba
Soutok Moravy a Dyje – současnost a budoucnost	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Ústav biologie obratlovců AV ČR, v. v. i.
Ztráta genetické diverzity a inbreeding jako hrozba pro populace rysa ostrovida v České republice	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i.
Analýza stavu populace a ochranná genetika kočky divoké jako významného vlajkového druhu ochrany biodiverzity	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i.

Tento přehled obsahuje projekty, ve kterých AOPK ČR vyjádřila podporu výzkumných záměrů jiných subjektů. Ve většině případů se jedná o národní program Technologické agentury ČR, dále jsou to projekty z evropských programů (např. LIFE, Interreg).

Projekt	Začátek realizace	Konec realizace	Program	Role AOPK ČR	Lead partner a partneři
Genetická diverzita kriticky ohroženého tchoře stepního v České republice	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Ústav biologie obratlovců AV ČR, v. v. i.
Genetická diverzita a struktura populací okáče skalního (<i>Chazara briseis</i>): implikace pro jeho ochranu a repatriaci	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Česká zemědělská univerzita- Fakulta životního prostředí
Obnova pramenišť – zadržení vody v krajině přímo u zdroje	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	zájem o výsledky	Jihočeská univerzita
Genetická diverzita populací sysla obecného v České republice	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Jihočeská univerzita
Modelování potenciální náhradní vegetace jako nástroj ochrany přírody (NaPoVeg)	04/2024	06/2026	Prostředí pro život 7	zájem o výsledky	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.
Využití různých typů revitalizačních opatření a úprav hospodářských postupů pro podporu retence vody a biodiverzity v lesích v kontextu probíhající klimatické změny	04/2024	06/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Ekologické služby, s.r.o.
Genetická diverzita kriticky ohroženého snědku pyrenejského kulatoplodého jako podklad k přípravě záchranného programu	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Univerzita Palackého
Užovka stromová jako model: genomika, populační struktura a odolnost populací	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Univerzita Palackého
Využití genomiky pro ochranu hmyzu v ČR: motýli jako modelová skupina	04/2024	06/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Biologické centrum AV ČR, v.v.i., Entomologický ústav
Paleoekologická rekonstrukce ekosystémů jako podklad pro plánování ochrany zvláště chráněných území	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Univerzita Karlova – CTS UK, Přírodovědecká fakulta
Vliv přípravků na ochranu rostlin na nečlovou biodiverzitu: půdní mikroorganismy, bezobratlé živočichy a planě rostoucí rostliny	04/2024	06/2026	Prostředí pro život 7	zájem o výsledky	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.
Navrzení a ověřování lokálních opatření na podporu bezobratlých živočichů a půdních organismů na intenzivně zemědělsky obhospodařovaných plochách	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.
Genetická diverzita populací, její časové změny a dopad na fitness významných ohrožených druhů rostlin jako klíčový podklad pro zpracování záchranných programů a akčních plánů	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Botanický ústav AV ČR, v.v.i.
Dekáda změn v biodiverzitě zemědělské krajiny – informace z monitoringu karanténních škůdců	04/2024	07/2026	Prostředí pro život 7	zájem o výsledky	Biologické centrum AV ČR, v. v. i.
Genetická diverzita piskoře pruhovaného (<i>Misgurnus fossilis</i>) v ČR – poskytnutí zásadních dat pro ochranná opatření mizejícího, kriticky ohroženého druhu	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Ústav živočišné fyziologie a genetiky AV ČR, v.v.i.
Genetický monitoring vlka	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	aplikační garant	Univerzita Karlova

Tento přehled obsahuje projekty, ve kterých AOPK ČR vyjádřila podporu výzkumných záměrů jiných subjektů. Ve většině případů se jedná o národní program Technologické agentury ČR, dále jsou to projekty z evropských programů (např. LIFE, Interreg).

Projekt	Začátek realizace	Konec realizace	Program	Role AOPK ČR	Lead partner a partneři
Monitoring rozšíření a managementu invazních a expanzních rostlin s využitím pokročilých metod DPZ	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	zájem o výsledky	Univerzita Karlova – Přírodovědecká fakulta
Vliv požárů a vysokých teplot na stabilitu skalních masivů	04/2024	12/2026	Prostředí pro život 7	zájem o výsledky	Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR, v.v.i.
LIFE Continental Dry GrasslandLIFE Trockenrasen	01/2019	12/2026	Životní prostředí – Nature & Biodiversity	Zájem o výsledky	NaturSchutzFonds Brandenburg, Botanischer Garten der Uni Potsdam, NABU-Stiftung Nationales Naturerbe
LIFE SouthMoravia – Ochrana prioritních stanovišť travních porostů Jihomoravského kraje	09/2019	12/2025	Životní prostředí – Nature & Biodiversity 2018	poskytnutí pozemků v majetku státu s příslušností hospodaření AOPK ČR	ZO ČSOP Onyx Botanický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Junák – český skaut, Kaprálovův mlýn, z.s., ZO ČSOP Vlašim
LIFE DRYLANDS – Restoration of dry-acidic Continental grasslands and heathlands in Natura 2000 sites in Piemonte and Lombardia	09/2019	08/2024	Životní prostředí – Nature & Biodiversity 2018	Zájem o výsledky	University of Pavia (Universit degli Studi di Pavia) (IT)
LIFE Wild Wolf- Pilot actions for appropriate management of wolves in human dominated landscapes of Europe	09/2021	04/2026	Životní prostředí – Nature & Biodiversity	nefinanční účast, konzultace, příjemce výstupů	Istituto di Ecologia Applicata (IT), MENDELU, Duha a dalších 14
APOLLO2020	09/2021	03/2028	Životní prostředí – Nature & Biodiversity	nefinanční účast, konzultace	Klub Przyrodników (PL) VIS Bílé Karpaty, o.p.s., ZO ČSOP JARO Jaroměř a další 3
New LIFE for Salt Marshes – Complex ecological restoration of degraded and disappearing salt marshes in Moravian Pannonia	08/2023	12/2029	Životní prostředí – Nature & Biodiversity	konzultace, zájem o výsledky	Masarykova univerzita, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i., Česká společnost ornitologická – Jihomoravská pobočka, World from space s.r.o.
Živé klenoty pod vodní hladinou Šumavy	09/2023	08/2025	Interreg Bavorsko – Česko	zájem o výsledky	Biologické centrum AV ČR, v.v.i., Národní park a CHKO Šumava, Národní park Bavorský les, Jihočeská univerzita
BISON Biodiversity and Infrastructure synergies and opportunities for european transport networks Koordinační a podpůrná akce pro výzkum a inovace v oblasti infrastruktury a biodiverzity (Infrastructure and biodiversity Research and Innovation CSA)	01/2021	06/2023	Horizon2020	nefinanční partner	The Infrastructure and Ecology Network Europe (IENE) ETHNIKO KENTRO EREVNAS KAI TECHNOLOGIKIS ANAPTYXIS – koordinátor (Recko) Centrum dopravního výzkumu
Conserve Plants	10/2019	10/2023	COST	Náhradník člena Řídicího výboru akce (Management Committee Substitute)	Botanický ústav AV ČR – člen platformy za ČR ČSOP – člen platformy za ČR MŠMT – koordinátor COST za ČR
G-BiKE – Genomic Biodiversity Knowledge for Resilient Ecosystems	03/2019	03/2023	COST	Člen Řídicího výboru akce	Ústav biologie obratlovců – člen platformy za ČR AOPK ČR – člen platformy za ČR, MŠMT – koordinátor COST za ČR
Záchrana populace topolu černého a jeho využití ve vodohospodářství a lesnictví	01/2022	12/2025	Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017-2025, ZEMĚ	zájem o výsledky	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i
RESTORESEAS – Marine Forests of animals, plants and algae: nature-based tools to protect and restore biodiversity	01/2022	12/2024	Water JPI BiodivRestore 2020-2021 Joint Call	zájem o výsledky	Centre of Marine Sciences, Portugalsko Mendelova univerzita

Tento přehled obsahuje projekty, ve kterých AOPK ČR vyjádřila podporu výzkumných záměrů jiných subjektů. Ve většině případů se jedná o národní program Technologické agentury ČR, dále jsou to projekty z evropských programů (např. LIFE, Interreg).

Projekt	Začátek realizace	Konec realizace	Program	Role AOPK ČR	Lead partner a partneři
Bioacoustic AI for wildlife protection (BioacAI)	08/2022	07/2026	Horizon2020	intersektorální partner (poskytnutí dat, hostitel stáže)	Naturalis Biodiversity Centre (NL) UK, JČU, Open Acoustic Devices, AOPK ČR a dalších 14
Historická kulturní krajina v ohrožení a její vize v kontextu soudobých proměn	03/2023	12/2027	NAKI III	zájem o výsledky	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. Mendelova univerzita, ČVUT
WILDCARD – Effects of rewilding in forests and agricultural lands on carbon sequestration and diversity	2023	2027	Horizon2020	zájem o výsledky	ETH Zürich Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. a dalších 14
Team-up knowledge on ecological restoration to maximize benefits for nature and people – TEAM#UP	06/2023	05/2027	Erasmus+	zájem o výsledky	Anhalt University of Applied Sciences, Department of Agriculture, Ecotrophology and Landscape Development
Realizace plovoucích zelených ostrovů pro zlepšení hnízdních podmínek pro vodní ptáky a posílení biodiverzity rybníčních ekosystémů	2022	2024	CZ-ENVIRONMENT, výzva RAGO – Pilotní projekty a inovativní řešení pro zlepšování stavu ekosystémů	smlouva o spolupráci	Česká zemědělská univerzita, VRV a.s., NINA
Metodika odhalování, šetření a prokazování kriminality páchané na ohrožených a chráněných druzích živočichů a rostlin (wildlife crime)	01/2023	12/2026	Bezpečnostní výzkum (OPSEC)	vyjádření podpory	Univerzita Karlova – Ústav pro životní prostředí

Tento přehled obsahuje projekty, ve kterých AOPK ČR vyjádřila podporu výzkumných záměrů jiných subjektů. Ve většině případů se jedná o národní program Technologické agentury ČR, dále jsou to projekty z evropských programů (např. LIFE, Interreg).

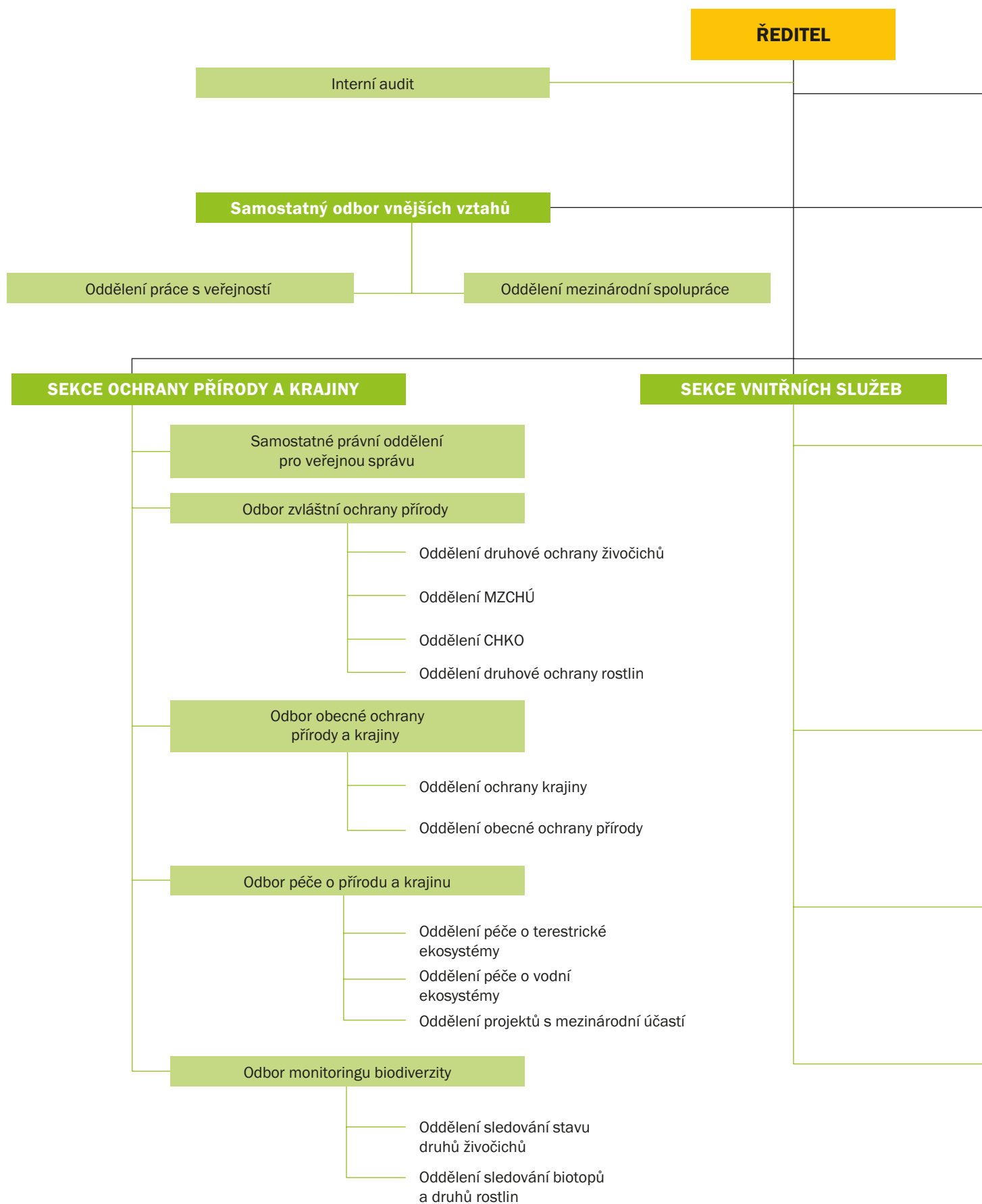

Bledule letní, foto Petr Slavík

Organizační schéma AOPK ČR

Samostatný odbor kanceláře ředitele

Oddělení právní podpory
a veřejných zakázek

Oddělení organizační

Samostatný odbor OPŽP

Oddělení procesní a monitoringu

Oddělení hodnocení projektů OPŽP

Oddělení projektů OPŽP

REGIONÁLNÍCH PRACOVÍŠŤ

Odbor finančně personální

- Oddělení souhrnného rozpočtu
- Oddělení ekonomiky projektů
a programového financování
- Oddělení finanční účtárny
- Oddělení mzdové účtárny
- Oddělení ekonomické podpory projektů
- Oddělení personální

Odbor majetkový

- Oddělení správy majetku
- Oddělení správy pozemků
- Oddělení investiční

Odbor správy a podpory ICT

- Oddělení správy a podpory ICT
- Oddělení technické podpory uživatelů

Odbor Informačního systému ochrany přírody

- Oddělení vývoje a správy aplikací
- Oddělení technické správy dat
a datové podpory
- Oddělení ÚSOP

RP SCHKO Slavkovský les

RP SCHKO Český les

RP SCHKO České středohoří

RP Jižní Čechy

RP Střední Čechy

RP SCHKO Kokořínsko –
Máchův kraj

RP Liberecko

RP Východní Čechy

RP SCHKO Žďárské vrchy

RP Jižní Morava

RP Olomoucko

RP SCHKO Poodří

RP SCHKO Beskydy

RP SCHKO Bílé Karpaty

Kontakty

Přehled platných kontaktů k 31. 12. 2023

Ředitel AOPK ČR:
RNDr. František Pelc

Sekretariát ředitele
Marie Hofmannová
Kaplánova 1931/1, 148 00 Praha 11

Samostatný odbor kanceláře ředitele
Ředitelka odboru:
Ing. Pavla Hůlová

Samostatný odbor vnějších vztahů
Ředitel odboru:
Mgr. Tomáš Růžička

Samostatný odbor OPŽP
Ředitelka odboru:
Ing. Anna Limrová

Tisková mluvčí
Mgr. Karolína Šulová

Sekce ochrany přírody a krajiny

Ředitel sekce:
Ing. Pavel Pešout

Odbor zvláštní ochrany přírody
Ředitel odboru:
Mgr. David Lacina

Odbor obecné ochrany přírody a krajiny
Ředitel odboru:
Mgr. Jaromír Kosejk

Odbor péče o přírodu a krajinu
Ředitel odboru:
Ing. Pavel Štěrba

Odbor monitoringu biodiverzity
Ředitel odboru:
Mgr. & Mgr. Karel Chobot, Ph.D.

Sekce vnitřních služeb a informatiky

Ředitel sekce:
Ing. Jan Zohorna

Odbor finančně personální
Ředitel odboru:
Ing. Miloš Benedikt

Odbor majetkový
Ředitelka odboru:
Dagmar Heřmanová

Odbor správy a podpory ICT
Ředitel odboru:
Jan Vostatek

Odbor Informačního systému ochrany přírody
Ředitel odboru:
Mgr. Jan Zárybnický

Kontakty – regionální pracoviště

RP SCHKO Slavkovský les

Ředitel RP: Ing. Jindřich Horáček, Ph.D.
Hlavní 504
353 01 Mariánské Lázně

RP SCHKO Český les

Ředitel RP: RNDr. Tomáš Peckert, Ph.D.
Náměstí Republiky 287
348 06 Přímda

RP SCHKO České středohoří

Ředitel RP: Ing. Vladimír Dolejský
Michalská 260/14
412 01 Litoměřice

RP Jižní Čechy

Ředitel RP: Ing. Jiří Bureš
Nám. Přemysla Otakara II. 34
370 01 České Budějovice

RP Střední Čechy

Ředitel RP: RNDr. Jaroslav Obermajer
Podbabská 2582/30
160 00 Praha 6

RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Ředitel RP: Ing. Ladislav Pořízek
Česká 149
276 01 Mělník

RP Liberecko

Ředitel RP: Ing. Jiří Hušek
U Jezu 10
460 01 Liberec

RP Východní Čechy

Ředitel RP: Mgr. Josef Rusňák
Jiráskova 1665
530 02 Pardubice

RP SCHKO Žďárské vrchy

Ředitel RP: Ing. Václav Hlaváč
Brněnská 39
591 01 Žďár nad Sázavou

RP Jižní Morava

Ředitel RP: Ing. Stanislav Koukal
Kotlářská 51
602 00 Brno

RP Olomoucko

Ředitel RP: Mgr. Petr Šaj
Husova 906/5
784 01 Litovel

RP SCHKO Poodří

Ředitel RP: Mgr. Jan Klečka, Ph.D.
Trocnovská 2
702 00 Ostrava – Přívoz

RP SCHKO Beskydy

Ředitel RP: Mgr. František Jaskula
Nádražní 36
756 61 Rožnov pod Radhoštěm

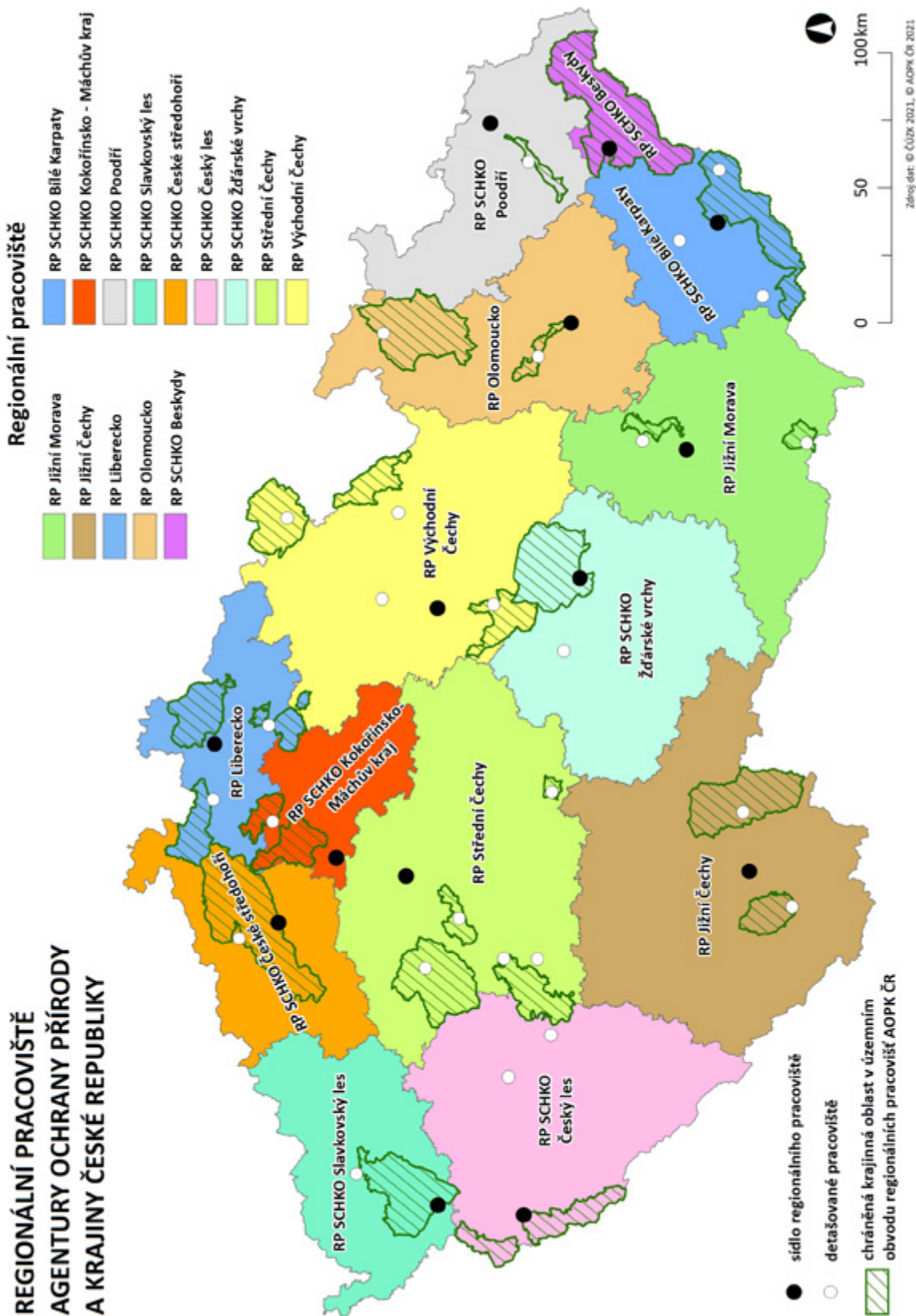
RP SCHKO Bílé Karpaty

Ředitelka RP: Ing. Jiřina Gaťáková
Nádražní 318
763 26 Luhačovice

Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR

Seznam zkratek

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody
AEKO	agroenvironmentálně-klimatická opatření	N00	náklady obvyklých opatření
ASZ	Asociace soukromého zemědělství	NPP	národní přírodní památka
AV ČR	Akademie věd ČR	NPR	národní přírodní rezervace
CBD	Úmluva o biologické rozmanitosti	OOP	orgán ochrany přírody
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	OPŽP	Operační program Životní prostředí
COŽP UK	Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy	PO	ptačí oblast
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí	POPFK	Program obnovy přirozených funkcí krajiny
ČKA	Česká komora architektů	PP	přírodní památka
ČMMJ	Českomoravská myslivecká jednota	PPK	Program péče o krajinu
ČSOP	Český svaz ochránců přírody	PR	přírodní rezervace
ČŽU	Česká zemědělská univerzita v Praze	PS	památný strom
DDHM	drobný dlouhodobý hmotný majetek	PS PČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
DDNM	drobný dlouhodobý nehmotný majetek	RAP	regionální akční plán pro záchranu ohroženého druhu
DHM	dlouhodobý hmotný majetek	SC	specifický cíl
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek	SDF	standard data form
DPB	díl půdního bloku	SDO	souhrn doporučených opatření
DR ÚSOP	Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody	SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
EEA	Evropská agentura životního prostředí / European Environment Agency	SCHÚ	smluvně chráněné území
EK	Evropská komise / European Commission	SPPK	standard péče o přírodu a krajinu
ENCA	Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody	SVOL	Sdružení vlastníků soukromých a obecních lesů
ETC/BD	Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti	SZP	společná zemědělská politika
EVL	evropsky významná lokalita	TMP	trvalá monitorovací plocha
GIS	Geografický informační systém	TTP	trvalé travní porosty
GND	geneticky nepůvodní druh	ÚAP	územně analytický podklad
CHKO	chráněná krajinná oblast	UCSZOO	Unie českých a slovenských zoologických zahrad
CHÚ	chráněné území	UHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
IPBES	Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby	UK	Univerzita Karlova
ISOP	Informační systém ochrany přírody	UNEP	Program OSN pro životní prostředí
IUCN	Mezinárodní unie ochrany přírodu	ÚSES	Územní systém ekologické stability
JESO	Jednotná evidence speleologických objektů	ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
KN	katastr nemovitostí	ÚZSVM	Úřad pro zastupování ve věcech majetkových
KRNAP	Krkonošský národní park	VD	vodní dílo
KÚ	krajský úřad	VKP	významný krajinný prvek
KVES	konsolidovaná vrstva ekosystémů	VMB	vrstva mapování biotopů
LHO	lesní hospodářské osnovy	VÚKOZ	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví
LHP	lesní hospodářský plán	VÚV	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. M.
LPIS	veřejný registr půdy	VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
MaS	program péče o majetek státu	WG MAES	Pracovní skupina Evropské komise pro hodnocení ekosystémových služeb
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj	ZCHD	zvláště chráněný druh
MZe	Ministerstvo zemědělství	ZCHÚ	zvláště chráněné území
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území	ZOPK	zákon o ochraně přírody a krajiny
MŽP	Ministerstvo životního prostředí	ZÚR	zásady územního rozvoje
		ŽP	životní prostředí

AOPK ČR | ROČENKA 2023 | www.nature.cz

